

novembar, 2013

BRATSKA HAJKA

CRNA GORA – JEDNA OSPORAVANA DRŽAVNOST

IZDAVAČ

Centar za bezbednost i toleranciju

Francuska br. 46, Beograd

ZA IZDAVAČA

Dragan VASIĆ

UREDNIK

Velimir ĆURGUS KAZIMIR

LEKTURA I KOREKTURA

Irena POPOVIĆ

GRAFIČKO OBLIKOVANJE

Suzana PAJOVIĆ

ŠTAMPA

DPC, Podgorica

TIRAŽ

400

BRATSKA HAJKA

CRNA GORA – JEDNA OSPORAVANA DRŽAVNOST

Sadržaj

predgovor

Draško Đuranović

CRNA GORA: NA METI CRNE PROPAGANDE 7

Dr Kosta Nikolić – Dr Nebojša Popović

CRNA GORA – JEDNA OSPORAVANA DRŽAVNOST (1992–2012).....17

I. ISTORIJSKI KONTEKST 20

II. OTVARANJE KRIZE 27

III. BOMBARDOVANJE NATO-a – ĐUKANOVIĆ POSTAJE IZDAJNIK DRŽAVE I SLUGA
ZAPADNIH „NEPRIJATELJA SRPSTVA“.....47

IV. PAD SLOBODANA MILOŠEVIĆA I REDEFINICIJA ODNOSA SRBIJE I CRNE GORE 53

V. NEZAVISNA CRNA GORA 73

VI. PRIZNAVANJE KOSOVA 100

VII. KRIMINALIZACIJA CRNE GORE U BEOGRADSKOJ ŠTAMPI 2009–2012. 131

VIII. PROMENA VLASTI U SRBIJI 2012. – PRIHVATANJE CRNOGORSKE DRŽAVNOSTI 143

Velimir Čurgus Kazimir

BRATSKA HAJKA 153

PRILOG 1 – KVANTITATIVNA ANALIZA MEDIJA U CRNOJ GORI 194

PRILOG 2 – SRPSKI MEDIJI O CRNOJ GORI
PREUZETI TEKSTOVI IZ ITALIJANSKE NOVINSKE AGENCIJE „ANSA” 208

PRILOG 3 – CRNA GORA U MEDIJIMA U SRBIJI – IZVEŠTAJ H.O. 232

pogovor

Svetislav Basara

OSUJEĆENA DESTRUKTIVNOST 235

Draško Đuranović

CRNA GORA: NA METI CRNE PROPAGANDE

Medijski lov na državu i ljude

Olovne riječi – olovna vremena; ratovi politika – ratovi naroda. Programirano sijanje mržnje izazvalo je krvavi raspad Jugoslavije, rat i najveće etničko čišćenje u Evropi poslije Drugog svjetskog rata, zločin koji je brižljivo pripreman početkom devedesetih godina medijskim mehanizmima crne propagande, sve pod kontrolom vladajućih struktura.

Balkanska istorija se, gotovo po pravilu, ponavlja kao farsa. I nakon mučnog iskustva rasturanja Jugoslavije, poslije traumatičnih godina rata u Hrvatskoj i Bosni, koju godinu kasnije slična politička matrica – zloupotreba medija sa ciljem satanizacije političkih protivnika, kreiranje atmosfere mržnje radi ostvarivanja velikodržavnih srpskih interesa – ponovo je viđena i sprovedena kao pokušaj sprečavanja Crne Gore na putu ka državnoj suverenosti.

Crna propaganda prema Crnoj Gori odvijala se prema ustaljenim, razrađenim šema-
ma pritiska na državu, ali i državni crnogorski vrh; uz upotrebu brojnih obavještajnih
državnih i paradržavnih službi iz Srbije te stvaranjem medijskih centara i upotrebom
satelitskih stranaka i pojedinaca iz Crne Gore; iskrivljivanjima i „prilagođavanjima”
istine i činjenica, te produkcijom političkih afera kroz sistematsko širenje izmišljenih
vijesti i obmana.

Studija *Bratska hajka. Crna Gora jedna osporavana državnost* poznatog publiciste Velimira
Ćurgusa Kazimira i dvojice savremenih historičara dr Koste Nikolića i dr Nebojše Popovića
dokumentovana je istorija gotovo dvadesetogodišnje političke hajke i osporavanja prava
Crnoj Gori na slobodu izbora; riječ je o anatomiji političkih odnosa srpskih i crnogorskih
elita, hronologiji i analizi mehanizama političkog progona, minucioznom razotkrivanju
skrivenih mreža djelovanja.

Ponavljanje matrice crne propagande

Najmanja republika bivše Jugoslavije služila je svojevremeno, početkom devedesetih, kao udarna pesnica u pokušaju zvaničnog Beograda da sprovede velikodržavni projekat, koji je simbolično nazvan „svi Srbi u jednoj državi“. Promjena politike u Crnoj Gori dovela je i do promjene politike srpske vladajuće elite prema doskorašnjim saveznicima u Podgorici. Od momenta kada je dio crnogorskog državnog vrha okrenuo leđa politici zvaničnog Beograda – konačno uvidjevši pogubnost političkog projekta Slobodana Miloševića, podržanog od srpskih intelektualnih i nacionalnih krugova, predvođenih Srpskom akademijom nauka i umetnosti i Srpskom pravoslavnom crkvom – krenuo je politički pogrom na Crnu Goru.

U godinama od marta 1997. godine, vremena raskola u vladajućoj Demokratskoj partiji socijalista, Crna Gora se našla pred istorijskom raskrsnicom: hoće li svoj život produžiti kao dio srpskog političkog i nacionalnog korpusa ili će, razvaljujući ostatke dvočlane zajednice, krenuti u pravcu Evrope kao samostalna država. Od tada kreće političko-medijska kampanja protiv Crne Gore u kojoj se koriste slični ili isti mehanizmi satanizacije i sekuritizacije. Sve do danas ostale su dvije iste projektovane mete napada: pravo na državnu suverenost crnogorskih građana i napadi na Mila Đukanović, kao ključnu političku ličnost koja je prepoznata kao nosilac novoformiranog suverenističkog pokreta.

Zanimljivo je, međutim, da su se mijenjale snage napada, pojedinci i grupe, koje su bile zadužene za izvođenje prljavog posla, zavisno od političkih prilika i interesnih saveza. U analitičkoj studiji Velimira Čurgusa Kazimira brižljivo se notiraju šeme, nosioci aktivnosti, izvođači radova i ključne mete političko-medijske hajke.

Tri faze kampanje

Višegodišnja političko-medijska kampanja može se, uslovno, podijeliti na tri perioda. Prvi, od raskola u vrhu Demokratske partije socijalista, sredinom 1997. godine, do političkog sloma Miloševića, u oktobru 2000. godine. Druga faza hajke počinje već krajem 2000. godine kada se javljaju pukotine i počinje lagano cijepanje Demokratske opozicije Srbije (DOS) na dvije struje koje su predvodili Vojislav Koštunica i Zoran Đinđić. U tom periodu, koji je trajao negdje do ubistva srpskog premijera Đinđića, donekle se mijenjaju i mete crne propagande: osim Đukanovića i države Crne Gore, oštrica napada okreće se

i ka srpskom premijeru Đinđiću, prvenstveno zbog njegove pragmatične politike koja je napravila otklon od srpske političke mitomanije i dobrih relacija sa Đukanovićevom vlašću. Treći period satanizacije Crne Gore i njenog državnog vrha počinje od potpisivanja Beogradskog sporazuma i nastavlja se nakon crnogorskog referenduma 2006. godine, kada se dodatno razrađuje teza o Crnoj Gori kao „privatnom feudu” i Đukanovićevoj vlasti kao „bastionu antisrpstva”.

Vrlo je indikativno da se u akciju stigmatizacije polako, ali evidentno, tokom godina uključuju i neki međunarodni krugovi, ali i pojedini suverenistički nastrojeni mediji u Crnoj Gori.

I. 1997–2000: Stvaranje slike „Crna Gora – mafijaško leglo”

„Danas je gospodin Milošević čovjek prevaziđene političke misli, lišen sposobnosti strateškog gledanja na izazove koji stoje pred našom državom. Uz to u pogrešnom okruženju koje ga, po već viđenom receptu autokratskih režima, zarad svojih sitnih privilegija, drži u popriličnom neznanju o realnim dimenzijama problema Srbije i Jugoslavije. Zato je, makar meni, bez dileme jasno da politika koju on oličava nije politika za budućnost.”

Intervju Mila Đukanovića koji je dao nedjeljniku *Vreme* u proljeće 1997. godine bila je zvanična objava da je crnogorski premijer, nekadašnji saveznik zvaničnog Beograda, definitivno okrenuo leđa i postao ljuti protivnik politike Slobodana Miloševića i vrha vlasti u Srbiji.

Istovremeno, bio je to okidač za početak bjesomučne propagandne akcije protiv dojučerašnjeg saveznika Đukanovića. U periodu od 1997. do političkog sloma Slobodana Miloševića u oktobru 2000. godine, nosioci političke hajke bile su one iste snage koje su harale još od Osme sjednice Centralnog komiteta Srbije, od dana kada je Milošević počeo gospodariti državnim aparatom Srbije. Državni mediji poput RTS-a, *Politike*, *Večernjih novosti*; uz logistiku obavještajnih struktura (Služba državne bezbednosti Srbije, Kontraobaveštajna služba Vojske Jugoslavije) i nesebičnu pomoć „patriotskih radnika” iz Srbije i Crne Gore. Bila je to klasična „ubojna sila” koju je kontrolisala socijalističko-radikalna koalicija Miloševića i Šešelja iz Beograda uz podršku satelitskih političkih snaga u Crnoj Gori koje je predvodio Momir Bulatović.

Ključne mete, prirodno, bili su Đukanović i njegova Demokratska partija socijalista (DPS), kao i ključni predstavnici suverenističke opcije u Crnoj Gori. Suština propagand-

ne akcije svodila se na tezu da sukob između Mila Đukanovića i Momira Bulatovića nije bio zbog Đukanovićevog političkog zaokreta i okretanja leđa srpskom voždu. Plasirala se priča da je sukob nastao zbog Đukanovićeve pohlepe i „ekstraprofita” od organizovanog kriminala: šverca cigareta u saradnji sa italijanskom mafijom.

U stvari, upotrebljavani su klasični propagandni mehanizmi i tehnike spoja različitih elemenata i postupaka, teoriji poznati kao *sedam jahača apokalipse*, koji uključuju: *davanje imena* (imenovanje akcije), *uopštavanja* (povezivanje pojedinačnog sa opštim ciljem), *transfer* (korišćenje raznih vrsta simbola), *svjedočenja* (istinita i lažna), *prostodušnost* (jednoznačnost napadačke poruke), *miješanje karata* (izvrtanje razloga sukoba) i *putujući orkestar* (prenošenje poruka putem više medija, sredstava).

Osnovne simboličke poruke dala je još ranije Mirjana Marković, supruga srpskog vožda Slobodana Miloševića i liderka Jugoslovenske levice (JUL), koja je prva Đukanovića označila kao „švercera” i „zaštitnika italijanskih mafioza”. Po toj matrici, mediji pod kontrolom Beograda razvijali su tezu o Crnoj Gori kao „mafijaškoj državi”, „utočištu italijanskih mafijaša”. Istovremeno, počinje da se gradi političko-medijska priča da uticajne zapadne države, ali prvenstveno Sjedinjene Američke Države, svjesno dopuštaju Crnoj Gori da se bavi „reeksportom” cigareta, kao alternativnim načinom punjenja budžeta – kao nagradu za Đukanovićev politički zaokret i otklon od Beograda.

Radi intenziviranja kampanje, formirani su mediji za izvođenje akcija crne propagande. U Podgorici je ranije već osnovan *Glas Crnogor(a)ca*, dnevni list koji, cinično, nosi ime-repliku prvog crnogorskog glasila (*Glas Crnogorca* je osnovao kralj Nikola 1871. godine). To je bio tek početak stvaranja medijskih „igli udara”.

Godine 1998, novcem Savezne vlade, kupljena je štamparija i iz saveznih robnih rezervi odvojen papir za novu novinu – dnevni list *Dan*. Za glavnog urednika i direktora izabran je Duško Jovanović, aktivni član Bulatovićeve Socijalističke narodne partije (SNP), a kao brojni novinari angažovani su medijski specijalci koje je, uglavnom, kontrolisala ili „pokrivala” srpska tajna služba. Mnogi od njih su već bili prononsirani nosioci Miloševićeve politike, radeći kao dopisnici srpskih državnih listova *Politika*, *Večernje novosti* ili RTS-a.

Tako je u Crnoj Gori formiran medijski pul čiji je osnovni cilj bilo derogiranje uticaja crnogorske vlasti uz konstantne napade na glavnog protivnika – Mila Đukanovića. Nastav-

ljena je da se širi priča o „švercerskoj vlasti”, iako je tvorac ideje o „reeksportu cigareta” bio upravo Momir Bulatović, koji je u svojoj knjizi *Pravila ćutanja* detaljno opisao da je ideju on osmislio i čak učestvovao u prvom instalisanju kanala „reeksporta” tokom svoje posjete Albaniji. Na jednoj protokolarnoj slici, Momir Bulatović sjedi uz Salija Berišu, uz pratnju tadašnjeg državnog činovnika, ministra inostranih poslova Miodraga Lekića.

Bombardovanje NATO-a 1999. godine otvorilo je novi pravac napada na crnogorsku državu i, posebno, Mila Đukanovića. Crnogorska vlast odbacila je ideju o žrtvovanju za „više interese” i sljedbeništvo samoubilačkoj politici Miloševića. Zato su vrijeme intervencije NATO-a mediji pod kontrolom Miloševića i Bulatovića iskoristili za brutalne napade na čelnike crnogorske vlasti. Đukanović i ostali državni funkcioneri bili su proglašeni izdajnicima zajedničke države, nacionalnih interesa i prokaženi kao *NATO sluge* i *sluge Zapada*. Kada je Vlada Crne Gore otvorila crnogorske granice i kada je u Crnu Goru ušlo više od 100.000 albanskih izbjeglica sa Kosova, medijski rat protiv Đukanovića bio je na vrhuncu. Đukanović je, posredstvom *Dana* i YU info kanala (televizija koju je u Crnoj Gori instalirala savezna vlast) optužen da pruža utočište zločincima Oslobođilačke vojske Kosova da se sklone u Crnu Goru, da se prave kampovi za albanske teroriste... Osim atributa „mafijaš” pridodata je još jedna optužba – Đukanović je postao „ključni nosilac antisrpske politike”.

II. 2000–2003: Pad Miloševića, promjena stava dijela međunarodne zajednice: „Duvanska afera” kao internacionalni projekat

Paradoksalno ali istinito: pad političke imperije Slobodana Miloševića nije značio pad intenziteta medijske hajke na crnogorsku vlast, već se dogodio izvjestan zaokret u dije-lu međunarodne zajednice i obavještajnih službi. Odnosi Srbije i Crne Gore su, nakon pada Miloševićeve političke garniture, postali znatno skladniji i više nije bilo izraženog političkog rata, naročito zbog vrlo dobrih odnosa dva ključna aktera Mila Đukanovića i Zorana Đinđića.

No, vlast u Podgorici je, uprkos poboljšanju odnosa sa Beogradom, nastavila da trasi-ra put prema crnogorskoj nezavisnosti. U komplikovanim odnosima na Balkanu to se usmjerenje Podgorice nije uklapalo u globalno rješavanje mozaika bivše Jugoslavije. Lord Dejvid Oven, jedan od glavnih pregovarača međunarodne zajednice sa početka devedesetih godina, izjavio je u to vrijeme – očito kao glasnogovornik uticajnih krugo-

va međunarodne zajednice – da crnogorska nezavisnost ne bi bila rješenje za Balkan te da „Srbima treba, za već izgubljeno Kosovo, omogućiti neke kompenzacije u Republici Srpskoj i Crnoj Gori”.

Već sljedeće 2001. godine lansirana je najveća medijsko-politička akcija urušavanja vlasti u Crnoj Gori pod kodnim nazivom – „Duvanska afera”. U prvom tekstu, koji je najavljen kao „*Nacional* otkriva” a naslovljen „Mafijaški bos Balkana” (sa slikom srpskog biznismena Stanka Subotića, zastupnika međunarodnih duvanskih kompanija), razotkriven je pravac propagandne akcije. Osnovna teza svih kasnijih tekstova *Nacionala*, objavljivanih od 2001. do ubistva vlasnika tog lista Iva Pukanića 2008. godine, a dijelom i nakon toga, bila je da su Milo Đukanović, Zoran Đinđić i Stanko Subotić bili dio „duvanske mafije” koja je krijumčarila cigarete, na tome zaradila enorman novac i da je pri tome likvidirala političke i poslovne rivale. Na osnovu tekstova pokrenuta je u Italiji istraga koja je najprije godinama tapkala u mjestu, da bi posljednjih godina rezultirala prvim oslobađajućim odlukama. Istovremeno, Crna Gora je označena kao „mala, korumpirana, mafijaška oaza u Evropi” (formulacija državne RTS).

12

Niz činjenica ukazuje na to da je čitava afera osmišljena u saradnji više različitih grupa, od stranih diplomata, domaćih političara kojima je odgovaralo da se crta meta na grudima Đukanovića i Đinđića. Tekstove koje je objavljivao *Nacional*, prenosio je u Crnoj Gori dnevni list *Dan* – čije je osnivanje tri godine ranije direktno pomogla obavještajna služba Slobodana Miloševića.

U tom postmiloševićevom periodu više medija u Srbiji kontrolisale su Koštuničine bezbjednosne strukture. Srpski novinar Miloš Vasić, dobar poznavalac prilika na Balkanu, ističe da je kompletnu kampanju iz Beograda vodio „tadašnji ambasador SAD u našim zemljama” Vilijam Montgomeri, koji je, kako kaže Vasić, preko svog šefa stanice CIA u Beogradu Gabrijela Eskobara, Pukanića snabdijevao povjerljivim podacima CIA da bi se Milo Đukanović 2001. godine obeshrabrio od otcjepljenja Crne Gore. U čitavu priču „uguran je” i srpski premijer Zoran Đinđić. Osim Montgomerija, udjela u koncipiranju priče usmjerene protiv crnogorskog i srpskog premijera imao je i britanski ambasador Čarls Kraford, koji je službovao dugo u Beogradu i brojne političare ali i novinare brifovao da je za stabilnost prilika na Balkanu najracionalnije rješenje da se Crna Gora spriječi na putu ka nezavisnosti.

Druga faza organizovane hajke na Crnu Goru očituje se, između ostalog, u činjenici da su isti mehanizmi crne propagande, koje su sprovodili u djelo stari izvođači radova, bili podržani i od dijela srpske vlasti (Koštuničina politička elita), ali i dijela uticajnih međunarodnih aktera, diplomata na službi u tadašnjoj Jugoslaviji. Broj meta je proširen: osim crnogorskog državnog vrha i samog Đukanovića, na listi meta našao se i srpski premijer Zoran Đinđić. „Duvanska afera” je bila priprema terena ne samo za satanizaciju crnogorskog i srpskog premijera nego i direktna priprema planirane likvidacije Zorana Đinđića.

III. 2003–2006: Nastavak priče o Đukanovićevoj mafijaškoj, antisrpskoj državi, ali i uključivanje dijela suverenističkih medija u hajku na Đukanovića

Pod jakim međunarodnim pritiskom, crnogorska vlast je vodila više mjeseci razgovore o budućnosti srpsko-crnogorske državne zajednice. Zvanična Podgorica je snažno pritisкала da se omogući pravo na referendum, Vlada Srbije na čijem je čelu bio Zoran Đinđić zastupala je umjerene stavove da crnogorski građani treba da odluče, dok je predsjednik SRJ Vojislav Koštunica bio snažno za održanje zajedničke države. I visoki predstavnik Evropske unije Havijer Solana predlagao je da se održi zajednička država u nekom obliku, kako bi se odgodilo rješavanje statusa Kosova.

Treći period je suštinski direktno usmjeren na rušenje moralnog kredibiliteta Đukanovića. Ništa se nije dešavalo slučajno: u tom intervalu lansirane su dvije afere koje su direktno potkopavale ličnu poziciju Đukanovića. U obje afere učestvovali su ljudi iz Đukanovićevoг okruženja, ali i mediji koji su do tada bili bliski Đukanoviću.

U novembru 2002. godine, crnogorska policija je uhapsila Irfana Kurpejovića, Ekrema Jasavića, Bajrama Orahovca i bivšeg zamjenika državnog tužioca Zorana Piperovića pod sumnjom da su fizički i psihički maltretirali moldavsku državljanku Svetlanu Čibotarenko, čime je počela *afera S. Č.* U čitavu priču, svjedočenjem S. Č., upleten je i crnogorski premijer Milo Đukanović, koji je navodno koristio usluge Moldavke. Bile su to najteže lične optužbe za čelnika crnogorske države. Kasnije će se ispostaviti da mnogi podaci koje je pričala Moldavka nijesu odgovarali istini. Ispostaviće se, takođe, da je tadašnji šef unutrašnjih poslova Andrija Jovićević svjesno vodio priču u pravcu optužbi protiv Đukanovića, što je rezultiralo smjenom Jovićevića sa pozicije ministra unutrašnjih poslova.

Neposredno nakon zamirenja priče o seks trafikingu, krenule su opet priče o udruživanju crnogorske vlasti i italijanskih mafijaša, ali je tog puta *afera transkripti* lansirana sa strane od koje Đukanović možda nije očekivao. Podgoričke *Vijesti* objavile su u julu 2003. godine u tri nastavka tridesetak od oko 350 stranica spisa napuljskog Tužilaštva. Transkripte prisluškivanih telefonskih razgovora, koje je snimila italijanska služba, dnevni list *Vijesti* objavio je nakon što su papiri faksom stigli iz Beograda, iz kancelarije čovjeka koji je godinama radio medijski pregled za strane diplomatske misije u Beogradu.

Zanimljivost plasiranja te afere ogleda se u činjenici da je medijski promoter bio list *Vijesti*, do tada prepoznatljiv po suverenističkoj uređivačkoj politici, novina koja je do tada slovila za medij blizak vlasti. Italijanski tekst transkripata razgovora morala je snimiti, ali i dostaviti, neka strana obavještajna služba, što navodi na zaključak da su određeni međunarodni krugovi nastavili pritisak na vrh crnogorske vlasti – i to u periodu kada je bilo jasno da će zvanična Podgorica krenuti u pravcu referenduma.

Uprkos svemu, crnogorska vlast je uspjela, nakon isteka trogodišnjeg trajanja Beogradskog sporazuma, da – u saradnji sa međunarodnom zajednicom – konačno uvede Crnu Goru u referendumsku kampanju.

Kada je međunarodna zajednica konačno prihvatila težnju crnogorske vlasti za raspisivanjem referenduma, aktivirane su stare šeme koje su, deceniju prije, potresale Crnu Goru i bile usmjerene ka osujećenju crnogorske namjere za nezavisnošću.

Analiza tekstova objavljenih u glasilima takozvane unionističke orijentacije (periodika: *Revija D*; magazin *Istok*; magazin *Glas Boke*, te dnevni list *Dan*) pokazuje kako je forsirana priča o antisrpskom karakteru crnogorske vlasti. O tome svjedoče naslovi nekih tekstova iz *Dana*, najtiražnijeg lista unionističke opcije: „Referendumski letovi na krilima prljavog novca” (3. maj 2006); „Nezavisnost paravan za mafiju” (5. maj 2006); „Separatisti zabadaju nož u leđa bratu” (14. maj 2006); „Srbe na vrbe i duge cijevi” (20. maj 2006). Posebno se medijska kampanja fokusirala na manjine u Crnoj Gori, za koje je otvoreno rečeno da su nosioci antisrpske politike u Crnoj Gori i da ih na antisrpstvo podstrekavaju crnogorska vlast i Milo Đukanović lično. Sredstva crne propagande koristila su iste simbole, slike kao koju godinu unazad: „mafijaška država” Crna Gora, „privatni posjed crnogorske oligarhije”; antisrpstvo kao politički motiv puta u nezavisnost.

Bila je to, po načinima izvođenja i nosiocima akcije, propagandna kampanja koja je podsjećala na onu iz 1997. godine, ali ipak sa manjim uticajem zvaničnog Beograda: ključnu ulogu ipak su vodili politički igrači i mediji iz Crne Gore, iskreni protivnici ideje o državnoj nezavisnosti Crne Gore.

Medijska hajka koja je nekoliko puta doživljavala vrhunac, polako je kopnila nakon referendumu 21. maja 2006. godine, iako crnogorska vlast nije uspostavila dobre odnose sa Đinđićevim nasljednikom, tadašnjim srpskim predsjednikom Borisom Tadićem. No, sjenka optužbi za kriminalizovano društvo ostala je ne samo nad Crnom Gorom, nego i nad ličnošću Mila Đukanovića, kao neželjeni teret, kolateralna šteta višegodišnje kampanje.

* * *

Mediji su vjerni pokazatelj društva, ogledalo duha vremena, svjedočanstvo o političkim i društvenim trendovima. Stoga će analitička studija Velimira Čurgusa Kazimira, Koste Nikolića i Nebojše Popovića biti nezaobilazno štivo za tumačenje novije političke istorije ovog podneblja i relevantan istorijski izvor za precizno sagledavanje svih istorijskih aktera u Crnoj Gori i Srbiji u turbulentnom vremenu kada su se mijenjali politički odnosi, kada su se cijepala stara i stvarala nova savezništva.

Istovremeno, ova studija je prilog za razotkrivanje brojnih, nekada i skrivenih mehanizama i metoda političke borbe koja je na prostoru Balkana često imala dramatične i katastrofalne posljedice. Riječ je o svjedočanstvu o beskrupuloznim političkim obračunima, o medijima kao sredstvu satanizacije pojedinaca, grupa ali i čitave jedne države. To je priča o nedavnoj istoriji koju treba proučavati da se ne zaboravi i da se ne bi ponavljala, kao još jedna balkanska farsa.

Dr Kosta Nikolić
Dr Nebojša Popović

CRNA GORA – JEDNA OSPORAVANA DRŽAVNOST
(1992–2012)

Glavni cilj ove uvodne studije jeste analiza osporavanja crnogorske državnosti i crnogorskog istorijskog identiteta od službenog Beograda, ali i velikog dela srpske političke i intelektualne javnosti, koja je sledila vekovnu matricu da je Crna Gora deo srpskog istorijskog i političkog identiteta i da je njena politička budućnost isključivo zajednički život sa Srbijom. Zato je obnova crnogorske državnosti bila na udaru režima Slobodana Miloševića, ali i političkih snaga koje su na vlast u Srbiji došle posle prevrata 5. oktobra 2000. godine, čija je paradigma tadašnji predsednik Savezne Republike Jugoslavije Vojislav Koštunica.

Najvažnija meta osporavanja Crne Gore kao države bio je Milo Đukanović, najistaknutiji crnogorski političar u ovom periodu i glavni arhi-

tekt crnogorske nezavisnosti. On je u periodu vlasti Slobodana Miloševića napadan po istoj matrici po kojoj je napadana i tadašnja srpska opozicija, a najviše Zoran Đinđić, vođa Demokratske stranke i, kasnije, srpski premijer: veze sa kriminalnim miljeom i izdaja nacionalnih interesa zbog saradnje sa Zapadom. Najvažniji cilj propagandne kampanje bio je da se Crna Gora predstavi kao „mafijaška tvorevina” koja nije sposobna za život kao samostalna država. U taj milje do 2006. godine bili su uklopljeni i prosrpski mediji u Crnoj Gori, a posle te godine, što je donekle iznenađujući istorijski proces, i „suverenistički mediji”, koji su do sticanja nezavisnosti snažno podržavali crnogorsku vlast.

I. ISTORIJSKI KONTEKST

Istorija odnosa Srbije i Crne Gore puna je zamršenih političkih događaja obeleženih i primerima „bratske sloge” i saradnje, i primerima nerazumevanja, i životom u nezavisnim državama, i životom u zajedničkoj državi. Namera autora ovog teksta nije da ulaze u svu složenost tih odnosa, već da razmotre dešavanja iz moderne epohe, u periodu od raspada SFRJ 1991. godine. U tom periodu, stvorena je nova srpsko-crnogorska država koja je, u dva oblika (Savezna Republika Jugoslavija i Državna zajednica Srbija i Crna Gora), trajala do 2006. godine.

U Kraljevini Jugoslaviji, „crnogorsko pitanje” je, u suštini, bilo političko pitanje, koje je bilo usredsređeno na ujedinjenje Srbije i Crne Gore, odnosno na opravdavanje ili osporavanje odluka Podgoričke skupštine, donetih u novembru 1918. godine, kada je detronizovana dinastija Petrović i kada su Crna Gora i Srbija ujedinjene. Kao rezultat Drugog svetskog rata, formirana je Crna Gora kao ravnopravna federalna jedinica u jugoslovenskoj komunističkoj federaciji. I u tom periodu, međutim, kao jedno do spornih pitanja otvorio se problem da li je karakter nove države takav da vodi odvajanju Crnogoraca od Srba i „srpstva”. Ta pitanja su razrešena na konstitutivnoj sednici crnogorske Antifašističke skupštine narodnog oslobođenja.

Sednica je održana od 13. do 15. jula 1944. godine u Kolašinu, a na njoj su usvojene odluke Drugog zasjedanja AVNOJ-a.¹

.....
1 Dileme koje su tada otvorene, Ivan Milutinović, jedan od najistaknutijih crnogorskih komunista, objasnio je na sledeći način: „U Crnoj Gori ima ljudi, prijatelja narodno-oslobodilačke borbe, koji se plaše stvaranja samostalne crnogorske jedinice: – *Mi se odcijepismo od braće Srba, postadosmo mala država, ne možemo sami živjeti* – može se od njih čuti. Stvaranjem federalne Crne Gore nikako se ne umanjuje jedinstvo i ljubav Crnogoraca prema srpskom narodu. Naprotiv, jedinstvo je još čvršće i ljubav još veća jer postoje na dobrovoljnoj osnovi, u ravnopravnoj zajednici – federativnoj Jugoslaviji. Današnjim odlukama vi, drugovi, stvarate slobodnu Crnu Goru u sastavu federativne Jugoslavije. Da li nas ta odluka obavezuje da se nje zauvijek držimo? Ne! Ona je samo potpuno ostvarenje našeg prava koje nam je zagantovano i odlukama Drugog zasjedanja AVNOJ-a, ostvarenje koje u sebi uključuje kako obezbeđenje nesmetanog razvitka Crne Gore kao posebne federalne jedinice tako i potpunu demokratsku garanciju da se naš narod sutra, ako to želi, može slobodno i dobrovoljno ujediniti sa Srbijom ili nekom drugom zajednicom. Postavlja se dalje pitanje: da li crnogorstvo umanjuje ili isključuje srpstvo? Drugovi, ko nije dobar Crnogorac, taj nije ni dobar Srbin. Crnogorci i Srbijanci narod su jednog plemena. Mi smo se u toku svog samostalnog državnog života razvili do stupnja jednog naroda i borbom stekli sebi puno pravo kako na samostalni život, tako i na ujedinjenje sa drugim narodima. To nam pravo niko nikad ne može uzeti.” (Navedeno prema: Branko Petranović – Momčilo Zečević, *Jugoslovenski federalizam. Ideje i stvarnost*, II, Beograd 1987, 114).

Osnivanjem Republike Crne Gore posle Drugog svetskog rata, crnogorsko pitanje ostavljeno je za kasnije vreme. Politički odnosi Srbije i Crne Gore, onako kako su definisani na kraju rata, nisu imali vidljivijih oscilacija, niti su ikada u pitanje dovođeni „revolucionarno bratstvo” i nekadašnji narativ o jednom narodu, mada se o tome nije javno govorilo, ali nikada nisu, na primer, dovođene u pitanje ni odluke iz 1918. godine o ujedinjenju Srbije i Crne Gore (osim kritikovanja snaga koje su ga izvele).

Međutim, jedno novo crnogorsko pitanje zamenilo je staro i ono je bilo usredsređeno na kulturni identitet. Kad se Crna Gora pridružila nacionalnim previranjima u Jugoslaviji šezdesetih godina 20. veka, „vlasništvo” nad crnogorskom kulturom postalo je najaktuelnija tema rasprave između dva suprotstavljena crnogorska nacionalna pokreta, od kojih je jedan stavljao Crnogorce u širi kontekst „srpstva”, a drugi ih je stavljao izvan njega. Pitanje kao što je, na primer, čiji je Njegoš, predstavljalo je sažet izraz, nabijen emocijama, koji je označavao ključno pitanje o kojem je, u stvari, bila reč: da li je isključivanje Njegoša i iz srpskog kanona predstavljalo nelegitimnu podeľu srpske kulture u celini ili je njegovo uključivanje u srpsku kulturu predstavljalo „velikosrpsko prisvajanje” tuđe nacionalne prošlosti?²

Službeni stav o (ne)postojanju crnogorske nacije, Savez komunista Crne Gore definisao je u de-

.....
² Audry Helfant Budding, „Srpski nacionalizam u XX veku”, u: *Milošević vs Jugoslavija*, Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, I, Beograd 2004, 93.

cembru 1970. godine: Savez komunista je smatrao „nestvarnom i iskonstruisanom dilemom” da li postoje crnogorska nacija i njena kultura. Svako osporavanje individualnosti crnogorske kulture značilo je i osporavanje crnogorske nacije i prikazivanje „Socijalističke Republike Crne Gore” kao veštačke političke konstrukcije. Takvo tumačenje politički je izvođeno iz činjenice da su Crnogorci prema ustavu bili posebna nacija jer im je to pravo priznato i prvim ustavom socijalističke Jugoslavije iz 1946. godine.

Crna Gora je, kao najmanja federalna jedinica, bila uočljivo „tiha” u vreme ustavnih promena 1974. godine. Taj ustav je ovoj republici omogućio faktičku državnost, pa se rukovodstvo Crne Gore veoma pažljivo trudilo da se novouspostavljeni odnosi ničim ne poremete. Ali, odmah posle usvajanja ustava 1974. godine, u delu crnogorske intelektualne elite promenjena je definicija crnogorskog nacionalnog identiteta i njihovog etničkog porekla. Zagovornici novog talasa najpre su osporili tezu da uoči ujedinjenja 1918. godine crnogorska nacionalna posebnost nije postojala, što znači da nisu prihvatili da su tada ujedinjene dve srpske države. Zato su u opticaj vraćene ocene iz perioda Kraljevine Jugoslavije da je Podgorička skupština samo realizovala „velikosrpske koncepcije”.

U crnogorskoj akademskoj javnosti prvi je Savo Brković, stari revolucionar i narodni heroj, izneo tezu o autohtonoj crnogorskoj naciji još od doseljavanja Slovena na Balkansko poluostrvo. Brković je etničko poreklo Crnogorca izvodio iz

njene „genetičko-etničke autohtonosti”, a razvoj iz samostalnosti crnogorske državnosti. Tvrdio je da su Duklju naselila neka nepoznata slovenska plemena i grupe Avara i krstaša, a vekovno tradicionalno osećanje Crnogoraca kao Srba tumačeno je isključivo kasnijim uticajem pravoslavlja i crkvene organizacije iz doba Nemanjića. Tako je, prema Brkovićevom mišljenju, osećanje srpstva silom nametnuto u Duklji, a nešto kasnije i u Zeti, gde je, navodno, katolicizam bio dominantan. Kada je reč o jedinstvu Zete i Raške, Brković je smatrao da je to bio „nerazuman čin” Balše Trećeg, koji je Zetu ostavio u nasledstvo despotu Stefanu Lazareviću. Brković je žestoko osporio i čin ujedinjenja Srbije i Crne Gore 1918. godine. Pristalicama ujedinjenja u Crnoj Gori negirao je pravo političkog opredeljenja i nazivao ih „stranim agentima i plaćenicima”. Naglašavao je i kako je Crna Gora bila oslobođena pre dolaska srpske vojske, a da je Narodnooslobodilačka borba bila samo produžetak borbe crnogorskih nacionalista i separatista za nacionalno oslobođenje Crnogoraca.³

I drugi zastupnici teorije o kontinuitetu crnogorske nacije isticali su da su srpski srednjovekovni vladari nasiljem slomili tradiciju crnogorske (zetske) državnosti, da se zetsko stanovništvo ne može smatrati srpskim, pa samim tim ni Crna Gora nikada nije bila srpska oblast već država izrasla na sopstvenom tlu, a zatim pokorena i uključena u sastav države Nemanjića. Tako je bilo i tokom srednjeg veka.

.....
3 Savo Brković, *O postanku i razvoju crnogorske nacije*, Podgorica 1975.

Iz takve postavke stiglo je i tumačenje filologa Špire Kulušića da moderni Crnogorci vode poreklo od Dukljana koji su „zaseban etnos”, jasno odvojen i od Hrvata i od Srba. Crnogorci su i antropološki bili posebni jer su se razvili iz grupe slovenskih plemena koja su se u Duklju doselila sa područja savremene Nemačke; pošto su ta plemena rano stvorila državu, počela je da se stvara i posebna dukljanska tradicija, koja je i uslovlila sukob sa srpskim vladarima, posebno u epohi dinastije Nemanjić.⁴

Zvanična Crna Gora, i politička i akademska, nije prihvatila teze o „etnogenezi”, ali nije prihvatila ni da je crnogorska nacija formirana tek tokom i, naročito, posle Drugog svetskog rata. Zato su podjednako osuđivana i gledišta srpske istoriografije, etnologije i filologije da su Crnogorci etnički i istorijski Srbi. Za tadašnju zvaničnu Crnu Goru najprihvatljivije je bilo gledište koje nije odbacivalo „srpsku komponentu” u etničkom, političkom i kulturnom razvoju Crne Gore, ali koje je smatralo da su njeni „veoma osobeni” društveno-ekonomski, nacionalno-oslobodilački i državno-politički faktori, nastali posle dolaska Turaka na Balkan, bili glavni razlog da se etnički srpsko stanovništvo Crne Gore integriše u „narodno i nacionalno zajedništvo”. Glavna „istorijska poluga” u stvaranju moderne crnogorske nacije bila je „dvojnost svesti” kada se od iste ili srodne „etničke mase” stvaraju dve nacije. Nacionalna individualnost Crne Gore nastala je u „duboko ukorenjenoj” svesti Crnogoraca da su srpskog porekla.

.....
4 Špиро Kulušić, *O etnogenezi Crnogoraca*, Podgorica 1980.

U periodu raspada komunističke Jugoslavije, u Crnoj Gori je na vlast došla nova politička generacija, koja je zamenila „staro” crnogorsko rukovodstvo, personifikovana u ličnosti Momira Bulatovića, predsednika Crne Gore od 1990. do 1997. godine, Mila Đukanovića, predsednika Vlade Crne Gore od 1991. do 1997. i predsednika Republike Crne Gore 1998. do 2002. godine, i Svetozara Marovića, predsednika Skupštine Crne Gore od 1994. do 2001. godine. U vreme otvaranja jugoslovenske krize, ta generacija političara je vezala sudbinu Crne Gore za Srbiju. Crna Gora je tada prošla jednu od najdramatičnijih deonica u svojoj modernoj istoriji. Slom ideološke paradigme i kraj komunističkog poretka, početak novog parlamentarnog sistema, ekonomski i privredni sunovrat uzrokovan raspadom SFRJ, unutrašnji politički sukobi izazvani negativnim istorijskim nasleđem, proces nacionalne i državne emancipacije praćen snažnim političkim sukobima, okretanje evropskim i demokratskim vrednostima praćeno „samospoznajom i sviješću o potrebi neutralisanja kompleksa inferiornosti”, bile su samo neke od najvidljivijih pojava u tadašnjoj Crnoj Gori.⁵

Istorijske procese u Crnoj Gori u tom periodu kreirala je Demokratska partija socijalista. Osnivački kongres DPS-a održan je u dva dela – 20. oktobra 1990. i 22. juna 1991. godine. Partija je Kongres počela kao Savez komunista Crne Gore da bi u drugom zasedanju promenila ime u Demokratska partija socijalista Crne Gore. Između

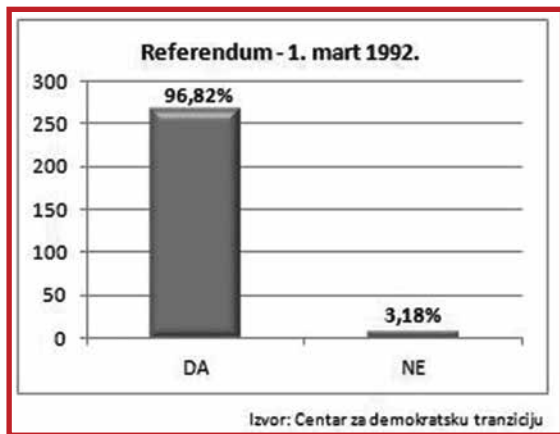
.....
⁵ Šerbo Rastoder, *Državna uprava u Crnoj Gori*, „Matica crnogorska”, proljeće 2011, 247.

dva zasedanja Kongresa, 9. decembra 1990. godine održani su prvi višestranački izbori u Crnoj Gori. Na tim izborima tadašnji Savez komunista Crne Gore osvojio je 83 od ukupno 125 mandata u Skupštini Crne Gore.

Posle turbulentnih dešavanja izazvanih raspadom SFRJ i ratom tokom 1991. godine, kada su Srbija i Crna Gora bile na istoj strani (tzv. federalistička koalicija) usledilo je stvaranje nove srpsko-crnogorske države – Savezne Republike Jugoslavije. Tom činu prethodio je referendum u Crnoj Gori koji je sproveden 1. marta 1992. godine.

Međutim, građani se na referendumu nisu izjašnjavali o tome da li će Crna Gora biti u federaciji sa Srbijom. Moglo se samo pretpostaviti da će to biti dvojna federacija, ali referendumsko pitanje je sugerisalo nešto sasvim drugo. Ono je glasilo: „Da li ste za to da Crna Gora kao suverena republika nastavi živjeti u zajedničkoj državi Jugoslaviji potpuno ravnopravno s drugim republikama koje to žele?” Ukupno upisanih birača bilo je: 421.549, ukupno je glasalo 278.382 (66,04%); „za” je glasalo 266.273 (96,82%), a „protiv” 8.755 (3,18%) građana. Referendum su bojkotovali Liberalni savez Crne Gore, koji je bio za punu državnu samostalnost, ali i glavni politički subjekt Srba u Crnoj Gori – Narodna stranka Novaka Kilibarde. Njihov glavni prigovor bio je da je referendum organizovan u neregularnim uslovima, pa neće biti odraz slobodne volje crnogorskih građana. Referendumsko pitanje, prema istim mišljenjima, bilo je krajnje nejasno u pogledu toga o čemu se zapravo građani izjašnjavaju.

Referendum je održan u službeno proglašenim „uslovima neposredne ratne opasnosti u kojoj se zemlja nalazi” i nije ga nadgledao nijedan akreditovani posmatrač iz inostranstva.

Rezultati referenduma 1992. godine

Tokom marta i aprila 1992. godine na Žabljaku je jedna posebna komisija pisala nacrt prvog ustava nove države. Sredinom aprila nacrt ustava je završen i prosleđen je republičkim parlamentima na usvajanje. „Ostaci” Saveznog veća Skupštine SFRJ (koje su činili delegati iz Srbije i Crne Gore) proglasili su 27. aprila 1992. godine u Beogradu Ustav Savezne Republike Jugoslavije i time ozvaničili početak nove države. Zastava nove države ostala je ista kao i zastava njene prethodnice – samo bez petokrake zvezde. Grb je postao dvoglavi orao, u čijem su centru bili istorijski detalji sa grbova dveju republika. Himna je ostala „Hej Sloveni”.

Izbori za Saveznu skupštinu (Veće građana) zakazani su na brzinu za 31. maj 1992. godine. Za izbornu kampanju je bilo malo vremena – nešto

manje od dvadeset dana, nisu obezbeđeni ravnopravni uslovi za sve stranke niti je opozicija imala pristup državnoj televiziji. Biral su se poslanici za Veće građana (Srbija 108, a Crna Gora 30), dok su parlamenti dveju republika na indirektnan način slali isti broj poslanika (po 20) u Veće republika Savezne skupštine. U takvim uslovima, opozicija u Srbiji je odlučila da bojkotuje izbore. Na izbore su, od većih stranaka, izišle samo Socijalistička partija Srbije (73 mandata), DPS Crne Gore i novonastala Srpska radikalna stranka (30 mandata) Vojislava Šešelja. Posle toga su izabrani prvi predsednik (Dobrica Ćosić) i prvi premijer (Milan Panić) nove države.

Izbor prvog predsednika SRJ pokazao je da Crna Gora neće biti ravnopravan član nove federacije. Naime, Dobrica Ćosić je na funkciju predsednika SRJ izabran voljom Slobodana Miloševića, iako je, kako svedoči Borisav Jović, već bio postignut dogovor sa crnogorskim rukovodstvom da se za prvog predsednika SRJ izabere Branko Kostić.⁶

Naredne tri godine u životu Crne Gore i Srbije obeležene su ratom koji je izbio u Bosni i Hercegovini i uvođenjem sankcija od međunarodne zajednice. Izbijanje rata u Bosni i Hercegovini svakako nije bila samo Miloševićeva krivica. Ipak, Milošević je bio najotvoreniji i najbezočniji u razgorevanju rata. Verovao je da u ratu može najmanje da izgubi, a očekivao je i da može samo da dobije – istorijsko priznanje za stvaranje ujedinjene nacionalne države srpskog naroda. Zato je

⁶ Borisav Jović, *Knjiga o Miloševiću*, „Nikola Pašić”, Beograd 2001, 85–86.

bio najgrublji u pretnji silom i najmanje obziran u diplomatskim pregovorima. Srpsko rukovodstvo je godinama u kontaktima sa zapadnim diplomatama redovno ponavljalo da nema nikakvog uticaja na Srbe u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini ni na Jugoslovensku narodnu armiju; da Albanci uživaju najveća prava u Evropi; da Srbija nema paravojnih formacija izvan granica Srbije, da se „odlučno protivi” podeli Bosne, da je za višepartijski sistem i ekonomske reforme, da državni mediji nisu pod kontrolom srpskog rukovodstva.

Stvarnost je bila drugačija. Srbija se našla na udaru međunarodne zajednice i već 15. aprila upozorena je da će biti smatrana glavnim krivcem za rat u Bosni. Diplomatski mehanizam je pokrenut, iako je srpsko rukovodstvo pokušalo da ga spreči. Ali, Srbija više nije imala na koga da se osloni. Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija je 29. maja 1992. godine (Rezolucija 757) izbacio Srbiju i Crnu Goru iz međunarodne zajednice uvođenjem sveopštih sankcija na svim nivoima. Srbija je tako ušla u mračni period svoje istorije.

Kada je Milan Panić izabran za predsednika Savezne vlade, ona je zaista počela da vodi samostalnu politiku, što je izazvalo najpre nedoumice i podozrenja, a potom i ogorčen otpor političkog vrha Srbije. Političko rukovodstvo Crne Gore nije se o tome izjašnjavalo, ali je pružalo podršku Saveznoj vladi i njenom premijeru. U središtu spora između Panića i SPS-a, početkom avgusta 1992. godine, našlo se pitanje odnosa prema sankcijama UN i prema unutrašnjim prilikama u Srbiji. Savezna vlada je zastupala pragmatičan

stav da treba učiniti sve što međunarodna zajednica zahteva od SRJ da bi sankcije što pre bile ukinute. To je bilo potpuno suprotno od pozicije Miloševićevog režima, pošto je on insistirao na neopravdanosti sankcija i, u skladu sa tim, zahtevao njihovo bezuslovno ukidanje. Nezadovoljstvo Savezne vlade političkim prilikama u Srbiji, koje je u više prilika javno izražavao premijer Panić, posebno se ticalo stanja u sredstvima informisanja pod državnom kontrolom, usporenosti procesa privatizacije i inferiornog položaja manjinskih etničkih grupa u društvu.⁷

Uprkos otporu SPS-a, Panićeva vlada je pokušavala da na međunarodnoj sceni učini neophodne kompromise da bi sankcije bile ukinute ili ublažene. Ona se u tome oslanjala na široka ovlašćenja koja je imala po Ustavu SRJ, koji je propisao da Savezna vlada „utvrđuje i vodi unutrašnju i spoljnu politiku”. Uz tu institucionalnu osnovu samostalnosti, Savezna vlada je postepeno dobijala politički oslonac u vladajućoj partiji Crne Gore, koja je podržavala njen rad. O lošim odnosima između srpskih vlasti i Panićeve vlade govori jedan skoro neverovatan događaj – nasilno zauzimanje Saveznog ministarstva unutrašnjih poslova od pripadnika Ministarstva unutrašnjih poslova Srbije, koji se dogodilo 18. septembra 1992. godine. Iako je Vlada Srbije to nastojala da predstavi kao isključivo „administrativnopravni spor” između dva ministarstva, cilj tog nasilnog

7 Vladimir Goati, *Izbori u Srbiji i Crnoj Gori do 1990. do 2013. i u SRJ od 1992. do 2003*, Centar za slobodne izbore i demokratiju i Nacionalni demokratski institut za međunarodne odnose (NDI), Beograd 2013, 50.

čina bilo je demonstriranje superiornosti republičke nad federalnom vlašću.⁸

U međuvremenu, 12. oktobra 1992. godine, usvojen je novi ustav Crne Gore. Ona je definirana kao država crnogorskog naroda, demokratska, socijalna i ekološka država, suverena u pitanjima koja nije prenela u nadležnost SRJ. Tako je i ustavnopravno okončan period života Crne Gore u jugoslovenskoj komunističkoj federaciji.

Na budućnost odnosa u SRJ presudno su uticali savezni izbori sprovedeni 20. decembra 1992. godine. Posle njih, u Saveznoj skupštini „treće Jugoslavije” uspostavljen je poseban odnos snaga. Socijalistička partija Srbije bila je na vlasti sa DPS-om, ali su odnosi između dveju partija još od kraja 1991. godine, kada je Crna Gora podržala predlog lorda Karingtona o rešenju jugoslovenske krize na Haškoj konferenciji, bili obeleženi nepoverenjem. Javnost je o tome bila nedovoljno i nepotpuno obavestena, a kompletnije informacije o „zategnutim” odnosima SPS-a i DPS-a postale su dostupne tek 1997. godine kada su se dogodilo rasep u DPS-u i poraz frakcije Momira Bulatovića. Socijalistička partija Srbije bila je potpuno svesna razlika koje je dele od vladajuće crnogorske partije, pa je postepeno pripremala „rezervnog koalicionog partnera” u federalnoj vlasti kako bi neutralisala uticaj DPS-a. To je ostvareno tako što je SPS, uporedo sa zvaničnom koalicijom sa DPS-om, uspostavila faktički savez sa Srpskom radikalnom strankom, čime je zadobila

apsolutnu većinu u oba doma Savezne skupštine. Na taj način, socijalisti su na saveznom nivou „izbacili iz igre” DPS jer su mogli da usvajaju zakone bez obzira na stav vladajuće partije Crne Gore.⁹

Latentan sukob između vladajućih partija dve republika u vezi sa stavom prema Saveznoj vladi postao je očigledan prilikom pokušaja SPS-a da u novembru 1992. godine (u saradnji sa SRS-om), izglasa nepoverenje vladi Milana Panića. Predlog o izglasavanju nepoverenja dobio je ubedljivu većinu (2. novembra 1992) u Veću građana Savezne skupštine, zahvaljujući izrazitoj brojčanoj nadmoći poslanika SPS-a i SRS-a (rezultat glasanja je bio 93 prema 24 za smenu vlasti). Taj pokušaj, međutim, nije uspeo jer su mu se suprotstavili poslanici DPS-a u Veću republika Savezne skupštine. U tom veću, u kojem su Srbija i Crna Gora imale jednak broj poslanika, za punovažnu odluku bila je potrebna većina glasova (21) svih članova Veća. Usled protivljenja DPS-a, predlog o izglasavanju nepoverenja podržalo je (3. novembra 1992) samo 18 poslanika, tri manje nego što je potrebno za punovažnu odluku.¹⁰

Ipak, posle pobeđe Slobodana Miloševića na republičkim predsedničkim izborima, koalicija socijalista i radikala izglasala je, 29. decembra 1992. godine, nepoverenje Saveznoj vladi u oba doma Savezne skupštine.

.....
8 Isto.

.....
9 Isto, 51.

10 Isto, 52.

II. OTVARANJE KRIZE

Posle sklapanja mirovnog sporazuma u Dejtonu 21. novembra 1995. godine kada je usvojen *Generalni okvir mirovnog sporazuma*, sa jedanaest pratećih dokumenata, kojim su okončani ratovi u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, izgledalo je da se politička situacija na Balkanu stabilizovala i da je završen period koji su obeležili brutalni etnički sukobi izazvani raspadom SFRJ. Već 22. novembra Savet bezbednosti UN (Rezolucija 1022) zvanično je suspendovao ekonomske sankcije SRJ na neograničeno vreme, a 4. decembra i Evropska unija je suspendovala sve sankcije Jugoslaviji.

Međutim, autoritarna priroda režima Slobodana Miloševića ulazila je u svoju završnu fazu, a stanje na Kosovu i Metohiji i dalje je bilo daleko od idealnog, pa su usledili novi burni i kompleksni događaji koji su uzrokovali pad srpskog režima, ali i prekompoziciju političke scene u Crnoj Gori, što je i otvorilo istorijski proces koji je na kraju doveo do njene državne samostalnosti.

Politička situacija u tadašnjoj SRJ počela je da se komplikuje u prvoj polovini 1996. godine. Prvo je 2. aprila američki Kongres usvojio rezoluciju kojom je osudio vlasti u Srbiji zbog gušenja slobode štampe, uskraćivanja prava na rad Sorošovoj fondaciji, ometanja rada opozicionih partija i nevladinih organiza-

cija, uz upozorenje da će buduća ekonomska pomoć i skidanje „spoljnog zida sankcija” biti direktno uslovljeni ponašanjem vlasti u Beogradu.

U Srbiji su 3. i 17. novembra održani redovni lokalni izbori. Opoziciona koalicija „Zajedno” (Srpski pokret obnove, Demokratska stranka i Građanski savez Srbije) pobedila je u većini (12 od 16) beogradskih opština i u 45 gradova u Srbiji. Vlast je odbila da prizna izborne rezultate i počeli su masovni, tromesečni protesti u Srbiji. Pod pritiskom javnosti, najvećim do tada, Slobodan Milošević je 4. februara zahtevao od Vlade i Skupštine Srbije da donesu tzv. *lex specialis* (na osnovu koga bi bili priznati rezultati izbora), što se i desilo 11. februara 1997. godine.

Istovremeno sa saveznim izborima, u Crnoj Gori su 3. novembra 1996. godine održani parlamentarni izbori. Tome je prethodila promena „izborne karte”, ostvarena Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o izboru odbornika i poslanika (juli 1996), koji je usvojen bez konsenzusa sa opozicionim partijama. Pomenutim zakonom, teritorija Crne Gore podeljena je na četrnaest izbornih jedinica, dok je, prema ranijem zakonu, celokupna republika bila jedna izborna jedinica. Na tim izborima učestvovalo je 67,1% građana Crne Gore, što je za 1,8 procentnih poena manje nego na izborima 1992.

godine. Dominacija DPS-a, koja se jasno pokazala na izborima održanim 1990. i 1992. godine, došla je do izražaja i na ovim izborima: DPS je osvojio 51,2% glasova i 63,4% mandata u republičkom parlamentu (45 od 71). Tom pobjedom DPS je na trećim uzastopnim izborima održanim u višepartijskom periodu osvojila apsolutnu većinu glasova i mandata, što je bio rezultat bez premca među drugim bivšim komunističkim partijama centralne i jugoistočne Evrope.¹

Rezultati tih izbora pokazali su da je u biračkom telu Crne Gore opao uticaj ekstremno leve i ultranacionalističke opcije. To su veoma jasno potvrdili podaci prema kojima je Jugoslovenska levica (JUL) osvojila samo 1,668 glasova (0,6%) i ostala bez ijednog mandata u parlamentu, a ni lista ultranacionalističke SRS (na te izbore izašla je kao SRS – Vojislav Šešelj) nije osvojila nijedno poslaničko mesto, dok je u to vreme u Srbiji bila druga po snazi parlamentarna stranka. Erozija uticaja radikala u Crnoj Gori bila je posledica okončanja rata u Bosni i Hrvatskoj i odlučnog okretanja vladajuće DPS i političkog rukovodstva Crne Gore tzv. mirnodopskim temama, pre svega vlasničkom prestrukturisanju privrede i nastojanjima da se obnove veze sa drugim zemljama.²

Taj period u političkoj istoriji Crne Gore obeležen je i raskolom u vladajućoj eliti, koja je od januara 1989. godine, kada je i preuzela rukovođenje Crnom Gorom, na prvi pogled bila jedinstvena i bez

¹ Vladimir Goati, *Izbori u Srbiji i Crnoj Gori do 1990. do 2013. i u SRJ od 1992. do 2003*, Centar za slobodne izbore i demokratiju i Nacionalni demokratski institut za međunarodne odnose (NDI), Beograd 2013, 115.

² Isto, 116.

razmimoilaženja. Sukob je izbio potpuno neočekivano, svega nekoliko meseci posle ubedljive pobjede na parlamentarnim izborima. Najšira javnost, ali i opozicija, bili su potpuno zatečeni iznenadnim sukobom koji se otvorio u vladajućoj stranci. U društvima kao što je tada bilo crnogorsko, kada se sukobi u vladajućoj strukturi razbuktuju do nepomirljivih razmera, obično dovedu i do teških ličnih sukoba suprotstavljenih lidera, što je u konkretnom slučaju bilo veoma izraženo i simbolično se pretvorilo u sukob Bulatović–Đukanović. Zapravo, Milošević se vešto poigravao sujetom Momira Bulatovića, stimulišući ga godinama unatrag na „odstrel” Đukanovića. Sam Bulatović je manje-više otvoreno prepričavao kako se Milošević čudi što on toliko prostora za samostalno delanje i inicijativu prepušta Đukanoviću, umesto da sledi model vlasti koji u Srbiji primenjuje Milošević.

Pokazalo se da je to kontinuirano Miloševićevo pri-govaranje dalo rezultat: Svetozar Marović i Milica Pejanović Đurišić, u to vreme kao i Đukanović, potpredsednici DPS-a, komentarisali su kako je tokom predizborne kampanje za parlamentarne izbore '96 godine Bulatoviću počela da nepodnošljivo smeta veća podrška koju je na konvencijama stranke, na kojima su zajedno nastupali, dobijao Đukanović. Kada je Bulatović neskriveno počeo da pokazuje to nezadovoljstvo, kao, na primer, na predizbornoj konvenciji u Tivtu, Marović i Pejanović-Đurišić su tokom večere, koju je užli stranački vrh nakon toga imao u nekom od kotorskih restorana, na to diskretno upozorili Đukanovića.

Ali, u suštini je to bio sukob Milošević–Đukanović, koji je srpski predsednik vodio putem svog najoda-

nijeg lojaliste u Crnoj Gori – Momira Bulatovića. Vreme je pokazalo da je najvažnije pitanje u tom sukobu bilo pitanje državnog položaja Crne Gore.

Drugi Kongres DPS-a održan je 5. marta 1994. godine, pod motom afirmacije demokratije i očuvanja građanskog mira. Demokratska partija socijalista istakla je da se zalaže za mirno, „u ustavnoj i demokratskoj proceduri, rješavanje jugoslovenske državne i političke krize”.³ Tada je Milo Đukanović izabran za jednog od trojice potpredsednika partije. Sporadični nesporazumi koje je u cilju odbrane ravnopravne pozicije Crne Gore u dvočlanofederaciji Đukanović imao sa srpskim rukovodstvom – posredno preko svojih kolega, raznih premijera u Srbiji, počev već od Radomana Božovića, ili neposredno sa Miloševićem – oko koncepta ekonomske politike u poslednjim danima pripreme „novog dinara” kojeg je početkom '93 godine lansirao tada izabrani guverner NBJ Dragoslav Avramović, krenuli su da eskaliraju od proleća '95 godine. Đukanović je najpre došao u sukob s Jugoslovenskom levicom kada je sprečio njihove kadrove da zauzmu rukovodeća mesta u crnogorskoj privredi. Jugoslovenska levica je obrazovana 23. jula 1994. godine od malih, ekstremno levih organizacija u Srbiji. Đukanović je tada onemogućio bilo kakav uticaj JUL-a u Crnoj Gori, poručivši suprugama da „ostanu supruge”. To je bila više nego jasna asocijacija na Mirjanu Marković, Miloševićevu suprugu, koja je bila glavni ideolog te paramilitarističke političke organizacije. Ubrzo su iz Beograda počele da stižu poruke o „švercerima” i „mafijašima” u Crnoj Gori.

3 Navedeno prema: <http://www.dps.me/index.php/ot-nama/istorijat>

*Patriotska koalicija
(Momir Bulatović, Mirjana Marković i Slobodan Milošević)*

Na te napade Đukanović je prvi put reagovao u septembru 1995. godine u intervjuu *NIN*-u: „JUL je prvrženik ideološki retrogradnog i apstraktnog društva koje ne mari za ekonomske pretpostavke implementacije svoga programa. Možda je to nekome slatka i prijemčiva priča, ali kako je već sve jednom propalo, meni to više liči na ružan, odsanjeni san. Država socijalne pravde moguća je samo u tržišnoj ekonomiji, ekonomiji jake i sigurne privatne svojine. JUL je proizvod napadne medijske promocije i dobrovoljno mu ustupljene vlasti od strane Socijalističke partije Srbije. Prirodno je što, kao takav, nema moć i u Crnoj Gori jer se ovdje vlast stiče na izborima.”⁴

Tokom 1996. godine, Đukanović je nastavio da učvršćuje položaj i uspeo je da pod kontrolom zadrži sve glavne ekonomske poslove Crne Gore. Osim toga, on je javno podržao i antirežimske demonstracije u Srbiji zbog poništavanja rezultata lokalnih izbora iz novembra 1996. godine: „Ponavljanjem izbora u Srbiji napravljena je ogromna

4 Navedeno prema: <http://www.aimpress.ch/dyn/pubs/archive/data/199510/51001-002-pubs-pod>.

Tako je počeo oštar sukob dvojice nekada bliskih saradnika i istomišljenika. Inače su prvi nespo- razumi u vrhu crnogorske vlasti počeli još 1993. godine, kada je u zvaničnu posetu Podgorici došlo rukovodstvo Republike Srpske: Radovan Karadžić, Momčilo Krajišnik i Nikola Koljević. Dočekali su ih Bulatović i Risto Vukčević, pred- sednik crnogorskog parlamenta. Premijer Đuka- nović je odbio da dođe na taj sastanak jer nekoli- ko dana ranije nije prihvatio Bulatovićev predlog da crnogorska vlada tokom tog susreta raspravlja o srpskoj platformi za pregovore u Ženevi.⁷

Đukanović je 25. marta 1997. godine podneo ostav- ku na mesto potpredsednika DPS-a, nakon što su ga Momir Bulatović i još neki članovi DPS-a kriti- kovali na Glavnom odboru partije zbog toga što je u štampi negativno ocenjavao poteze vlasti u Beo- gradu i ličnost predsednika Srbije Slobodana Mi- loševića. Mesec dana kasnije, na predlog Momira Bulatovića, ponovo je postao potpredsednik DPS-a i na toj funkciji ostao do konačnog rasepa partije.

Milo Đukanović se zatim usprotivio kandida- turi Slobodana Miloševića za predsednika SRJ. Otvoreno je rekao da je Milošević „prevaziđeni po-

---

nijesmo razgovarali, da bi on, jednog jutra, nenajavlje- no banuo u moju kancelariju i zahtijevao da prihvatim mandat, a da će on odustati od svojih rezervi na račun sastava Vlade. Da u javnosti ne bi ispalo da je neko po- bijedio u tom sukobu, odlučio sam da i ja odustanem od imenovanja nekih ministara, u koje on nije imao do- voljno povjerenja. Bulatović sigurno nije imao nikakve iluzije da ga Milošević tretira kao ravnopravnog par- tnera i da se sa uvažavanjem odnosi prema Crnoj Gori.“ (Navedeno prema: <http://www.koreni.net/modules.php?name=News&file=print&sid=914>)

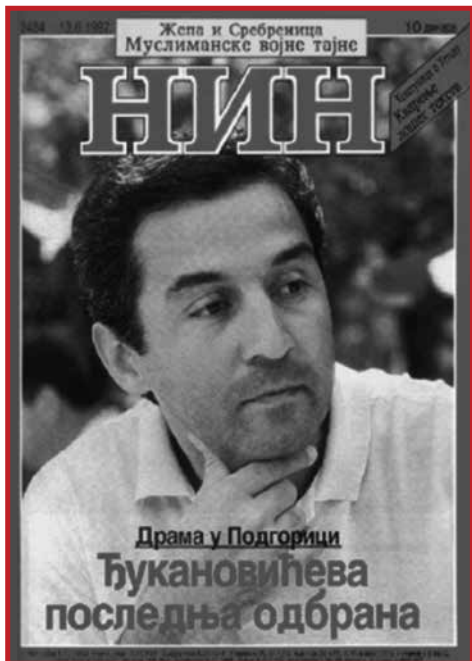
7 R. Šćekić, *Politička previranja u Crnoj Gori*, 128.

litičar” i to je bila prva takva ocena iz establišmenta koji je u javnosti izgledao još prilično homogen. U intervjuu *Vremenu* u proleće 1997. godine on je za- počeo otvorenu borbu: „Danas je gospodin Milo- šević čovjek prevaziđene političke misli, lišen spo- sobnosti strateškog gledanja na izazove koji stoje pred našom državom, uz to i u pogrešnom okru- ženju, koje ga, po već viđenom receptu autokrat- skih režima, zarad svojih sitnih privilegija, drži u popriličnom neznanju o realnim dimenzijama problema Srbije i Jugoslavije. Zato je, makar meni, bez dileme jasno da politika koju on oličava nije politika za budućnost srpskog naroda, Srbije i Ju- goslavije. Najteže je to što je Slobodan Milošević, u brojnim i krupnim greškama koje je do sada poči- nio, ostavio nesumnjiv utisak da nema sposobno- sti da dugoročno i ozbiljno projektuje budućnost i da pravilno odabere put ka njoj. Umjesto toga, on se uporno nametao kao neosporno dobar takti- čar koji se relativno uspješno snalazi u haosu koji prethodno sam stvara. Umješnost taktiziranja jeste kvalitet, ali samo ako se time osvajaju nove dionice na magistrali do strateški postavljenih ciljeva. U protivnom, taktiziranje se pretvara u dosadno vr- ćenje u krug i bespotrebni gubitak vremena.”⁸

Zbog izrazitih razlika u stavu prema politici Slobodana Miloševića, tada je došlo do podele u najvećoj i najuticajnijoj crnogorskoj partiji – Demokratskoj partiji socijalista. U prvom „od- meravanju snaga”, iza Đukanovića je stalo svega šest članova Glavnog odbora DPS-a (Filip Vuja- nović, Svetozar Marović, Duško Marković, Mi-

8 Navedeno prema: <http://www.vreme.co.rs/arhiva.php>.

lutin Lalić, Vojin Đukanović i Blagoje Cerović), dvadeset dvoje je bilo uzdržano, a protiv njega su glasala čak 64 „partijska druga”. Ipak, Đukanović je 11. jula 1997. godine potpuno preokrenuo odnos snaga u Glavnom odboru DPS-a, koji je toga dana smenio Bulatovića sa funkcije predsednika vladajuće partije u Crnoj Gori. Za njegovog naslednika izabrana je Milica Pejanović Đurišić, a Đukanović je predložen za kandidata te partije na predstojećim, oktobarskim predsedničkim izborima. Eliminacija partijskog lidera DPS-a (koga je podržavao Miloševićev režim) nakon preglasavanja na Glavnom odboru partije izazvala je otvoreni sukob između SPS-a i DPS-a, a time i konfrontaciju između političkih rukovodstava Srbije i Crne Gore.⁹

9 R. Šćekić, *Politička previranja u Crnoj Gori*, 135.

Bulatović je ostao u manjini i sa svojim pristalicama napustio je sednicu Glavnog odbora. Taj deo partijskog rukovodstva, kojem su se pridružila rukovodstva više opštinskih organizacija i deo članstva, tvrdio je da predstavlja autentični DPS, što je, takođe, za sebe naglašavala i pobednička većina u Glavnom odboru. Glavni odbor većinskog DPS-a raspustio je Opštinski odbor u Podgorici, koji se većinski svrstao na stranu Bulatovića. Politički obračun je bio beskompromisan, građani su živeli u iščekivanju ozbiljnijih ekscesa, a političko vrenje odvijalo se u celoj Crnoj Gori. Sticao se utisak da se većina opštinskih odbora svrstala na stranu Bulatovića: „Raskidala su se stara kumstva i prijateljstva i stvarala nova, a kao izraz nepomirljive konfrontacije Đukanovićeve i Bulatovićeve opcije.”¹⁰

Frakcija Momira Bulatovića odlučila je na svom kongresu da svoju stranku nazove takođe DPS. Kongres je održan u dva dela: prvi u Kolašinu, a drugi u sportskom centru „Morača” u Podgorici 16. avgusta 1997. godine. Zadržavanje imena značilo je dalju nepošteđnu borbu Bulatovićeve i Đukanovićeve frakcije, a time i dalje zaoštavanje i onako teške i neizvesne situacije u Crnoj Gori.¹¹

Istovremeno postojanje dveju partija sa imenom DPS, okončano je u martu 1998. godine kada je organizacija sa Bulatovićem na čelu dobila novo ime – Socijalistička narodna partija (SNP). Miloševićevi socijalisti odmah su saopštili da je njihov partner u Skupštini SRJ novoformirana partija Momira Bu-

¹⁰ Isto, 137.

¹¹ Isto, 143.

latovića. Đukanovićev DPS je tada napravio finalni otklon prema politici Slobodana Miloševića, dok je Bulatović ostao lojalan Miloševiću do poslednjeg dana. Tako je Đukanovićeva politika „subjektivizacije Crne Gore” postala programski osnov DPS-a, na osnovu kojeg je 2001. godine postavljen zahtev za obnavljanje crnogorske državnosti.¹²

***

Ovaj period, koji se može označiti kao poslednja faza lične vlasti Slobodana Miloševića, počeo je upravo njegovim izborom za predsednika Savezne Republike Jugoslavije 23. jula 1997. godine (sa malim formalnim kompetencijama, ali je i dalje bio ključni, vanustavni činilac u Srbiji), a završen je 5. oktobra 2000. godine, njegovim konačnim padom. Milošević je protokolarno mesto, samovlasnim proširivanjem nadležnosti, pretvorio u pravo sedište državne moći. Iako bez osnove u Ustavu, počeo je samostalno da zapoveda vojskom, da postavlja i smenjuje generale i postavlja savezne ministre. Milošević je sve više i sve brže ostajao bez podrške naroda. Osipanje društvene osnove režima bilo je uočljivo još od 1993. godine, a ubrzalo se posle 1997. godine.

U vezi sa ovim procesom bilo je i ubrzano pojačavanje nasilničkih crta vlasti. Jačanje represivne crte najbolje se pokazalo na primerima policije, vojske, državne uprave, javnih glasila pod kontrolom Vlade i paradržavnog kriminala. Visoki policijski službenici, članovi srpske vlade, služili su volji predsednika savezne države i direktno

su se uključili u zastrašivanje opozicije. Od 1998. godine u taj proces uključio se i armijski vrh, što do tada nije bio slučaj. Milošević je doveo odane ljude da bi vojsci dao onaj značaj koji je već imala policija. U javnosti se Milošević uvek predstavljao kao „vrhovni komandant” Vojske Jugoslavije, iako ta institucija nije postojala ni u Ustavu ni u zakonima. Vodeći generali javno su mu izjavljivali odanost i pretili njegovim protivnicima. Posebno je po tome postao poznat general Nebojša Pavković.

Raskol u DPS-u i otklon Đukanovićevog krila od politike Slobodana Miloševića, nastojanje da Crna Gora očuva svoj nacionalni i državni identitet u obliku građanske države, želja da postane ravnopravna članica evropske porodice država i naroda, u Srbiji su naišli na oštru reakciju. Posredstvom federalnih organa, koji su bili pod kontrolom Miloševićevog režima, i aktivnim učešćem prosrpskih političkih stranaka u Crnoj Gori, iz Srbije je krenuo propagandni rat protiv Crne Gore. Srbija je tako prekinula trgovinski i platni promet sa Crnom Gorom i zatvorila njene granice, i prema Srbiji i prema susedima. Na scenu je stupila i Vojska Jugoslavije. Bez odobrenja tadašnje Savezne vlade u Crnu Goru se nije moglo ući ni sa kopna, ni sa mora, ni iz vazduha, čak je i pošiljke humanitarne pomoći Vojska Jugoslavije presretala, preusmeravala na druga mesta, a neke smeštala u svoja skladišta. U Crnoj Gori je formiran tzv. 7. bataljon Vojne policije, sastavljen od aktivista prosrpskih partija. Zadatak mu je bio da „disciplinuje” Crnu Goru i da u pogodno vreme pomogne rušenje crnogorske vlasti.¹³

.....
¹³ Isto, 258–259.

.....
¹² Š. Rastoder, *Državna uprava u Crnoj Gori*, 258.

Predsednički izbori u Crnoj Gori održani su 5. i 19. oktobra 1997. godine. Na njima je došlo do potpune političke polarizacije rukovodećeg stratuma i biračkog korpusa vladajuće partije u dve struje: jednu koja je podržavala dotadašnjeg predsednika Republike (i predsednika DPS-a) Momira Bulatovića i drugu koja se opredelila za predsednika republičke Vlade i potpredsednika DPS-a Mila Đukanovića. Miloševićev režim i političke partije Srbije zauzele su oprečan stav prema njima. Socijalisti i radikali odlučno su stali na stranu Bulatovića, dok su stranke demokratske opozicije, pre svega Demokratska stranka i Građanski savez Srbije, podržale Đukanovića.

Povećanju „uloga” na predsedničkim izborima 1997. godine doprinelo je to što su Đukanović i Bulatović kristalno jasno izneli dve oprečne političke platforme, dva suprotstavljena programa razvoja svoje republike i SRJ. Đukanović je u svojoj platformi insistirao na demokratiji, tržišnoj privredi i otvaranju Crne Gore prema svetu, uključujući i ispunjenje uslova za ukidanje „spoljnog zida sankcija” (u koje je u prvom redu spadalo striktno sprovođenje Dejtonskog sporazuma, što je podrazumevalo izručenje optuženih za ratne zločine Međunarodnom sudu u Hagu), ravnopravnost dveju republika u SRJ i otpočinjanje dijaloga sa albanskom manjinom na Kosovu i Metohiji. Bulatović je u svojoj platformi postavio održanje SRJ kao ključni cilj crnogorske politike. Premda u toj platformi nije izričito negiran značaj demokratije, tržišne privrede i otvaranja prema svetu, ipak nije pokazana spremnost da se

učine konkretni koraci za ostvarenje tih ciljeva. U suštini, Bulatovićeve platforme se svodila na to da se održi politički *status quo*.¹⁴

ДРУГИ КРУГ ПРЕДСЕДНИЧКИХ ИЗБОРА У ЦРНОЈ ГОРИ ПРЕТВОРЕН У ФАРСУ

Наоружани људи на биралиштима, избори осам и по часова дужи

Предност Булатовићу обезбедиле муслимани и Албанци који су јуче славили и на подгоричанима учествовању у бучној аутомобилској колони. – Како је јуче пре подне својштина Републичка изборна комисија, на основу 98 одсто прегледаних гласачких листића Булатовић је добио 173.099, а Булатовић 166.771 глас.

Булатовић 166.771 глас

Подгорница, 20. октобра (Партуз) Како је данас у 11 часова својштина Републичка изборна комисија, председнички кандидат Мило Булатовић је на учешћемаша и

дуготрајним изборима, добио више гласова од актуелног председника Момира Булатовића. На основу 98 одсто прегледаних гласачких листића, Булатовић је добио 173.099, а Булатовић 166.771 глас.

(Наставак на 14. страни)

Због сувог и регуларног избора

Неколико хиљада грађана синоћ пред штабом Момира Булатовића

Подгорница, 21. октобра Док смо јављали (око пола сата иза поноћи) пред изборним штабом Момира Булатовића, више од

МАЛО ЈЕ ВИДО НАМАЉЕНО

Републичка изборна комисија није синоћ својштина званичне резултате

Подгорница, 20. октобра Републичка изборна комисија је тражила исправе у 20 часова да се испуни званичне резултате. Исправе Раднички, заштитни прегледани Републичка изборна комисија је испунило својштина званичне резултате. Исправе Раднички, заштитни прегледани Републичка изборна комисија је испунило својштина званичне резултате. Исправе Раднички, заштитни прегледани Републичка изборна комисија је испунило својштина званичне резултате.

А. Б. Неколико хиљада људи протестују, укључујући и потпредседника Мила Булатовића, који је изјавио да је изборна комисија неправедно одлучила да се избори одрже у присуству војске.

(Наставак на 14. страни)

U prvom krugu predsedničkih izbora održanom 5. oktobra 1997. godine (u kojem je učestvovalo osam kandidata) pobedio je, tesnom većinom, Bulatović, dok je Đukanović zauzeo drugu poziciju (147.614 prema 145.348 glasova). Ostalih šest kandidata osvojilo je samo 13.520 glasova. U drugom krugu izbora pobjeda je pripala Đukanoviću i on je postao predsednik Republike. Dobio je 174.745 glasova, a Bulatović 169.276 glasova.

Mnogi analitičari smatraju da su to bili i prvi izbori u Crnoj Gori na kojima je, bez obzira na to što ni na koji način u njima nije direktno učestvovao, Slobodan Milošević izgubio. Momir Bulatović je izbore izgubio sa razlikom od svega nešto više od pet hiljada glasova, ali, s obzirom na to da je bilo jasno da je imao direktnu podršku vlasti u Beogradu, pobjeda Mila Đukanovića prikazivana je i doživljavana zapravo kao pobjeda nad Miloševićem.¹⁵

Milošević, svestan opasnosti da bi poraz u Crnoj Gori mogao biti shvaćen kao početak osipanja njegove neprikosnovene haruzme, lično je krenuo u akciju vraćanja situacije pod kontrolu. Iskoristivši tadašnju bliskost svog poverljivog čoveka, Milorada Vučelića sa Milom Đukanovićem, organizovao je nekoliko sastanaka sa Đukanovićem u četiri oka. Tom prilikom je pokušao da „prijateljski” Đukanoviću predoči sve opasnosti koje ga očekuju zbog oštrole podele crnogorskog društva koja je nastala posle pred-

sedničkih izbora i da mu sugeriše da bi najbolje bilo da se ti izbori što pre ponovo organizuju. Đukanović ni ove Miloševićeve ponude i sugestije nije prihvatio. Inače, malo je poznato, da je, nekoliko godina ranije, nakon što su prepoznali Đukanovića kao opasnost, dvojac Milošević–Bulatović pokušao da „unapredi” Mila Đukanovića, nudeći mu mesto ministra odbrane u Saveznoj vladi. U direktnom razgovoru sa Miloševićem, Đukanović je tu ponudu glatko odbio.

Kada se ocenjuje da li su ti predsednički izbori bili slobodni i fer ili nisu, treba imati u vidu dva momenta. Prvo, na izborima su se sukobila dva kandidata koja su imala snažno uporište u vladajućem režimu, jedan kao predsednik Republike, a drugi kao predsednik Vlade. U toku predizborne kampanje, obojica kandidata su nastojala da povećaju svoje izborne šanse na taj način što su dovodili lojalni kadar na ključne položaje u zvaničnim medijima Republike (pre svega RTV Crne Gore). Nešto više uspeha u tome imao je Milo Đukanović, pa verovatno tu treba tražiti objašnjenje naklonosti oficijelnih crnogorskih medija prema tom predsedničkom kandidatu. O tome govori i Završni izveštaj Misije OEBS-a. Isti izveštaj pominje, međutim, i to da su zvanični mediji Srbije, čija je distribucija u Crnoj Gori prevazilazila distribuciju domaćih medija, bili pristrasni u korist Bulatovića, pa je tako na medijskom planu ostvarena izvesna ravnoteža između dvojice suparnika.¹⁶

.....
15 R. Ščekić, *Politička previranja u Crnoj Gori*, 153.

.....
16 V. Goati, *Izbori*, 140.

U akciji „disciplinovanja Crne Gore”, planiran je i atentat na Mila Đukanovića, što je bio model koji je Milošević primenjivao i prema političkim oponentima u Srbiji. Uoči drugog kruga predsedničkih izbora, u Crnu Goru je, u najvećoj tajnosti, iz Beograda i Novog Sada stigla dobro obučena grupa od jedanaest kriminalaca i pripadnika raznih paravojnih formacija. Ali, crnogorska tajna policija je u akciji „Ljubović”, izvedenoj 14. oktobra 1997. godine, u podgoričkom hotelu „Ljubović”, pohapsila pripadnike te grupe.¹⁷

General Aleksandar Dimitrijević, načelnik Uprave bezbednosti Vojske Jugoslavije u periodu od 1993. do 1999. godine (smenio ga je lično Slobodan Milošević 23. marta 1999. godine, dan pre početka bombardovanja NATO-a), godinama kasnije je potvrdio da je Milošević pripremao hapšenje Mila Đukanovića: „Sećam se jako dobro, iz Beograda je, u to vreme, počela da se gura kampanja u vezi sa švercom cigareta. O tome sam još ranije u više navrata razgovarao sa Momrom Bulatovićem. Sa Milom Đukanovićem tu temu nisam otvarao, možda samo jednom prilikom. – Generale, ja sam započeo tu stvar – govorio mi je Momir Bulatović. To sam razumeo, jer Crna Gora nije imala sredstava da preživi u vreme sankcija. A i najveći deo toga što je rađeno sa cigaretama je išlo u budžet Crne Gore. Od toga su plaćane penzije, socijalna davanja. Kažem najveći deo, jer deo su sigurno uzeli i oni koji su direktno radili na tom poslu. Momir me

je u nekim situacijama čak znao zamoliti da to objasnim i Miloševiću, ako budem sa njim razgovarao na tu temu. – **A onda Milošević traži hapšenje Đukanovića?** – Upravo su mi reči Momira Bulatovića dobro došle kada me je Milošević pozvao i rekao da moram da uhapsim Mila Đukanovića! 'Kako da uhapsim čoveka koji je predsednik Crne Gore i član Vrhovnog saveta odbrane?!' – pitao sam ga. Međutim, Milošević je nastavio da insistira. – Ne, ne – počeo je da viče – to je kriminal i mi to ne možemo tolerisati! – Predsedniče, jeste, ima te trgovine cigaretama, ali u Crnoj Gori najveći deo tog novca ide u njihov državni budžet, za razliku od Srbije gde sve ide u privatne džepove. Znae, Milošević je u nekim situacijama bio maestralan: – Ovde? Pa ko se u Srbiji bavi švercom cigareta? – pitao je. – **Nijeste mu rekli – Marko Milošević?** – Nije bilo potrebe. – Predsedniče, nemojte, molim Vas, da o tome detaljišemo – odgovorio sam. On je znao da ja znam. A i ja sam znao da on zna. I tu se razgovor završio. Više ni slovo o tome nikada nismo progovorili.”¹⁸

Neuspeh Bulatovića na izborima imao je naglašeno simboličko značenje jer je to bio prvi izborni poraz jednog od šest predsednika republika bivše SFRJ. Osim simboličkog, ishod predsedničkih izbora u Crnoj Gori imao je i izuzetno veliki politički značaj jer je na njima prvi put na prostoru SRJ ostvarena ipak mirna smena nosioca ključne državne funkcije.¹⁹

17 Opširnije o tome videti u: Šemsudin Radončić, „Iza maske”, *Vijesti*, Podgorica 2003, 119–121.

18 *Pobjeda*, 16. mart 2013.

19 V. Goati, *Izbori*, 142.

U prvom intervjuu za jedan medij iz Srbije (Radio Indeks) posle pobede na predsedničkim izborima, Đukanović je izložio novu poziciju Crne Gore: „Gospodin Bulatović, koliko znam, nikada nije otišao na razgovor sa gospodinom Miloševićem sa svojim mišljenjem. On je uvijek dolazio kod gospodina Miloševića po svoje mišljenje, a to smatram da je krajnje nedostojanstveno za jednu ravnopravnu poziciju u federaciji na kakvu Crna Gora pretenduje. Crna Gora, razumljivo, pretenduje na takvu poziciju jer, kao što znate, Crna Gora je država sa jednom dugom tradicijom, državotvornom, i zbog toga smatra da u svakoj zajednici, pa dakle i u zajednici sa Srbijom, mora imati apsolutno ravnopravan status. Umjesto jednog takvog stava i ponašanja gospodina Bulatovića, smatram da je neophodno da svaki predsjednik Crne Gore, a za sebe garantujem da ću se tako ponašati, uvijek ima svoj stav koji će na najbolji način prezentirati interese Crne Gore u zajedničkoj državi i gdje će se neki zajednički jugoslovenski interesi ispoljiti na način što će se obavezno voditi računa i o interesima Crne Gore.”²⁰

Iako je Momir Bulatović u početku priznao poraz, on je veoma brzo, očigledno po instrukcijama iz Beograda, počeo da insistira na neregularnosti izbora i odbio je da prizna Đukanovićevu pobjedu. Postalo je neizvesno i da li će Đukanović uopšte stupiti na dužnost jer je Bulatović najavio da će svoju funkciju „staviti na raspolaganje narodu”, što je moglo da znači da će biti organizovan pokušaj sprečavanja primopredaje vlasti.

.....
20 Navedeno prema: *NIN*, 23. oktobar 1997.

Milo Đukanović je u intervjuu radiju „Slobodna Evropa” rekao da očekuje da će u januaru 1998. godine preuzeti predsedničku funkciju jer je pobedio na demokratski organizovanim izborima. Što se tiče mogućnosti da Slobodan Milošević izazove vojnu intervenciju u Crnoj Gori, izjavio je sledeće: „Šta je cilj gospodina Slobodana Miloševića možemo samo pretpostavljati. Međutim, na bazi onih inputa koje ja imam te pretpostavke nijesu nimalo lijepe. Dakle, uoči predsjedničkih izbora, a i ovaj mjesec dana nakon njih, gospodin Milošević se ponašao, rekao bih, veoma nekorektno i politički neodgovorno prema Crnoj Gori. Kada to kažem, imam u vidu da je to prilično teška ocjena jer se izriče na račun predsjednika Savezne Republike Jugoslavije i naravno imam u vidu da se gospodin Slobodan Milošević nikada do sada lično nije eksponirao niti u jednoj od tih nekorektnih aktivnosti prema Crnoj Gori, ali isto tako nema nikakve dileme da su se veoma nekorektno eksponirali najistaknutiji aktivisti političke stranke na čijem se čelu on nalazi, da su se još nekorektnije eksponirali čelnici političke stranke koja je u koaliciji sa strankom gospodina Miloševića i na čijem se čelu nalazi supruga gospodina Miloševića i imam u vidu i to da su prema Crnoj Gori pravu medijsku harangu vodili prorežimski mediji u Srbiji. Dakle, ne može me niko uvjeriti da je sve to bilo bez znanja gospodina Miloševića i van mogućnosti njegovog uticaja na to. Imam, dakle, u vidu da je upravo takvim političkim aktivnostima veoma važnih političkih subjekata iz Srbije i posebno prorežimskih medija iz Srbije pokušano da se politički destabilizuje

ПОЛИТИКА

ПРИМЕРАК 3.00 ДИН.

ЛИСТ ИЗДАЈА СВАКОГ ДАНА. - ПИСМОМ СЕ НЕ
ПРЕМАЉА. - ПЕРИОДИКА ЗА ИМАЈУ ОБИЧНО ПИСМА
500 ДИНАРА. ПЕРИОДИКА ПОШТОМАТА, ТАЈНА
2000 ДИНАРА, НЕПОШТОМАТА ТАЈНА ДИНАРА.

БЕОГРАД, ЧЕТВРТАК 15. ЈАНУАР 1998.
Број 30254 - Година ХСIV

ТРЕЋИ ДАН ВЕЛИКОГ НАРОДНОГ МИТИНГА ИСПРЕД
СЈОПШТИНЕ ЦРНЕ ГОРЕ

Митинг забрањен у поноћ, више од 40 повређених, преговори сукобљених страна се настављају

Полиција употребила сузавец и водене топове да би растерала грађане. - Постигнут договор о парламентарним изборима - Настављени преговори у вили „Горица“. - Мило Вукановић за тражио помоћ Запада. - Више хиљада грађана и даље на улици у центру Подгорице

Црногорска полиција је синоћ, грубо интервенцијом, употребила сузавец да би растерала учеснике мирног грађанског протеста у Подгорици, када су се, нешто после 18 часова, учесници протеста упутили ка згради владе, пошто је Вукановић више пута у јучерашњим преговорима одбацио предлоге за излазак из кризе.

Полиција је осим употребе сузавца пуцала у ваздух да би растерала учеснике митинга. У општем митингу који је започео више лица је тешко или лакше повређено. Незванично се знало да је око 40 особа задобило тешке или лакше повреде.

У акцији полицијског снага употребљено је неколико водених топова којима су демонстранти на путу, у близини моста над Морачом, препречили аутобус и кола на путу. Током ноћни главни град Црне Горе био је обавијен сузавцем а полиција је у центру града растеривала грађане.

У време док су на улицама Подгорице трајали сукоби у вили „Горица“ вођени су преговори између представника црногорских власти и организационог одбора великог народног митинга из посрадавања савезног премијера Радоја Костића. Према последњим изјављивањима који су пристигли из Подгорице, до закључка овог издања, нема информација о новим сукобима и ситуација се смирује.

Подгорица, 14. Јануара
Такви драматични догађаји у овом граду се не памте. Када је више десетина хиљада људи из целе Црне Горе, који су протествовали

Међутим, кад су се приближили згради у којој је влада, њу је било са предње стране опасало шест милицијских кордона. Види се то до бро обучени специјалци до збу-

Интервенција полиције синоћ у Подгорици

Crna Gora. Na svu sreću, Crna Gora je pokazala jedan izuzetan stepen političke i demokratske zrelosti, pa rekao bih i već formiranog imuniteta u odnosu na tu destrukciju koja dolazi sa strane. Crna Gora je uspjela da sačuva građanski mir i političku stabilnost i Crna Gora, ja bih rekao, iz ovoga izlazi ojačana i spremna da nastavi sa tim proevropskim, demokratskim i reformskim političkim kursom.”²¹

Smena na mestu predsednika Republike u Crnoj Gori ipak nije protekla sasvim mirno jer je poražena struja pokušala nasilno da spreči inauguraciju Mila Đukanovića. Pošto je reč o prvoj smeni na vlasti koja označava prelomni događaj u demokratskoj transformaciji Crne Gore, napad demonstranata na zgradu Vlade u Podgorici, 14. januara 1998. godine, dan uoči inauguracije novog predsednika Republike, iako je bio neuspešan, ostavio je dubok ožiljak u političkom životu te zemlje.

Tim povodom se oglasila i američka administracija, rečima svog predstavnika za Balkan Roberta Gelbarda, koji je u Beogradu dao izjavu u kojoj je upozorio da su Sjedinjene Američke Države „uvređene ponašanjem pristalica odlazećeg predsednika Crne Gore Bulatovića, koje je preraslo u otvoreno nasilje”. Naglasio je i da SAD smatraju Bulatovića i Miloševića direktno odgovornim za to nasilje. Gelbard je naveo da mu je u razgovorima koji su neposredno prethodili tim događajima „Bulatović rekao da će bezuslovno priznati rezultate predsedničkih izbora u Crnoj Gori i vlast mirnim putem predati novoizabranom predsedniku Republike”.²¹

21 Navedeno prema: *Nаша borba*, 25. novembar 1997.

nom predsedniku, da bi odmah potom slagao”. Državni mediji u Srbiji objavili su, naravno, drugačiju verziju događaja u Podgorici. Tako je Radio Beograd u svojim komentarima isticao kako je crnogorska policija napala nenaoružani narod i za to nasilje optužio policiju.²²

General Aleksandar Dimitrijević je o tom događajima svedočio na sledeći način: „Izbori su završeni i približavalo se vreme inauguracije Đukanovića kao izabranog predsednika. Sećam se, bila je to dosta dramatična situacija. Imali smo neka saznanja da bi se 14. januara moglo ići na provokacije, na sukobe, kako bi policija bila naterana da interveniše. Naravno, to bi bio povod da se u sve uključi Vojska. Scenario je bio, otprilike, ovakav: evo, policija tuče narod, otvorite kapije da se narod skloni u kasarne, a onda bi vojska, pod geslom zaštite naroda, eventualno izašla na ulice. Poznavajući situaciju u Crnoj Gori, ali i osobinu vas Crnogoraca da lako 'planetē', svom potčinjenom u Podgorici, pukovniku Nikoli Glumcu, naredio sam da neprekidno bude pored svog komandanta armije, generala Boža Babića: – Ne mrdaj od njega i, ako bi se slučajno dogodilo da dođe neko naređenje o upotrebi Vojske, a da ono nije iz Generalštaba, odmah mi javi! – rekao sam. – **Odakle bi drugo moglo da dođe takvo naređenje?** – Mogao je, recimo, šef vojnog kabineta predsednika, general Šušić, da dobije zadatak i komandantu u Podgorici javi kako je predsednik naredio da se Vojska uključi i reši problem. U tom slučaju, komandant ne bi proveravao odakle

.....
22 R. Ščekić, *Politička previranja u Crnoj Gori*, 160–161.

je stiglo naređenje. Možda i bi, to nisam mogao da znam, ali nisam ništa hteo da prepustim slučaju. Želeo sam da budem siguran da se tako nešto neće desiti. – **A da je naređenje stiglo iz Generalštaba?** – Kako? U Generalštabu smo bili Perišić i ja i takva mogućnost nije postojala. – **Gd ste vi bili te noći?** – U svom kabinetu ovde u Beogradu. Celu noć sam kontaktirao sa Glumcem, sa Marašom, sa predsednikom Đukanovićem. Perišić je bio na vezi sa komandantom armije i stalno smo međusobno razmenjivali informacije o tome šta se događa pred zgradom Vlade u Podgorici. Na svakih 15–20 minuta sam se telefonom čuo sa Vukašinom Marašem, a u više navrata i sa predsednikom Đukanovićem. – **O čemu ste razgovarali?** – Marašu sam stalno govorio: Ne preteruj sa upotrebom sile makar i po cenu da policajci možda i dobiju neke batine. Izbegni to na svaki način! – ponavljao sam Marašu kao molbu i upozorenje. Isto sam govorio i Milu Đukanoviću. Kao sposoban, pametan i mudar čovek i političar, Đukanović je vrlo dobro znao da je reč o najosetljivijem delu koji se po svaku cenu mora izbeći, kako bi se izbegla mnogo veća tragedija. Naravno, bilo je tu i razbijenih glava, stakala, napada na zgradu Vlade. Sve o čemu govorim bio je deo tog scenarija koji, srećom, nije do kraja ostvaren. Na kraju, sve se završilo bez mešanja Vojske, i na Cetinju je sledećeg dana obavljena Đukanovićeva inauguracija.”²³

Zbog svog zalaganja za reforme i demokratske procese, Đukanović je stekao jaku podršku Zapada i

.....
23 *Pobjeda*, 16. mart 2013.

postao je jedan od najžešćih kritičara politike Slobodana Miloševića. Na mesto predsednika Crne Gore Đukanović je došao u trenutku velike političke krize u Crnoj Gori, ali i krize u odnosima dveju federalnih jedinica, kao i sve zaoštrenije kosovske krize. Prilikom preuzimanja dužnosti, Đukanović je najpre istakao demokratizaciju i ekonomski napredak zemlje i neophodnost da Jugoslavija ispuni obaveze prema međunarodnoj zajednici.

Godina raskola u najjačoj crnogorskoj stranci – Demokratskoj partiji socijalista – bila je početak otvorene kampanje medija iz Srbije pod Miloševićevom kontrolom protiv Mila Đukanovića. Suština propagandne akcije svodila se na tezu da sukob između Mila Đukanovića i Momira Bulatovića nije bio zbog Đukanovićevog političkog zaokreta i okretanja leđa srpskom voždu. Plasirala se priča da je sukob nastao zbog Đukanovićeve pohlepe i „ekstraprofita” od organizovanog kriminala: šverca cigareta u saradnji sa italijanskom mafijom.

Mediji pod kontrolom Miloševićeve vlasti (u prvom redu RTS i beogradska *Politika*) sledili su matricu koju je prva lansirala Mirjana Marković, supruga srpskog predsednika, koja je u svom dnevniku objavljivanom u časopisu *Duga* Đukanovića prvi put nazvala „švercerom”. Potom je, tokom 1997. godine, ali i kasnije, dalje razvijana teza o Crnoj Gori kao „mafijaškoj državi” i „utočištu italijanskih mafijaša”.²⁴

²⁴ Kako je izgledao srpski medijski rat protiv Mila Đukanovića, dobro ilustruje jedan prilog Filipa Švarma: „Okolo sata u TV Dnevniku RTS trajala je baražna paljba iz svih medijskih oružja i oruđa po crnogorskom premijeru i novoizabranom predsedniku Republike Milu Đukanoviću.

U tom periodu u Srbiji je do punog izražaja došla porodična vladavina, putem saveza do tada neprikosnovene Socijalističke partije Srbije sa strankom Mirjane Marković – Jugoslovenskom levicom. Ta stranka nikada nije samostalno izašla na izbore, ali je uoči saveznih izbora 1996. godine

---

Potom je uslijedila jednosatna specijalna emisija. Ovoliku je minutažu u udarnom terminu od 19,30 do 21,30 (utorak, 21. oktobar) posvetila državna televizija Srbije rezultatima drugog kruga predsjedničkih izbora u Crnoj Gori. Strijela je odapeta, cilj se zna, što će reći da režim u Beogradu neće da prihvati pobjedu reformiste Đukanovića. Zato se beskraino ponavlja da je pokrao izbore, 'da je mafijaš i secesionist istovremeno', te da je prvi pobjednik, predsjedniku SR Jugoslavije Slobodanu Miloševiću beskraino lojalni Momir Bulatović, inače patriota i poštenjačina. Državnu televiziju, po običaju, u stopu po tonu i konotaciji prati srbijanska režimska štampa. Nakon što ga je dr Mirjana Marković 'okrpila' u svojim dnevnicima, crnogorski premijer je gotovo nestao iz ovdašnjih državnih medija; nakon raskola Đukanović-Bulatović, isti su bezrezervno stali na stranu ovog drugog. 'Profesionalni podvig' u praćenju predizborne kampanje ostvarila je RTS. Emitirajući izvode iz duela predsjedničkih kandidata, gledaoci su mogli vidjeti samo Bulatovića i čuti samo ono što on govori. Isto se desilo i kad je Bulatović izgubio izbore i nakon konsultacija u Beogradu, odlučio da ne prizna rezultate izbora. Od tog trenutka državni mediji nisu donijeli niti jednu informaciju iz koje bi se moglo saznati što o svemu misli Đukanović i ima li išta da kaže na sve te optužbe. Ovo propagandno ludilo, međutim, nije bez sistema: na početku dolaze reporteri RTS iz Podgorice 'frapirani i zgrnuti krađom i nasiljem' Đukanovića i njegovih. Slijede izjave Bulatovića i njegovih pristalica. Potom, glasovi iz naroda koji govore isto što i podobni novinari i političari. Opet Bulatović, pa saopćenja vladajućih stranaka SPS i JUL od kojih umire svaka nada u razum. A zatim i saopćenja satelitskih i policijskih srbijanskih stranaka. Na kraju, kao slatkiš, izvještaji stranih dopisnika. Svi oni skupa ponavljaju samo jedno, a to je da je 'Đukanović mafijaš i izdajnik, eksponent novog svjetskog poretka', proizvedena ruka 'sviju srpskih dušmana' – Albanaca, Muslimana i Hrvata.' („Plotuni iz svih oruđa i oružja", *AIM*, Beograd, 23. oktobar 1997).

dobila čak trećinu poslaničkih mesta. Posle republičkih izbora (1997) JUL je dobio i trećinu mesta u vladi Mirka Marjanovića. Tako je predsedništvo suprugom dobila neposredan udeo u vlasti i na saveznom i na republičkom nivou, a sam Milošević je od jedne vladajuće stranke napravio dve.

Istovremeno je počela da se gradi političko-medijska priča da uticajne zapadne države, SAD u prvom redu, svesno dopuštaju Crnoj Gori da se bavi „reeksportom” cigareta, kao alternativnim načinom punjenja budžeta – kao nagradu za Đukanovićev politički zaokret. Medijska borba protiv Đukanovića nije imala takav jak politički uticaj, prvenstveno zbog toga što su Đukanovićeva vlada i njegov deo DPS-a, u borbi protiv Bulatovićevog SNP-a i Miloševićevog SPS-a, imali pomoć državnih medija koje je kontrolisao Đukanović, ali i naklonost suverenističkih medija, poput nedeljnika *Monitor*. U toj medijskoj borbi Đukanović je osnažio sopstveni i položaj u Crnoj Gori logističkom podrškom (finansijskom i svakom drugom) u osnivanju nezavisnog dnevnog lista *Vijesti*.

To je pokrenulo i akciju Beograda i Beogradu lojalnog SNP-a, koji je predvodio Momir Bulatović, tada već savezni premijer. U Podgorici je ranije već osnovan *Glas Crnogor(a)ca*, dnevni list koji je neočekivano dobio odobrenje da nosi ime-repliku prvog crnogorskog glasila (pravi *Glas Crnogorca* osnovao je kralj Nikola 1871. godine). Savremeni *Glas Crnogor(a)ca* osnovalo je nekoliko „patriotskih radnika” iz brojnih srpskih stranaka u Crnoj Gori koji su plasirali veliki broj medijskih „senzacija” i „informacija” o separatiz-

mu Đukanovićeve vlasti. Pošto list nije imao veću čitanost, pokrenuta je opsežna akcija formiranja novog medija. Tokom 1998. godine novcem Savezne vlade kupljena je štamparija i iz saveznih robnih rezervi odvojen je papir za novu novinu: dnevni list *Dan*. Za glavnog urednika i direktora izabran je Duško Jovanović, aktivni član Bulatovićeve SNP-a, a kao brojni novinari angažovani su medijski specijalci koje je, uglavnom, kontrolisala ili „pokrivala” srpska tajna služba. Vrlo brzo, uz logističku podršku SNP-a i drugih prosrpskih stranaka, uz izdašnu pomoć (novčanu) savezne administracije, *Dan* je postao udarna pesnica medijske kampanje protiv Đukanovića.

Vojska Jugoslavije je bila jedna od glavnih poluga režima Slobodana Miloševića u napadima na državno rukovodstvo Crne Gore. Prema stenogramu Kolegijuma načelnika Generalštaba Vojske Jugoslavije, koji je održan neposredno uoči izbora 2000. godine, VJ je pripremala brojne akcije protiv crnogorskog rukovodstva.

Iz izlaganja generala Milena Simića²⁵ na tom sastanku, može se rekonstruisati i kako je vođen medijski rat protiv druge članice SR Jugoslavije, što je paradoks sam po sebi: „Održan je sastanak sa pomoćnicima komandanata za moral na temu 'Aktuelna pitanja morala i obaveze u sprovođenju izbora'. Usaglašeno je sve oko izbora sa Saveznom izbornom komisijom i u završnoj fazi su izrada

.....
25 General Simić je bio pomoćnik komandanta za političke poslove, najpre u Užičkom korpusu, pa u Drugoj armiji sa sedištem u Podgorici. U ovom periodu bio je načelnik Uprave za moral Generalštaba Vojske Jugoslavije.

naređenja NGŠ, Uputstvo, plan informisanja i teza 'Informisanje'. [...] Što se tiče stanja morala u sadašnjem trenutku ono je stabilno. Na osnovu izveštaja iz jedinica od jutros nema nekih bitnih problema u komandama i jedinicama. Ja ponovo ovde ističem neke pokazatelje posebno za ovaj odred koji ukazuje na jedno dobro stanje morala u odredu bez obzira na neke disproporcije na ostale jedinice. Drugo informisanje javnosti je bilo u ovoj sedmici. Objavljeno je 74 priloga od čega 49 pozitivnih i sa neutralnim porukama a 25 što je povećanje negativnih i uglavnom se radi o porukama koje prenose mediji u Crnoj Gori. U inostranstvu je objavljeno 11 priloga uglavnom o odnosu vojska – R. Crna Gora, instrumentalizovanosti vojske itd. Intenzivirana je psihološko-propagandna delatnost protiv SRJ i posebno vojske. Sada smo došli u nekakvu ravnopravnu poziciju kao ciljna grupa sa pretnjom. Već je Đaković istakao znači u Crnoj Gori je to posebno karakteristično a okolo su se pojavili timovi i to brojni timovi za između ostalog i za propagandna dejstva u svim zemljama okolo. Oni su pri ovim centrima i telima koja su formirana za navodnu pomoć demokratskih snaga. Mi smo pored ovog generala Đurkovića on je imao 86 godina, general-pukovnik, rekao je sve ovo što je Đaković sada izneo, pojavio se i general Martinović ponovo i on je izneo, osnovna teza mu je da će Crna Gora da se suprotstavi ukoliko bude ugrožena od Miloševića. **Mi smo preduzeli konkretne mere u Crnoj Gori organi za moral su ojačani, dve novinarsko-televizijske ekipe jedna RTS-a jedna YU INFA je u funkciji komande 2. armije, Dan je maltene polako postaje naš bilten pono-**

vo smo stavili u funkciju RT Elmag i neke konkretne aktivnosti. Sada forsiramo pomoć koju vojska pruža a i neke odgovore oko graničnog pojasa i hapšenja novinara.”²⁶

General Aleksandar Dimitrijević o tome je naknadno rekao sledeće: „Formiranje televizije YU INFO je naređeno odavde iz Beograda i nosilac tog posla je bio Goran Matić, tadašnji savezni ministar za informisanje. Zajedno sa Ivanom Markovićem iz JUL-a, koji je očigledno stajao iza svih tih 'genijalnih' projekata u Crnoj Gori. – **Znači ta televizija je osnovana 'po naređenju'?** – Manje-više je poznato da je još u vreme Ante Markovića, kao premijera savezne vlade SFRJ, kupljena oprema za televiziju JUTEL. Kada je država počela da se raspada, Vojska je tu opremu povukla iz Sarajeva i sklonila kod sebe. A onda je naređeno da se ta oprema, kao osnova za formiranje nove televizije u Crnoj Gori, prebaci Drugoj armiji i to je urađeno. – **Vojni objekti su bili 'baza' te televizije.** – Bilo je pokušaja, i tu smo se sukobljavali, da se iskoriste vojni repetitori, da se sa predajnicima uđe u vojne objekte. Izgleda da su se plašili da bi sa nekog drugog mesta oni bili uklonjeni ili polupani. Mi u Generalštabu smo se tome suprotstavili i nismo dozvolili. Dakle, ta oprema je poslužila kao osnova za formiranje nove televizije, logistiku jeste pružila Druga armija, ali su celu akciju vodili političari. Mislim da iz vojnog budžeta nije izdvajan novac za taj projekat. Novac je mogla da da savezna vlada, pošto je ona i bila inicijator i osnivač YU INFO te-

.....
26 Navedeno prema: Vladan Vlajković, *Vojna tajna*, Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, II, Beograd 2004, 52–55.

levizije. Da je neko pokušao da iz vojnih fondova to finansira, siguran sam da Perišić preko toga ne bi prešao i da zajednički ne bismo to dozvolili.”²⁷

Na taj način je u Crnoj Gori formiran medijski pul čiji je osnovni cilj bilo derogiranje uticaja crnogorske vlade, uz konstantne napade na glavnog čoveka crnogorske vlasti – Mila Đukanovića. Tako je nastavljena da se širi priča o švajcarskoj vlasti, iako je tvorac ideje o „reeksportu cigareta” bio upravo Momir Bulatović, koji je u svojoj knjizi *Pravila ćutanja* opisao da je tu ideju on osmislio i da je čak učestvovao u prvom uspostavljanju kanala „reeksporta” tokom svoje posete Albaniji.²⁸

.....
²⁷ *Pobjeda*, 16. mart 2013.

²⁸ O tome je Đukanović nekoliko godina kasnije svedočio na sledeći način: „Da od SRJ nema ništa vidio sam odmah početkom devedesetih, kad su donijete prve odluke o blokadi Crne Gore, odnosno o zabrani da se iz Direkcije robnih rezervi u Beogradu snabdijeva pšenicom i deficitarnim prehrambenim proizvodima iz Vojvodine. Robne rezerve zajedničke države jednostavno je, bez ikakvog objašnjenja, preuzela Srbija, baš kao i druge dotad zajedničke strateške resurse (JAT, naftu) i institucije (Saveznu DB, Institut bezbjednosti). Uvedena je praksa da se Vojsci u Crnoj Gori hrana doprema helikopterima, da slučajno nešto ne bi stiglo i do civilnog stanovništva. Dakle, prepušteni smo sami sebi, da bi se dokazala stara predrasuda srpskih nacionalista da Crna Gora ne može preživjeti bez Srbije. Očigledno se i priželjkivala glad u Crnoj Gori, potpuni kolaps, kako bismo bili prisiljeni da Miloševića očajnički molimo za pomoć i sami nudimo da nas pokori. Kao inteligentan čovjek Momir Bulatović je toga bio svjestan. Takve poteze iz Beograda istovjetno smo ocjenjivali, ali on se, kao slabić, bojao da iz toga izvede porazne zaključke. Uskoro Momir Bulatović počinje da konstruiše priču o kriminalu da bi se njome poštapao tražeći podršku javnosti u sukobu sa mnom. Jer, zaboga, on kao pošten čovjek više ne može da opstane sa mnom iz moralnih razloga. Tako sam ja postao ‘kriminalac’. Optuživao me za sve ono što smo zajedno, ili u dogovoru, radili u interesu opstanka i preživljavanja Crne Gore, kad su je svi bili ostavili na cjedilu, u potpunjoj bijedi i pod dvostru-

***

Ključni politički događaj koji je uslovio održavanje vanrednih parlamentarnih izbora 1998. godine i u velikoj meri odredio njihov ishod jeste upravo rascjep u vladajućem DPS-u. Taj rascjep je temeljno promenio odnos snaga u republičkoj Skupštini Crne Gore izabranoj 1996. godine. Umesto nekadašnje apsolutne većine od 45 mandata od ukupno 71, DPS-u je, posle rascjepa, preostalo samo 28 poslanika, dok je 17 poslanika optiralo za „paralelnu” DPS sa Momiom Bulatovićem na čelu.

---

kim sankcijama. Jednim od međunarodne zajednice zbog Miloševića, a drugim od samog Miloševića, sa ciljem da nas disciplinuje. [...] Uopšte se ne obazirem na najprimitivnije i potpuno neutemeljene napade na mene, koji proističu iz samo jedne neoborive istine. U periodu okolnih ratova i međunarodnih sankcija, kad je bio paralisan čitav privredni život, iznutra i spolja, Crna Gora je dozvolila tranzitiranje cigareta, proizvedenih u regularnim američkim i evropskim fabrikama duvana, preko svoje teritorije. Tranzitni poslovi su sasvim legitimni i dozvoljeni, i po našem zakonu, i po zakonima svih drugih država. Neko tranzitira vodu, neko naftu, neko ulje, neko cigarete. Nismo mi to radili ilegalno, na svoju ruku, već pod stalnom međunarodnom kontrolom. Ali, kad su ponestali argumenti protiv crnogorske nezavisnosti, nekima se učinilo da bi i to moglo da se iskoristi, pogotovu ako se iskonstruiše da je iz tog posla lično Milo Đukanović imao milione, pa i stotine miliona maraka, dolara, eura ili čega već ne. Tačno je da smo mi godinama od toga živjeli, ali svaki cent je bio evidentiran u državnom budžetu. Takođe, taj posao je potpuno zaustavljen za vrijeme NATO bombardovanja, kad je Milošević naredio vojsci da Crnu Goru rigorozno blokira, da bi po njegovoj zamisli konačno ekonomski pala na koljena i postala njegov plijen. Šta smo mi drugo mogli da uradimo? Kada smo već bili osuđeni na smrt, morali smo se snalaziti, a u ovom slučaju smo se snalazili na zakonit način, kako bi svome narodu pokušali da obezbijedimo elementarno preživljavanje.” (Navedeno prema: <http://www.koreni.net/modules>).

Zato je DPS bilo prinuđen da oformi koalicionu vladu sa Narodnom strankom i dve manje albanske stranke (Demokratski savez i Demokratska unija Albanaca). U tim uslovima, DPS je prihvatila zah-teve opozicionih partija za održavanje vanrednih parlamentarnih izbora i za usvajanje novih izbornih propisa. U pripremi vanrednih parlamentarnih iz-bora, Skupština Crne Gore donela je, konsenzusom svih relevantnih partija, neke važne zakone (Zakon o izboru odbornika i poslanika, Zakon o biračkim spiskovima, Zakon o javnom informisanju i Zakon o finansiranju političkih stranaka), u čijoj su pripremi učestvovali i eksperti OEBS-a. Donošenju tih zako-na prethodilo je održavanje „Crnogorskog okruglog stola” na kojem je usvojen Sporazum o minimumu principa za razvoj demokratske infrastrukture u Cr-noj Gori. Sporazum su 1. septembra 1997. godine potpisali premijer republičke Vlade i predsednici sedam od devet partija i organizacija zastupljenih u Parlamentu. Svoj potpis na taj dokument nisu stavili predsednici SNP-a i Srpske narodne stranke koja je nastala izdvajanjem iz Narodne stranke.²⁹

Predizborna borba je bila izuzetno intenzivna i oš-tra. Demokratska partija socijalista je, težeći da uje-dini protžišne i prodemokratske snage, zaključila izbornu koaliciju sa Narodnom strankom i Socijal-demokratskom partijom pod nazivom „Da živimo bolje”. Izborni program te koalicije sastojao se od pet bazičnih principa ekonomske i društvene reforme koje je, početkom aprila 1998. godine, izložio Milo Đukanović, u dokumentu pod naslovom „Strateška platforma za novi početak”. Ti principi su bili: 1. in-

29 V. Goati, *Izbori*, 117.

ternacionalizacija ekonomskog i društvenog života, 2. ekonomske reforme, privatizacija i preduzetniš-tvo, 3. vladavina prava, 4. demokratizacija političke sfere i 5. socijalna pravda i sigurnost.³⁰

ПОЛИТИКА

ПРИМЕРАК 6,00 ДИН.   ЛИСТ ИЗДАЈИ СЕДМОГ ДАНА - ПРВОИЗИД СЕ НЕ
 ПУШТАТИ - ПРЕТСТАВА ЗА НАШЕ ПУШТАЊЕ ИСПОД
 ЗАКОНА   Београд, петак 29. мај 1998.
 Број 30386 - Година ХCV

КАКО ЈЕ ИЗВЕСТИЛА ИТАЛИЈАНСКА АГЕНЦИЈА АНСА

**Тужба против Ђукановића због
неисплаћених десет милиона долара
за финансијске трансакције у прању
новца вредне 500 милиона долара**

**Италијански брокер Оријано Матеј поднео је тужбу и против
Подгоричке банке**

Италијански брокер Оријано Матеј поднео је тужбу против Републике Црне Горе и њеног председника Мила Ђукановића, као и Подгоричке банке и директора Радмиле Савићевић, известила је италијанска агенција АНСА.

ИКА „ЕКСЦЕЛЗИОР”

**ом пројекту
г миленијума”**

Икаго трибун”, „Ел пале”, „Журнал десет најугледнијих листова у свету

ленијума”. Истовремено, „Политикин” новинари, коментатори и уредници ће својим текстовима учествовати у овом пројекту за који је планирано да траје до краја века. Већ у првом народном броју едиције „Крај века... Почетак трећег миленијума” биће објављен сјај о Балкану Небојше Ђурчића, заменика главног и одговорног уредника „Политике”.

Позив „Политики” да учествује у пројекту „Крај века... Почетак трећег миленијума”, који је упутио „Ексцелзиор”, наставак је веома плодне сарадње нашег и мексичког листа која траје деценијама.

Како је синоћ у другом дневнику пренела Радио-телевизија Србије, Матеј је поднео тужбу против Ђукановића Суду за градске парнице у Варењу због неисплаћених 10 милиона долара за извршене финансијских трансакција у вредности чак 500 милиона долара током 1998. године. Тај новац је био наводно намењен финансирању јавних радова у Црној Гори.

Матеј у тужби истиче да постоје основане сумње поводом стварне намене тог новца.

Начин наплаћивања таквог зјамма личи на онај који се користи за прање новца, изјавио је Матеј, како је јавила агенција АНСА.

Њему је, како је навео, исплаћено милион долара, а како ни после дугих преговора с Милом Ђукановићем и његовим поверљивим људима није успео да наплати остатак, одлучио се на тужбу.

Наизглед обична грађанска парница прети да изазове невиђен скандал јер се, по смену судџи, ради о класичном прању огромних сума „прљавог” новца, зарађеног од шверца за потребе Мила Ђукановића.

С. Р. (Танјуг)

30 Navedeno prema: *Naša borba*, 4–5. april 1998.

Izborni program SNP bio je, u suštini, koncentrisan na jednu tačku: odbranu SRJ i zajedništva Srbije i Crne Gore, koje je, prema oceni SNP-a, ugrožavala koalicija „Da živimo bolje”. U tom periodu u biračkom telu Crne Gore došlo do brze ekspanzije „independističke opcije”. Koalicija „Da živimo bolje” nije otvoreno zastupala nezavisnost, već je na kritike SNP-a da želi raspad SRJ odgovarala da teži demokratizaciji i ravnopravnom položaju Crne Gore u njoj. Ocenjivano je i da je cilj SNP-a bio da svede Crnu Goru na „okrug Srbije”.³¹

Na izbore za Skupštinu Crne Gore, koji su održani 31. maja 1998. godine, izašlo je 75,6% građana, što je neznatno manje nego na prvim slobodnim izborima iz 1990. godine (75,7%), a više nego na svim izborima za saveznu i republičku skupštinu održanim u međuvremenu. U izbornom nadmetanju učestvovalo je 17 partija i koalicija. Rezultati majskih izbora predstavljali su pravu političku prekretnicu jer je na njima proevropska i prodemokratska koalicija „Da živimo bolje” – sastavljena od DPS-a, NS-a i SDP-a – trijumfovala nad SNP-om koji se – uz pomoć Miloševićevog režima u Srbiji – zalagala da se održi *status quo*. Pobjednička koalicija je izvojevala 49,5% glasova i 53,8% mandata, dok je SNP ostvario znatno slabiji učinak (36,1% glasova i 37,2% mandata). Treće mesto na tim izborima osvojio je takođe prodemokratski i proevropski opredeljeni Liberalni savez (6,3% glasova i 6,4% mandata).³²

.....
31 V. Goati, *Izbori*, 118.

32 *Isto*.

Ubedljiv poraz na ovim izborima, kao i na prethodnim republičkim i saveznim održanim 1996. godine, pretrpeli su JUL (samo 346 osvojenih glasova!) i SRS, koji je ostao bez ijednog poslaničkog mandata. Rezultat izbora imao je izuzetan politički značaj i za Crnu Goru i za SRJ. Pobjedom koalicije „Da živimo bolje” aktuelizovano je pitanje odnosa Crne Gore sa Srbijom, zato što se vladajuća koalicija u toj republici (SPS–JUL–SRS) uporno protivila demokratizaciji, tržišnim reformama i odbijala da ispuni uslove za povratak SRJ u međunarodnu zajednicu.

Majski izbori su u proceduralnom smislu predstavljali potpuni raskid sa ranijom praksom u kojoj je vladajuća partija imala privilegovan položaj u svim važnim dimenzijama izbornog nadmetanja. Na tim parlamentarnim izborima ostvarena je ravnopravnost svih učesnika koja je bila rezultat unapred postignutih političkih aranžmana sa čvrstim pravnim utemeljenjem. Organizovanje slobodnih i ravnopravnih izbora u Crnoj Gori bitno je podstaklo proces konsolidacije demokratskog poretka u republici, ali je imalo i šire političke posledice. Reč je o „demonstracionom efektu” demokratskih izbora u Crnoj Gori, što je podstaklo pojavu zahteva da se obezbede uslovi za slobodno i ravnopravno nadmetanje u Srbiji i SRJ.³³

Sistematski napori republičkih vlasti da obezbede sve uslove za slobodne i ravnopravne izbore dali su plodne rezultate, o čemu svedoči ocena Kore Volana, šefa Posmatračke misije OEBS-a, da su majski izbori u Crnoj Gori „dobro sprovedeni i da

.....
33 V. Goati, *Izbori*, 120.

predstavljaju značajan napredak u odnosu na prethodne izbore sprovedene u ovoj republici”. Prema oceni Centra za slobodne izbore i demokratiju (CESID) iz Beograda i Centra za demokratiju i ljudska prava (CEDEM) iz Podgorice, majski parlamentarni izbori u Crnoj Gori bili su „fer i poštenji”. Čak su i predstavnici poraženog SNS-a priznali rezultate majskih parlamentarnih izbora.³⁴

Umesto da nastoji da ostvari kompromis sa DPS-om, vladajuća „crveno-crna koalicija” u Srbiji (SPS–SRS–JUL), koja je dominirala i na saveznom nivou, potpuno je ignorisala novi odnos političkih snaga u toj republici. O nipodaštavanju nove političke stvarnosti u Crnoj Gori govori to što je Savezna skupština 20. maja 1998. godine izabrala Momira Bulatovića, poraženog kandidata na predsedničkim izborima u Crnoj Gori, za predsednika Savezne vlade. Prethodno je, dva dana ranije, smenjen Radoje Kontić, koji je bio premijer SRJ od 1993. godine. Kontić je bio „kriv” jer je pokazao kolebljivost prilikom raseca u DPS-u.

U raspravi koja je povodom predloga za Kontićevu smenu vođena u Saveznoj skupštini jasno je rečeno da je glavni razlog zbog kojeg je smenjen „uzdržanost” i „neutralnost” u sukobu „za” i „protiv” Miloševića u Crnoj Gori. Ljubiša Ristić, poslanik JUL-a, rekao je da se ne može biti neutralan „po pitanju budućnosti države i po pitanju da li jedna politička opcija podržava budućnost zemlje ili je druga ugrožava, a jasno je da opcija Mila Đukanovića nije samo rušenje, nego i izdaja zemlje”.³⁵

.....
34 *Isto*.

35 *Naša borba*, 19. maj 1998.

Momir Bulatović je izabran uprkos odlučnom protivljenju vladajuće koalicije u crnogorskoj Skupštini, koja je pokušala to da spreči, donevši odluke o opozivu šest članova Veća građana iz Crne Gore (poslanika SNP) i o izboru šest novih članova. Skupštinska većina u federalnoj skupštini oglušila se, međutim, o odluke Parlamenta Crne Gore i u starom poslaničkom sastavu izabrala Bulatovića. Na taj način Crna Gora je politički potpuno marginalizovana, čime je grubo prekršen Ustav SRJ, koji je bio zasnovan na načelu potpune ravnopravnosti dveju republika. Taj postupak Srbije prema svom manjem partneru u federaciji predstavljao je, naravno, vetar u jedra independističkim tendencijama u Crnoj Gori.

Epilog majskih izbora 1998. godine pokazao je da je vreme mirenja Crne Gore sa njenim inferiornim položajem u federaciji definitivno prošlo. Suočena sa potpunim nipodaštavanjem političkog rukovodstva Srbije, u čijoj isključivoj „režiji” je obrazovana Savezna vlada Momira Bulatovića, Crna Gora je uzvratila time što je odbila da prizna tu vladu i da sprovodi njene odluke. Tako je kriza SRJ ušla u akutnu fazu.³⁶

.....
36 V. Goati, *Izbori*, 121–122.

III. BOMBARDOVANJE NATO-a – ĐUKANOVIĆ POSTAJE IZDAJNIK DRŽAVE I SLUGA ZAPADNIH „NEPRIJATELJA SRPSTVA“

Miloševićev sukob sa Zapadom je eskalirao, akcije srpske policije i vojske na Kosovu poprimitle su drastične razmere; propali su svi međunarodni pregovori za miran rasplet krize. Drugu polovinu 1998. godine u Srbiji obeležila je velika ofanziva MUP-a Srbije i Vojske Jugoslavije protiv Oslobođilačke vojske Kosova. Kriza se ubrzavala: Evropska unija je pozvala NATO da interveniše na Kosovu, a 3. septembra 1998. godine Savet bezbednosti UN usvojio je Rezoluciju 1199, u kojoj je zatraženo povlačenje srpskih snaga bezbednosti sa Kosova. Komanda NATO-a izrazila je 27. septembra spremnost da izvrši vazdušni napad na Srbiju. Od 5. do 3. oktobra vođeni su razgovori između Slobodana Miloševića i američkog diplomate Ričarda Holbruka o mirnom rešavanju krize na Kosovu. Sporazumom Milošević–Holbruk bilo je predviđeno povlačenje vojnih i policijskih snaga sa Kosova (osim 10.000 policajaca i 15.000 vojnika), ali ne i razoružanje OVK. Sprovođenje Sporazuma trebalo je da nadgleda 2.000 međunarodnih posmatrača.

Vlada Srbije je donela Uredbu o posebnim merama u uslovima pretnji oružanim napadima NATO-a 9. oktobra. Jedna od mera bila je zabrana medijima da šire defetizam! Zatim je 20. oktobra Vlada usvojila restriktivan Zakon o javnom

informisanju, kojim je izvršen pritisak na slobodu štampe u Srbiji.

U 1999. godini znatno su pojačani sukobi na Kosovu, u kojima je ubijen veći broj civila, pripadnika MUP-a i Vojske Jugoslavije. U obračunu sa policijom u selu Račak kod Štimlja (15. januara) poginulo je 45 lica. Zaplenjena je velika količina oružja i municije. To je bio povod da Savet NATO-a 30. januara ovlasti generalnog sekretara Havijera Solanu da naredi vojnu akciju, uključujući i vazdušne udare na ciljeve na teritoriji Jugoslavije, ako proceni da dve strane ne poštuju zahteve Kontakt grupe. Skupština Srbije usvojila je 4. februara zaključke republičke vlade u vezi sa problemima na Kosovu i prihvatila poziv Kontakt grupe na razgovore u Rambujeu u Francuskoj, koji su počeli 6. februara. Na pregovorima je predložen američki Privremeni sporazum za mir i samoupravu na Kosovu, bez prava delegacija da traže izmenu odredaba. Sporazumom je predviđeno uključivanje kosovskih Albanaca u državne organe Srbije, povlačenje srpske vojske i policije (osim manjeg broja graničara i policajaca pod međunarodnim nadzorom) i dolazak 28.000 vojnika NATO-a na Kosovo, kojima bi bilo omogućeno neograničeno kretanje po teritoriji SRJ, kao i potpuni sudski imunitet.

Pregovori su neuspešno završeni 23. februara 1999. godine. Milo Đukanović se 16. marta ogradio od akcija srpskog rukovodstva i osudio koncentrisanje Vojske Jugoslavije na Kosovu. Izjavio je i da je svaka odluka Vrhovnog saveta odbrane doneta bez njegovog učešća nezakonita.¹

Skupština Srbije je 23. marta donela odluku o tome da ne prihvata strane vojne trupe na Kosovu i Metohiji. Već sutradan (24. marta) NATO je započeo vazdušne napade na Jugoslaviju, koji su trajali 78 dana. Milo Đukanović je istoga dana kritikovao „politiku sukoba s celim svetom” koju je vodio srpski predsednik. Od Miloševića je zatražio da prekine svoju politiku koja stvara nevine žrtve i preti opstanku zajedničke države. Istovremeno je pozvao međunarodnu zajednicu da se uzdrži od novih napada na Jugoslaviju jer problem Kosova nije moguće rešiti silom.²

U dramatičnim danima za Crnu Goru, sve stranke u republičkom Parlamentu postigle su 28. marta dogovor i sa jednim uzdržanim glasom izglasale rezoluciju koja je pozivala na „mir i slogu”. Rezolucijom su sve parlamentarne partije obavezane da doprinesu očuvanju građanskog mira, a Vladi Crne Gore data su sva ovlašćenja da u „uslovima ratnog stanja i vanrednih okolnosti” obezbedi mir i bezbednost građana, kao i funkcionisanje javnih ustanova i preduzeća.³

1 Milo Đukanović, „Milošević nije vrhovni komandant”, Radio B92, 16. mart 1999.

2 Navedeno prema: <http://www.hrt.hr/arhiv/99/03/25/HRT0004.html>.

3 Navedeno prema: <http://www.aimpress.ch/dyn/pubs/archive/data/199903/90329-003-pubs-pod.htm>.

Crnogorskim parlamentarnim partijama, duboko podeljenim povodom odnosa prema saveznoj državi i Slobodanu Miloševiću, bila su potrebna tri dana neprekidnih konsultacija da bi došle do zajedničkog teksta rezolucije i kompromisa. Rezolucija je, ipak, tumačena različito. Socijalistička narodna partija rezoluciju je objašnjavala kao prihvatanje ratnog stanja koje je Savezna vlada proglasila nakon prvih napada NATO-a. Napade Alijanse predstavnici te stranke proglasili su agresijom i pozvali su na odbranu zemlje „svim sredstvima”. Tumačenja vladajuće koalicije bila su drugačija. Rezolucija izglasana u Skupštini objašnjavana je kao nastavak državne politike Crne Gore. Iako je ratno stanje faktički priznato, nisu prihvaćene odluke Savezne vlade o raskidu diplomatskih odnosa sa zapadnim zemljama – SAD, Velikom Britanijom, Francuskom i Nemačkom. Za situaciju u kojoj se našla SRJ okrivljena je izolacionistička politika Slobodana Miloševića, „glavnog proizvođača svih kriza i ratova na Balkanu”. Predstavnici vladajuće koalicije pozvali su savezni vrh da prihvati politički sporazum sa Albancima, a upućen je i apel snagama NATO-a da prekinu bombardovanje ciljeva po Crnoj Gori i SRJ.⁴

Kampanja NATO-a okončana je 9. juna, kada je Savez bezbednosti UN usvojio Rezoluciju 1244 o Kosovu i Metohiji. Istog dana, na vojnom aerodromu u Kumanovu, potpisan je Sporazum o vojnotehničkoj saradnji između Vojske Jugoslavije i NATO-a. U skladu sa tim sporazumom, jugoslovenske snage bezbednosti počele su da se povlače sa Kosova i Metohije.

4 Isto.

Intervencija NATO-a na SRJ otvorila je novo polje sukobljavanja u Crnoj Gori. Vlast u Podgorici pokušala je da zauzme neutralnu poziciju u teškoj situaciji kada su bombe NATO-a padale i po teritoriji Crne Gore (istina, ne kao u Srbiji, po gradovima već uglavnom po vojnim ciljevima). Prilikom udara NATO-a na SRJ, Savezna vlada, na čelu sa Mommirom Bulatovićem, proglasila je mobilizaciju, a crnogorska Vlada radnu obavezu. Tada je pojačan sukob savezne i republičke vlasti, a Crna Gora se našla na udaru saveznih institucija, od kojih je Vojska Jugoslavije često korišćena kao sredstvo pritiska na crnogorsko političko i državno rukovodstvo.⁵

Ratno stanje je bilo nova inspiracija Slobodanu Miloševiću da proširenim repertoarom pretnji pokuša da disciplinuje Crnu Goru i Đukanovića. Zaista, tih dana je izgledalo da rat na crnogorskim ulicama samo što nije počeo. Milošević je kao instrument imao Vojsku Jugoslavije, njenu Drugi armiju, čije je sedište bilo u Podgorici ali i osvetoljubivog i sujetnog Momira Bulatovića koji se nije libio da u svakoj prilici svoje „rane“ leći demonstrirajući silu zloupotrebom Vojske. Đukanović je za potrebe odbrane Crne Gore formirao i naoružao policiju od preko 20.000 ljudi. I rat je mogao da počne.

U tom period Milošević je u Podgoricu uputio pukovnika Vojislava Mićovića (bivšeg ministra informisanja) da preuzme kontrolu nad RTV CG, uz obrazloženje da se mora primenjivati poseban režim rada medija u ratnom stanju. Iako su neki od važnijih Đukanovićevih saradnika u tadašnjoj
5 Š. Rastoder, *Državna uprava u Crnoj Gori*, 257.

Vladi i RTV CG, uplašeni od posledica, tokom pripremnih sastanaka sa Mićovićem, pokazali razumevanje za ovaj zahtev, Đukanović je takvu inicijativu kategorički odbio. Kasnije su ulogu disciplinovanja pokušali da odigraju Miloševićevi ratni komandanti u Crnoj Gori – Milorad Obradović u Drugoj armiji i Milan Zec u Ratnoj mornarici. Iako su bili bezrezervno odani Miloševiću i isto toliko nedobronamerni, gotovi zli, prema Crnoj Gori, u svojoj misiji su ostali neuspešni. Sve što su Miloševićeve trupe uspele u Crnoj Gori u to vreme, bilo je da su „naterale“ Đukanovića da na svoja veoma česta putovanja u inostranstvo poleće sa dubrovačkog aerodrome zbog realne opasnosti da bi Vojska po Miloševićevom nalogu mogla srušiti avion Vlade Crne Gore ukoliko bi Đukanović za svoja putovanja koristio crnogorske aerodrome.

To je bio najteži i najrizičniji period Đukanovićeve vlasti jer je u međuvremenu formiran 7. bataljon Vojske Jugoslavije, posebna formacija sastavljena uglavnom od ekstremnih srpskih nacionalista i ljudi koji su bili poznati kao česti prekršioци zakona. To je bila neka vrsta vanredne situacije u kojoj su dve formacije – crnogorska policija na jednoj, Vojska Jugoslavije i 7. bataljon, na drugoj strani – bili u stalnom sukobu, a Crna Gora na ivici građanskog rata.

General Aleksandar Dimitrijević potvrdio je da je naređenje za formiranje 7. bataljona stiglo iz Beograda: „Naime, Sedmi bataljon vojne policije za specijalne namene u miru i ratu – to je puni naziv te jedinice – formiran je na osnovu naređenja Generalštaba Vojske Jugoslavije od 1. juna 1999.

godine. Dakle, još traje bombardovanje, ali je neko procenio da bi trebalo formirati snagu koja bi bila pandan crnogorskoj policiji. Ali postojalo je nešto još opasnije, što prethodi Sedmom bataljonu. Negde krajem aprila 1999. godine, odavde je upućena grupa iz 'Kobri' u Crnu Goru sa preciznim zadacima – koja ličnost, koja institucija. Dakle, nekoliko zadataka koje odabrana ekipa ide da odradi 'po svaku cenu'. – **Ko je bio na tim spiskovima?** – Nemojte me pitati. Mislim da još nije vreme da se sve kaže. – **Ali te 'Kobre' nijesu izgleda izvršile svoje zadatke.** – Da su počeli da ih realizuju u Crnoj Gori bi se to, sasvim izvesno, pretvorilo u krvoproliće. Ali, nešto tu za njih nije išlo kako treba. Naime, u to vreme rukovodstvo Crne Gore povlači nekoliko pametnih poteza. Jedan od njih je usvajanje skupštinske Deklaracije o miru, u čijem su potpisivanju gospodin Svetozar Marović, ali i Predrag Bulatović odigrali veoma značajnu ulogu. Time su, u stvari, bitno spuštene tenzije. Stvar se malo smirila i odavde je naređeno da se ta ekipa vrati. Vratili su se, iako je iza njih ostao jedan broj ljudi, instruktora, koji će biti korišćeni za obuku budućih pripadnika Sedmog bataljona. – **Da se vratimo tom bataljonu.** – Dakle, 1. juna odavde je krenulo naređenje, a definitivno formiranje te jedinice je realizovano po naređenju Druge armije od 7. juna 1999. godine. Naređenjem je precizno regulisano da formiranjem rukovodi načelnik štaba komande Druge armije, general Jagoš Stevanović. Određena je i grupa za izbor kadrova, budući da u naređenju stoji da se bataljon formira od kadrova iz sastava Druge ar-

mije, ali i neposrednim prijemom iz građanstva. Namera je bila da se u tu jedinicu uvedu razni ljudi sa 'pedigreom'. Bilo je tu i takvih koji nikada ne bi mogli da prođu bezbednosnu proveru. – **Ko je birao te 'kadrove'?** – Sećam se recimo da je jedan od njih bio čovek u to vreme poručnik, pravnik. Neću vam ime govoriti jer čovek je i sada, koliko čujem, u Crnoj Gori, na visokoj dužnosti. A bio je član grupe za izbor kadrova za Sedmi bataljon. I ondašnji komandant tog bataljona kasnije je napredovao u policijskoj hijerarhiji u Crnoj Gori. Bilo je toga poprilično. – **Mislite li da su možda Vukašin Maraš, odnosno crnogorska državna bezbednost, tu namjerno ubacili svoje ljude?** – Ne znam. Siguran sam da bi neko u Crnoj Gori sada to već morao da zna. U svakom slučaju, od formiranja Sedmog bataljona u Crnoj Gori su postojali problemi između njegovih pripadnika i crnogorske policije. I to je trajalo dugo. Tek nakon izručenja Miloševića Hagu, na prvoj sednici Vrhovnog saveća odbrane posle toga, negde krajem 2001. godine, doneta je odluka o njegovom rasformiranju.⁶

Tada je Milo Đukanović slovio za neprijatelja režima Slobodana Miloševića i bio je miljenik Zapada. Od Međunarodnog udruženja političkih eksperata dobio je Medalju za značajan doprinos demokratским procesima u pojedinim delovima sveta 1999. godine. Nju su do tada dobili i Vili Brant, Mihail Gorbačov i Vaclav Havel. Od srpskog režima dobio je etiketu „izdajnika”. Sukob Miloševića i Đukanovića dobio je oblik permanentne državne krize.

.....
6 *Pobjeda*, 16. mart 1999.

Vreme intervencije NATO-a mediji pod kontrolom Miloševića i Bulatovića iskoristili su za brutalne napade na čelnike crnogorske vlasti. U tom periodu vodeći ljudi u medijima koje je kontrolisao Beograd delimično su premestili fokus optužbi: priča o švercu cigaretama zamenjena je, makar na kratko, pričom o „političkom sluganstvu” interesima Zapada.

Đukanović i ostali državni funkcioneri proglašeni su izdajnicima zajedničke države, nacionalnih interesa i prokaženi kao „sluge Zapada”. Kada je Vlada Crne Gore otvorila crnogorske granice i kada je u Crnu Goru ušlo više od 100.000 albanskih izbeglica sa Kosova, medijski rat protiv Đukanovića dostigao je vrhunac. Đukanović je, posredstvom lista *Dan* i kanala YU INFO (televizija koju je u Crnoj Gori pokrenula savezna vlast) optužen da pruža utočište „OVK zločincima” da se sklone u Crnu Goru i da se u Crnoj Gori prave kampovi za albanske teroriste.

Uprkos optužbama, crnogorski predsednik je održavao redovne političke kontakte sa zapadnim zvaničnicima. Tako je 15. oktobra 1999. godine posetio Komandu NATO-a u Briselu. Sa generalnim sekretarom lordom Robertsonom Đukanović je razgovarao o situaciji u Crnoj Gori i na Balkanu uopšte. Kako je službeno saopšteno, njih dvojica su imali „opštu razmenu mišljenja” o najnovijim događajima na Kosovu i u Srbiji. Lord Robertson je „naglasio potrebu” da svi lideri u regionu rade za stabilnost i demokratizaciju tog područja. Đukanoviću je preneo uveravanja da će njegova demokratski izabrana vlada imati stalnu podršku na promovisanju političkih i ekonomskih reformi u Crnoj Gori.⁷

⁷ NATO Press Releases 1999, dostupno na <http://www.nato.int/DOCU/pr/1999/index.html>.

Otklon od politike Slobodana Miloševića Crnu Goru je približio demokratskom svetu i ojačao unutrašnje demokratske snage. Crna Gora je postala utočište i za demokratsku opoziciju Srbije i neke njene prvake. To je mnogo značilo za stabilnost Crne Gore i njenu sposobnost da izdrži pritisak službenog Beograda.

Crna Gora se od Miloševićevog režima, između ostalog, branila i stalnim povećanjem svoje suverenosti, prenošenjem jedne po jedne funkcije sa federalnog na republički nivo. Jedna od mera sa dalekosežnim posledicama bilo je ukidanje jugoslovenskog dinara i uvođenje nemačke marke kao zvaničnog sredstva plaćanja u Crnoj Gori u novembru 1999. godine. Crna Gora je u svoje ruke preuzela i carinski sistem i režim spoljne trgovine i, osim formalno zajedničke armije i civilne kontrole leta, malo je toga ostalo u federalnoj nadležnosti.⁸

Na kraju 1999. godine, Đukanović je u intervjuu za beogradsko *Vreme* kratko poručio da „Milošević neće zaplašiti Crnu Goru” iako je otvoreno najavljivao vojnu intervenciju. Rekao je i da je besmisleno učestvovati u saveznim izborima, koji je trebalo da se održe naredne godine po redovnoj proceduri, u situaciji kada je grubo ugrožen Ustav SRJ, pre svega osnovni princip ravnopravnosti republika: „Mi smo imali izbore u Crnoj Gori na kojima je pobijedila demokratska koalicija proevropske orijentacije. Ali gospodin Milošević je posle toga za predstavnika Crne Gore u federaciji odabrao onoga ko je izgubio izbore u Crnoj Gori.

.....
⁸ Srđan Darmanović, „Crna Gora – nova nezavisna država na Balkanu”, u: *Referendum u Crnoj Gori 2006. godine*, Centar za monitoring CEMI, Podgorica 2006, 14.

To je grubo kršenje Ustava i osnovnih demokratskih načela. Zato moramo prvo usvojiti novu Platformu za regulisanje odnosa u jugoslovenskoj zajednici kojom ćemo zaštititi osnovne demokratske postulate uređenja te zajednice i pravo Crne Gore na ravnopravnost u njoj.”⁹

Tada je objasnio i zašto je Crna Gora uvela dvovalutni sistem: „Mi smo na taj korak bili prinuđeni. Na to nas je navelo neodgovorno ponašanje mo-

.....
9 *Vreme*, 25. decembar 1999.

netarnih vlasti u Beogradu. Štampajući novac bez pokrića i pritom ne obaveštavajući Crnu Goru, vlasti u Beogradu su zapretila da stvore novu hiperinflaciju i da njenim efektima ponište domete ekonomskih reformi u Crnoj Gori. Mi smo praktično legalizovali upotrebu marke u platnom prometu. Namjerno kažem legalizovali s obzirom na to da je marka inače bila u upotrebi već duže od decenije. Na taj način smo zaustavili dalje ugrožavanje zarada građana Crne Gore i oslanjajući se na jednu zdravu valutu stvorili pretpostavke za nastavak ekonomskih reformi. Ova mjera je u svakom slučaju snažan korak otklona Crne Gore od potpune ekonomske propasti koja se diktira iz Beograda. Naravno, samim tim to je korak dalje u ostvarivanju ekonomske suverenosti Crne Gore. Da li će to biti korak ka državnoj suverenosti, u ovom trenutku ne zavisi presudno od Crne Gore. Mi smo dali predlog za definisanje novih odnosa u zajednici Srbije i Crne Gore. Crna Gora je i na taj način dala svoj prilog očuvanju Jugoslavije. [...] Ukoliko Srbija ostane imuna na naše predloge, sasvim je jasno da će ekonomska suverenost Crne Gore, po logici stvari, voditi zaokruživanju državne suverenosti”¹⁰

.....
10 *Isto*.

IV. PAD SLOBODANA MILOŠEVIĆA I REDEFINICIJA ODNOSA SRBIJE I CRNE GORE

U leto 2000. godine Milošević je bio na putu da zaokruži autoritarni poredak. Taj put je vodio usvajanju Zakona o terorizmu i ukidanju najopasnijeg dela opozicije i obezbedio bi Miloševiću da ostane na vlasti još izvesno vreme. Međutim, on se iznenada odlučio za nove predsedničke izbore, iako mu je mandat isticao tek u julu naredne godine. Ubrzo je ostao i bez vlasti i bez slobode. Milošević nije razumevao logiku sopstvenog sistema i mislio je da njegova vlast počiva na podršci naroda a ne na nasilju. Zato mu se činilo nepotrebnim da državno ustrojstvo zaokruži kao nasilničko i, na još veće iznenađenje, opredelio se za rizik neposrednih saveznih predsedničkih izbora. Ali, to je bio jedini način na koji je on znao i želeo da potvrdi svoj legitimitet i status vođe. Osim toga, Milošević na neposredne izbore nije izlazio još od 1992. godine, kada je pobedio Milana Panića na republičkim predsedničkim izborima. Samo tako je mogao da zadrži harizmu koju je mislio da još poseduje.

Intenzivan politički sukob između programski različitih vladajućih koalicija Srbije i Crne Gore, koji je počeo 1997. godine i eskalirao narednih godina, doveo je do promene uloge saveznih organa. U tom razdoblju o SRJ se moglo govoriti kao o prividnoj federaciji (federaciji-senci; federaciji-maketi), čija je marginalizacija bila rezultat dominacije SPS-a,

uz prećutnu saglasnost DPS-a. U drugoj fazi, koja je počela posle crnogorskih predsedničkih izbora 1997. godine, Miloševićev režim u Srbiji počeo je da koristi organe federacije (Parlament, Saveznu vladu, Savezni ustavni sud) u ogorčenoj političkoj borbi protiv Crne Gore. To dobro ilustruje podatak da su poslanici koje je Skupština Crne Gore (u skladu sa članom 81 Ustava SRJ) 1998. godine izabrala u Veće republika Saveznog parlamenta, sprečeni da obavljaju svoju funkciju na bizaran način – bez ikakvog obrazloženja, na sednice tog veća pozivani su poslanici iz Crne Gore izabrani 1996. godine! Onemogućavanje rada legalno izabranih predstavnika Crne Gore u Saveznom parlamentu bio je rezultat težnje „crveno-crne” koalicije u Srbiji da po svaku cenu obezbedi većinu u paritetno sastavljenom Veću republika Savezne skupštine. U Veću građana vladajuća koalicija u Srbiji posedovala je ubedljivu većinu „po prirodi stvari” jer je Srbija u Veće građana birala 108 poslanika, a Crna Gora samo 30. Na taj način, Crna Gora je, bez obzira na princip ravnopravnosti republika proklamovan u članu 1. Ustava SRJ, bila potpuno marginalizovana u Saveznoj skupštini, Saveznoj vladi i u svim drugim federalnim institucijama. Osim toga, Miloševićev režim je krajem 1998. godine pojačao medijsku kampanju protiv crnogorskog rukovod-

stva i primenio i druge mere pritiska, od kojih je možda najdrastičnija bila zabrana prometa poljoprivrednih proizvoda iz Srbije u Crnu Goru.¹

Potpuno razilaženje između Srbije i saveznih organa, s jedne strane, i Crne Gore, s druge strane, povodom demokratije, tržišta i saradnje sa Evropom i svetom, manifestovalo se i u načinu rešavanja krize na Kosovu. Crna Gora je početkom 1999. godine bezuspešno pokušavala da utiče na politiku SRJ sa ciljem da se izbegne vojni sukob sa NATO-om. U tom periodu, crnogorska skupština, vlada i predsednik republike više puta su insistirali na potrebi da SRJ prihvati predloženi sporazum u Rambujeu, uz učešće međunarodne zajednice, ali je Milošević sve to odbio. Ocenjujući da se SRJ time izlaže riziku rata sa NATO-om, Skupština Crne Gore je sredinom marta 1999. godine usvojila rezoluciju u kojoj je tražen povratak crnogorskih rezervista mobilisanih u Vojsku Jugoslavije. Istovremeno, organi te republike zatražili su da VJ, u slučaju vojnog sukoba sa NATO-om, ne koristi teritoriju Crne Gore. Dva dana posle početka napada NATO-a, Vlada Crne Gore donela je uredbu kojom je odbacila odluku Savezne vlade o proglašenju ratnog stanja, a 1. maja 1999. godine zatražila je da Crna Gora bude izuzeta od međunarodnog naftnog embarga, obećavajući da uvezeno gorivo neće koristiti VJ. Kuriozitet predstavlja i podatak da u toku ratnih dejstava predsednik Crne Gore nije pozivan na sastanke Vrhovnog saveta odbrane, iako je on, prema članu 135. Ustava SRJ, bio član tog saveta.²

1 V. Goati, *Izbori*, 155.

2 *Isto*.

Milošević je tako, bez ikakvih konsultacija sa rukovodstvom Crne Gore, započeo promene saveznog Ustava – da se savezni predsednik bira neposredno, sa mogućnošću ponovnog izbora (amandman V). Milošević je uspeo da obezbedi dvotrećinsku većinu u oba veća Savezne skupštine (u Veću građana i Veću republika). Svi poslanici vladajuće koalicije morali su da glasaju, a poslednji je obezbeđen glas Milana Gajovića, disidenta iz vladajuće crnogorske partije Mila Đukanovića. On je na sednicu 6. jula dovezen predsedničkim avionom iz Crne Gore.³

Cilj tih izmena je bio da ojačaju položaj Miloševića, što pokazuje i Zakon o izboru i prestanku mandata predsednika Republike, koji je usvojen 24. jula 2000. godine. Taj zakon nije ograničavao broj mandata budućeg predsednika, a sam izbor je olakšan jer se nije tražio određen procenat učešća građana kao uslov za regularnost izbora. Predsednik Republike postaje onaj kandidat koji osvoji apsolutnu većinu glasova (član 12), a ako to ne pođe za rukom nijednom kandidatu, održava se drugi krug predsedničkih izbora, u kojem je „za predsednika Republike izabran kandidat koji je dobio najveći broj glasova birača koji su glasali” (član 13).⁴ Tako je Milošević samouvereno otišao u propast, odbivši čak i pomoć Vojislava Šešelja.

Bez znanja i konsultovanja sa crnogorskim legalnim i legitimnim državnim organima i vladajućim političkim partijama, savezna država je unitarizo-

3 Slobodan Antičić, *Zarobljena zemlja. Srbija za vlade Slobodana Miloševića*, „Otkrovenje”, Beograd 2002, 310.

4 V. Goati, *Izbori*, 157.

vana. Umesto ravnopravne republike – Crna Gora je postala samo jedna od izbornih jedinica novoustrojene države. Opređenjem za neposredni izbor predsednika SRJ, praktično je onemogućeno da taj položaj zauzme neko iz Crne Gore jer ta republika ima približno 16,5 puta manje birača od Srbije (bez Kosova i Metohije). Time je bitno narušena izborna ravnopravnost dveju republika.⁵

Donoseći jednostranu odluku o promeni ustava, Milošević je nepovratno srušio zajedničku ustavnu i državnu konstrukciju, izvršio suštinsku i faktičku secesiju od nekadašnje zajedničke države SRJ. Tu činjenicu su ignorisali „projugoslovenski” lojalisti u Crnoj Gori, a i međunarodna zajednica. Zbog toga je Crna Gora tada i formalno prestala da učestvuje u upravljanju saveznom državom. Prestala je da finansira federalne organe, a nije koristila nikakva finansijska sredstva iz federalne kase. Federalni organi su i praktično svedeni na paradržavne organe Srbije. Time je i zvanično najavljeno odustajanje od zajedničke savezne države sa Srbijom i iniciran savez samostalnih međunarodno priznatih država Srbije i Crne Gore. Od savezne države, Crna Gora je u svoju nadležnost vratila ekonomske, monetarne, finansijske, carinske, spoljnotrgovinske i bezbednosne funkcije.⁶

Vladajuća koalicija u Crnoj Gori donela je odluku da bojkotuje izbore i organizovala je „diskretnu kampanju”, u kojoj je izlazak ili neizlazak građana na birališta predstavljen kao izbor između Miloše-

.....
⁵ Vladimir Goati, *Izbori u SRJ. Volja građana ili izborna manipulacija*, CeSid, Beograd 2001, 236.

⁶ Š. Rastoder, *Državna uprava u Crnoj Gori*, 261.

vića ili Crne Gore. Bilo je izvesno da će najvažnija crnogorska opoziciona partija SNP učestvovati na izborima jer je pripadala vladajućoj koaliciji na federalnom nivou koja je i donela odluku o raspisivanju izbora. Socijalistička narodna partija je apelovala na crnogorske građane da 24. septembra što masovnije izađu na biračka mesta i da tako pokažu privrženost opstanku SRJ koji, navodno, ugrožava koalicija „Da živimo bolje”⁷

Na izborima održanim 24. septembra 2000. godine, pobedila je opoziciona koalicija DOS i njen predsednički kandidat Vojislav Koštunica. Pošto je Milošević odbio da prizna izborni poraz, usledili su dramatični politički događaji koji su kulminirali 5. oktobra 2000. godine kada je i konačno završena epoha vlasti Slobodana Miloševića.

Da je crnogorski predsednik imao konstruktivan pristup prema formiranju nove savezne vlade, potvrdio je predsednik Demokratske stranke Zoran Đinđić izjavom da Milo Đukanović podržava kon-

.....
⁷ V. Goati, *Izbori u SRJ*, 236.

cept savezne ekspertske vlade. Ta izjava usledila je posle njihovog susreta u Podgorici 8. oktobra. Đinđić je rekao i da takav stav vlasti Crne Gore pruža dobru osnovu za pregovore Demokratske opozicije Srbije sa Socijalističkom narodnom partijom o njenom učešću u ekspertsnoj vladi: „Ja sam izložio jednu od mnogih ideja DOS, da se formira ekspertska vlada čiji bi zadatak bio ukidanje sankcija i brzo realizovanje finansijske podrške koja je obećana našoj zemlji i njeno distribuiranje. Načelno je Đukanović izrazio saglasnost, i nije imao primedbi na to da sa SNP uđemo u razgovor na tu temu.“⁸

Prilikom formiranja nove savezne vlade pobjednička koalicija u Srbiji oslonila se, kao i prethodno Milošević, na crnogorski SNP. Tako je, ironijom istorije, Milošević zbačen sa vlasti posle saveznih izbora koje je crnogorsko rukovodstvo bojkotovalo, a nova parlamentarna većina u Saveznoj skupštini sastavljena je uz pomoć partije koja je u Crnoj Gori do tada bila njegov odani saveznik. Za premijera SRJ izabran je Zoran Žižić iz SNP-a.

Pad Slobodana Miloševića otvorio je pitanje njegovog političkog nasleđa. Dolazak demokratske vlade na vlast u Beogradu nije značio da će sva sporna pitanja između Srbije i Crne Gore jednostavno nestati sa dnevnog reda. Pokazalo se da državno pitanje za Crnu Goru nije bilo tek predmet borbe protiv Miloševićevog režima, već istorijska težnja ka obnovi nezavisnosti. Crnogorska vlada je nakon pada Miloševićevog režima pokušala da

8 Navedeno prema: http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2001&mm=04&dd=27&nav_category=1&nav.

ovaj problem reši ponudom za „sporazumnu di-soluciju” SR Jugoslavije, po modelu razdvajanja Češke i Slovačke, s tim što bi dve nove države – Crna Gora i Srbija, kao nezavisne i međunarodno priznate, sklopile jedan međudržavni savez koji bi po svojim nadležnostima podsećao na Zajednicu Nezavisnih Država stvorenu nakon raspada Sovjetskog Saveza.

Vlada Crne Gore usvojila je 5. avgusta 1999. godine dokument pod nazivom „Osnovi novih odnosa Crne Gore i Srbije”, kojim je predložena transformacija SRJ u konfederalni savez. Taj predlog upućen je Vladi Srbije koja je, međutim, odbila da se izjašnjava o njemu sa obrazloženjem da je ta materija u nadležnosti Savezne skupštine. Upućivanje na tu „adresu” značilo je, naravno, odbijanje razgovora jer Crna Gora nije bila na odgovarajući način zastupljena u Saveznom parlamentu. Predsednik Crne Gore Milo Đukanović najavio je 6. oktobra 2000. godine, dan posle Miloševićevog pada, da postoji „precizan rok” do kojeg će se čekati odgovor Srbije i da će, kad rok istekne, biti organizovan referendum o nezavisnosti.⁹

Taj predlog nije, međutim, naišao na razumevanje glavnih partnera i zaštitnika Crne Gore u miloševićevskom periodu – SAD i Evropske unije, a nije dobio ni podršku službenog Beograda. Evropska unija, delimično i SAD, nisu želeli promenu statusa nastalog posle intervencije NATO-a i usvajanja Rezolucije UN 1244, kojom je faktički uspostavljen međunarodni protektorat na Kosovu.

9 V. Goati, *Izbori*, 156.

U prvu posetu Crnoj Gori od dolaska na funkciju predsednika SRJ Koštunica je otišao 17. oktobra 2000. godine. U najavi posete, rekao je da će razgovarati sa predsednikom Crne Gore Milom Đukanovićem, kao i sa drugim najvišim crnogorskim zvaničnicima i šefovima svih poslaničkih klubova u crnogorskom parlamentu.

Da Vojislav Koštunica o budućnosti odnosa Srbije i Crne Gore razmišlja na sličan način kao i Slobodan Milošević, pokazao je i jedan od njegovih prvih intervjua u izbornoj kampanji: „Svakako da je pitanje izbora u Crnoj Gori bez izlaska vladajuće grupacije za nas veliki problem. Moraćemo da pronađemo neki način kako da kontrolišemo te izbore. Za sada ima nekoliko ideja. Ali treba biti realan i priznati da smo u startu hendikepirani. Veliku političku štetu po meni će pretrpeti i stranke vladajuće koalicije u Crnoj Gori jer će neizlazak na izbore demonstrirati njihovu nespremnost da se založe za zajedničku državu. Ako jeste za tu državu, onda je, kako kažu Rimljani, zdravlje otadžbine najviše dobro, i onda nema nikakvog razloga da na te izbore ne izađete. Ako je najveće dobro opstanak na vlasti i očuvanje te vlasti, onda nema razloga da se na izbore izađe. Ako je tako, onda se nameće ozbiljno pitanje u čemu je razlika između DPS-a i Miloševićevih socijalista. A s druge strane, DPS će se naći u ozbiljnom procepu da objasni biračima, pogotovo onima koje bi sutra mogli preoteti od Momira Bulatovića, u čemu je razlika između njih i jedne gotovo secesionističke stranke kakva je Socijaldemokratija, njihov koalicioni partner. O tome razmišljam i dobronamerno i pragmatično i analitički. Čini mi se

da DPS, odlažući da se suoči sa problemom kakav jeste i rizikujući možda da izgubi vlast u ovom trenutku, tako što bi njihova vlada mogla biti srušena od strane SDP-a, ne shvata da u perspektivi gubi neuporedivo više.“¹⁰

Na sastanku u Podgorici, Đukanović je odbio da učestvuje u Vladi SRJ i predložio je Koštunici da se nastavi politički razgovor između Srbije i Crne Gore o novoj državnoj zajednici. Najavio je i da će u narednom periodu tražiti da dve federalne jedinice najpre zatraže međunarodno priznanje, pa da tek potom formiraju savez.¹¹

Principijelne razlike pokazale su se na drugom sastanku Koštunice i Đukanovića, koji je održan 25. decembra 2000. godine u Beogradu. Slično kao nekada Slobodan Milošević, Koštunica je bio izričit u neprihvatanju crnogorske državnosti – nikakvi razgovori o preuređenju države ne mogu biti vođeni bez učešća saveznih vlasti. Kako je saopšteno posle sastanka, jugoslovenski predsednik je ukazao i na teške posledice koje bi rascep federacije imao na celokupnom prostoru SRJ, kao i na negativan stav međunarodne zajednice prema bilo kakvoj promeni granica u Evropi. Koštunica je još rekao da bi „svako jednostrano kidanje dugotrajnih istorijskih i državnih veza bilo veoma teško objasniti s obzirom na to da se više ne može govoriti o odsustvu demokratskog poretka u Srbiji. Takav jednostrani akt opravdano bi se mogao protumačiti kao pravno nasilje nad

.....
10 *Vreme*, 12. avgust 2000.

11 Navedeno prema: <http://www.arhiv.rs/strana/14/hronologija-dogadjaja>.

Ustavom SRJ i Ustavom Republike Crne Gore i poigravanje s budućnošću države i građana”¹²

Đukanović je tokom razgovora izrazio spremnost crnogorskih vlasti da sa Srbijom započnu razgovore o odnosima u jugoslovenskoj federaciji čim bude formirana nova republička vlada. Rekao je i da bi optimalno rešenje bio dogovor dveju republičkih vlada, mada nije isključio mogućnost da u razgovorima učestvuje i predsednik Koštunica. On je najavio da će „narednih dana” biti objavljena pregovaračka platforma crnogorske vlade, koja se „temelji na međunarodno-pravnom subjektivitetu svake republike posebno, koje bi se potom mogle, ali ne bi morale, udružiti u savez nezavisnih država”¹³

Vojislav Koštunica, Milo Đukanović i Zoran Đinđić

***

Pad političke imperije Slobodana Miloševića nije značio pad intenziteta medijske hajke na crnogorsku vlast, već je došlo do izvesnog zaokreta i u delu međunarodne zajednice. Posle formiranja srpske

¹² Navedeno prema: <http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2000&mm=12&dd=25&nav>.

¹³ Isto.

vlade (25. januara 2001. godine), na čijem je čelu bio Zoran Đinđić, odnosi Srbije i Crne Gore postali su znatno usklađeniji i više nije bilo izraženog političkog rata, posebno zbog više nego korektnih odnosa dvojice ključnih aktera – Mila Đukanovića i Zorana Đinđića. Upravo je zbog toga Vojislav Koštunica sa svojim savetnicima, uz podršku ministara i čelnika tajnih službi i vojske iz Miloševićevog režima, kao glavne protivnike svog političkog koncepta označio Đinđića i Đukanovića. Najpre su njih dvojica, po matrici iz 1999. godine, optuživani da su „izdajnici” i „NATO plaćenici”, zatim su napadani kao „poslušnici” Haškog tribunala, dok su mediji iz susedne Hrvatske pokušavali da ih optuže za ratnohuškačku politiku devedesetih godina. Pošto sve te optužbe nisu imale dovoljno efekta, počela je kriminalizacija premijera Srbije i predsednika Crne Gore.

Crnogorska vlast je nastavila da trasira put prema nezavisnosti. Da li je to bio i ključni motiv političkog zaokreta prema Đukanoviću i medijskog pritiska na crnogorsku vlast da napusti ideju o obnovi državnosti? Da li je blagonaklon odnos Zorana Đinđića prema ideji da Crna Gora sama odlučuje o svojoj sudbini bio ključni razlog za napad na srpskog premijera? Teško je tvrditi, ali ono što se kasnije dešavalo pokazuje da jeste postojao plan političke diskriminacije i Mila Đukanovića i Zorana Đinđića.

Milo Đukanović i Zoran Đinđić

U isprepletanim i komplikovanim odnosima na Balkanu, usmerenje Podgorice ka državnoj nezavisnosti nije se uvek uklapalo u globalno rešavanje mozaika bivše Jugoslavije. Tako je, na primer, lord Dejvid Oven (D. Owen), jedan od nekadašnjih glavnih pregovarača međunarodne zajednice tokom rata u Bosni i Hercegovini, izjavio da crnogorska nezavisnost ne bi bila dobro rešenje za Balkan jer „Srbima treba, za već izgubljeno Kosovo, omogućiti neke kompenzacije u Republici Srpskoj i Crnoj Gori”. U izjavi za ugledni *Volstrit žurnal* (*The Wall Street Journal*) u martu 2001. godine re-

kao je i da se nada da će Crna Gora ostati u federaciji sa Srbijom: „Ali, svi znakovi govore da će ona nastaviti da insistira na nezavisnosti. Ako je tako, Crnoj Gori će se morati reći da će u sklopu šireg balkanskog rešenja, mali deo crnogorske teritorije morati da prepusti kako bi se Srbiji omogućio izlaz na more u Bokokotorskom zalivu, gde je lokalna vlast već pod dominacijom Srba.”¹⁴

Na takav razvoj događaja uticali su i parlamentarni izbori u Crnoj Gori održani 22. aprila 2001. godine. Istupanje Narodne stranke iz crnogorske vladajuće koalicije početkom 2001. godine zbog neslaganja sa „independističkom politikom” koalicije izazvalo je krupne promene na partijskoj sceni Crne Gore. Pred te izbore u prvi plan je izbio politički rascep zbog pitanja da li će Crna Gora biti nezavisna ili će i dalje ostati federalna jedinica u SRJ. Izbori su bili i formalna potvrda političke polarizacije na procnogorski i prosrpski (jugoslovenski) blok, koji su se objedinili u koalicije: *Pobjeda je Crne Gore – Milo Đukanović* (DPS i SDP) i *Zajedno za Jugoslaviju*, koju je okupio SNP. Izvan ovih koalicija, od većih stranaka, ostao je samo Liberalni savez.

U pogledu kasnijih istorijskih procesa mogu se uočiti neke važne tendencije. Na jednoj strani, DPS i njeni partneri oštro su optuživali već politički eliminisanog Slobodana Miloševića i energično se zalagali za punu saradnju sa Međunarodnim sudom u Hagu; na drugoj strani, SNP i njeni partneri to su deklarativno podržavali, ali su u praksi efikasno onemogućavali usvajanje odgovarajućeg zakona u Parlamentu SRJ o

14 Navedeno prema: <http://www.aimpress.ch/dyn/pubs/archive/data/200103/10323-001-pubs-pod>.

izručenju okrivljenih Haškom tribunalu. Razlike u tim pitanjima bile su samo vrh ledenog brega ispod kojeg je tinjao dublji spor između dva koncepta koji su se ticali uključivanja SRJ u međunarodne integracije, tržišne ekonomije i demokratije.

Socijalistička narodna partija redefinisala je svoja ranija neokomunistička programska opredeljenja na kongresu u Bijeloj (24. februar 2001. godine) i deklarativno prihvatila demokratizaciju društva, obaveznu privatizaciju i pristupanje Evropskoj uniji. To, međutim, nije bio rezultat prirodne programske evolucije te partije, već njene pragmatične potrebe da smanji ogromne razlike sa prodemokratski i protržišno orijentisanim partnerima iz Srbije koji su došli na vlast posle 5. oktobra 2000. godine i sa kojima je obrazovala federalnu koalicionu vladu. To objašnjava zašto je zaokret SNP od autoritarizma ka demokratiji bio nedosledan. Taj zaokret se sveo uglavnom na izostavljanje ključnih postulata ranije programske platforme (borba protiv novog svetskog poretka, protivljenje vlasničkoj transformaciji), ali bez jasnog smera političke akcije (i etapnih ciljeva) u razvoju tržišne ekonomije i demokratije. Zato se može reći da je SNP prestala javno da glorifikuje Slobodana Miloševića, ali mu je u praksi i dalje obezbeđivala indirektnu podršku, kao i podršku političkom projektu koji je Milošević oličavao više od jedne decenije.¹⁵

15 V. Goati, *Izbori*, 125–126. – Socijalistička narodna partija je, na primer, aktivno podržavala Vojislava Koštunicu u njegovoj nameri da spreči ekstradiciju Slobodana Miloševića sudskom tribunalu u Hagu. Politička scena u Srbiji zakomplikovala se u drugoj polovini juna 2001. kada su crnogorski socijalisti odbili da u saveznom parlamentu podrže Zakon o saradnji sa Haškim tribunalom. Na vanrednoj sednici Pred-

Na aprilskim izborima koalicija *Pobjeda je Crne Gore* osvojila je 42,36% glasova ili 36 poslaničkih mandata u parlamentu koji je brojao 77 poslaničkih mesta, dok je koalicija *Zajedno za Jugoslaviju* osvojila 40,87% glasova ili 33 mandata. Liberalni savez Crne Gore osvojio je 7,91% glasova ili šest mandata, dok su albanske stranke DS CG i DUA osvojile po jedan mandat. U situaciji u kojoj je, mimo očekivanja, LS CG odbio da podrži procrnogorsku koaliciju ulaskom u Vladu, zadovoljivši se samo podrškom manjinskoj vladi koalicije *Pobjeda je Crne Gore*, postalo je jasno da takva vlada ne može biti stabilna i da joj je mandat oročen.¹⁶

---

sedništva DOS-a predsednik SRJ je uporno ponavljao da nije protiv Haga, ali i da ne podržava „bezakone“. Koštunica je prihvatio predlog Momčila Grubača, saveznog ministra pravde, da on napiše uredbu o saradnji sa Haškim tribunalom, na osnovu koje će biti moguća ekstradicija jugoslovenskih državljana, pa i Slobodana Miloševića, koju će usvojiti Savezna vlada. To je, navodno, prihvatio i savezni premijer Zoran Žižić. Ali, na prvoj sledećoj konferenciji za novinare jugoslovenski predsednik je napao tu odluku jer Ustav ne dozvoljava ekstradiciju državljana SRJ! Odbijen je i predlog da se republička vlada pozove samo na Statut Haškog tribunala, kao i ideja da taj zakon donese republička skupština (*NIN*, 21. jun 2001). Savezna vlada je ipak 23. juna usvojila Uredbu koja je odmah stupila na snagu, a odbrana Slobodana Miloševića podnela je žalbu Saveznom ustavnom sudu. Predsednik SRJ je 26. juna primio delegaciju Socijalističke partije Srbije i obećao da Milošević neće biti izručen (*Blic*, 28. jun 2001). Savezni ustavni sud, u istom sastavu kao i kada je poništio izbornu pobedu DOS-a prethodne godine, proglasio je 28. juna privremenu suspenziju Uredbe Savezne vlade! U takvoj situaciji, vlada Srbije se pozivala na članove 90 i 136 republičkog Ustava i na član 16 Ustava SRJ i donela Uredbu o direktnoj primeni Statuta Haškog tribunala. Istoga dana Milošević je izručen Tribunalu.

16 Š. Rastoder, *Državna uprava u Crnoj Gori*, 261.

Ti izbori su oslabili pozicije crnogorskih suverenista i ojačali napore međunarodne zajednice, kao i prosrpskog bloka u Crnoj Gori i zvaničnog Beograda, da sačuva postojeći državni okvir, menjajući mu formu. U tom kontekstu, eventualna nezavisnost Crne Gore doživljena je kao novi, nepredviđen problem.

Zoran Đinđić i Milo Đukanović imali su kratak susret 27. aprila 2001. godine u Beogradu. Crnogorski predsednik je ostao pri stavu da Crna Gora treba da ide u pravcu osamostaljivanja, ali nije dao konkretan odgovor povodom stava koji je izneo srpski premijer o potrebi unutarcrnogorskog dijaloga o budućem statusu te republike. Đinđić je tada izložio načelni stav i rekao da Srbija „niti ima nameru niti može“ da arbitrira u crnogorskim političkim zbivanjima i da bi bilo neophodno da se otvori politički dijalog stranaka koje jesu za zajedničku državu i takozvane crnogorske opcije i da se taj dijalog ostvari u Crnoj Gori. Đinđić je smatrao da bi takav dijalog trebalo da proizvede jedan politički dogovor koji podrazumeva konstruktivna rešenja, a Srbija će prihvatiti svaki dogovor koji bude posledica tih razgovora.¹⁷

Srpski premijer Vojislav Koštunica krenuo je u novu ofanzivu prema Crnoj Gori. On je 25. septembra 2001. godine uputio pisma predsedniku Crne Gore Milu Đukanoviću, crnogorskom premijeru Filipu Vujanoviću, premijeru Srbije Zoranu Đinđiću i saveznom premijeru Dragiši

17 Navedeno prema: http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2001&mm=04&dd=27&nav_category.

Pešiću, u kojima ih je obavestio da se dalji razgovori o budućnosti odnosa Srbije i Crne Gore ne mogu održati. Koštunica se u pismu premijeru Pešiću „zahvalio“ na spremnosti da učestvuje u razgovorima, objasnivši da se oni ne mogu održati zbog uslova koje postavljaju predsednici Đukanović i Vujanović: „Sva je prilika da će poslednju reč morati da da javnost Crne Gore.“ On je u zajedničkom pismu „upozorio“ Đukanovića i Vujanovića da su odlučili da zatvore oči pred stvarnošću i krenu „težim, zaobilaznim i neporedivo skupljim putem“, putem referendum: „Teško da ja tu mogu išta da učinim. Znam samo da i savezna država, i Crna Gora i Srbija zaslužuju, posle svega kroz šta su prošle, bolji i odgovorniji odnos. I dalje verujem da smisao politike nije u pokušaju nametanja volje biračima, nego u izražavanju njihove volje. Nametanje se, uostalom, dugoročno uvek izjalovi.“¹⁸

U pismu premijeru Đinđiću Koštunica je dostavio tekst pisma upućenog Đukanoviću i Vujanoviću, istakavši da može samo da ga podseti na obavezu koju je preuzeo u vezi sa saveznim i republičkim izborima: „Razgovori o tehničkim detaljima odnosa Srbije i Crne Gore za koje se Vi zalažete umesto dijaloga o preuređenju Federacije, mogu jedino da odlože rešenje i na kraju ishode rasturanje države. Na to nemate pravo kao predsednik Vlade koji je to mesto dobio zahvaljujući biračima DOS.“¹⁹

18 Navedeno prema: http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2001&mm=09&dd=25&nav_category=1&nav.
19 Isto.

I pored pritisaka, na Četvrtom kongresu DPS-a, koji je održan 6. oktobra 2001. godine, program partije je promenjen. Kao osnovno načelo istaknuto je opredeljenje za „demokratsku, međunarodno priznatu i nezavisnu državu Crnu Goru”. Naglašeno je da opredeljenost za međunarodni subjektivitet nije opsesija niti cilj sam po sebi, već da je to „uslov razvoja Crne Gore, evropeizacije crnogorskog društva i put u društvo razvijenih”.²⁰

Nastavak pregovora o redefiniciji odnosa Srbije i Crne Gore usledio je 30. oktobra 2001. godine. Opšta ocena u Crnoj Gori bila je da dogovora nije bilo jer ga nije ni moglo biti: „Koštunica se zalaže za zajedničku državu, a Đukanović za samostalnost Crne Gore. Izgleda da su obje strane sada za referendum, mada to ne znači da se crnogorska priča bliži kraju. Predstava u Beogradu je trajala svega tri sata. Nakon razgovora iza zatvorenih vrata Palate federacije, crnogorska i srpska delegacija ostale su na početnim pozicijama: dogovora o zajednici nije bilo. Kako će u budućnosti izgledati odnosi između Crne Gore i Srbije odlučiće građani Crne Gore na referendumu, zaključio je crnogorski predsjednik Đukanović. Tokom razgovora, sazvanih da bi se videlo da li se dva različita gledanja na državu mogu približiti, zaključeno je da to nije moguće, potvrdio je Koštunica. Znači: dogovor da dogovora nema. Nakon višemjesečnih natezanja, višenedjeljnih političkih prepucavanja oko

20 Navedeno prema: <http://www.dps.me/index.php/o-nama/istorijat>.

sastava delegacija na pregovorima, više od zajedničkog saopštenja o neuspjehu pregovora se i nije moglo očekivati. Pokazalo se da su početne razlike nepremostive: Đukanović i Vujanović došli su u Beograd sa projektom nezavisne države, Koštunica i Đinđić sa idejom o opstanku federacije. Te dvije obale, sve i da je bilo dobre volje, nemoguće je spojiti. Zato su trosatni razgovori poslužili samo za poziranje pred fotoreporterima. Ali, značaj beogradskog susreta ne treba potcijeniti. Naprotiv, on će u mnogo čemu biti prekretnica, bar što se političkih dešavanja u Crnoj Gori tiče. Naime, po prvi put od 5. oktobra nova srpska vlast je i javno zaključila da dalje iščekivanje pregovora ne vodi ničemu i da je crnogorski referendum neminovnost. Sve do skoro zvanični Beograd se javno protivio ideji o referendumu, a sam Koštunica isticao da referendumsko izjašnjavanje treba spriječiti svim demokratskim sredstvima.”²¹

Indikativno je da su upravo u tom periodu ponovo pokrenute medijske optužbe na račun Đukanovićeve bliskosti sa mafijom i snagama koje žele otcepljenje Crne Gore. Tada je lansirana najveća operativna medijsko-politička akcija urušavanja vlasti u Crnoj Gori pod kodnim nazivom „duvanska afera”. Poseban udar na Đukanovića izveden je putem zagrebačkog nedeljnika *Nacional*.

Najpre je u pojedinim medijima još od 1999. godine izražavana sumnja da je bliskost Đuka-

21 Navedeno prema: <http://www.aimpress.ch/dyn/pubs/archive/data/200110/11030-003-pubs-pod.htm>

novića i Đinđića zasnovana na još nečemu, a ne samo na zajedničkom političkom protivniku – Miloševiću. Takve „sumnje” su se samo pojačale posle petooktobarske promene vlasti u Srbiji jer je Đukanović, najblaže rečeno, ostao uzdržan prema Beogradu, čak i kada je Miloševića zamenio Vojislav Koštunica. „Dobro upućeni” izvori primećivali su da Đukanovićevo nimalo prijateljsko držanje prema novom jugoslovenskom predsedniku najviše odgovara Đinđiću, novom srpskom premijeru kojem je, posle pada Miloševića, jedina prava prepreka ka potpunom osvajanju vlasti bio upravo Koštunica.

Srpski premijer se našao na udaru propagandne mašinerije sopstvene zemlje zbog neslaganja sa političkim konceptom Vojislava Koštunice. Te razlike Vesna Pešić je izložila na sledeći način: „Radilo se o dve suprotstavljene vizije Srbije: one 'manastirske' koju je zastupao Koštunica i koja po svaku cenu mora sačuvati zavetne misli o Kosovu i srpskom ujedinjenju, i one druge, Zoranove o modernoj Srbiji koja se pridružuje evropskoj civilizaciji tako što će se konačno definisati kao srpska država i jednom zauvek rešiti srpsko nacionalno pitanje koje je dva veka vuče od jedne do druge nedodijne. Na ovu suštinsku razliku o putu kojim Srbija treba da ide, nadovezivale su se i sve ostale, od kojih treba naglasiti Koštuničin prezir prema Zapadu i Evropi i Đinđićevu gotovo opsesivnu nameru da Srbiju što pre smesti u Evropsku uniju.”²²

22 Vesna Pešić, *Divlje društvo. Kako smo stigli dovede, „Peščanik”, Beograd 2012, 126.*

ЕКОСРБИЈА

national

ДАН

03.12.2001.g.

POVEZANOST SRBIJANSKOG PREMIJERA I SURCINSKOG KLANA

Djindjić ujedinio mafiju i politiku

Nelegalni tokovi robe pretvoreni u legalne, a samo u Beogradu registrovano preko 200 firmi za veleprodaju cigareta. Predsjednik SRJ Vojislav Kostunica neće da zatvori oci pred kriminalom, a funkcioneri njegove stranke gotovo svakodnevno isticu da u Srbiji cvjeta kriminal, a broj ubistava i otmica se ne smanjuje

Izvori bliski Vladi Srbije tvrde da je srbijanski premijer Zoran Djindjić ujedinio mafiju i politiku. Sagovornik lista "Dan" kaže da je Djindjić nelegalne tokove robe pretvorio u legalne, pa je tako u Beogradu registrovano preko 200 firmi za veleprodaju cigareta. U Srbiji se zna da je Djindjić u cvrstoj sprezi sa surcinskim klanom. Pristup Surcinu, njegovoj imperiji, kontrolise policija.

ДАН

14.12.2001.

DSS: U SRBIJI NA PRAGU TOTALITARNI REŽIM

Zoran Đinđić korača stopama Mila Đukanovića

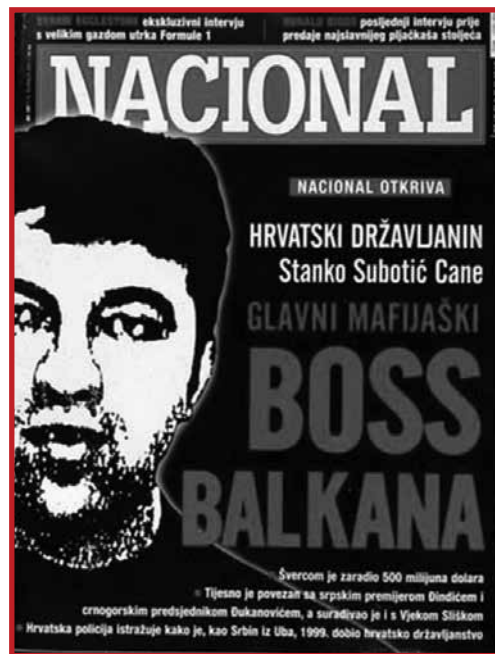
-Od zahtjeva za raspisivanje izbora nećemo odustati, jer je u Srbiji velika kriza--
Građani Crne Gore svjesni dubine državne krize i da je aktuelnom režimu istekao rok

"Predlozi DSS za raspisivanje vanrednih parlamentarnih izbora i donošenje zakona o saradnji sa Hagom i dalje ostaju na snazi. Tražili smo izbore, zato što je prošla godina dana od prethodnih, pa je vrijeme da se raspišu novi. Od zahtjeva za raspisivanje izbora nećemo odustati, jer je u Srbiji velika kriza", kaže Nebojša Bakarec, član Predsjedništva DSS, podsjećajući da su i "građani Crne Gore svjesni dubine državne krize i da je režimu Mila Đukanovića istekao rok".

- Đukanoviću je isteklo vrijeme. Potrošio je sve što je mogao potrošiti u Crnoj Gori. Zoran Đinđić korača stopama Mila Đukanovića, pa mu je već isteklo vrijeme. Potrebno je da Đinđić svoju snagu oproba na izborima. U Srbiji je vrijeme za izbore, zato što građani Republike žive teško. Ista situacija je i u Crnoj Gori, kaže Bakarec: dodajući da "DSS sa ostatkom DOS-a može da razgovara na osnovu plana Svilanović- Labus".
- Možemo se sa Labusom i Svilanovićem dogovoriti da izbori budu za tri, šest mjeseci, ili godinu dana, ali moramo naći neko kompromisno rješenje. Treba da se dogovorimo da u predizbornoj kampanji jedni druge ne napadamo, da će predsjednik Skupštine Srbije, po koalicionom sporazumu biti iz DSS. Nadamo se da će to biti Dragan Maršićanin. Oko predloga Labusa i Svilanovića može da se razgovara. DSS ne vidi da

nim izvorima *Nacionala*, Đukanovića i Đinđića povezao je Stanko Cane Subotić, „kontroverzni biznismen” sa Uba i treći najvažniji član klana koji je, kako je pisao taj nedeljnik, odgovoran ne samo za lukrativno krijumčarenje duvana, već i za mnoga ubistva.

Prvi tekst, najavljen kao „*Nacional* otkriva” a saslavljen sa „Mafijaški bos Balkana”, razotkrio je pravac akcije. Osnovna teza svih kasnijih tekstova *Nacionala*, koji su objavljivani čak do 2008. godine, jeste da su Milo Đukanović, Zoran Đinđić i Stanko Subotić bili deo „duvanske mafije” koja je krijumčarila cigarete, na tome zaradila enorman novac i da je pri tome likvidirala političke i poslovne rivale.

Sve optužbe da Đukanović i Đinđić imaju tajne ili prećutne sporazume dobile su snažan vetar u jedra u aprilu 2001. godine, serijom tekstova u zagrebačkom nedeljniku *Nacional*, u kojem su upravo ta dva političara označena kao predvodnici „opasne kriminalne grupe” koja kontrolise švec cigareta u ovom delu Evrope. Prema navod-

Na osnovu tekstova, u Italiji je pokrenuta istraga koja je godinama tapkala u mestu, a onda su, na kraju, donete prve oslobađajuće presude. Vest o italijanskoj istrazi protiv Đukanovića, iako zvanično nije potvrđena, objavljena je naširoko u svim beogradskim medijima u leto 2002. godine. Vest je glasila da je Odsek za borbu protiv mafije Tužilaštva u Bariju pokrenuo je istražni postupak protiv Đukanovića i grupe njegovih saradnika zbog sumnje za „mafijaško udruživanje i šverc cigareta”. Prema navodima italijanskih medija, Tužilaštvo u Bariju tragal je za enormnim bogatstvom koje je Đukanović sklonio na tajno mesto, a prigrabio je, kako se tvrdilo, milione dolara od ilegalnih poslova s cigaretama.

Čak su i nezavisni srpski mediji sa velikom dozom sumnje pisali da je „veliko pitanje” hoće li Đukanović moći da se izbori sa italijanskim tužiocima i da se optužbe protiv crnogorskog predsednika temelje, uglavnom, na izjavama mafijaša pokajnika.²³

²³ Vreme, 14. novembar 2002.

VREME

6. jun 2003. Četnik 99 din. Crna Gora 172 din. Srbija 172 din.

ZAŠTO K12 ODBILJA DA SVEĐOCI I PO CENU ZATOVRA

ITALIJANSKA VEZA
KO TERETI ĐUKANOVIĆA

SKUPSTINSKI RADOVI – ZAPELO U SRPSKIM VLADARIMA

2741 10.7.2003. Slučaj Rođani 80 dinara

ТАЈНА АКЦИЈИ ТАЖНА НАЛОГА

НИН

ИТАЛИЈА ПРОТИВ ЂУКАНОВИЋА

ИЗМЕЂУ ТРАНЗИТА И ШВЕРЦА

www.nin.co.yu

Издавач: JSCG, Beograd, 22000. Urednik: JSCG, Beograd, 22000. Zastupnik: JSCG, Beograd, 22000. Kontakt: JSCG, Beograd, 22000. Distributer: JSCG, Beograd, 22000. Redakcija: JSCG, Beograd, 22000. Telefon: JSCG, Beograd, 22000. Fax: JSCG, Beograd, 22000. E-mail: JSCG@nin.co.yu

Blizna, Roma 70 in izvornoj verziji, s fotografijama, grafikonima, crtanim, animiranim i 3D filmovima

u dogovore kako ne bi bili kažnjeni. Zakonima zabranjeni su prodaja, iznajmljivanje i korištenje.

I vlast u Srbiji uz duvansku mafiju

Medvedević

Na je odmah Bala Berilak

ПОЛИТИКА ПОНЕДЈЕЛЈАК 7. јул 2003.

Да ли је италијанска мафија имала кума у црногорској власти ?

ДУВАНСКИ ДИМ ГУШИ ЂУКАНОВИЋА

Ђукановић пориче све наводе о шверцу цигарета. Опозиција тражи оставку. Милдрад Вуковић: Кроз Црну Гору пролазио транзит цигарета

БЕОГРАД – Као два деху "дуванска шверца" изашо је из суднице над Црном Гором и њеним премијером Милдрадом Вуковићем. Наравно, овај разлог је узрок чињенице иако је по први пут савремена а и медијско да на ве и велико "дима цигарета" "врати уреду Владе и да ни ће доћи глас "наклетом непуштају".

Тужилаштво у Нанкуку поднело је захтев за калнило-маке правосудног промишља, али је истражни судачи ниста саопшто ју. Ђукановић, по међународном праву, штита приватно.

Ђукановић је, наведено, заједно са Павлом Савином, који се сматра једним од главних експоната у организацији која се бави шверцом цигарета, Душанком Јажинић, конзервативним министром у Италији, и Босилом Барковићем "промишљом, конститутивно, важи и организациона организацију која се бавила шверцом цигарета који је ушло од земља савезица у одређеном времену." На једн од страна отуђило ниста се и прелазиланци телефонски разговора који говоре против Ђукановића.

Последњи некако годишњи преглед јавност укључивала је на енергу власти и организације "криминала. Дотакто закључило да има је и Комисија од италијанско-мондари ниста изградиле "Нансионала", која је формирана у партијачној Црну Гору италијанској Горе арктички гласило политичарима на одстојно резултатима Комисије која каже италијанској Црне Горе да је италијанска мафија имала кума у црногорској власти ?

Џури Жажинић, вођа италијанског олозија омак СМД, изјавила је ох МИП-а Црне Горе да он италијанској омак владе изгледа нешто одлучајно о тачности мафија.

"Укључила ниста будути тражиоци мафијама. Ђукановић је тада, као и сада, депортирано омак ниста. Он је италијанској ниста изгледа ниста политички да на италијанској правосудној територије у земљаности у шверцу цигарета."

"Ђури Жажинић, вођа италијанског олозија омак СМД, изјавила је ох МИП-а Црне Горе да он италијанској омак владе изгледа нешто одлучајно о тачности мафија."

"Укључила ниста будути тражиоци мафијама. Ђукановић је тада, као и сада, депортирано омак ниста. Он је италијанској ниста изгледа ниста политички да на италијанској правосудној територије у земљаности у шверцу цигарета."

преко италијанског правосудног органа, како би се организованима отуђилома из нивоном шверцу цигарета. За ДПС, поручило је да је председнику "осудиле", председателу правно јури и секретаријата и ослободио је. На основу мафија штитио и тип неких документа који су се налазила у јавности не може се саопштити никакав прича. Из Италије још ниста добили никакав шверцомак документ – ниско је за "Тас" Председ Савином, поручило ДПС. И Милдрад Вуковић из ДПС, ниско је за "Тас" да је то нека шверцомак прича, да јесте шверцомак, али да није ниста негодна."

– Кроз Црну Гору је пролазио транзит дуванск, као и врло брзо русословенској републике, као и кроз своје неке мафијама, и у неким ниста ниста ниста. Комисија ЕУ је три пута долазила да ниста ниста мафијама о шверцу цигарета.

ЛУБИША ПРОШИЋ, шеф црногорске службе у Руси, рекао је да у италијанској штитио ниста информацијама о нивоном шверцу цигарета у Нанкуку да се укладе Ђукановићем.

– Према мом изгледу, ни у медијима о томе ниста било ниста, а мило каже то је дивертисмент – изјавио је Јури Жажинић, шеф италијанског олозија омак СМД. Жажинић је казао да ни италијанској мафијама и анбасаду СДП ниста стигла никакав политички информацијама која је пре три дана објавила агенција АНСА о шверцу дуванск.

и важи о свм три пута биле позитивне на Црну Гору – закључило је Вуковић.

даци Жажинић, политички лидер ДС, казао је према италијанској мафијама у шверцу цигарета.

Optužnica za organizovani kriminal i šverc cigareta protiv crnogorskog premijera Mila Đukanovića „pala” je u Italiji 28. marta 2008. godine. Ta optužnica je u određenoj meri opterećivala ugled ne samo Vlade, već i države Crne Gore. Kada je dokazano da nije bilo osnove za podizanje optužnice niti elementa krivičnog dela, u medijima je promenjen smer napada – pad optužnice se tumačio kao posledica diplomatskog imuniteta Mila Đukanovića! U isto vreme, otvoreno je novo žarište pokretanjem teme o optužnici protiv Stanka Subotića koji je prethodno istaknut kao Đukanovićev prijatelj.

„Duvanska afera” je završena pomalo neobično za balkanske prilike. Naime, nova uprava nedeljnika *Nacional* potpuno se ogradila od svih tekstova koji su godinama objavljivani o ovoj aferi. Od 1. aprila 2011. godine „NCL Media Grupa d.o.o.” svojom novom vlasničkom i upravljačkom strukturom najavila je da će voditi novu poslovnu i uređivačku strategiju, pa se ogradila od „postupaka i pisanja” bivšeg uredništva *Nacionala* o Stanku Subotiću i od svih objavljenih tekstova bivšeg uredništva u štampanom i elektronskom izdanju. Prema sporazumu

sklopljenom 12. marta sa Subotićem, novi vlasnici su se obavezali da će ukloniti sa svojih internetskih stranica sve članke objavljene o Subotiću u *Nacionalu*. Subotić se obavezao da će povući sve sudske tužbe protiv *Nacionala* i da neće insistirati na tome da *Nacional* objavi presude u već okončanim procesima protiv njega koje je *Nacional* izgubio. Zagrebački nedeljnik se još obavezao da u prvom sledećem broju objavi intervju sa Subotićem. U sporazumu su detaljno navedeni svi slučajevi – tužbi, presuda i naloga za zaplenu imovine – ukupno 20 sudskih akata – u kojima je *Nacional* izgubio parnice protiv Subotića.²⁴

Može se zaključiti da je čitava afera osmišljena u saradnji više različitih grupa, od stranih diplomata, domaćih političara kojima je odgovaralo da se „crta meta” na grudima Mila Đukanovića i Zorana Đinđića, do vlasnika medija koji su poslužili kao udarna pesnica. Tekstove koje je objavljivao *Nacional*, u Cr-

24 Navedeno prema: <http://www.e-novine.com/srbija/srbija-tema/61378-Priznanje>. – Beogradski novinar Miloš Vasić smatra da je kampanju vodio Vilijam Montgomeri (W. Montgomery), bivši američki ambasador u Hrvatskoj, pa u Srbiji: „Pokušao sam 2001. da im objasnim da se navodi o duvanskoj mafiji ne mogu dokazati i da su to budalaštine, što se ispostavilo tačnim. Zorana Đinđića i Mila Đukanovića nije zanimalo da se bave tužakanjem, ali se Subotić tužio sa njima. 'Nacional' je uredno izgubio nekoliko sudskih procesa, gde ih je Subotić tužio za klevetu. Oni nisu mogli da dokažu svoje navode. Iza cele te priče stoji nešto drugo, a kompletnu kampanju iz Beograda je vodio tadašnji ambasador SAD u 'našim zemljama' Vilijam Montgomeri. On je preko svog šefa stanice CIA u Beogradu Gabrijela Eskobara, Pukanića snabdevaao poverljivim podacima CIA da bi se Milo Đukanović 2001. obeshrabrio od oštepljenja Crne Gore. Tada je u priču uguran Zoran Đinđić zato što se jednom vozio u avionu Stanka Subotića. Montgomeri je po svaku cenu hteo da se kod Amerikanaca istakne kao čovek koji je sprečavao nezavisnost Crne Gore, što mu nije uspelo. On je u Srbiji, ali i u Hrvatskoj zadobio veoma dobre pozicije i kuću u Cavtatu.” (Isto).

noj Gori je prenosio *Dan*, a u Srbiji brojni mediji koje su kontrolisale bezbednosne strukture u ingerenciji Vojislava Koštunice. On je, kao zagovornik opstanka državne zajednice kao „najboljeg državnog okvira” da Kosovo ostane u granicama Srbije, imao snažne političke motive i razloge da podupire „Duvansku aferu”. Političko-medijski tim Vojislava Koštunice plasirao je mnogo lažnih ili poluistinitih informacija kojima je u javnosti stvarana slika da su Zoran Đinđić i Milo Đukanović pokrovitelji mafije koja uništava državu.

***

U novogodišnjoj poruci predsednik Republike Crne Gore izjavio je da će 2002. biti godina odluke koja će odrediti budućnost crnogorske države, današnjih i generacija koje dolaze. Đukanović je izrazio uverenje „da ćemo svi zajedno u miru, dostojanstveno, kako to i priliči Crnoj Gori, odlučiti u korist sopstvenog dobra i naše evropske budućnosti, te da će to biti velika, civilizacijska demokratska pobjeda nove Crne Gore. Samo u svojoj, crnogorskoj državnoj kući, onako kao i naši stari, možemo biti svoj na svome. Zato moramo kvalitetnije nastaviti proces reformi i demokratizacije, što će nam jedino omogućiti ravnopravno mjesto u porodici evropskih naroda i država. Siguran sam da Crna Gora spremno dočekuje taj veliki istorijski čin: taj dan kada će se svaki pojedinac i cijela Crna Gora predijeliti za sebe, a ne protiv drugoga.”²⁵

Početakom 2002. godine Evropska unija je preduzela snažnu inicijativu za preuređenje odnosa između Crne Gore i Srbije na sasvim novim osnovama, ali

tako da nova zajednica ima međunarodni subjektivitet. Nakon izvesnog pritiska na Crnu Goru, u različitim oblicima, Evropska unija je uspjela da obezbedi potpisivanje dokumenta o novoj zajednici Srbije i Crne Gore kao savezu dve polunezavisne države. Dokument pod naslovom „Polazne osnove za uređenje odnosa Srbije i Crne Gore”, poznat i kao Beogradski sporazum, potpisan je 14. marta 2002. godine. Sporazum su potpisali predsednik Vlade Srbije Zoran Đinđić, predsednik Vlade Crne Gore Filip Vujanović, predsednik SR Jugoslavije Vojislav Koštunica, predsednik Crne Gore Milo Đukanović, potpredsednik Vlade Jugoslavije Miroslav Labus i visoki predstavnik Evropske unije za spoljnu politiku i bezbednost Havijer Solana.

Ovaj uopšten i ambivalentan dokument dozvoljavao je različita tumačenja, što je izazivalo stalne sporove i zastoje u radu. Kamen spoticanja od početka je bila odredba da „zakone o izboru poslanika u Skupštini Srbije i Crne Gore usvajaju članice u skladu sa načelima ustanovljenim Ustavnom poveljom”. Zagovornici federalističke opcije u Crnoj Gori, uz veliku podršku brojnih snaga iz Srbije, tu odredbu su interpretirali kao obavezu republika da prihvate neposredne izbore za Skupštinu budućće zajednice, dok su njihovi oponenti tu odredbu tumačili kao pravo Srbije i Crne Gore da slobodno odrede način izbora poslanika u Skupštinu. To je postalo središnja tačka svih sporova jer je od odgovora na to pitanje zavisilo koja će od dve suprotstavljene strane na političkoj sceni Crne Gore predstaviti „Polazne osnove” kao svoju pobjedu. Prihvatanjem stava da je u Ustavnoj povelji propi-

.....
25 Navedeno prema: <http://www.mail-archive.com/>.

san neposredan izbor, federalistička struja bi dobila argument za tvrdnju da je buduća zajednica Srbije i Crne Gore u suštini federacija, dok bi ocena da je omogućen posredan izbor za struju koja se zalagala za nezavisnost bila dokaz da je to savez nezavisnih država. Osim simboličkog značenja, odgovor na to pitanje imao je i krupne političke efekte. U slučaju neposrednih izbora za Skupštinu nove zajednice, rezultat se mogao unapred predvideti jer bi na njima u Crnoj Gori masovno sudelovali federalistički opredeljeni birači, dok bi independisti apstinirali.²⁶

Ta pitanja su razrešena na parlamentarnim izborima u Crnoj Gori, održanim 6. oktobra 2002. godine. Na tim izborima učestvovalo je 75,6% crnogorskih građana. Najviše uspeha je imala koalicija *Demokratska lista za evropsku Crnu Goru – Milo Đukanović*, koja je osvojila 47,34% glasova i apsolutnu većinu mandata u Parlamentu (39 od 75). U odnosu na izbore iz 2001. godine, u pitanju je bio porast od 5,3 procentnih poena u glasovima i povećanje od tri mandata (39 prema 36). O uspehu pomenute koalicije svedoči i podatak da je ona, uprkos manjem učešću građana na izborima, broj osvojenih glasova povećala za oko 13.000 u odnosu na prethodne izbore. Uspeh te koalicije bio je rezultat njenog opredeljenja da, umesto rizične odluke o jednostranom proglašavanju nezavisnosti, biračima ponudi postepeno osamostaljivanje Crne Gore po proceduri koja će biti usaglašena i sa Srbijom i sa međunarodnom zajednicom. Uspehu je doprinelo i to što je koalicija Mila Đukanovića u predizbornoj kampanji stavila naglasak na socijalna i ekonomska pitanja.²⁷

26 V. Goati, *Izbori*, 128–129.

27 *Isto*, 130.

Krajem 2002. godine isticao je petogodišnji mandat predsedniku Crne Gore Milu Đukanoviću. Neposredno pred isticanje tog roka, Đukanović je podneo ostavku jer je, kao lider dominantne partije u koaliciji koja je pobedila na parlamentarnim izborima, prihvatio mandat za sastav nove republičke vlade. Izbori za predsednika Republike zakazani su za 22. decembar 2002. godine, a na njima je učestvovalo jedanaest kandidata, od čega šest nezavisnih i pet partijskih kandidata. Najveća opoziciona partija, SNP, odbila je da predloži svog kandidata i, uz to, pozvala građane na bojkot izbora. Taj primer sledili su i njeni partneri iz koalicije *Zajedno za promjene*, koja je poražena na oktobarskim parlamentarnim izborima. Takva odluka je proistekla iz procene opozicionih partija da nemaju odgovarajuću ličnost koja bi mogla da ugrozi kandidata DPS i SDP Filipa Vujanovića, koji je uživao najveću podršku u biračkom telu. Bojkot je ocenjen kao efikasno sredstvo za blokiranje izbora jer se njime onemogućava ispunjenje uslova za validnost izbora u prvom krugu od 50% birača plus jedan, koji je propisan članom 16 Zakona o izboru predsednika Republike iz 1992. godine. Iako bojkot spada u legitime instrumente političke borbe, njegovo korišćenje govori o dubokoj polarizaciji na političkoj sceni Crne Gore. To što kao razlog za bojkot opozicija u ovom slučaju nije mogla da navede pristrasna zakonska rešenja ili neravnopravnost u medijima, već se za bojkot opredelila zbog malih izgleda da pobedi, govori o tome da ona nije bila spremna da poštuje demokratske institucije i ustanovljena „pravila igre” ako ne očekuje povoljan ishod. Zbog toga Vladimir Goati smatra da se o crnogorskoj opoziciji može govoriti kao o polulojalnoj.²⁸

28 *Isto*, 145.

Procena opozicije da se bojkotom može osujetiti izbor kandidata DPS-a i SDP-a, pokazala se tačnom jer je na predsedničke izbore izašlo samo 45,9%, što je bilo manje od propisanog zakonskog minimuma. Treba istaći da je na izborima kandidat Vujanović ubedljivo pobedio svoje protivkandidate, osvojivši 85% (176.326) glasova. Na drugom mestu, daleko iza Vujanovića, bio je nezavisni kandidat Dragan Hajduković, koga je podržalo svega 6% birača (12,319 glasova), dok je preostalih devet kandidata izvojevalo ukupno 9% glasova. Ipak, rezultati tih izbora potvrdili su dominaciju „independističkog partijskog pola”.²⁹

Državna zajednica Srbija i Crna Gora formirana je 4. februara 2003. godine, kada su oba veća dotadašnje savezne skupštine usvojila više meseci pisanu Ustavnu povelju državne zajednice, koju su prethodno usvojila oba republička parlamenta. Nova ustavna povelja ostavila je mogućnost svakoj republici članici da organizuje referendum o nezavisnosti nakon tri godine.

Novom Ustavnom poveljom ukinut je direktan izbor institucija zajedničke države: Skupština se birala ravnopravnim delegiranjem iz obe republičke skupštine, predsednik se bira u Skupštini, a on je ujedno bio i predsednik Saveta ministara – tela koje je zamenilo Saveznu vladu. Te institucije su imale svega nekoliko ovlašćenja, i to većinom u spoljnjoj politici, jer je ostatak nadležnosti prešao na republičke institucije. Skupština SCG je samo usvajala zakone u vezi sa ljudskim pravima, spoljnom politikom i ratifikovala razne sporazume. Umesto Ustavnog suda,

²⁹ Isto, 146.

predviđen je Sud Srbije i Crne Gore sa sedištem u Podgorici, koji nikada nije konstituisan. Zajednička Narodna banka podeljena je na republičke.

Posle neuspešnih izbora 2002. godine, u Crnoj Gori su raspisani novi predsednički izbori za 9. februar 2003. iako je opozicija saopštila da će i njih bojkotovati. U takvim okolnostima, februarski predsednički izbori bili su repriza prethodnih. Učešće građana nije zadovoljilo neophodan zakonski uslov jer je izlaznost bila samo 46,6%. I ovoga puta najviše glasova dobio je Filip Vujanović (84% ili 174.429 glasova).

Posle dva neuspešna izborna nadmetanja, postalo je jasno da praktično ne postoji verovatnoća da na izborima učestvuje više od polovine građana. U takvim okolnostima, vlast u Crnoj Gori (kao i u Srbiji) bila je prinuđena da promeni Zakon o izboru predsednika Republike i da iz njega izbacuje obavezu natpolovične izlaznosti kao uslov za uspešnost izbora. Pošto je zakon promenjen većinskom odlukom u Parlamentu, predsednički izbori su održani 11. maja 2003. godine. Na njima su učestvovala samo tri kandidata: Filip Vujanović, Dragan Hajduković i Miodrag Živković. Na izbore je izašlo 221.497 građana od 458.399 upisanih u biračke spiskove (ili 48,3%), a apsolutnu većinu glasova (64,3%) osvojio je, u prvom krugu, Filip Vujanović i tako postao predsednik Republike.³⁰

Sredinom 2002. godine, kada se pretpostavljalo da će se na predsedničkim izborima, po isteku svog petogodišnjeg mandata, Đukanović ponovo kandidovati, „otvoren” je „slučaj Moldavke S. Č”. U pitanju je bila afera trgovine ljudima ili, kako su je najčešće

³⁰ Isto, 146–147.

označavali u crnogorskoj opozicionoj štampi – „seks skandal”. Tom aferom u štampi su bili „obuhvaćeni” visoki državni službenici do nivoa predsednika Republike. Nekoliko godina kasnije, sam Đukanović je, kao predsednik Vlade, govorio o pozadini otvaranja tog slučaja.

Rekao je da je aferu trgovine ljudima kreirala obaveštajna služba koja, kako je rekao, „kontinuirano neprijateljski djeluje prema Crnoj Gori i njenim naporima da zaštiti i unaprijedi svoju državnost”. Odbio je da na insistiranje opozicije kaže o kojoj je instituciji reč, precizirajući jedino da to nije nijedna strana obaveštajna služba, već agencija koja iskazuje neprijateljstvo prema Crnoj Gori „od kralja Nikole do danas”. Đukanović je rekao i da je „nedavno” saznao da je afera plasirana uoči predsedničkih izbora u Crnoj Gori krajem 2002. godine, jer su njeni akteri očekivali da će on ponovo biti kandidat za predsednika. Prema navodima premijera, Moldavka je nekoliko mjeseci „instruirana” u toj obaveštajnoj službi. Đukanović je napomenuo i da je svima u Crnoj Gori poznato „gdje se Moldavka trenutno nalazi”, iako je OEBS saopštio državnom tužilaštvu da je njena adresa nepoznata.³¹

Posebno je u toj aferi došla do izražaja uloga međunarodne zajednice. Naime, kada je Đukanović, nakon početnog šoka, konsolidovao stanje i povukao nekoliko poteza: pozvao FBI i Interpol da preuzmu istragu u ovom slučaju i najavio da će onemogućiti odlazak Moldavke iz Crne Gore dok se slučaj ne ra-

svetli (pozivajući i njenu porodicu da dođe u Crnu Goru kako bi S. Č. imala sve uslove da u istrazi u potpunosti učestvuje), Moldavka je počela navodno sve češće da doživljava „nervna rastrojstva”. To je bio razlog za „humanitarnu akciju” koju je predvodio Mauricio Masari, tadašnji šef misije OEBS-a u Beogradu. Hitno je doleteo u Crnu Goru i zamolio Đukanovića da dozvoli Moldavki da otputuje na lečenje. Tom prilikom je rekao da će OEBS da garantuje njeno uredno odazivanje na sudske pozive u procesu koji je bio najavljen. Uz pomoć organizacije IOM (Međunarodna organizacija za migraciju), čije je sedište bilo u Beču, S. Č. je pretvarajući se da je bolesna napustila Crnu Goru i preko Austrije stigla u Kanadu. Nova, kanadska adresa, bila joj je nagrada za učesće u ovoj „obaveštajnoj sapunici”. Naravno, Mauricio Masari i OEBS su zaboravili na svoje obaveze i sudski pozivi iz Podgorice za S. Č. su završavali na nepoznatoj adresi.

U vreme otvaranja te afere u crnogorskim medijima, u Srbiji je još uvek na vlasti bio „petooktobarski režim”, za čije vladavine štampa u Srbiji nije značajno „učestvovala” u propagandi protiv režima Mila Đukanovića.

Kada je 12. marta 2003. godine izvršen atentat na predsednika Vlade Zorana Đinđića, u Srbiji je uvedeno vanredno stanje, koje je podrazumevalo i ograničenja u javnom informisanju, a to je doprinelo da predsednički izbori u Crnoj Gori ne budu adekvatno praćeni u srbijanskim medijima. Prema oceni OEBS-a i u samoj Crnoj Gori, „izborna kampanja je bila neuzbudljiva i protekla

31 Navedeno prema: <http://www.pcnen.com/portal/2005/05/18/djukanovic-afere-%E2%80%9Cmoldavka%E2%80%9D-klasicna-obavjestajna-afere/>.

je bez mnogo publiciteta”.³² Isti izvor je saopštio: „Tokom kampanje, mediji su bili skoncentrisani na odnose između Srbije i Crne Gore, podjele u okviru opozicione koalicije, te na optužbe o nepravilnostima u izbornom procesu.”³³

U Srbiji, dan pred izbornu tišinu u Crnoj Gori, 8. maja 2003. godine, u beogradskom *Blicu* pojavio se tekst pod naslovom „Istraga o Đukanoviću vodi do srpske mafije”. Tekst je započet rečenicom: „U sklopu istrage koju tužilac Đuzepe Šelzi iz Barija vodi protiv Mila Đukanovića zbog sumnje da je umešan u šverc cigareta izdat je i nalog za hapšenje Andrije Draškovića, kog italijanske vlasti sumnjiče za mafijaško udruživanje u međunarodnom prometu cigareta.” Uprkos takvom naslovu, u ovoj kao ni u jednoj od desetak rečenica do kraja teksta, ne ukazuje bilo kakvu vezu Drašković – Đukanović niti se Đukanović pominje u bilo kakvom kontekstu.

Ovo je bio model koji se u srbijanskoj štampi, po pravilu, primenjivao 2003. godine. I posle predsedničkih izbora u Crnoj Gori, posebno od leta te godine, štampa u Beogradu bila je „preplavljena” naslovima kojima je sugerisana povezanost Đukanovića sa švercom cigareta i tekstovima, sa ovakvim naslovima, u kojima se nije mogla pronaći gotovo nijedna činjenica koja bi ukazivala na tu povezanost. *Politika* je te godine objavila niz tekstova pod naslovima – „Novinar ANSE potvrdio da je traženo hapšenje Đukanovića” (3. juli); „Poziv Đukanoviću

32 Republika Crna Gora (Srbija i Crna Gora), predsjednički izbori 11. maj 2003. Konačni izvještaj misije OEBS za posmatranje izbora. Dostupno na: <http://www.osce.org/sr/odihr/elections/montenegro/42369>.

33 Isto.

da se izjasni o optužbama” (3. juli); „Đukanovića štiti diplomatski imunitet” (22. decembar). *Glas javnosti* tekstove o „duvanskoj aferi” te 2003. godine objavljuje pod naslovima – „Italija traži Đukanovića” (3. juli); „Duvanski dim guši Đukanovića” (7. juli). *Blic*, uz pomenuti tekst od 8. maja, upotpunjuje „zbirku tekstova” posvećenih vezi šverc – Đukanović, tekstom pod naslovom – „Đukanović odobravao šverc” (7. juli).

Pregled naslova i tekstova srbijanske štampe u ovoj, za Crnu Goru, izbornoj 2003. godini, završićemo najstarijim beogradskim dnevnikom, koji je 22. decembra objavio tekst pod naslovom „Pun šleper dokaza”, sa indikativnim sadržajem. Između ostalog, u tekstu se navodi: „Najnovije vesti iz Italije i Švajcarske ne mogu baš ravnodušnim ostaviti crnogorskog premijera Mila Đukanovića, bez obzira na to da li je duboko umešan u već poznati šverc cigareta, **ili je sve to nameštaljka da se diskredituje nekada najmlađi premijer u Evropi.**”³⁴ Razlog za oprezniju opservaciju teme šverc – Đukanović trebalo bi tražiti u činjenici da su za 28. decembar 2003. godine u Srbiji bili raspisani parlamentarni izbori.

Nekoliko političkih stranaka koje su osvojile mesta u parlamentu oformilo je koaliciju, a za predsednika vlade imenovan je Vojislav Koštunica. Odnosi između Koštunice i Đukanovića i u narednom periodu bili su obeleženi stalnim tenzijama i razmimoilaženjima, posebno u vezi sa pitanjem budućnosti Državne zajednice Srbije i Crne Gore, sve do njenog nestanka.

34 *Politika*, 22. decembar 2003.

V. NEZAVISNA CRNA GORA

Državna zajednica Srbija i Crna Gora, kojom je zamenjena Miloševićeva SRJ, bila je delo Evropske unije, odnosno njenog visokog komesara za spoljnu politiku i bezbednost Havijera Solane. Naravno, za tu ideju on je morao da pridobije i domaće političare, što je neretko imalo formu jakoga pritiska, posebno na crnogorske lidere, tako da je SCG zbog takve uloge predstavnika Evropske unije često u šali nazivana „Solanija”.

Vojislav Koštunica je 15. novembra 2004. godine izjavio da su neposredni izbori za Skupštinu Srbije i Crne Gore neminovni, jer su određeni Ustavnom poveljom. On je upozorio da se njihovim odbacivanjem u politički podeljenoj Crnoj Gori nepotrebno otvara unutrašnji problem: „Pravo na referendum nije dato bezuslovno i prethodno se morate kvalifikovati za njega, a te kvalifikacije su neposredni izbori. Oni koji smatraju da se Ustavna povelja može zaobići i da može biti predmet cenkanja, moraju da se zamisle.”¹

U tom periodu najveći spoljnopolitički problem Srbije na njenom evropskom putu predstavljalo je pitanje saradnje sa Haškim tribunalom. I taj problem Vojislav Koštunica je pokušao da „prelomi” preko Crne Gore. Tako je, posle razgovora sa Havijerom

1 Navedeno prema: <http://www.pcnen.com/portal/2004/11/15/>.

Solanom 16. decembra 2004. godine, rekao da će biti sprovedena puna saradnja s Hagom, ali da on misli da je glavna prepreka za izradu povoljne Studije o izvodljivosti za integraciju SCG u Evropsku uniju pitanje izbora za parlament Državne zajednice, iako se kao najveća prepreka za završetak strategije za pridruživanje Evropskoj uniji do marta naredne godine uvek pominjao Hag. Tada je potvrdio da će srpski parlament usvojiti Zakon o neposrednim izborima, kao i da će to pokazati da Srbija poštuje Ustavnu povelju i da je okrenuta Evropi, a da sada očekuje da i Crna Gora ispuni svoje obaveze. Koštunica je rekao da se ne može kršiti Ustavna povelja i da je to stav Beograda u vezi sa kojim neće biti kompromisa: „Svi ostali ustupci već su učinjeni, a ustupak koji znači kršenje Povelje iza koje stoji Evropska unija Beograd neće podržati, što će biti vidljivo sutra kada sve poslaničke grupe budu podržale Zakon o neposrednim izborima.”²

Međutim, Havijer Solana je u saopštenju, izdatom nakon sastanka sa Koštunicom, poručio vlastima u Srbiji da je glavni uslov za odbijanje Studije o izvodljivosti pregovora sa Evropskom unijom saradnja Srbije sa Haškim tribunalom, kao i da se ne sme propustiti „širokogrudna ponuda” koju je Evropska

2 Navedeno prema: http://www.b92.net/infokomentari.php?nav_id=158054.

unija učinila tzv. pristupom dvostrukog koloseka, s ciljem da se dođe do sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju SCG Evropskoj uniji.³

Kada je iz Podgorice stigao predlog o savezu dveju nezavisnih država, Vojislav Koštunica je 23. februara 2005. godine izjavio da je na delu „grubo kršenje Beogradskog sporazuma”. U pismu predsedniku i premijeru Crne Gore Filipu Vujanoviću i Milu Đukanoviću, Koštunica je naveo da je Beogradski sporazum zajedno potpisan, da su se na taj način obavezali da će ga poštovati i da on lično ostaje pri onome što su potpisali.⁴

Tokom tri godine njenoga trajanja (2003–2006), Evropska unija i sam Solana otvoreno su izražavali preferencije za opstanak SCG i isticali da je to brži put ka evropskim integracijama i za Srbiju i za Crnu Goru.⁵ U tom duhu, Savet ministara Evropske unije potvrdio je 25. aprila 2005. godine pozitivnu Studiju o izvodljivosti pregovora o sklapanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa Srbijom i Crnom Gorom. Studija je predviđala tzv. princip dvostrukog koloseka u pridruživanju dveju država članica i nije se odnosila na teritoriju Kosova i Metohije.

Ali, kako je crnogorska vladajuća koalicija pokazala apsolutnu odlučnost da iskoristi ustavnu mogućnost o referendumu nakon tri godine, Evropska unije više nije mogla da se protivi rešenju kojem je, tokom utvrđivanja Beogradskog sporazuma, i sama doprinela. Srbija je insistirala na tome da se u refe-

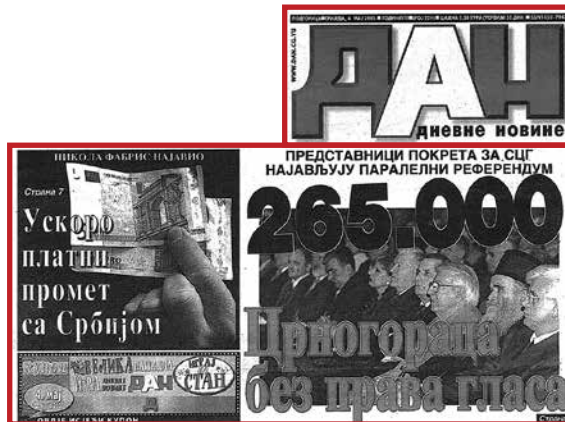
³ Isto.

⁴ Navedeno prema: <http://www.dw.de/kostunica-protiv-odvajanja-crne-gore-od-srbije/a-2495420>.

⁵ S. Darmanović, *Crna Gora*, 16.

rendumski proces uključi i Evropska unija, kako bi ga makar produžila, jer je pogrešnim tumačenjem Rezolucije 1244 konstatovano da Kosmet postaje nezavisna republika kad i Crna Gora, jer se u rezoluciji navodi da Kosovo ostaje sastavni deo SRJ, a ne i Srbije. Zato se Evropa aktivno uključila u traženje zakonskog modela po kojem bi referendum u Crnoj Gori bio prihvatljiv i za independistički i za prosrpski, unionistički blok. Važnu ulogu u tom procesu imala je Komisija za demokratiju putem prava, poznata kao Venecijanska komisija, koja je predstavljala ekspertsko telo Saveta Evrope.

U junu 2005. godine Venecijanska komisija je otpočela rad na oceni crnogorskog zakona o referendumu. Kada su stigli prvi nagoveštaji o tome ko može da učestvuje na referendumu u Crnoj Gori, srpska vlada je počela da prikuplja spiskove Crnogoraca koji žive u Srbiji i koji, kako se smatralo, treba da glasaju. Taj spisak, sa 264.805 imena, Vojislav Koštunica je 16. juna 2005. godine odneo u Brisel i predao evropskim zvaničnicima Havijeru Solani i Oliju Renu.

Miša Đurković, savetnik predsednika Vlade Srbije za politička pitanja, izjavio je da niko ne prebrojava Crnogorce: „Ovo je prvi put da je međunarodnim zvaničnicima konkretno, i dokumentovano prikazano postojanje tolikog broja ljudi kojima crnogorska vlast odriče pravo odlučivanja o sopstvenoj sudbini. Najpre treba istaći da nije reč o Crnogorcima već o državljanima Crne Gore koji žive u Srbiji. Tu nema nikakvog pomena bilo kakvog prebrojavanja po nacionalnoj osnovi kako su to lideri CG pogrešno hteli da predoče. Reč je o državljanima koji pripadaju i crnogorskoj i srpskoj i bošnjačkoj nacionalnosti, kao i drugim nacionalnostima. Ono što ih povezuje jeste legitimna želja da uzmu učešće u odlučivanju o budućnosti političke zajednice čiji su državljani. Ovde nije reč o bilo kakvim konsultacijama. Reč je o konkretnim, neumitnim statističkim činjenicama i stoga nije bilo potrebno konsultovati se s bilo kim, već samo odgovoriti na iskazanu želju ljudi o kojima je reč.”⁶

Crnogorske vlasti su oštro osudile taj potez srpskog premijera. Premijer Milo Đukanović je ocenio da se Koštunica meša u unutrašnje stvari Crne Gore, te da je ovim potezom pokazao da Crnu Goru tretira kao Šumadiju. Predsednik Filip Vujanović je u pismu Borisu Tadiću izrazio ogorčenje Koštuničinim potezom, ali i očekivanje da Tadić neće podržati nacionalne spiskove i „neodgovoran i iritirajući Koštuničin potez”. Tadić je, međutim, istakao da smatra da svi građani Crne Gore treba da imaju pravo da glasaju na referendumu o državnom statusu te republike i naglasio da se

6 Blic, 18. jun 2005.

zalaže za očuvanje državne zajednice jer je to najbrži put za ulazak u Evropsku uniju. On je bio i protiv toga da Beograd i Podgorica komuniciraju preko Brisela i založio se za njihovu direktnu komunikaciju.⁷

U Srbiji se smatralo da je u pitanju bio sasvim „normalan i demokratski zahtev”, koji nije bio ni „etnički obojen” jer je u tom spisku, navodno, bilo mnogo ljudi koji se izjašnjavaju kao Crnogorci, Srbi i Bošnjaci: „Očekivane histerične reakcije crnogorskog režima, kome bi se na ovaj način pomrsili konci u nameri da kontroliše referendum i da nedemokratskim metodama dođe do željenog odgovora, nisu izostale. Premijer Milo Đukanović sa pozicije političkog dinosaurusu koji je na vlasti od komunističkih vremena, kaže kako je ovaj potez Koštunice ‘potvrdio ono što je mislio da je prošlost’. On kaže da je ‘Koštuničin potez još jedna demonstracija nedemokratskog kapaciteta, koji već tradicionalnim manirima sa te adrese pokušavaju da se upliću u unutrašnja politička pitanja Crne Gore. Nema ništa od Koštuničinog sna da propisuje pravila Crnoj Gori i koncipira njenu budućnost’. Tako Đukanović u maniru Latinke Perović i drugih bivših komunističkih funkcionera proziva Koštunicu za nedemokratsko ponašanje.”⁸

Povodom ocene Svetozara Marovića da je Koštunica postupio po balkanskim pravilima ponašanja, ministar pravde Srbije Zoran Stojković je izjavio da je u Ustavnoj povelji i njenim izmenama reče-

7 Isto.

8 Navedeno prema: http://.nspm.rs/komentari2005/2005_rad_balkanska.htm.

no da će referendum biti organizovan u skladu sa evropskim standardima i uz pomoć Evrope: „Vlast u Crnoj Gori zamenjuje tezu da je referendum isto što i izborno pravo. Izborno pravo predviđeno je izbornim zakonom, a da referendum nije izbor, već bazično pravo svakog državljanina. U pitanju su vitalna prava o kojima se izjašnjavaju svi državljani jedne zemlje, kao što je to bio slučaj i na referendumu u Francuskoj ili Holandiji.”⁹

Kristina Nađ, portparol evropskog komesara za proširenje Olija Rena, izjavila je da Koštunicu treba pitati zašto je spisak predao Renu: „Ren je primio i pogledao spisak, ali dalje komentare nema. EU poštuje Ustavnu povelju koju bi trebalo da poštuju i obe republike. EU nema komentar vezan za održavanje referenduma u Crnoj Gori, ali očekuje da se ispoštuju svi međunarodni standardi, kao i da se uzmu u obzir preporuke OEBS i Venecijanske komisije. Brisel ne stoji između Beograda i Podgorice i očekujemo da se svi eventualni nesporazumi na toj relaciji reše upravo između dve republike.”¹⁰

Miloš Vasić je pisao da pravi problem nije u tome što je Koštunica odneo spisak u Brisel, već u tome ko je taj spisak pravio: „’Legalistički’ ispravna ili ne, jedna tužna analogija nameće se sama po sebi: nekako slično ovom najnovijem potezu našeg pre-.....

9 Isto.

10 *Blic*, 18. jun 2005. – Srpski ministar policije Dragan Jočić, koji je poreklom Crnogorac, rekao je da je i on na Koštuničinom spisku: „Na spisku sam, kao i generalni sekretar MUP Vladimir Božović. To je dokaz da nema nikakvih problema da Crnogorac u Srbiji bude na visokoj funkciji.” (Isto).

mijera Koštunice izgledale su i pripreme za čuveni Miloševićev referendum o ’kulturnoj autonomiji’ Srba u Hrvatskoj. ’Srbi svi i svuda’, kako se onda govorilo. Srbi ili Crnogorci, svejedno; važno je da glasaju tamo gde nemaju prebivalište i tamo gde ne plaćaju poreze, a sve radi ’državnog razloga’ koji se – ovako ili onako – svodi na Veliku Srbiju. Ova priča ima dva ugla. Jedan je principijelan; drugi je besprincipijelan. Naime, jedan stručnjak za ustavno pravo trebalo bi da vodi računa o nekim osnovnim principima moderne parlamentarne demokratije. Na primer, da nema oporezivanja bez predstavljenosti; i obrnuto – da se ne može plaćati porez jednoj državi, a glasati u drugoj. O prebivalištu i da ne govorimo. To što u nekim državama i ’dijaspora’ može da glasa, samo po sebi je moralni i politički skandal. Dopunska sramota je sistematsko mešanje političke kategorije kakva je državljanstvo sa etničkom kategorijom kakva je nacionalna pripadnost, a to se radi svako malo. I tu smo već došli do besprincipijelnosti. Dakle, Vojislav Koštunica uprtio je i odneo u Brisel podatak o 264.802 državljanina Crne Gore koji imaju prebivalište u Srbiji, a za koje pretpostavlja da će hteti da glasaju na referendumu o nezavisnosti Crne Gore. Zašto čak u Brisel, a ne na Cetinje, koje bi bilo logično mesto? Mogu se zamisliti dva razloga: Koštunica očekuje da će ti ljudi glasati protiv nezavisnosti; Koštunica zna da se na ideju nezavisnosti Crne Gore u Evropi i među velikim silama ne gleda sa odobravanjem. Zašto bi većina crnogorskih državljanina sa prebivalištem u Srbiji glasala protiv nezavisnosti Crne Gore? Možda zato što se na popisu stanovništva 2002. godine

od 7,5 miliona stanovnika Srbije svega njih 69.000 izjasnilo kao Crnogorci? Možda. A onda su počele računice i prebrojavanja. Srpska narodna stranka iz Crne Gore izračunala je da – kad se sve to sada sabere i oduzme – ispada da državljana Crne Gore srpske nacionalnosti ima oko 380.000, dok Crnogoraca, sa sve onima u Srbiji ima 336.718⁹, pa je prema tome krava naša. Nekako su izračunali i da od 193.000 državljana Crne Gore koji žive u Srbiji, njih 180.000 su Srbi. [...] Sa legalističke tačke gledišta, međutim, postavlja se jedno mnogo zanimljivije pitanje: kako je Koštunica došao do spiska od tih 264.805 lica? Da li je to samo brojka – ili pravi spisak sa imenima i ličnim podacima, kako se to ovih dana u štampi tumači? [...] Spisak je jedno, a statistički podatak, brojka, nešto je drugo. Knjige državljana Crne Gore drži Republika Crna Gora. Evidenciju stanovnika po prebivalištu drži MUP Srbije, ali ta je evidencija službena tajna. Podatke iz popisa stanovništva drži Republički zavod za statistiku, ali ti su podaci po zakonu anonimni. [...] Broj crnogorskih državljana sa prebivalištem na teritoriji Srbije moguće je izračunati na razne načine, ali njihova imena nije moguće dobiti bez kršenja zakona. [...] Zašto je onda Vojislav Koštunica nosio taj podatak u Brisel, umesto da ga je samo dao objaviti kao činjenicu? Ima tu još jedno pitanje: ko će i kako praviti biračke spiskove crnogorskih državljana koji imaju prebivalište u Srbiji za glasanje na referendumu o nezavisnosti Crne Gore? Crnogorske vlasti, kako njihovo zakonodavstvo nalaže, ako budu htele, a čini se da neće. Šta ako Crna Gora odbije mogućnost da njeni državljani bez prebivališta u Republici glasaju

na referendumu? Hoće li nam se ponoviti krajiški referendum? Ako se ponovi, neko će morati da napravi birački spisak. Kako, ako Crna Gora neće, a sva je prilika da neće? Hoće li MUP Srbije? Ili, još bolje – zašto uopšte praviti birački spisak? Najlakše će biti da glasa ko hoće, pa ćemo imati kontrareferendum u Srbiji, a na temu nezavisnosti Crne Gore.”¹¹

***

Crnogorski premijer Milo Đukanović izjavio je 30. juna 2005. godine da srpski premijer Vojislav Koštunica koordinira pokušaje opstrukcije crnogorskog referenduma i izrazio uverenje da Evropska unija neće odstupiti od dosadašnjih standarda koji se tiču izbornog prava: „Ako je Koštunica posebno zainteresovan da ljudima sa crnogorskim nacionalnim predznakom u Srbiji obezbijedi pravo na izjašnjavanje o ovom pitanju, ima jednostavan izbor, da organizuje referendum u Srbiji. To bi bilo moralnije i jednostavnije od onoga što bi srpski premijer želio da iskreira inicijativama kao što je nošenje spiskova crnogorskih državljana koji žive u Srbiji po evropskim metropolama.”¹²

Istovremeno je Havijer Solana imenovao slovačkog diplomatu Miroslava Lajčaka za posrednika u pregovorima i glavnog predstavnika Evropske unije u procesu praćenja i oblikovanja referendumske kampanje.

.....
11 M. Vasić, „Biciklisti, spremite se“, *Vreme*, br. 755, 23. jun 2005.

12 Navedeno prema: <http://www.pcnen.com/portal/2005/06/30/>.

Venecijanska komisija je, na sednici održanoj 16. i 17. decembra 2005. godine, objavila preporuke da je za legitiman referendum bila potrebna izlaznost od najmanje 50% upisanih birača, a da bi bila doneta odluka o nezavisnosti, za nju se moralo opredeliti preko 55% birača koji izađu na referendum. Tako visoki zahtevi bili su skoro nepoznati u međunarodnoj praksi i, u vreme obelodanjivanja, veoma su ohrabрили unioniste u Crnoj Gori i Srbiji, koji su tvrdili da tako nešto onemogućava suvereniste da dođu do nezavisnosti. Ono što ih je činilo nezadovoljnim i na čemu je građena antireferendumska strategija jeste mišljenje Venecijanske komisije da na referendumu pravo glasa nemaju državljani Crne Gore koji žive u Srbiji. Venecijanska komisija je takođe preporučila da se održe ozbiljni pregovori između vlasti i opozicije u Crnoj Gori s ciljem da se postigne konsenzus o principima održavanja i primene rezultata referenduma, posebno o određivanju potrebne većine koja bi se zahtevala kako bi se osiguralo da ishod referenduma prihvate sve najvažnije političke stranke u Crnoj Gori, što je otvorilo prostor za dugotrajni dijalog dve sučeljene opcije u Crnoj Gori.¹³

Skupština Crne Gore, jednoglasnom odlukom 68 prisutnih poslanika, usvojila je 1. marta 2006. godine *lex specialis* – Zakon o referendumu o državno-pravnom statusu. Tim Zakonom su postavljena dva osnovna kriterijuma – izlaznost od najmanje 50% biračkog tela i „kvalifikovana” većina od 55% važećih glasova za opciju „da”. Na predlog predsednika Republike Filipa Vujanovića, Skup-

13 Š. Rastoder, *Državna uprava u Crnoj Gori*, 266.

ština je odlučila da se referendum održi 21. maja 2006. godine. Na taj način, Crna Gora je, mimo svih prethodnih očekivanja, u referendumski proces ušla potpuno usaglašeni i od obe strane prihvaćenih pravila „igre”¹⁴

Samo tri dana od usvajanja Zakona o referendumu u crnogorskoj skupštini, Vojislav Koštunica je za podgorički *Dan* izjavio da će referendum sigurno propasti: „Verujem da će referendum u Crnoj Gori propasti, jer će se građani izjasniti, uprkos svim kampanjama koje se vode, za opstanak državne zajednice. Razgovori o odnosima Crne Gore i Srbije posle referenduma nisu mogući dok se vodi referendumska kampanja. Ne mogu se istovremeno voditi dva procesa, referendumski po određenim medijskim pravilima i istovremeno pregovori o nečemu šta će biti ako bude bilo.”¹⁵

Crnogorska vlada usvojila je 13. aprila Deklaraciju o odnosima sa Srbijom posle referenduma u kojoj je navedeno: „Građanima i pravnim licima Srbije garantuje se pravo na svojину na teritoriji Crne Gore jednako kao i građanima i pravnim licima iz Crne Gore. Studentima iz Srbije koji studiraju u Crnoj Gori obezbijediće se nastavak školovanja pod postojećim uslovima, a osiguranicima iz Srbije sve vrste zdravstvene zaštite kao i do sada, kao i sve prinadležnosti na osnovu penzionog prava i prava boračko-invalidske zaštite za lica iz Srbije koja ta

14 Veselin Pavićević, Olivera Komar, „Pravni okvir održavanja referenduma o državno-pravnom statusu Crne Gore”, u: *Referendum u Crnoj Gori 2006. godine*, 22.

15 Navedeno prema: <http://www.mondo.rs/a15699/Info/Srbija/>.

prava ostvaruju u Crnoj Gori. Država Crna Gora će omogućiti građanima Srbije koji namjeravaju da žive u Crnoj Gori pravo na izbor crnogorskog ili dvojnog državljanstva.”¹⁶

U Deklaraciji se saopšteno i da je Crna Gora spremna da i posle sticanja nezavisnosti sa Srbijom razvija i unapređuje političku, ekonomsku, bezbednosnu, obrazovnu, naučnu, kulturnu, sportsku i diplomatsko-konzularnu saradnju, kao i saradnju u procesu evropskih i evroatlantskih integracija i svim drugim oblastima od zajedničkog interesa.¹⁷

Na konferenciji za medije, Milo Đukanović je rekao da nakon sticanja nezavisnosti Vlada Crne Gore garantuje građanima Srbije ljudska i građanska prava koja ostvaruju i građani Crne Gore. Đukanović je rekao da je donošenje deklaracije kojom se Vlada Crne Gore obraća javnosti Srbije jednostran ali pozitivan potez čijim se rešenjima negiraju tvrdnje protivnika da je nezavisnost Crne Gore okrenuta protiv bilo koga pa ni protiv Srbije. Đukanović je na pitanje novinara saopštio da ne očekuje da će Vlada Srbije u ovoj fazi prihvatiti inicijative zvanične Crne Gore o razgovorima o međusobnim odnosima, već da će to učiniti nakon referenduma: „Ne očekujem jer mislim da je Vlada Srbije u ovom trenutku, kada je u pitanju Crna Gora posvećena direktno vođenju predreferendumske kampanje u Crnoj Gori i posvećena pružanju podrške unionistima u Crnoj Gori. Je ne mislim da je to dobar izbor, posebno ne mislim da je to dobra državna politika. Mislim da je to partijska politika. Uradiće to, kao i obično,

¹⁶ Navedeno prema: http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2006&mm=04&dd=14&nav_id=194893.

¹⁷ Isto.

sa zakašnjenjem, vjerovatno odmah iza 21. maja, nakon što se osvjedoče da su imali još jednu pogrešnu procjenu.”¹⁸

Đukanović je 14. aprila Deklaraciju dostavio predsjedniku Vlade Srbije. U pismu Vojislavu Koštunici, crnogorski premijer je naveo da je ta deklaracija još jedna potvrda odgovornog odnosa Vlade Crne Gore prema referendumskom procesu i poštovanja Ustavne povelje, koje se odnosi na pravo istupanja iz državne zajednice Srbija i Crna Gora: „Polazeći od istorijske bliskosti dva naroda iz zajedničkih evropskih ciljeva, Deklaracija predstavlja izraz kontinuirane spremnosti vlade za dogovor sa Vladom Srbije o uređenju međudržavnih odnosa posle 21. maja, bez obzira na ishod referenduma.”¹⁹

Zoran Lončar, ministar za državnu upravu i lokalnu samoupravu u Vladi Srbije, ocenio je da je Deklaracija Vlade Crne Gore „prazna” i da dovodi građane u zabludu. Zoran Šami, predsjednik Skupštine Srbije i Crne Gore, izjavio je da je deklaracija Vlade Crne Gore o odnosima sa Srbijom posle referenduma čist marketinški potez: „Nema apsolutno nikakvog značaja pre referenduma raspravljati šta će biti i kako će biti. Hajde da vidimo šta misle građani Crne Gore”. Upitan da li je pročitao deklaraciju, Šami je odgovorio da je „nije pročitao od korica do korica” i da se o tom dokumentu obavestio putem medija, ali je dodao da je „potpuno jasno o čemu se radi.”²⁰

¹⁸ Isto.

¹⁹ Isto.

²⁰ RTS, 14. april 2006. – Deklaraciju crnogorske vlade komentarisao je i Srđan Đurić, direktor Kancelarije vlade Srbije za saradnju s medijima: „Ako je namera vladajućeg režima u Crnoj Gori da sve ostane isto kao do

Upravo zbog činjenice da je blok za očuvanje zajedničke države potencirao da će u slučaju nezavisnosti Crne Gore biti uspostavljena granica sa Srbijom, da će crnogorski državljani i studenti postati stranci kojima će trebati boravišna i radna dozvola, čelnici suverenističkog bloka stalno su isticali svoje prijateljsko raspoloženje prema Srbiji zajednice, uz obećanje da će građani Srbije u Crnoj Gori zadržati sva prava koja su i do sada imali: „Mi nemamo nikog bližeg od Srbije. Braća smo, ali su braća u najboljim odnosima kada svako izgradi svoju kuću”, bila je nezaobilazna poruka sa svih suverenističkih skupova. Da je Milo Đukanović pokušavao da „spusti loptu” kada je reč o Srbiji, bilo je vidljivo kada niko iz Vlade nije reagovao na poruku Velimira Ilića da će Crna Gora, ostane li u zajednici, morati da sluša Srbiju, „jer se zna ko je jači, veći i bogatiji.”²¹

Poslednja sednica parlamenta SCG, na kojoj je ratifikovan niz međunarodnih sporazuma, održana je 11. maja 2006. godine. Istoga dana, na drugom kraju grada, u Novom Beogradu, na međunarodnom skupu o regionalnim perspektivama, premijeri Srbije i Crne Gore izneli su svoje stavove o referendumu. Vojislav Koštunica: „Posebno je važno da je EU jasno i glasno saopštila da nema ni

---

sada, onda se postavlja pitanje zašto hoće da razbiju državu SCG, zašto prave sve podele i zašto su uopšte raspisivali referendum. Jasno je da nije isto živeti u jednoj ili u dve države i da, ukoliko vladajući režim u Crnoj Gori zaista želi ono što tvrdi – da hoće bliske i bratske odnose kao i da sve ostane isto, onda nije trebalo ni da raspisuju referendum.” (RTS, 16. april 2006).

21 „Referendum u devet slika”, *Vreme*, broj 892, 18. maj 2006.

reči o postojanju neke 'sive zone' i da svaki rezultat ispod 55 procenata apsolutno znači da je voljom naroda sačuvana zajednička država. Ako se radi, pak, o interesima naroda i građana Srbije i Crne Gore mi smo uvereni da je suštinski interes naroda da živimo zajedno i sačuvamo Državnu zajednicu.”²²

Milo Đukanović: „Kao racionalan čovek smatram da je najbolje i za Crnu Goru i za Srbiju da svako ima svoju državnu kuću, da svako bude domaćin u svojoj kući i da te dve kuće trajno budu otvorenih vrata jedna prema drugoj. Očekivanje, makar i od brata, da se odrekne svoje države i da je porušimo da bi bili podstanari u drugoj državi čini mi se da nije baš bratski.”²³

Na skupu je učestvovao i Miroslav Lajčak, evropski izaslanik za crnogorski referendum. On je novinarima rekao da Brisel pažljivo prati sve šta se događa u kampanji i da referendum treba da bude „slobodan, transparentan, legitiman, da je priznat od svih aktera u zemlji i u inostranstvu i da doprinese povećanju stabilnosti u regionu. To je ključni interes Evropske unije i ministri EU će se u ponedeljak, u Briselu sastati prvi put kako bi u ovom pravcu poslali poruku.”²⁴

.....
22 Navedeno prema: <http://www.pregled.com/memento>.

23 *Isto*.

24 *Isto*. – Vlada Srbije, odnosno njeno Ministarstvo za kapitalne investicije saopštilo je da je obezbedilo besplatan prevoz železnicom za sve koji žele da glasaju na crnogorskom referendumu. U saopštenju izdatom 14. maja rečeno je da besplatne povratne karte mogu da se podignu odmah uz priloženu ličnu kartu i da važe od 15. do 23. maja. (*Isto*).

Uhapšeni akteri sa snimka o kupovini glasova u Crnoj Gori

Referendum, laži i video-trake...

Škanda koji je izbio u Crnoj Gori posle objavljivanja snimka na kojem dva člana DPS-a poverljivo pričaju o načinu na koji će se realizovati referendum u Crnoj Gori postavlja je za razliku od svih prethodnih izbora u ovoj zemlji najviše izazvalo pozornost javnosti.

Snimka koji je izazvao skandal: Mladen Bakočević i Milan Bjeković, članovi DPS-a. Oni su bili među onima koji su se optužili da su kupovali glasove za državne izbore u Crnoj Gori.

Čeo ublažen nije je nezadovoljni. Uhapšeniji su ostali članovi DPS-a, koji su se optužili da su kupovali glasove za državne izbore u Crnoj Gori.

Škanda koji je izbio u Crnoj Gori posle objavljivanja snimka na kojem dva člana DPS-a poverljivo pričaju o načinu na koji će se realizovati referendum u Crnoj Gori postavlja je za razliku od svih prethodnih izbora u ovoj zemlji najviše izazvalo pozornost javnosti.

Referendum, laži i video-trake... Škanda koji je izbio u Crnoj Gori posle objavljivanja snimka na kojem dva člana DPS-a poverljivo pričaju o načinu na koji će se realizovati referendum u Crnoj Gori postavlja je za razliku od svih prethodnih izbora u ovoj zemlji najviše izazvalo pozornost javnosti.

Škanda koji je izbio u Crnoj Gori posle objavljivanja snimka na kojem dva člana DPS-a poverljivo pričaju o načinu na koji će se realizovati referendum u Crnoj Gori postavlja je za razliku od svih prethodnih izbora u ovoj zemlji najviše izazvalo pozornost javnosti.

Nebojša Medojević za „Blic“ o poseti Americi

Đukanović izgubio pozicije u SAD

Premijer Crne Gore Milo Đukanović izgubio je monopolsku poziciju u Americi kao i u crnogorskoj spoljnoj politici u Americi posle naše posete Sjedinjenim drжавama u režimu opozicione stranke. On navodi da je „alternativna četvorica“ dobila vanrednu poziciju da je opozicija u Crnoj Gori demokratska, a time izložila Đukanovića u Americi kao medunarodnog zločinca. Medutim, premijer smo na mnogo višem nivou nego što

je do sada izlazio bio slušajući Đukanovićem, iako on ne želi novce da to postigne. To mesto govori - kaže Medojević. On ističe da je ideju za izlazeći razgovore sa američkim zvaničnicima dobio još u februaru kada je u Vašingtonu bio na molitvenom doručku, a da su u organizovanju posete pomogli i ambasador SCG u SAD i Nebojša Vujošević, predstavnik „Hemofarma“ u SAD. Iako smo preko nekih naših kontakata izabrali za razgovore sa zvaničnicima, ambasador Ivan Vujović je morao da nam pomogne da se zakaže razgovor, dok je Vujošević pomogao da odlično predavanje u Kongresnoj zgradi za demokratiju objavljuje Medojević.

Inače, Vujošević se u srpskoj javnosti pojavio kao čovjek od poverljivosti, kao Vojislava Koštunica, naročito kada je reč o saradnji sa Hagom, odnosno pregovornim oko izdržanja generala Ratka Mladića. Opoziciona crnogorska delegacija, u kojoj su pored Medojevića bili i bivši američki ministar policije Andrija Isidović, nekadašnji ambasador SRJ u Rimu Mirodrag Lekić i lider NS Predrag Popović, razgovorima je sa specijalnim pomoćnikom američkog predsednika Markom Korablom, inače, direktorom Saveta za nacionalnu bezbednost Bele kuće. Oni su u situaciji oko referenduma u Crnoj Gori upoznali i zvaničnu pomoćnicu državnog sekretara Ros-

mari de Karlo kao i predstavnika SAD u Kontakti grupi i zamjenika direktora kancelarije za juznu i centralnu Evropu Danijela Štapa.

ПОБЈЕДА

ГЛУБОКА ПИРА 23. ЈУНА 2006.

ЦРНА ГОРА СИНОЋ ПРОСЛАВИЛА ОБНОВУ ДРЖАВНОСТИ У ПРИМЕСТОНИИ

Луца са Цетиња обасјала Црну Гору

Цетињски доручак црногорског независности пресудан, рекао је премијер Мило Ђукановић. Од данас сви смо слуге Црној Гори, поручио је председник црногорског парламента Ранко Кривокапић.

Видимо се у Европској унији

Референдум поништио одлуке Подгоричке скупштине

bije konstatuje odluku predsednika Republičke referendumske komisije Františka Lipke²⁵ o rezultatima referenduma i ne želi da ih komentariše.²⁵

U međuvremenu je Havijer Solana u Briselu rekao da očekuje da Srbija zauzme jasan stav prema crnogorskom referendumu. U raspravi u Spoljnopolitičkom odboru Evropskog parlamenta, Solana je rekao da rezultati referenduma u Crnoj Gori treba da budu poštovani i da, pošto budu rešene žalbe na referendumski postupak, rezultat treba da prizna i crnogorska opozicija.²⁶

Vlada Srbije ne samo da nije čestitala pobjedu na referendumu, već nije ni priznala nezavisnost Crne Gore. Umesto Vlade, to je učinio predsednik Boris Tadić koji je posetio Podgoricu 27. maja. Rekao je da Srbija priznaje referendumski rezultat i da sa Crnom Gorom želi da gradi prijateljske odnose, kao i da očekuje da će vlade, sada već dve države, Srbije i Crne Gore krenuti da rešavaju pitanja koja se tiču budućih odnosa.²⁷

Osim što nije želeo da srpska vlada prizna crnogorsku nezavisnost, Vojislav Koštunica je odbio ponudu Evropske unije da posreduje u procesu razdruživanja sa Crnom Gorom. Posle sastanka sa Havijerom Solanom izneo je i čitav niz kritika na račun EU, pre svega zbog odluke Brisela da suspenduje pregovore sa Srbijom dok ona Haškom tribunalu ne izruči generala Ratka Mladića. Većina političkih analitičara ocenila je najnovije Koštuničine poteze

25 Navedeno prema: <http://www.b92.net/info/vesti/index.php>.
26 Isto.

27 Navedeno prema: <http://www.dw.de/boris-tadic%C4%87-u-posjeti-crnoj-gori/a-2489934>.

kao kontraproduktivne, uz stav da su nastali kao rezultat premijerove razočaranosti ishodom referenduma u Crnoj Gori.

Saradnik Instituta za političke studije Miodrag Radojević motive za ponašanje srpskog premijera našao je u njegovom aktivnom učešću u kampanji pred referendum: „Koštunica je doživeo politički poraz i očigledno je da ga ne podnosi baš najbolje. On i Vlada Srbije trebalo je ranije da se oglase povodom rezultata referenduma, kako bi što pre započeo dijalog Beograda i Podgorice. Takođe, smatram da je pogrešna njegova procena da odbije ponudu EU, jer je potrebna neka vrsta monitoringa, s obzirom na to da je EU direktno učestvovala u stvaranju Državne zajednice SCG. Iz perspektive opozicije moglo bi se štošta prigovoriti EU zbog pritisaka koji u vezi s Ratkom Mladićem dolaze iz Brisela, ali s pozicije državnika morao bi da se zauzme drugačiji stav.”²⁸

Politički analitičar Dejan Vuk Stanković ocenio je da Koštuničinu izjavu treba tumačiti u kontekstu suspenzije pregovora Srbije i Evropske unije: „Koštuničina ljutnja verovatno ima osnova u odluci EU da suspenduje pregovore sa Srbijom, donetom pre referenduma, koja je podstakla izvestan broj birača da glasaju za nezavisnost Crne Gore. S obzirom na to da je politički investirao u projekat zajedničke države, Koštunica je verovatno u suspenziji pregovora video jedan od faktora koji su uticali na rezultat referenduma.”²⁹

28 Navedeno prema: <http://www.naslovi.net/search.php?q=referendum+cma+gora&start=451>

29 Isto.

Dorđe Mamula, poslanik Demokratske stranke Srbije i član Odbora odbora za evropske integracije Skupštine Srbije, nije video ništa sporno u izjavi premijera Koštunice: „Nisam primetio da je Solana imao zamerke, a vi? Zastupati svoje mišljenje nije protivno evropskim konvencijama o ljudskim pravima”. Na primedbu da datu izjavu Koštunica nije dao privatno, nego kao premijer, Mamula je rekao da „Srbija i Crna Gora mogu da se razdruže i bez posredovanja EU”. On je izjavio i da Koštunica nije bio dužan da prizna rezultate crnogorskog referenduma: „Budući da je predsednik Boris Tadić bio u Podgorici u ime Srbije i priznao rezultate, nema potreba da to uradi i premijer Koštunica.”³⁰

Parlament Crne Gore proglasio je 3. juna nezavisnost i od tada SCG, poslednji ostatak nekadašnje Jugoslavije, više nije postojala. Dva dana kasnije, srpski parlament je proglasio Srbiju suverenom republikom i naslednikom SCG i time i formalno okončao postojanje državne zajednice.

Vlada Srbije priznala je nezavisnost Crne Gore 15. juna 2006. godine. Odluka o priznavanju Republike Crne Gore donesena je na redovnoj sednici Vlade Srbije, kao i zaključak da se crnogorskim državljanima koji imaju prijavljeno prebivalište u Srbiji, omogućiti prijem i u državljanstvo Srbije. Iz vlade je saopšteno da su se, posle odluke Skupštine Srbije 5. juna, kada je konstatovana samostalnost Crne Gore, stekli uslovi i za uspostavljanje diplomatskih odnosa, čime se doprinosi razvoju prijateljskih i dobrosusjedskih odnosa.³¹

30 Isto.

31 Navedeno prema: http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2006&m=06&dd=15&nav_id=201334.

Predsednik Srbije Boris Tadić obavestio je predsednika Crne Gore da Srbija, na osnovu odluka skupština Crne Gore i Srbije, priznaje nezavisnost i puni državni suverenitet Crne Gore. U pismu upućenom Filipu Vujanoviću, Tadić je naveo da je Republika Srbija „istinski opredeljena” unapređenju prijateljskih odnosa sa Republikom Crnom Gorom kao nezavisnom i suverenom državom: „U tom smislu, poseban značaj imaju zajedničke istorijske vrednosti i zajednički interesi dveju država i njihovih građana.”³²

Demokratska partija socijalista pozdravila je odluku Vlade Srbije i poručila da će Srbija uvek imati iskrenog prijatelja u Crnoj Gori. Portparol DPS-a Predrag Sekulić očekuje da će Vlada Srbije učiniti sve, kao i Vlada Crne Gore, da crnogorska i srpska nezavisnost ne budu na štetu građana, odnosno da građani ne osele posledice samostalnosti dve države.³³

Potom je Tadić svoju turneju po zemljama regiona počeo upravo u Podgorici, gde je 26. juna 2006. godine dočekan uz najviše državne počasti. Sa premijerom Milom Đukanovićem razgovarao je u Podgorici, a sa predsednikom Crne Gore Filipom Vujanovićem na Cetinju.

Predsednici Vujanović i Tadić ocenili su da odnosi dve države moraju biti najbolji mogući i da postoji prostor za saradnju, posebno u oblasti ekonomije, odbrane i spoljne politike. Posle razgovora, Vujanović je rekao da je dogovoreno da Srbija u

32 Isto.

33 Isto.

protokolarno-ceremonijalne svrhe koristi školski brod „Jadran”. Prostora za saradnju u oblasti odbrane, prema rečima Vujanovića, bilo je i kada je u pitanju edukacija, a moguće je i zajedničko učesće u nekim misijama. Tadić je posle razgovora izjavio da ima prostora za saradnju u oblasti spoljne politike, ali nije mogao da precizira da li će Srbija prihvatiti inicijativu da s Crnom Gorom koristi diplomatsko-konzularna predstavništva do konačne podele imovine: „Ne bih želeo da se mešam u nadležnosti Vlade. Dajem snažan podsticaj funkcionalnom rešenju, ne samo sad, do konačne podele imovine, već i ubuduće. Srbija je spremna da pruža sve usluge Crnoj Gori u domenu diplomatsko-konzularnih predstavništava. Ako negde Crna Gora bude imala predstavništva a Srbija ne, očekujem da to isto za Srbiju uradi Crna Gora.”³⁴

Tadić je još rekao da je za Srbiju od vitalne važnosti kakve odnose ima sa Crnom Gorom, jer je kvalitet tih odnosa bitan za članstvo u Evropskoj uniji. Predsednik Srbije je podržao zahteve da svi građani Crne Gore koji to žele dobiju srpsko državljanstvo i dodao da smatra da i građani Srbije koji to žele treba da dobiju crnogorsko državljanstvo. Tadić je razgovarao i sa premijerom Đukanovićem. Oni su ocenili da Srbija i Crna Gora treba da izgrađuju „najbolje moguće odnose u interesu dve države i njihovih građana”. Đukanović je podržao Tadićevu inicijativu o organizaciji međunarodnog skupa posvećenog borbi protiv

34 Navedeno prema: http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2006&mm=06&dd=26&nav_id=202597.

organizovanog kriminala u regionu Zapadnog Balkana. Ocenili su da dve zemlje „konstruktivnim prilazom i dogovorom treba da iznađu obostrano prihvatljiva rešenja regulisanja međusobnih odnosa, koja će olakšati ostvarivanje statusa i interesa u okviru međunarodnih finansijskih institucija i organizacija.”³⁵

Obe države dobile su međunarodna priznanja i odvojeno su primljene u Ujedinjene nacije u julu 2005. godine. Pitanje međunarodnih sporazuma, koje su ratifikovale SRJ i SCG, rešeno je tako što je odlučeno da se oni odnose na formalno pravnog naslednika zajednice – Srbiju, a Crna Gora ih je potpisala po ubrzanom postupku.

***

General Aleksandar Dimitrijević, koji je tada bio pomoćnik ministra odbrane SCG za obaveštajno-bezbednosne poslove, u naknadnom iskazu govorio je o atmosferi u srpskoj vladi prema referendumu o državnom statusu Crne Gore: „Nema dileme da je tada ovde bilo dosta animoziteta u odnosu na Crnu Goru. Govorim o periodu nakon 2003. godine, kada Vojislav Koštunica dolazi na mesto premijera Srbije. Iako predsednik državne zajednice, Svetozar Marović je imao mnogo problema da izađe na kraj sa svim tim pritiscima da Crna Gora odustane od planiranog referenduma. Dobro je da je, na kraju, uopšte uspeo i da ode iz Beograda. No, da ne idemo na tu temu. U vazduhu se osećalo neprijateljstvo, naročito prema premijeru Đukanoviću kao glavnom zagovorniku

35 Isto.

i nosiocu ideje nezavisnosti Crne Gore. Ljudi iz Koštuničinog okruženja – Aleksandar Nikitović, Dejan Mihajlov, Rade Bulatović, u to vreme šef BIA – uveravali su Koštunicu da će rezultat referenduma biti povoljan, to jest, da će uspeti da Crnu Goru zadrže u okviru zajednice sa Srbijom. Koštunica je to dobijao kao zvanične informacije od svog šefa BIA, od ljudi u svom kabinetu.”³⁶

Referendumsku kampanju u Crnoj Gori pratili su i „spvodili” crnogorski dnevni listovi *Pobjeda*, *Dan*, *Vijesti* i *Republika*, kao i dva srbijanska dnevna lista koja su se prodavala na crnogorskom tržištu (*Blic* i *Večernje novosti*), uz ostale elektronske medije. Organizacija CEMI, u svojoj „postreferendumskoj” studiji, uočava da su, za razliku od crnogorskih listova, u pomenuta dva lista iz Srbije pitanja referenduma u Crnoj Gori „gotovo u potpunosti isključena sa naslovnih strana”.³⁷ U svom konačnom izveštaju, organizacija OSCE je konstatovala da je „predreferendumsko okruženje obilježila aktivna i uopšteno uzev mirna kampanja” i da nije bilo „prijava o ograničavanju fundamentalnih građanskih i političkih prava”.³⁸

36 *Pobjeda*, 16. mart 2013.

37 *Referendum u Crnoj Gori 2006. godine*, Centar za monitoring CEMI, Podgorica 2006, 51. – Relativno mali broj naslova koji se odnosi na referendum u Crnoj Gori (2,5% *Blic* i 6,0% *Večernje novosti*) posredno ukazuje i na stepen interesovanja političke javnosti u Srbiji za crnogorski referendum.

38 *Referendum o državnom statusu*. Posmatračka misija za referendum OSCE/ODIHR-a, Konačni izveštaj, Varšava, 4. avgust 2006, str. 3 i 4. Dostupno na: <http://www.osce.org/sr/odihr/elections/montenegro/20099>.

Međutim, pregled štampe u Srbiji koja je pratila kampanju pred referendum daje sasvim drugu sliku. Odmah pada u oči podatak da su, pre svega, iz javnog diskursa u Srbiji ostala „isključena” suštinska pitanja državne nezavisnosti, a da su u najvećoj meri obrađivane teme koje je u prvi plan postavio još Miloševićev režim u vreme raskola sa režimom u Podgorici.

Donošenje odluke za održavanje referenduma bio je okidač za pun zamah već uhodane matrice sata-nizacije. U kampanju su uključeni skoro svi mediji iz Srbije, standardni „spavači”, stručnjaci, anonimni političari, opozicionari iz Crne Gore. Koristi se sve, i dozvoljeno i nedozvoljeno, da se spreče

nezavisnost Crne Gore i njeno pravo na opredeljenje. Zbog toga se za metu ne uzimaju Crna Gora i narod, već lider najveće partije i prvi zagovornik crnogorske državne nezavisnosti Milo Đukanović. Reciklira se sve što je od 1997. godine radila Mirjana Marković, a što je kasnije ponavljano u instrumentalizovanoj „duvanskoj aferi”.

Politika, Večernje novosti, Kurir, Glas javnosti, Blic i ostala beogradska štampa posmatrala je referendum u Crnoj Gori kao odvajanje jednog čoveka, Mila Đukanovića, i jednog režima od Srbije, a ne kao odvajanje Crne Gore, odlukom celokupnog naroda, kao države od Srbije. Polemika između dva premijera Vojislava Koštunice i Mila Đukanovića, vođena početkom februara 2006. godine, o potrebnoj većini za izglasavanje nezavisnosti, predstavljala je tek izuzetak od ovog pravila. Tako je *Blic* citirao Koštunićine reči da je „neophodno i logično da za takvu odluku glasa bar većina od ukupnog broja birača”.³⁹ Na te reči Đukanović je odgovorio da je želeo da veruje da će, protivno dosadašnjoj praksi, državni organi Srbije prestati da se upliću u politički život svojih suseda i zaključio da „takva hegemonistička politika pokazuje pogubnu istrajnost. Tako je bilo devedesetih godina, tako je i danas. Srbija se i dalje više bavi drugima nego sobom. Na štetu svih”.⁴⁰

Crnogorski opozicioni političar Nebojša Medojević, izvršni direktor Grupe za promjenu, bio je i eksplicitan po pitanju prioriteta u vezi sa glasanjem o crnogorskoj nezavisnosti. *Blic* je 14.

³⁹ *Blic*, 4. februar 2006.

⁴⁰ *Večernje novosti*, 6. februar 2006.

februara objavio razgovor sa Medojevićem pod naslovom „Važno je srušiti Đukanovića”. Medojević je posebno naglasio da je „smjena režima Mila Đukanovića nakon referenduma u Crnoj Gori, bez obzira na njegov ishod, jedini razlog našeg okupljanja”. Tim rečima on je objasnio zašto se udružio sa liderom SNP-a Predragom Bulatovićem, bivšim ambasadorom SCG u Rimu Miodragom Lekićem i drugim pojedincima u Unionističkom bloku.⁴¹

Nedeljnik *Evropa*, iz pera Željka Cvijanovića, objavio je tekst pod naslovom „Pobeda i kraj našeg Lajkija Lučana”, posvećen Đukanoviću. Cvijanović je, pored već uobičajene, dobro razrađene „kriminalističke” obrade lika i dela crnogorskog premijera, ubacio i „komparativnu analizu” Đukanović–Tuđman, označivši Đukanovića kao sledbenika „Tuđmanove teorije po kojoj nema te operete što ne može postati život pod uslovom da se peva dovoljno uporno”. Cvijanović je u tekstu Đukanovića stavio i „uz rame” Hašimu Tačiju, kao deo „tandema” koji dovršava proces raspada Jugoslavije.⁴²

Na tom fonu bio je i tekst koji je nešto kasnije objavljen u *Kurir*, pod naslovom „Adem Demaći mobilise Crnogorce”, u kojem je prenesena izjava prvoborca albanskog separatističkog pokreta da će „Kosovo i Crna Gora, čim dobiju nezavisnost, formirati savez država!”⁴³ Tu liniju kampanje sledili su dalje i drugi tekstovi, naslovljeni poput „Đukanović po meri Albanaca”,⁴⁴ u kojem su ponovo navedene izjave

41 *Blic*, 14. februar 2006.

42 *Evropa*, 16. februar, 2006, str. 8.

43 *Kurir*, 9. mart 2006.

44 *Večernje novosti*, 3. april. 2006.

Adema Demaćija; potom tekst o izjavi Slobodana Samardžića, savetnika premijera Vojislava Koštunice, pod naslovom „Milu uzor Albanci”.⁴⁵

2 NOVOSTI ДРУГА

АДЕМ ДЕМАЋИ О МОГУЋЕМ УЈЕДИЊЕЊУ НЕЗАВИСНЕ ЦРНЕ ГОРЕ И КОСОВА.

ЂУКАНОВИЋ ПО МЕРИ АЛБАНАЦА

Албанци се не би бунили да Ђукановић дође на чело косовске владе

БИВШИ политички лидер ОВК и председник Удружења књижевника Косова Адем Демаџи, изјавио је подригорском "Лану" да је могуће да се независна Црна Гора и Косово уједине. Истичући да ће гласови Албанаца на предстојећем референдуму пренагнати и довести независност Црној Гори, Демаџи је изрекао праве хвалоспеве црногорском премијеру Милу Ђукановићу и његовој гарнитурџи "јер су у ставу да се отарасе политике Војислава Коштунице и Бориса Тадића, која се не разликује од Милошевићеве".

Захваљујући Ђукановићу што је пружио уточиште за око 60.000 Албанаца са Косова који су "баскали од Срба" Демаџи каже да се "Албанци не би бунили да црногорски премијер дође на чело косовске владе".

Ђукановић је способио политичар. Да води Србију, она не би претрпела катастрофалне грешке. Пошто се отараси списке политике, ипак о-

ски премијер ће имати братску сарадњу са суседним државама. Може да се Косово и Црна Гора јединог дана уједине, никада се не зна! У политици је све могуће, осим да мртав оживи - закључио је Демаџи.

Он је оценио и да је "једини политичар у Србији који зна шта хоће: Вук Драшковић".

Он способио Србију да разлику оци бандолованих политичара који су исти као покојни Сlobодан Милошевић. Драшковић помаже Србији да се ослободи Косова, на убу у ЕУ и забораве прошлост - рекао је Демаџи.

В. Р.

Kurir se u kampanju uključio sredinom februara, tekstom pod naslovom „Evropska šamarčina za Mila”, u kojem je zaključio da će Đukanović morati da prihvati predlog da je neophodno 55% glasova birača koji izađu, koji mu je doneo izaslanik EU Miroslav Lajčak, „jer ga u slučaju da uđe u sukob sa EU i SAD, čeka politički kraj”. Uz to se prenosi i dodatno objašnjenje političkog analitičara iz Podgorice Dragana Rosandića: „Drugim rečima ili zatvor u Italiji ili zatvor u Hagu.”⁴⁶ *Glas javnosti* se pridružio tom tematskom delu kampanje tekstom sa „odgovarajućim” naslovom „Kraj ere Mila Đukanovića”.⁴⁷

45 *Isto*, 9. april 2006.

46 *Kurir*, 17. februar 2006

47 *Glas javnosti*, 28. februar 2006.

Kada je krajem februara Glavni odbor DPS-a prihvatio predlog o 55% glasova, kampanja je usmerena ka ukazivanju na veze Đukanovića i SAD. U nizu srbijanskih dnevnih listova, početkom marta su objavljivani tekstovi pod karakterističnim naslovima: „Amerikanci rade za Mila”,⁴⁸ „Amerikanci kreiraju kampanju za nezavisnost”,⁴⁹ „Odakle ti lova Milo?”⁵⁰

Početkom marta svi vodeći listovi u Srbiji preneli su izjavu Nebojše Medojevića, koju je dao 6. marta podgoričkom *Danu*, o potrebi da Đukanović „kovertira” ostavku u slučaju neuspeha na referendumu. Novine su preplavljene naslovima „Milo da kovertira ostavku”,⁵¹ „Đukanoviću ostavka!”,⁵² „Đukanoviću daj ostavku”⁵³ i sa nešto „umerenijom” porukom – „Ostavka za dan posle”.⁵⁴

Na takvu kampanju reagovao je i sam Đukanović. List *Danas*, u tekstu pod naslovom „Milo Đukanović optužio medije i politiku u Srbiji”, preneo je njegovu sledeću izjavu: „U poslednjih nekoliko meseci nijesam pročitao ni u jednom mediju u Srbiji drugačiji stav o potpuno prirodnom pravu Crne Gore na obnovu nezavisnosti od onog koji se diktira iz jednog, ne medijskog, već državnog centra. Srbija nije izvukla nikakvu pouku iz potpuno pogrešnog odnosa na najavu slovenačkog, hrvatskog, bosanskog ili makedonskog osamostaljiva-

.....
48 *Kurir*, 2. mart 2006.

49 *Blic*, 2. mart 2006.

50 *Kurir*, 6. mart 2006.

51 *Glas javnosti*, 7. mart 2006.

52 *Blic*, 7. mart 2006.

53 *Kurir*, 7. mart 2006.

54 *Politika*, 7. mart 2006.

nja. Srbija kao da nije shvatila da je takva politika uglavnom bila na štetu srpskog naroda i države.”⁵⁵

Dva meseca pred referendum, štampa u Beogradu unapred je osporavala regularnost eventualnog izglasavanja nezavisnosti. Za osporavanje regularnosti instrumentalizovana je tzv. „afera Mašan”. Glavni akter afere bio je nekadašnji pripadnik Jedinice za specijalne operacije Vasilije Mijović, koji je učestvovao u „fingiranom” tajnom snimanju Mašana Buškovića, seljaka iz Zete, prilikom pokušaja navodnih aktivista DPS-a da ga vrbuju. *Blic* je objavio tekst pod naslovom „Kupovina glasova ili nameštaljka”, u kojem je jasno sugerisao navodno neregularne uslove u kojima se sprovodi kampanja u Crnoj Gori.⁵⁶ Tim tekstom, kao i nizom tekstova u drugim beogradskim listovima, označen je početak „eksploatacije” „afere Mašan”: „Tajno snimljena kupovina birača”⁵⁷, „DPS kupuje glasove”,⁵⁸ „Referendum, laži i video-trake”⁵⁹ – bili su naslovi tekstova kojima je ta afera narednih dana održavana u beogradskim medijima.

Na tu aferu direktno je odgovorio Milo Đukanović. On je rekao da će blok koji se zalaže za obnovu državnosti Crne Gore voditi čistu i pozitivnu predreferendumsku kampanju, zasnovanu na zakonu i naglasio da ga u tome neće omesti „jeftine petparačke priče” i „montaže trećerazrednih obavještajaca”.⁶⁰

.....
55 *Danas*, 8. mart 2006.

56 *Blic*, 24. mart 2006.

57 *Politika*, 24. mart 2006.

58 *Glas javnosti*, 24. mart 2006

59 *Blic*, 25. mart 2006

60 *FoNet*, 27. mart 2006.

Nebojša Medojević, koji je početkom marta izjavio da će na referendum svoj glas dati za nezavisnost Crne Gore, „iako je svjestan da rizikuje da se to shvati kao da je na istoj strani sa crnogorskim premijerom Milom Đukanovićem”⁶¹, krajem marta je optužio crnogorskog premijera da po cenu destabilizacije Republike i regiona nastoji da ostvari samostalnost Crne Gore.⁶² Priča o neregularnosti referenduma zbog postupaka crnogorskog režima nastavljena je tekstovima u *Kuriru*, pod naslovom „Prljava kampanja”,⁶³ u *Politici* pod naslovom „Za mesec dana ‘rođeno’ 4.000 novih birača.”⁶⁴ I u aprilu su naslovi beogradske štampe u vezi sa referendumom nosili iste poruke: „Đukanović obmanjuje!”⁶⁵, „Besmislen poziv Đukanovića”⁶⁶, „Novi film o kupovini glasova”⁶⁷, „Video snimak autentičan”⁶⁸ *Kurir* je preneo izjave visokih funkcionera tada vladajućeg DSS-a Dragana Šormaza i Đorđa Mamule da referendumsku kampanja u Crnog Gori „ne teče mirno” u tekstu pod naslovom „Milo sprema incidente”⁶⁹.

Početak maja, usledila je kratka oseka bombastičnih naslova koji su ukazivali na neregularnost referenduma, verovatno zbog rezultata istraživanja da nezavisnost uživa dovoljnu podršku birača. Naime, krajem aprila, podgorički Centar za de-

61 *Danas*, 11. mart 2006.

62 *Isto*, 30. mart 2006.

63 *Kurir*, 31. mart 2006.

64 *Politika*, 31. mart 2006.

65 *Kurir*, 13. april 2006.

66 *Glas javnosti*, 18. april 2006.

67 *Blic*, 24. april 2006.

68 *Glas javnosti*, 24. april 2006.

69 *Kurir*, 26. april 2006.

mokratiju (CEDEM) objavio je rezultate istraživanja da će na referendum izaći oko 87% birača, a da će njih 56,3% dati glas nezavisnosti. Svesni tih činjenica, „uređivači” beogradske štampe i sive snage političkog podzemlja koje su stajale iza njih, napravili su kratak predah u negativnoj kampanji protiv režima u Podgorici, verovatno uvidevši kontraefekte svojih poruka.

Povratak „u kolosek” usledio je nedelju dana pred održavanje referenduma. *Kurir* je objavio tekst pod naslovom „Milo u panici krši pravila”⁷⁰. Istog dana u *Politici* se pojavio opširan tekst pod naslovom „Šverc naočigled svih”, u kojem je „iz pera” svog dopisnika iz Berlina naširoko izvršila najnoviju „kriminalističku” obradu već nekoliko godina eksploatisane „duvanske afere”.⁷¹ *Glas javnosti* je poslednjeg dana pred izbornu tišinu preneo poziv predsednika Srpskog nacionalnog veća Kosova i Metohije i severnog Kosova Milana Ivanovića u tekstu pod naslovom „Crnogorci, glasajte protiv nezavisnosti”⁷².

Nakratko po održavanju referenduma, mediji u Srbiji objavljivali su tekstove u kojima su osporavani rezultati referenduma, da bi nakon što su Skupština (5. juna) i Vlada Srbije (15. juna) priznale državu Crnu Goru, ova tema izgubila značaj.

70 *Kurir*, 15. maj 2006.

71 *Politika*, 15. maj 2006.

72 *Glas javnosti*, 18. maj 2006.

Skupština Srbije o izveštaju vlade o bečkim pregovorima za KiM

Urednik: Skupština Srbije razmatra na kraju 19. dana u Rimu i u Beču. Na fotografiji: premijer kosovski premijer...

Jedinstveno protiv nametaža

Beograd želi pravno rešenje u direktnom dogovoru sa Prištinom. Radikali 'dizajniraju' ministra spolnih poslova Vuka Draškovića

Beograd i Srbija, kao i Srbija i Kosovo, imaju zajednički interes da se problem KiM reši na direktnom pregovoru. U skladu sa tim, Srbija treba da se opredeli za direktno rešenje, a ne za rešenje koje bi bilo rezultat pregovora između Beograda i Prištine.

Urednik: Ministar spolnih poslova Vuk Drašković. Urednik: Ministar spolnih poslova Vuk Drašković. Urednik: Ministar spolnih poslova Vuk Drašković.

Nacionalni BVA: Nema ništa u vojnim objektima. Nacionalni BVA: Nema ništa u vojnim objektima. Nacionalni BVA: Nema ništa u vojnim objektima.

Urednik: Nacionalni BVA. Urednik: Nacionalni BVA. Urednik: Nacionalni BVA. Urednik: Nacionalni BVA.

UKRATKO

Ostrog na mestu izabr. Monastirka

Ostrog na mestu izabr. Monastirka. Ostrog na mestu izabr. Monastirka. Ostrog na mestu izabr. Monastirka.

Opozicija protiv odlaganja

Opozicija protiv odlaganja. Opozicija protiv odlaganja. Opozicija protiv odlaganja.

Kraj pri Hita Trkanoviću

Kraj pri Hita Trkanoviću. Kraj pri Hita Trkanoviću. Kraj pri Hita Trkanoviću.

Brisan odgovora za krugu

Brisan odgovora za krugu. Brisani odgovori za krugu. Brisani odgovori za krugu.

Ujedinjena opozicija

Ujedinjena opozicija. Ujedinjena opozicija. Ujedinjena opozicija.

Opšta Baza: Nema ništa u vojnim objektima

Opšta Baza: Nema ništa u vojnim objektima. Opšta Baza: Nema ništa u vojnim objektima.

GLAS ISTOKA

4 Iseljenici najavljuju Dolazimo na referendum

PODGORICA. Omgorski iseljenici spremaju se za masovni dolazak na referendum 21. marta, piše podgorički list Vijesti u najnovijem broju. Povećavaju se i broj građani prijavljeni u zemljopisnim službama SAD, Kanade i Australije, ali nije poznato koliko iseljenika ima pravo da glasna na referendumu o državnom statusu Crne Gore.

Srpska narodna stranka Otkle ti, Milo?

PODGORICA. Srpska narodna stranka pozvala je omgorsku Vijest da odgovori odakle joj sredstva za placanje usluga inostranih firmi za vodjenje referendumne kampanje. 'Rukovodstvo Demokratske partije socijalista građanina treba da odgovori u kolikoj mjeri i kojom formom plaća usluge agenciji 'Dejvis Manoford' i kompaniji 'Terans grup', kazao je portparol SNS Dobroslav Đević.

POLITIKA

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Komentari

BAM... Urednik: Zamislite, zamislite, zamislite...

Zamislite, zamislite, zamislite... Zamislite, zamislite, zamislite... Zamislite, zamislite, zamislite...

Urednik: Zamislite, zamislite, zamislite...

Urednik: Zamislite, zamislite, zamislite...

Urednik: Zamislite, zamislite, zamislite...

Urednik: Zamislite, zamislite, zamislite...

Urednik: Zamislite, zamislite, zamislite...

Urednik: Zamislite, zamislite, zamislite...

Urednik: Zamislite, zamislite, zamislite...

Urednik: Zamislite, zamislite, zamislite...

Urednik: Zamislite, zamislite, zamislite...

Urednik: Zamislite, zamislite, zamislite...

Urednik: Zamislite, zamislite, zamislite...

Urednik: Zamislite, zamislite, zamislite...

Urednik: Zamislite, zamislite, zamislite...

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

GLAS ISTOKA

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

Politika 28. FEBRUAR 2006.

AGENCIJE

Vlast u Crnoj Gori nudi pare pristalicama bloka za zajedničku državu u zamenu za lična dokumenta kao garanciju da neće izaći na referendum

BEGRAD - Vlada Srbije nudi novčanik od 500 evra za pristalicama blokova za zajedničku državu u zamenu za lična dokumenta kao garanciju da neće izaći na referendum, izjavio je ministar spoljnih poslova Srbije u Beogradu, Vukobrat Stojiljković, u razgovoru sa medijima.

Stojiljković je rekao da je Srbija spremna da plati 500 evra za pristalicama blokova za zajedničku državu u zamenu za lična dokumenta kao garanciju da neće izaći na referendum. On je rekao da je Srbija spremna da plati 500 evra za pristalicama blokova za zajedničku državu u zamenu za lična dokumenta kao garanciju da neće izaći na referendum.

Smenjen savetnik šefa SDB

Da vlast u Crnoj Gori ima namjeru da joj legitimizira podršku u referendumu, savetnik šefa SDB Miroslav Vukobratović rekao je u razgovoru sa medijima. Vukobratović je rekao da je vlast u Crnoj Gori namjeravala da legitimizira podršku u referendumu, ali da se to nije dogodilo.

Danku Dunić prvi TV Avala

BEGRAD - Grupa prvih državnih kompanija i medija u Srbiji, Danku Dunić, prvi put je objavila svoju emisiju na TV Avala. Emisija se zove "Danku Dunić" i sadrži vijesti i komentare.

U skladu sa odlukom Uprave za zaštitu građanskih sloboda, Srbija će platiti 500 evra za pristalicama blokova za zajedničku državu u zamenu za lična dokumenta kao garanciju da neće izaći na referendum. Ova odluka je doneta od strane Uprave za zaštitu građanskih sloboda.

U skladu sa odlukom Uprave za zaštitu građanskih sloboda, Srbija će platiti 500 evra za pristalicama blokova za zajedničku državu u zamenu za lična dokumenta kao garanciju da neće izaći na referendum. Ova odluka je doneta od strane Uprave za zaštitu građanskih sloboda.

Sever u defanzivi

Zastupnici u skupštini opštine u severnoj Crnoj Gori u kojima je udjelom narod SNS u manju većinu, blokirali su odluku o izmjeni načelnika opštine. Ovo je prvi slučaj u kojem je narod SNS blokirao odluku o izmjeni načelnika opštine.

Žene se dogovore

BEGRAD - Organizacija žena u Srbiji, "Žene u Srbiji", dogovorile su se na zajedničkoj konferenciji. Konferencija je održana u Beogradu i na njoj su raspravljane važne teme.

ADEM DEMAČI MOBILIŠE CRNOGORCE

BEGRAD - Predsednik Udruženja književnika Kosova, Adem Demaći, mobilizirao je Crnogorce da podrže referendum. Demaći je rekao da je referendum važan za budućnost Crne Gore i Srbije.

Najamni da Kosovo posle nezavisnosti

Demačić je rekao da će Kosovo posle nezavisnosti biti najamni teritorija. On je rekao da će Kosovo biti najamni teritorija Srbije.

Uhapšeni akteri sa snimka o kupovini glasova u Crnoj Gori Referendum, laži i video-trake...

Skandal koji je izbio u Srbiji nakon objavljivanja snimka o kupovini glasova u Crnoj Gori, rezultirao je uhapšenjem nekoliko osoba. Snimci i video-trake pokazuju kako su neki ljudi pokušali da kupuju glasove za referendum.

2. IZVJEŠTAJ PRUGA STRANA

ЂUKANOVIĆ PO PODSTREK ZA "VELIKU ALBANIJU"

Albanci se ne bruku da Đukanović dođe na čelo kosovske vlade. Đukanović je optužen za podstrek za "Veliku Albaniju". On je rekao da će biti na čelu kosovske vlade.

Đukanović je optužen za podstrek za "Veliku Albaniju". On je rekao da će biti na čelu kosovske vlade. On je rekao da će biti na čelu kosovske vlade.

OSTAVKA LJAJIĆA IZNEĐENI NA JUGU SRBIJE

MEĐVED - Predsednik iz opštine na jugu Srbije, Bagojević, podneo je ostavku. Ostavka je prihvaćena od strane nadležnih organa.

CRNA GORA Muslimani za nezavisnost

Matica muslimana Crne Gore pozvala je Muslimane i Crnogorce islamske veroispovesti da glasaju za nezavisnost. Matica je pozvala sunarodnike da odule velikosrpskim i velikobosnanskim pristalicama.

BEČKOVIĆ Referendum i uvrde

Učesnik Matija Bećković komentirao je referendum i uvrde. Bećković je rekao da je referendum važan za budućnost Crne Gore.

Milo sprema incidente

Podgorica - Funkcioneri DSS Dragana Sormaz i Dord Mamluka ocenili su za podgorički list Blic da referendumski kampanji u Crnoj Gori "ne teče mirno".

***

Novi front je otvoren početkom novembra 2006. godine, kada je kosovski premijer Agim Čeku posetio Crnu Goru. Ta poseta izazvala je oštre proteste dela opozicionih stranaka u Crnoj Gori. Čeku se sastao sa najvišim crnogorskim zvaničnicima i sa političkim predstavnicima albanske nacionalne manjine.

Najbrojnija opoziciona grupacija u crnogorskoj skupštini „Srpska lista” ocenila je da dolazak Čekua predstavlja „sramotu za Crnu Goru” i zakazala protestnu konferenciju za novinare ispred Parlamenta. Goran Danilović, jedan od poslanika „Srpske liste”, izjavio je sledeće: „Želimo da poručimo Čekuu da u Crnoj Gori žive Srbi i Crnogorci, isti oni koje je nemilosrdno progonio u svim ratovima na prostoru bivše Jugoslavije, a za šta, nažalost, još nije odgovarao. Premijer Milo Đukanović mora da objasni zbog čega mu je gost onaj ko je ubijao Srbe i Crnogorce.”⁷³

Socijalistička narodna partija ocenila je da Čekuova poseta predstavlja „najgrublji vid podrške” i stavljanja na stranu onih snaga koje žele otcepljenje Kosova od Srbije: „Poseta osobe osumnjičene za ratne zločine protiv Srba, Crnogoraca i drugih nealbanaca na Kosovu, utoliko je bezobzirnija, jer je usledila odmah nakon usvajanja Ustava Srbije i u trenutku kada međunarodna zajednica pokušava da reši problem Kosova.”⁷⁴ S druge strane, predstavnici albanskih stranaka u Crnoj Gori pozdra-

vili su posetu kosovskog premijera. Predsednik Demokratskog saveza Albanaca Mehmed Bardi rekao je za BBC da Čekuov boravak u Podgorici ide u prilog „međususedskim odnosima između dveju država, bez obzira na to što Kosovo još uvek nije priznata država.”⁷⁵

Reagujući na posetu kosovskog premijera Podgorici, predsednik Vlade Srbije Vojislav Koštunica upozorio je Vladu Crne Gore da je dužna da strogo poštuje suverenitet i teritorijalni integritet Srbije: „Nikada u dosadašnjoj istoriji, Crna Gora se nije stavila na stranu protiv Srbije. I od kada postoji Srbija nikada nije ništa uradila protiv Crne Gore. Stav zvanične Podgorice da je Kosovo susjed Crnoj Gori najdirektnije zadire u suverenitet i teritorijalni integritet Srbije. Ovaj stav je iznet u razgovoru sa Agimom Čekuom kojeg država Srbija tereti da je počinio ratne zločine nad srpskim narodom i to ne samo na Kosovu. Vlada Srbije upozorava Vladu Crne Gore da je dužna da strogo poštuje suverenitet i teritorijalni integritet Srbije, saglasno Povelji UN i načelima međunarodnog prava. U suprotnom, odgovornost za ozbiljne posledice u odnosima Srbije i Crne Gore snosiće Vlada Crne Gore.”⁷⁶

Tokom prvih petnaest meseci crnogorske samostalnosti, državni čelnici Srbije, posebno oni iz partije premijera Vojislava Koštunice, upadljivo su izbegavali bilo kakve kontakte sa predstavnicima Crne Gore. Kada crnogorska policija krajem avgusta 2007. godine nije dozvolila vladici milešev-

73 Navedeno prema: http://www.bbc.co.uk/serbian/news/2006/11/printable/061102_ceku_podgorica.shtml.

74 Isto.

75 Isto.

76 *Večernje novosti*, 5. novembar 2006.

skom Filaretu da uđe u Crnu Goru, s obrazloženjem da se nalazi na spisku osoba koje Tribunal u Hagu sumnjiči da su pomagale haškim optuženicima, a on otpočeo štrajk glađu, Aleksandar Simić, premijerov savetnik, izjavio je da je Crna Gora „kvazidržava” koja trenira strogoću nad „nedužnim ocem Filaretom”. Ministar za infrastrukturu Velimir Ilić 5. septembra nije otišao u Podgoricu na zakazani sastanak sa crnogorskim ministrom saobraćaja Andrijom Lomparom jer se, kako kažu u Novoj Srbiji, „potresao” kada je video u kako je lošem stanju vladika Filaret koji na granici sa Crnom Gorom deveti dan štrajkuje glađu: „Posle one tužne slike koju sam video, da štrajkuje glađu, smatrao sam da ako jedan srpski vladika ne može da uđe u Crnu Goru, onda ne mora ni jedan srpski ministar.”⁷⁷

Vlada Srbije nije se posle svoje sednice zvanično ogradila od izjave savetnika premijera Aleksandra Simića o Crnoj Gori kao kvazidržavi ni od postupka ministra Velimira Ilića koji je nakon posete vladici Filaretu otkazao ranije dogovorenu službenu posetu toj državi. Izostalo je i zvanično izvinjenje Podgorici. Potpredsednik Vlade Srbije Božidar Đelić uputio je izvinjenje Crnoj Gori zbog izjava savetnika premijera, ali ne u ime republičke vlade. Ministar trgovine i usluga Predrag Bubalo izjavio je, na konferenciji za novinare posle sednice vlade, da se predsednik Vlade Srbije Vojislav Koštunica neće izviniti Crnoj Gori zbog nedavnih izjava i postupaka njegovih kolega iz Vlade Srbije.⁷⁸

77 Navedeno prema: <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/12469/Ilic-nije-otisao-u-Podgoricu-zbog-Filareta>.

78 Navedeno prema: <http://www.politika.rs/rubrike/Politika/t40273>.

Nakon što je ambasadorica Crne Gore u Beogradu Anka Vojvodić uputila Vladi Srbije protestnu notu povodom Simićevih izjava i izrazila očekivanje da će povodom toga iz Beograda stići izvinjenje „sa visokog nivoa”, Vlada Srbije nije, međutim, raspravljala o odnosima Srbije i Crne Gore pod posebnom tačkom dnevnog reda, već je samo donela zaključak da Srbija priznaje sve međunarodno priznate države!⁷⁹ Na novinarsko pitanje da li očekuje zvanično izvinjenje Beograda, crnogorski ministar spoljnih poslova Milan Roćen, posle razgovora sa srpskim kolegom Vukom Jeremićem, izjavio je da su izvinjenje potpredsednika Vlade Srbije Božidara Đelića preneli svi mediji u Crnoj Gori i da je on razumeo da je srpska vlada „usvojila te zaključke, i da i vlada i premijer imaju pametnija posla kojima treba da se bave.”⁸⁰

Vuk Jeremić i Milan Roćen

Umesto izvinjenja, ministar Bubalo je na konferenciji za medije saopštio da je Beograd uputio

79 Isto.

80 Isto.

demarš Podgorici zbog zabrane ulaska episkopu Filaretu u Crnu Goru gde se nalazi deo njegove eparhije: „Vlada je izrazila čvrst stav da se mora pronaći rešenje za ulazak Filareta u Crnu Goru kako bi mu bilo omogućeno da obavlja svoje sveštene dužnosti.” Na insistiranje novinara da odgovori da li su stavovi Aleksandra Simića o Crnoj Gori kao kvazidržavi i stavovi Vlade, Bubalo je rekao da „neko ko priznaje sve suverene države ne mora da ima isti stav kao neko ko je za Crnu Goru rekao da je kvazidržava”.⁸¹

Iako je nekoliko ministara iz Demokratske stranke, koja je bila koalicioni partner Demokratske stranke Srbije posle izbora održanih 21. januara 2007. godine, izjavu Simića ocenilo kao njegov lični stav, prema mišljenju sagovornika *Politike* (jednog od bivših savetnika u Vladi Srbije koji je želeo da ostane anonimn), izjave savetnika premijera nikako se ne mogu posmatrati na taj način: „Savetnici nisu ličnosti izabrane na izborima, već imenovani činovnici koji se često menjaju. Upravo zbog toga je važno reći da odgovornost za svoje izjave ne snose savetnici, već ljudi iza čijeg autoriteta oni stoje. A da li premijer stoji iza svog savetnika, možda najbolje govori činjenica da je Simić prekjube bio član delegacije koja je sa državnim vrhom Srbije putovala u zvaničnu posetu Republici Srpskoj.” Sagovornik *Politike* je izjavio da je mogućnost da neko od savetnika „svojevoljno prenebregne” unapred utvrđene stavove kabineta vrlo mala jer je u takvom poslu „formulacija jako bitna”.⁸²

.....
81 *Isto.*

82 *Isto.*

U protestnoj noti koju je Beogradu uručila crnogorska ambasadorica, zamereno je i zbog nenajavljenog otkazivanja posete Crnoj Gori ministra za infrastrukturu Velimira Ilića. Ilić je trebalo da razgovara sa crnogorskim ministrom saobraćaja o zajedničkim projektima. Lideru Nove Srbije na tom potezu zamerio je i koalicioni partner G 17 plus, čiji je šef informativne službe Nikola Papak za *Politiku* rekao da će članovi vlade iz njegove stranke od premijera i ministra Ilića tražiti da objasne zbog čega se stranački stavovi promovišu o trošku poreskih obveznika, jer je Ilić na put u Crnu Goru krenuo službenim automobilom. Slične najave nezvanično su se čule i iz Demokratske stranke, ali se ministri iz te partije nisu oglašavali, iako su se ogradili od Simićeve izjave. Ministar Bubalo je na konferenciji za novinare rekao da samovoljno otkazivanje posete Crnoj Gori ministra Velimira Ilića ne vidi kao neopravdano trošenje novca poreskih obveznika, iako je Ilić umesto u Podgoricu otišao da poseti vladiku Filareta.⁸³

Crnogorska vlast je odlučila da vladici Filaretu dozvoli ulazak u Crnu Goru isključivo radi vršenja verskih obreda i pod nadzorom državnih organa. Tu odluku je saopštio ministar inostranih poslova Crne Gore Milan Roćen 8. septembra, na iznenada održanoj konferenciji za novinare u Podgorici, na kojoj je učestvovao i ministar spoljnih poslova Srbije Vuk Jeremić. Dvojica ministara istakli su da je odluka rezultat intenzivne diplomatske komunikacije Beograda i Podgorice i zajedničke komunikacije sa relevantnim međuna-

.....
83 *Isto.*

rodnim adresama. Roćen i Jeremić su naglasili da je razrešenju slučaja znatno doprineo i nedavni telefonski razgovor predsednika Srbije i Crne Gore Borisa Tadića i Filipa Vujanovića.⁸⁴

U intervjuu za *Vreme* Anka Vojvodić je izjavila da je Aleksandar Simić uvredio Crnu Goru: „Bila je to krupna riječ, nakon koje je trebalo da uslijedi izvinjenje. Naši budući odnosi će, nadam se, eliminisati ono što je rečeno, a što nije ispravljeno.”⁸⁵ Dozvolu da vladika Filaret može da uđe u Crnu Goru objasnila je sledećim rečima: „U duhu prepoznatljive spoljne politike Crne Gore razvijanja dobrih bilateralnih odnosa sa Srbijom, sa punim razumijevanjem za sve probleme koje Srbija ima, Crna Gora je s visokim povjerenjem u ozbiljnost i iskrenost apela državnog vrha Srbije učinila diplomatski, politički i humani gest i dozvolila vladici Filaretu da obavlja crkvene dužnosti na crnogorskom delu Mileševske eparhije. Očekujemo da će i Srpska pravoslavna crkva i država Srbija umjeti da poštuju našu odluku, da će se vladika Filaret potpuno posvetiti svojim duhovnim dužnostima među vjernicima u Crnoj Gori, a državni organi Srbije rješavanju svojih složenih političkih prilika i važnim međunarodnim aktivnostima.”⁸⁶

Istovremeno je izjavila i da nije zadovoljna odgovorom Srbije na protestnu notu zbog izjave Aleksandra Simića: „Kad uporedim sve odgovore na naš demarš, jasno je da nisam zadovoljna. Mnogi su nas uvjeravali da to nije zvaničan stav

84 Navedeno prema: <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/12742/>.

85 *Vreme*, br. 871, 13. septembar 2007.

86 *Isto*.

Vlade Srbije, a Vlada nas je 'obradovala' konstatacijom da priznaje sve međunarodno priznate države?! Savjetnik Simić, koji je predstavljen kao državni službenik, a ne član Vlade ili kabineta premijera, sutradan, nakon sporne izjave, nastavio je da razvija uvredljivu tezu o državi Crnoj Gori, u društvu najviših zvaničnika Srbije. Savjetnik Simić uvrijedio je Crnu Goru. Bila je to krupna riječ, nakon koje je trebalo da slijedi krupno izvinjenje. Naši budući odnosi biće, nadam se, takvi da će eliminisati i ono što je rečeno, a što nije ispravljeno.”⁸⁷

Kako je uočio novinar *Vremena* Slobodan Kostić, premijer Vojislav Koštunica nikada se nije pomirio sa rezultatima crnogorskog referenduma, niti se neko iz njegovog okruženja „usudio” da čestita Crnoj Gori proglašenje nezavisnosti, godišnjicu samostalnosti ili bilo šta što bi imalo veze sa crnogorskim koracima u suverenost: „Na pristojnoj distanci, u tome ga je sledio predsednik Boris Tadić. Dok su na Dan nezavisnosti, koji se obeležava 21. maja, crnogorski zvaničnici primali čestitke iz čitavog sveta, niko od državnih čelnika Srbije nije se udostojio da uputi Crnogorcima neku toplu reč. Kada je izgledalo da će Srbija biti jedina zemlja u regionu koja je prećutala rođendan najbližih suseda, sa kojima su decenijama živeli u slozi i zajedništvu, pa čak i bratski povelili rat kada su im ostale republike bivše Jugoslavije okrenule leđa, oglasio se kabinet predsednika Borisa Tadića zakasnelom čestitkom ističući, izanđalim diplomatskim jezikom, kako će Crna Gora i Srbija u budućnosti

87 *Isto*.

graditi dobre odnose. Tom nedostatku empatije se, s obzirom na povređenost zbog crnogorskog odlaska, nekako i moglo progledati kroz prste, ali je izbegavanje rukovodstva Srbije da se pojavi na svečanoj proslavi koja je potom upriličena na Cetinju bilo nedvosmislena poruka o onome što Crna Gora može da očekuje od Srbije. [...] Tokom 15 meseci crnogorske samostalnosti državni čelnici iz premijerove partije upadljivo su izbegavali bilo kakve kontakte sa predstavnicima Crne Gore. Koliko god su za vreme rahmetli Slobodana Miloševića bile otužne ode na račun srpsko-crnogorskog bratstva, toliko je postalo neprijatno medijsko zanemarivanje onoga što se dešava u Crnoj Gori. Ta zemlja je preko noći nestala sa mape sveta, tako da su građani Srbije mogli jedino da se obaveste o švercu, kriminalu, rasprodaji nekretnina, političkim ucenama lokalnih Albanaca i đuvanskoj mafiji.”⁸⁸

U vreme kada je Vojislav Koštunica bio predsednik Vlade Srbije odnosi sa Crnom Gorom našli su se na najnižem nivou. O tome su svedočile dominantne teme koje su u srbijanskoj štampi (uglavnom pod kontrolom vladajućeg režima) bile posvećene nezavisnoj Crnoj Gori. Period od referenduma u Crnoj Gori do kraja Koštuničinog mandata (7. jul 2008. godine), bio je period najintenzivnije „kriminalističke” obrade režima Mila Đukanovića u Crnoj Gori.

Crna Gora je 28. juna 2006. godine primljena u Ujedinjene nacije. Međutim, dan pred taj najavljeni događaj, veći prostor u srbijanskoj štampi posvećen je vesti da jedan deo Crne Gore zahteva auto-

nomiju. *Kurir* je vest naslovio sa „SAO Vasojevići” i posvetio zahtevu Udruženja Vasojevića za regionalnu autonomiju za pripadnike tog plemena u okviru Crne Gore i otvaranje konzulata Srbije u Andrijevići.⁸⁹ Vest o tom zahtevu preneli su istog dana *Večernje novosti* i *Blic*.⁹⁰

Za 10. septembar 2006. godine zakazani su parlamentarni izbori u Crnoj Gori. U srbijanskoj štampi teme su bile iste kao pred referendum te godine, tek prilagođene novom povodu. *Kurir* je tako svoje izveštavanje o predizbornoj kampanji stavio pod naslov – „Milo hapsio zbog letaka”.⁹¹ *Politika* obaveštava – „Medojević najavio krivičnu prijavu protiv Đukanovića”.⁹² Međutim, *Press* je sutradan izvestio – „Medo sa Milom”.⁹³ Dan pre održavanja izbora, tek je list *Danas* izvestio – „U Crnoj Gori izborna tišina”, dok su u dane izborne tišine listovi iz Srbije, koji su prodavani i na crnogorskom tržištu, objavljivali tekstove pod naslovima: „Rezultat izbora odlučuju Albanci”,⁹⁴ „Đukanović do vlasti uz pomoć manjina”.⁹⁵ Na dan održavanja izbora *Glas javnosti* obaveštava – „Aco Đukanović dao dva miliona evra za plac”.⁹⁶

Na parlamentarnim izborima održanim 10. septembra 2006. godine, uz izlaznost birača od 71%,

89 *Kurir*, 28. jun 2006.

90 *Večernje novosti*, 27. jun 2006; „Vasojevićima autonomija”; *Blic*, 27. jun 2006. – „Vasojevići za autonomiju”.

91 *Kurir*, 3. septembar 2006.

92 *Politika*, 6. septembar 2006.

93 *Press*, 7. septembar 2006.

94 *Kurir*, 9. septembar 2006.

95 *Blic*, 9. septembar 2006.

96 *Glas javnosti*, 10. septembar 2006.

MILOŠEVIĆ

Tužilaštvo u Bariju Đukanovića označilo kao vođu mafije koja je između 1997. i 2000. švercovala cigarete između Crne Gore i Italije

Neće pred tužioce?

Advokat Mila Đukanovića Enriko Tušilo potvrdio je juče da je italijanska pravosuđe završilo presudu naime istragu kojom se Đukanović tereti za šverc cigareta. Đukanovićev advokat je podgoričkom sudu Antena M rekao da će, posle presudi dokumentacije tužilaštva, odučiti o daljnjim postupcima, i dodao da je „samo govornik o tome da će se Đukanović pojaviti pred italijanskim sudovima“.

Mi smo sada napokon na početku postupka koji će tretirati da razjasni neke stvari. Pajse godina misterija i tajni sada je moguće videti na čemu se iznova optuži protiv Đukanovića, jer će dokumentacija tužilaštva biti dostupna odmah - rekao je Tušilo.

MUP štitilo kriminalce

Subotić je u Svačarska banaka upitao pravnika koji je zatim predložio u Crnu Goru, a odložio na Kipar. U tri prvotna optuženika koji su uhapšeni, jedan je upravno novcem dobio ime od „opreza na tranzit“ kroz Crnu Goru.

DPG demantuje

Portparol crnogorske vlade Jovica Đukanović potvrdio je juče da su „anonimni“ optužili Milo Đukanovića za šverc cigareta, ali je tu poruku odmah i odbio da sa zakonom i taj poruku je razina i pre dolaska DPG na vlast - rekao je Novaković.

Prijavi novac preko banaka u Svačarskoj, Lihenštajnu i na Kipru prao Čane Subotić

Gore koji je smogao ruku u tom periodu uvela krijumčarska mreža. Novac je uplaćivan na račun u švajcarskoj banci, a zatim korišten za razna isplaćivanja i investicije, na potpuno različitim računima u banci u Liechtenštajnu.

Đukanović je omoljivčan da je Đela Torcu dva desetka da mu otkrije u Crnu Goru svoju ličnu tona cigareta koje su kasnije krijumčarskim kanalima glomazno unete u Italiju.

Krijumčarske je mreže preko „Zetkuma“ u vrh crnogorske policije omogućilo je da šverci cigareta uplove u luke Zelenika i Bar. U isto vre-

„Nikakvih kriminalnih radnji u vezi sa švercom cigareta u Crnoj Gori nije bilo. Bilo je iznenađenje optužiti ga i tu poruku odmah i odbio da sa zakonom i taj poruku je razina i pre dolaska DPG na vlast - rekao je Novaković.“

Prema njegovim rečima, optužbe o smučanju Đukanovića u šverc cigareta su „sve u obliku političke motivisanosti“, čiji je cilj „slikoviti da su kroz DPG“ koji je na vlasti u Crnoj Gori već 17 godina.

Iznenadjen je bio i bivši vice portparol Ministarstva vanjskih poslova Đukanovićevog advokata Enriko Tušilo, koji je demantovao da je tužilaštvo u Bariju.

„Nije tačno da sam obavestio da sam čitavo vreme sam izmisljen, jer prvi put sam obavestio da se moraju dati potpuni veći sa svim izjavama - rekao je Đukanović.“

Otkucao ih Andrija Drašković

Na osnovu istrage iz 1999. godine utvrđeno je da je Milan „šraf“ Milivo Matković družine bio Andrija Drašković, koji je, prema Informacijama Kurira, pomogao tužilaštvo u Bariju da raziskrina „šumavsku mafiju“, zbog čega je mogao da dođe u status zadržanog svedoka i ovom presudi. Drašković je međutim uhapšen u Nemačkoj, a potom izručen Italiji po zahtevu pravosuđa organa te države.

Tužiocu navode da su italijanski mafijasi na Draškovićem sklopili di primokome je on bio dužan da obezbedi neometan promet švercovanog duvana i faklo zahteva italijanskim kriminalcima, a u zamenu je dobivao potpuni monopol u nabavi heroina i kokaina.

Kurti, 23. jun 2007

MILO I ČANE GLAVNI ŠVERCERI!

BARI - Italijanska agencija ANSA iz Barija javila je juče da je „medunarodna mafijaska grupa“ na čijem čelu se nalazi zlo Milo Đukanović, u periodu od 1997. do 2000. godine, zalagala ilegalnu trgovinu cigareta između Crne Gore i italijanske pokrajine Pulje, zamedila više desetina miliona evra. ANSA je, pozivajući se na detalje iz istrage tužilaštva u Bariju, prenela da je istraženo utvrđeno da je tako zaraden prihod na putu pranja novca prošao kroz Svačarsku, Crnu Goru, Kipar i Lihenštajnu.

Istrazitelji iz Barija optužuju Đukanovića da je na čelu međunarodne mafijaska grupe za ilegalnu trgovinu cigaretama, a Subotića za pranje novca

Đukanović se tereti da je bio vođa mafijaskog udruženja koje su činili i predstavnici mafije iz Pulje i dvojica privrednika sa Italiji.

Ona je optužena da je bila posrednik između predstavnika mafije iz Pulje i vrha crnogorske vlade, pre svega, kako su izveli istrage, s tadašnjim predstavnikom Đukanovićem kao i Brankom Vujosevićem i Veselinom Barovićem, optuženim u istom procesu. (ZAVAG)

10 GLAS XRONIKA SVETA 23. JUN 2007

Đukanović osumnjičen za šverc cigareta

BARI - Italijanska agencija ANSA iz Barija je javila je juče da je „medunarodna mafijaska grupa“, na čijem čelu se nalazi Milo Đukanović, između 1997. i 2000. godine, zalagala ilegalnu trgovinu cigareta između Crne Gore i italijanske pokrajine Pulje, zamedila više desetina miliona evra, prenosi beta. Povećavajući se od detalje iz istrage tužilaštva u Bariju, ANSA je prenela da je istraženo utvrđeno da je tako zaraden prihod na putu pranja novca prošao kroz Svačarsku, Crnu Goru, Kipar i Lihenštajnu.

Istrazitelji iz Barija osumnjičuju Milo Đukanovića, bivšeg premijera i predsednika Crne Gore, kao i bivšeg potpredsednika privredne agencije Miroslava Ivanuševića i još 13 osoba da su zajedno prelamirali ilegalne istrage koje se odnose na period između 1994. i 2002. godine.

Švajcarskim državljanstvom, Franko dela Tore i Đerardo Komu, protiv kojih se vodi oduvojen proces.

Prema istrazi tužilaštva u Bariju, da mesecima u Crnu Goru unose kilogram tonu cigareta koje su kasnije krijumčarskim kanalima glomazno unete u Italiju.

Među optuženima su i Dušanica Pešić-Jeknić, koji je bivša trgovinska predstavnik Crne Gore u Italiji, kao i Branko Vujosević, Veselin Barović i Brankoslav Miličević.

Istragom iz 1999. godine utvrđeno je i da je poslednji dogovor mafijere iz Crne Gore iz Pulje o kontroli i upravljanju ilegalnom trgovinom. Taj dogovor su italijanski mafijasi sklopili sa Andrijom Draškovićem, kojom istragitelji u Bariju smatraju jedinom od glavnih mafijarskih vođa na prostoru bivšeg Jugoslavije.

Drašković je u zamenu za monopol u nabavi heroina i kokaina italijanskim bezgričcima, koje su se krijali u Crnoj Gori, obezbedio nezmetan promet švercovanog duvana i faklo zahteva italijanskim kriminalcima u Nemačkoj i izručen Italiji.

Đukanović je osumnjičen da je Đela Torcu dva desetka da mu otkrije u Crnu Goru svoju ličnu tona cigareta koje su kasnije krijumčarskim kanalima glomazno unete u Italiju.

Krijumčarske je mreže preko „Zetkuma“ u vrh crnogorske policije omogućilo je da šverci cigareta uplove u luke Zelenika i Bar. U isto vre-

Tužilaštvo Barija pokrenulo opsežnu istragu

Milo Đukanović

Stanko Subotić

Andrija Drašković

Milo osumnjičen za šverc cigareta

Bivšeg premijera i predsjednika Crne Gore Mila Đukanovića tužilaštvo italijanskog grada Bari teško je optužilo da je šef međunarodne mafijaške grupe koja je između 1997. i 2000. godine zahvaljujući krijumčarenju cigareta zaradila više desetina miliona evra, prenosi italijanska agencija Ansa. Prema izveštavanju ove agencije, koja je objavila detalje iz istrage tužilaštva u Bariju, pomenuta grupa je švercovala cigarete između Crne Gore i italijanske pokrajine Pulje. Podgorički dnevnik list "Jug", pozivajući se na italijansku agenciju Ansa, prenosi da su tužici u italijanskom gradu Bariju, Eugenio Pontasili i Ducepe Selci, završili istragu i odlučili da pokrenu sudski proces protiv bivšeg premijera Crne Gore Mila Đukanovića, bivšeg potpredsjednika Vlade Crne Gore Miroslava Ivaniševića i nekadašnje trgovinske predstavice Crne Gore u Italiji Dušanke Pešić. Jeknić zbog šverca cigareta u periodu od 1994. do 2002. godine. Osim njih, tužbom je obuhvaćeno još desetak osoba.

Završena istraga
Prema istrazi tužilaštva u Bariju, Đukanović se tereti da je bio vođa mafijaškog udruženja, čiji su članovi bili italijanski mafijosi i dvojica biznismena sa švajcarskim državljanstvom - Franko dela Tore i Denardo Komo, koji se nalaze u italijanskom zatvoru. Istražitelji iz Barija obavestili su Đukanovića i ostale osumnjičene da su završene preliminarne istrage koje se odnose na period između 1994. i 2002. godine.

► Bivši premijer Crne Gore označen kao šef mafijaške grupe

U skorsom saslušanju
Optuženi sada imaju rok od 20 dana da zarađe da budu saslušani ili da predstave svoju odbranu - po isteku tog roka, gotovo sigurno biće podnet zahtev za pokretanje postupka. Prema istrazi tužilaštva u Bariju, za pranje novca je bio zadužen Stanko Subotić. On je, u švajcarsku banku uplaćivao novac koji je zatim prebacivan u Crnu Goru a odane na Kipar, u tri privamna osoblja od kojih je jedan javljao upravo novcem dobijenim od šverca na tranzit kroz Crnu Goru. Novac je uplaćivan na račun u kiparskoj banci, a zatim korišćen za raznu isplatu i investicije, pa potom navodno prebacivan u banke u Lihenštajnu, prenosi Ansa. Đukanović je optužen da je Dela Tori dao dozvolu da

meščno u Crnu Goru uvozi hiljadu tona cigareta koje su kasnije krijumčarskim kanalima gisnera unose u Italiju. Optužen je da je pomogao ilegalnu prodaju preko preduzeća "Zeattans", da je preko vrha crnogorske policije omogućio da krijumčarski gisneri uplove u luke Zelenika i Bar, kao i da je obezbedio zaštitu italijanskim beguncima - kriminalcima koji su se krali u Crnoj Gori.

Istragom iz 1999. godine utvrđeno je i da je postojao dogovor mafije iz Crne Gore i iz Pulje o ilegalnoj trgovini. Taj dogovor su, prema tužilaštvu u Bariju, italijanski mafijosi sklopili sa Andrijom Draškovićem, kojeg istražitelji u Bariju smatraju jednim od glavnih mafijaških vođa na prostoru bivše Jugoslavije. Drašković je, u zamenu za monopol u nabavci heroina i kokaina, italijanskim beguncima koji su se krali u Crnoj Gori obezbjeđivao zaštitu. Drašković je nedavno uhapšen u Nemačkoj i izvezen u Italiju.

DPS sve demantuje
Porparol crnogorske vlade izjavio je juče da su "neoznove optužbe" o umešanosti predsjednika i parije Mila Đukanovića u šverc cigareta. I Miroslav Ivanišević juče je negirao da su ga istražitelji iz Barija obavestili da je u Italiji završena preliminarne istrage protiv njega i još 12 osoba u vezi sa švercom cigareta preko Crne Gore. **Bašić** / **Željko**

Na Kipru 500 miliona evra

Prema navodima Anse, na računu 03854109703940 u jednoj kiparskoj banci istražitelji su otkrili 500 miliona evra, a taj novac je korišćen za investicije u Crnoj Gori. Podgoričke "Vijesti" pozivajući se na svoje izvore, tvrde da su italijanski agencijski Društvo za borbu protiv mafije (DIA) ušli u trag prljavom novcu, te da je izvođenje pred sud ovih lica neminovno.

BLIC 5

TEMA DANA

PONEDJELJAK 25. JUN 2007.

OPTUŽBE ITALIJANSKOG TUŽILAŠTVA

FOTO: S. MARJČIĆ

Đukanović ćuti o švercu cigareta

Činjenicu da je italijansko tužilaštvo označilo dojučerašnjeg premijera Crne Gore Mila Đukanovića kao šefa međunarodne mafijaške grupe za šverc cigareta, vladajuće političke strukture pokušale su juče da prikažu kao zavjeru protiv DPS-a i te zemlje. Istovremeno, crnogorsko tužilaštvo je saopštilo da do sada nisu dobile ni zvanično ni nezvanično obavještenje od italijanskih kolega da je istraga završena.

Branka Vujovićeva i još desetak osoba. Tužilaštvo iz Barija, prema navodima italijanske agencije ANSA, tereti Đukanovića za krivično delo "mafijaško udruživanje" i navodi da su ovoj grupi bili i švajcarski državljani Franko dela Tore i Denardo Kuomo. Italijanski tužici su izjavili da su obavestili optužene da će protiv njih biti pokrenut sudski proces.

I dok se Đukanović ne oglašava, njegov advokat Enriko Tućilo tvrdi da ne postoji nijedan dokument koji bi mogao povezati umešanost bivšeg premijera u šverc cigareta ili ga dovesti u vezu s tajnim računima koje je navodno otkrila istraga. - Još nisam pročitao ovu dokumentaciju tužilaštva, ali, po meni, nema više sumnje da ta obima dokumentacije koja postoji u tužilaštvu u Bariju u potpunosti negira optužbe istražnih sudija. Posle više evropskih inspekcija sa pozitivnim ishodom, nije logično zastupati stav o postojanju ilegalnih računa - rekao je on, a preneli su crnogorski mediji.

O zvaničnom saopštenju DPS-a navodi se da, politički protivnici žele da dezavuiraju DPS i crnogorsko rukovodstvo" i da je to „ponavljanje prakse iz prethodnog perioda, koja je ostala bez efekta".

Posle završetka istrage o međunarodnom švercu cigareta koji se odvijao preko Crne Gore u periodu od 1994. do 2002. godine, italijanski tužici iz Barija najavili su optužnice protiv bivšeg crnogorskog premijera i predsjednika Mila Đukanovića, bivšeg ministra finansija Miroslava Ivaniševića, privredne predstavice Crne Gore u Italiji Dušanke Pešić-Jeknić, Stanka Subotića, Caneta, Andrije Draškovića, Branislava - Brana Mićunovića, Veselina Barovića,

Prima navodima istrage, Subotić je otkriven da je bio zadužen za pranje novca od šverca cigareta preko banaka u Švajcarskoj, Crnoj Gori, na Kipru i u Lihenštajnu. -To nije tačno i nema veze s postupkom koji se protiv Subotića vodi u Beogradu. S tim baljuzgarijama moj klijent nema ništa - kaže Vlada Pavićević. **B. C. - N. E.**

petak, 17. avgust 2007.

CRNOGORSKI NEZAVISNI MEDJELNIK

190 strana

1000 870 godina 1991

ripravnik, premijer, bankar

MILO CARE OKLE PARE

crnogorski autoput

KILOMETRI OBECANJA

proili mladrag Jekić

PONUĐA KOJA SE ODBIJA

VI. PRIZNAVANJE KOSOVA

Od uspostavljanja diplomatskih odnosa dveju država 22. juna 2006. godine, uz stisak ruke ministara spoljnih poslova Miodraga Vlahovića i Vuka Draškovića u Beogradu, ni crnogorski ni srpski državnici nisu se „utrkiivali” da posete jedni druge. Na stazi koju su mnogi želeli da vide utabanu, prepreke kao da su nicale same od sebe.

Ni izbor ambasadora Srbije u Podgorici nije mogao da prođe bez političkih potresa. Kako su izveštavali mediji, „minuti su delili” Radmilu Hrustanović, zamenicu gradonačelnika Beograda, od kandidature za prvog ambasadora Srbije u Crnoj Gori. Njen odlazak u Podgoricu na predlog Demokratske stranke sprečio je premijer Vojislav Koštunica. Šef diplomatije Vuk Jeremić došao je na sednicu Vlade Srbije sa predlogom da Hrustanovićeve bude kandidat za ambasadora u Crnoj Gori. Iako se u medijima dani ma pisalo da je upravo ona kandidat za ambasadora u Podgorici, ministri iz Demokratske strane Srbije i G17 plus bili su „zatečeni” i „iznenađeni” kada su pred sam početak sednice u materijalima za kadrovsku politiku videli takav predlog. Tvrdili su da je Jeremić bez dogovora u vladajućoj koaliciji i na „mala vrata” hteo da „progura” Hrustanovićeve za ambasadora u Crnoj Gori. Pre nego što je počela sednica, premijer Koštunica je saopštio da Vlada neće odlučivati o kandidatima za ambasadore.¹

¹ *Večernje novosti*, 23. jul 2007.

Dugo iščekivan dolazak prvog srpskog ambasadora u Crnu Goru dogodio se tek 5. marta 2008. godine. Zoran Lutovac je predao akreditivna pisma crnogorskom šefu diplomatije godinu dana pošto je u Beogradu već postavljena crnogorska ambasadorka Anka Vojvodić.

Na prvu zvaničnu posetu srpskog šefa diplomatije Crnoj Gori čekalo se čitavu godinu. U julu 2007. godine Vuk Jeremić je otišao u Podgoricu, a sedam dana kasnije i tadašnji predsednik srpskog parlamenta Oliver Dulić. Istog meseca, Crnoj Gori je bio i potpredsednik vlade Božidar Đelić. Prva poseta šefa crnogorske diplomatije Milana Roćena Beogradu iz septembra 2007. godine, prošla je u znaku protestnih nota koje su prethodno razmenili Podgorica i Beograd zbog izjave savetnika srpskog premijera Aleksandra Simića o Crnoj Gori kao „kvazidržavi” i slučaja vladike Filareta. Roćen se, bilo je više nego uočljivo, sastao samo sa državnim zvaničnicima iz reda Demokratske stranke – Božidarom Đelićem, Oliverom Dulićem i Vukom Jeremićem.²

U leto 2008. godine Vuk Jeremić je posetio Podgoricu i lobirao za podršku srpskoj inicijativi u Ujedinjenim nacijama u vezi sa za Kosovom i

² „Dva oka još daleko”, *Večernje novosti*, 1. oktobar 2008.

Metohijom. Sastao se sa predsednikom Filipom Vujanovićem i ministrom inostranih poslova Milanom Roćenom. Preneo je „nade” Beograda da će Podgorica nastaviti sa politikom uzdržanosti priznanja jednostrano proglašene kosovske nezavisnosti.³

Blokadu u odnosima Beograda i Podgorice prekinuo je novi srpski premijer Mirko Cvetković. On je posetio Crnu Goru 1. oktobra 2008. godine i „ušao u istoriju” kao prvi srpski premijer koji je posetio nekada bratsku republiku posle njenog osamostaljenja. Cvetković je obavestio Đukanovića da Srbija očekuje da će pitanje jednostranog priznavanja nezavisnosti nakon stava Generalne skupštine Ujedinjenih nacija biti preneto sa političkog u pravni kontekst. Đukanović je, uz puno uvažavanje politike Vlade Srbije, ponovio da će pozicija Crne Gore biti i dalje veoma odgovorna, odnosno da će slediti strateške državne interese koji obezbeđuju njenu skorbu evropsku i evroatlantsku budućnost. Crnogorski premijer je i tada ponovio da je izgradnja najboljih odnosa sa Srbijom u interesu Crne Gore i da sa svim ostalim zemljama regiona deli iste vrednosti na putu ka Evropskoj uniji.⁴

Ali, samo nekoliko dana kasnije, u trenutku kada je postalo izvesno da će Crna Gora priznati nezavisnost Kosova, nastupili su novi nesporednici. Vlada Crne Gore je, naime, usvojila Uredbu o bržim integracijama u Evropu, što je ocenjeno kao uvod u priznavanje nezavisnosti nekadašnje

3 Isto.

4 Isto.

južne srpske pokrajine. U tom periodu, Generalna skupština Ujedinjenih nacija raspravljala je o predlogu Srbije da Međunarodni sud pravde u Hagu oceni legalnost nezavisnosti Kosova. Da bi inicijativa Beograda prošla, za nju je trebalo da glasa većina zemalja članica UN koje će učestvovati u glasanju. To se i desilo, što je službeni Beograd doživeo kao veliki trijumf svoje politike izražene sintagmom „i Kosovo i Evropa”.

Vuk Jeremić, šef srpske diplomatije, izjavio je da bi potez priznavanja Kosova od Crne Gore u „ovom trenutku bio nož u leđa Srbiji”. Crnogorski predsednik Filip Vujanović je rekao da je tom izjavom Jeremić izašao iz diplomatskih okvira i da je u suprotnosti sa dobrim manirima koje je do tada pokazivao: „Ova izjava je nediplomat-ska, Crna Gora nikada nikome nije zabijala noževe i nikome nikada nije radila iza leđa, ali prosto ne može da trpi štetu za svoju državu i svoje građane, slijedeći nešto što je zaista nemoguće bez štete slijediti. Crna Gora je upravo i iznad svega, cijeneći delikatnost tog pitanja, svoj stav o izjašnjenju odlagala, čekajući vrijeme kada će to biti za Crnu Goru i njen dalji integracioni put nemoguće dalje odlagati.”⁵

Predsednik Crne Gore Filip Vujanović izjavio je da je pozicija Crne Gore takva da je nemoguće odlagati izjašnjavaње o Kosovu zbog nastavka njene integracije u Evropsku uniju i NATO: „Sada je pitanje da li smo mi spremni da trpimo državnu štetu i da ugrozimo naše integracije u EU i

5 Navedeno prema: <http://www.b92.net/info/vesti>.

NATO ili ćemo slijediti potrebu da izbjegnemo evidentnu štetu u važnim projekcijama Crne Gore, od kojih zavisi kvalitet njenog života.”⁶

Crnogorski predsjednik je najavljenju kandidaturu Crne Gore za članstvo u Evropskoj uniji doveo u direktnu vezu sa izjašnjavanjem o statusu Kosova i u tom smislu naveo da postoji „jasno očekivanje” članica Evropske unije da Podgorica „slijedi politiku koju one imaju prema regionu”. Crnogorski predsjednik je ocenio i da Crna Gora zbog odnosa Beograda prema Kosovu „ne može da trpi štetu za svoju državu i njene građane”.⁷

Milo Đukanović je izjavio da crnogorsko rukovodstvo mora da vodi računa o nacionalnim interesima kada je u pitanju priznanje kosovske nezavisnosti jer ima mandat birača da donosi odluke u interesu države i naroda: „Mi smo odgovorni ljudi koji su preuzeli mandate koje su nam građani dali na izborima i u obavezi smo da povlačimo one poteze za koje vjerujemo da donose najviše dobra našoj državi i narodu.”⁸

Izjavu ministra inostranih poslova Srbije Vuka Jeremića da bi crnogorsko priznanje nezavisnosti Kosova u tom trenutku predstavljalo zabijanje noža u leđa Srbiji, Đukanović je prokomentarisao rečima: „Nemam neki poseban komentar, naravno, ministar inostranih poslova Srbije ima pravo i na takav doživljaj. Što se nas tiče,

6 Izjava Filipa Vujanovića Radiju Crne Gore.

7 Isto.

8 Izjava Mila Đukanovića na svečanosti u Danilovgradu povodom 7. oktobra, Dana Vojske Crne Gore.

više puta smo kazali da naši potezi nijesu sračunati da bilo kome nanese štetu. Svako mora da vodi računa o interesima naroda i države koju predstavlja. Želim da vjerujem da državno rukovodstvo Srbije o tome vodi računa. Ima situacija kao što je ova, gdje nam se interesi očigledno ne podudaraju. U toj situaciji državno rukovodstvo mora da vodi računa o nacionalnim interesima Crne Gore.”⁹

Đukanović je još rekao kako je uveren da je Rezolucija o ubrzanju evropskih i evroatlantskih integracija Crne Gore, koja je usvojena u Parlamentu, „izraz tih interesa” i da će „na tragu takvog opredjeljenja i ostali državni organi povlačiti obaveze sa svojom ustavnom nadležnošću”.¹⁰

Treba reći i da je bivši srpski premijer Vojislav Koštunica 7. oktobra 2008. godine izjavio da treba tužiti Crnu Goru ako prizna Kosovo. Koštunica je naveo da je prilikom usvajanja crnogorske Rezolucije o neophodnosti ubrzanja procesa integracija Crne Gore u evropske i evroatlantske strukture iznet stav da će Crna Gora podržati inicijativu Srbije u Generalnoj skupštini UN i istovremeno priznati jednostranu nezavisnost Kosova: „Tužbe protiv država koje su protivpravno priznale postojanje nove albanske države na tlu Srbije, najbolje je rešenje u interesu zaštite naših državnih i nacionalnih interesa.”¹¹

9 Isto.

10 Isto.

11 *Večernje novosti*, 7. oktobar 2008.

Crna Gora je 9. oktobra 2008. godine priznala nezavisnost Kosova. To je saopštio oko 19 časova, posle sednice Vlade, ministar spoljnih poslova Milan Roćen. Crna Gora je 49. država koja je u poslednjih 236 dana od usvajanja deklaracije o nezavisnosti u kosovskom parlamentu, priznala novu državu: „Crna Gora je priznala nezavisnost Kosova. Ma šta mislili o pravnom aspektu, nezavisnost Kosova je realnost i nemamo pravo da zatvaramo oči pred tom činjenicom.” Roćen je izjavio i da je Kosovo pre svega pitanje političke realnosti i da je interes Crne Gore bio da osigura stabilnost na granicama. Istakao je i da je priznavanje nezavisnosti u skladu sa Rezolucijom o evropskim integracijama koju je pre nekoliko dana usvojio tamošnji parlament.¹²

Vuk Jeremić je izjavio da je odluka Crne Gore reakcija onih čije su ideje poražene u plenumu Generalne skupštine UN: „To je pokušaj limitiranja efekata naše pobeđe u UN i plod pritiska onih koji su doživeli težak poraz na sednici Generalne skupštine UN. Mi smo ozbiljni kada je reč o narušavanju našeg teritorijalnog integriteta i suvereniteta i zato je Vlada Srbije odlučila da ambasadora Crne Gore u Srbiji proglasi za nepoželjnu osobu i protera je.”¹³

Vuk Jeremić je odmah uručio protestnu notu Anki Vojvodić, ambasadoru Crne Gore u Beogradu. Dat joj je rok od 48 časova da napusti Srbiju. Anka Vojvodić je izjavila: „Smatram da je ova mjera politički nepromišljena. Iskreno,

12 Navedeno prema: <http://www.b92.net/info/vesti>.

13 Isto.

očekivali smo razumijevanje od Srbije, jer Crna Gora nema pretenzije da naruši bilo čiji teritorijalni integritet niti suverenitet, kao što Srbija tvrdi. Mi se nadamo da će se stvari ipak nekako izgladiti.”¹⁴

Crna Gora nije, međutim, preduzela meru reciprociteta, pa ambasadoru Srbije u Podgorici Zoranu Lutovcu nije uskraćeno gostoprimstvo. Crnogorski ministar inostranih poslova Milan Roćen je izjavio: „Mogu samo da izrazim žaljenje zbog takve, po mom mišljenju, ishitrene odluke Vlade Srbije, koja će, verujem, biti kratkoročna. Crna Gora na liniji svog opredjeljenja da gradi odnose povjerenja, uvažavanja i saradnje sa svim susjedima, posebno sa Srbijom, neće preduzeti recipročnu mjeru prema ambasadoru Srbije u Crnoj Gori.”¹⁵

Crnogorski premijer Milo Đukanović i potpredsednik Vlade Svetozar Marović potvrdili su da bi Crna Gora preispitala odluku o priznanju nezavisnosti Kosova ukoliko bi Međunarodni sud pravde ocenio da je ta odluka nelegalna. Kasnije se pokazalo da je to bila još jedna pogrešna procena službenog Beograda. Srbija je tražila odgovor na pitanje: „Da li je unilateralna deklaracija Privremenih institucija samouprave na Kosovu o nezavisnosti od 17. februara 2008. godine u saglasnosti s međunarodnim pravom?” Za rezoluciju Srbije glasalo je 77 prisutnih država, protiv je bilo šest, dok su 74 zemlje bile uzdržane. Vuk Jeremić je izjavio da usvajanje rezolucije

14 Isto.

15 Isto.

Srbije u Generalnoj skupštini UN predstavlja pobjedu ne samo Srbije već i međunarodnog prava i pravde u međunarodnim odnosima: „To je rezultat napornog rada svih državnih organa u poslednjih nekoliko meseci na čelu sa predsednikom Tadićem.”¹⁶

Nekoliko dana pre nego što su crnogorske vlasti donele odluku o priznanju Kosova, intenzivno su obnovljeni novinski članci posvećeni višegodišnjoj temi – režim Mila Đukanovića i šverc. *Glas javnosti* je u članku pod naslovom „To je davno ispričana priča” preneo izjavu Dušanke Pešić Jeknić, osumnjičene da je predstavljala „vezu” između crnogorske vlasti i mafije.¹⁷ Istog dana beogradski *Press* je objavio tekst pod naslovom „Milo dao licencu za šverc”.¹⁸ *Politika* se pridružila tekstem „Đukanovića štiti imunitet, Drašković i Subotić optuženi”.¹⁹ Slično je izveštavao i novosadski *Dnevnik* naslovivši tekst sa „Cane i Andrija na sud, Milo se izvukao”.²⁰

Nekadašnje udarne pesnice Miloševićeve ratne propagande isticale su da Crna Gora odavno više nije srpska država i da Crnogorci nisu Srbi, a da je u tome presudnu ulogu imala „međunarodna zavera” protiv Srbije. Ratko Dmitrović je, na primer, pisao da je vrhunac bio referendum iz 2006. godine, na kojem su građani Crne Gore odlučili da obnove svoju samostalnu

16 Navedeno prema: <http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2008&mm=10&dd=08&nav>.

17 *Glas javnosti*, 7. oktobar 2008.

18 *Press*, 7. oktobar 2008.

19 *Politika*, 7. oktobar 2008.

20 *Dnevnik*, 7. oktobar 2008.

državu: „Da li je to legitimno? Jeste. To što su preci – ovih koji se danas izjašnjavaju kao Crnogorci – bili Srbi, i to žestoki Srbi, ništa ne znači i ne menja na stvari. Ti i takvi Srbi Crne Gore odavno nisu živi. Ovi koji su ih nasledili beže od Srba i srpstva kao đavo od krsta. Ostalo je još nekoliko desetina hiljada Srba u Crnoj Gori koji će, budimo realni, brzo rasprodati ono što imaju i odseliti se u Srbiju. Taj proces je u toku. A Crnogorci, ovi koji se stide Njegoša i njegovog srpstva, uradiće sve što od njih traže i očekuju iz Vašingtona i Brisela. Među tim očekivanjima priznanje nezavisnog Kosova spada u prioritete. Na Srbiji je da prihvati realnost. Sadašnjim Crnogorcima Hrvati i Šiptari bliži su i miliji nego Srbi. Ovo je istina koju Srbi moraju da prihvate, koliko god im teško padala. A u takvoj istini Kosovo je sastavni deo priče. Nema tu nikakvog iznenađenja.”²¹

O odluci Vlade Crne Gore da prizna državu Kosovo čitaoci beogradskog *Kurira* mogli su neposredno da saznaju iz teksta objavljenog 10. oktobra pod naslovom „Izdaja” ili iz teksta pod naslovom „Izvinjenje građanima Srbije”. U tom tekstu prenesena je izjava bivšeg predsednika Crne Gore Momira Bulatovića da on zbog te odluke oseća „tugu i stid” i dodaje: „Ne mogu ni da zamislim šta bi na nju rekli Njegoš, kralj Nikola, Marko Miljanov i svi drugi koji su stvarali Crnu Goru.”²² Slično je tu vest obznanio i *Blic* pod naslovom „Momir Bulatović se izvinio gra-
.....
21 R. Dmitrović, „Crnogorci i država Kosovo”, *Vesti*, 8. oktobar 2008.
22 *Kurir*, 10. oktobar 2008.

đanima Srbije”, a u tom listu se tog dana našla i vest pod naslovom „Prištinski mediji zahvaljuju Crnoj Gori”.²³

Politika je vest o priznavanju objavila sa dozom patetike u naslovu „I Crna Gora priznade Kosovo”. U članku je veći deo prostora posvećen aktivnostima šefa opozicionog SNP-a Andrije Mandića i njegovom zahtevu da se o odluci o priznavanju Kosova odlučuje na referendumu. U istom broju, nalazi se još jedan tekst posvećen ovoj temi – „Koštunica: Crnu Goru tužiti Međunarodnom sudu pravde”. Tužba bi po Koštuničinim rečima trebalo da usledi zbog „protivpravnog” priznanja Kosova od crnogorskih vlasti.²⁴

„Crnoj Gori crven obraz” – bio je naslov članka o priznanju u *Večernjim novostima*, u kojem se navode reči srpskog ambasadora u Podgorici Zorana Lutovca da je „od albanskog lidera na Kosovu saznao da će doći do ove odluke”. U istom broju prenesena je i izjava predsednika Tadića pod naslovom „Loš potez”.²⁵

Blok političkih partija u Crnoj Gori koji se protivio odluci crnogorskih vlasti da priznaju Kosovo reagovao je uličnim protestima koje je zakazao za ponedeljak, 13. oktobra. Dan pred protesta, u nedelju 12. oktobra, gotovo svi beogradski listovi dali su doprinos podizanju „mobilizacionog” nivoa zakazanih protesta.

23 *Blic*, 10. oktobar 2008.

24 *Politika*, 10. oktobar 2008.

25 *Večernje novosti*, 10. oktobar 2008.

Tog dana *Glas javnosti* obaveštava o protestnim vožnjama u mnogim crnogorskim mestima, kojima je najavljivan skup u Podgorici, pod poznatim naslovom „Ne damo Kosovo”.²⁶ *Press* je podizanju tenzija pred skup doprineo naslovom „Milo gori i od Turaka”.²⁷

Pridružile su se i *Večernje novosti* člankom adekvatnog naslova „Nezadovoljstvo i gorčina sve snažniji!”, u kojem je narastanje negativne reakcije na priznanje u Crnoj Gori upoređeno sa „lavinom”.²⁸ Beogradski *Kurir* je, po pravilu, otišao najdalje. Tog dana stanju u Crnoj Gori posvetio je nekoliko tekstova, pod karakterističnim naslovima „Protest, pa rušenje režima”, „Zamukli od sramote” i konačno – „Heroinaska nezavisnost”. U poslednjem navedenom, *Kurir* prenosi tumačenje bivšeg šefa beogradske policije Marka Nicovića o razlozima koji su primorali Đukanovića na takav potez: „Iza odluke crnogorskih vlasti, prvenstveno

26 *Glas javnosti*, 12. oktobar 2008.

27 *Press*, 12. oktobar 2008.

28 *Večernje novosti*, 12. oktobar 2008.

ПОЛИТИКА

Београд, petak 10. oktobar 2008.
Број 14077 издање СУ

Оснивана 1904. године
Оснивач Александар Губаревић

Примерак 30 динара
УГРИДА

И Црна Гора признаде Косово

Мило Ђукановић, премијер Црне Горе

Влада с премијером Милом Ђукановићем на челу одлучила донела само дан након што су УН прихватиле да се о проглашеној независности Косова и Метохије расправља у Међународном суду правде у Хагу

Од нашег сјајног дописника

Поздравља, 9. октобра – Влада Црне Горе одлучила је да призна једнострано проглашење независности Косова и Метохије и да Приштини успостави нормалне дипломатске односе, саопштио је министар спољних послова Милом Работићем изјављујући након одлуке Владе. Работић је рекао да то није изненађење за широк јавност, те да је признање Косова део европских обавеза Црне Горе и да ће грађани Црне Горе саопштити како је то „у њиховом интересу и у интересу државе Црне Горе“. Он је саопштио да очекује да ће и Србија размотрити одлуку Владе Црне Горе о признавању независности Косова, јер је то „у интересу стабилности региона“.

Влада с премијером Милом Ђукановићем на челу је тачку одлуку довела само дан након што је Генерална скупштина УН одлучила предлоге Србије да се једнострано проглашење независности Косова и Метохије свалачу у надлежност Међународног суда правде у Хагу. Са такве одлуке Ђукановићем упутио је саопштење на представницима црногорске парламентарне опозиције са којима је имао једночасовни расправу у првој седници владе и који су му прелили да ови тачку одлуку никада неће признати.

Током дана Скупштина Црне Горе направила је ваздух на захтев Српске алисте, због консултација, а поводом најаве да би црногорска влада, на јучерашњем саопштењу, имала да донесе одлуку о признавању Косова. Посланик СП Бора Давидовић каже да је, по диктираној процедури, на седници рес. владе свакико не питање признања Косова и због тога је затражио паузу у раду парламента. Почему нико је једнако питање да се одлучује о признавању Косова доноси у тренутку када Скупштина заврши рад и да се након тога сви политичари као да се извршавају „де-око“, рекао је Давидовић. „Председник Српске народне странке Андрија Мандић у последњем раду парламента поставио је остале опозиционе лидере на дебатну“.

У тренутку када је трајала пауза на дневном раду у венама дебате био је извештај о раду парламента црногорске владе на прошлу годину. страна 3

premijera Mila Đukanovića, da prizna jednostrano proglašenu nezavisnost južne srpske pokrajine, najverovatnije stoji naplata hipoteka iz prošlosti, ali i pritisak raznih kriminalnih grupa i narko kartela s Kosova i iz Albanije s kojima je sam vrh Crne Gore u kontaktu. Vrlo je verovatno da je crnogorski premijer priznavanjem nezavisnosti Kosova morao da plati neke stare dugove prema Albancima koji su zdušno podržali nezavisnost Crne Gore, odnosno doprineli pobjedi njegove ideje. Sada je došao trenutak za naplatu starog duga. Sećate se da je Milo i ranije imao kontakte, odnosno primao Čekua, Tačića, pa i Rugovu. Dakle, ovo što se desilo samo je očekivani sled događaja [jer] putevi šverca droge idu upravo preko granice Kosova i Crne Gore.”²⁹

ОШТРО ПРЕМА ЦРНОГОРЦИМА

Мере само protiv re'ima, не i protiv grana

СРЕДНА веће одлучило је о новим мерама против Црне Горе у вези са ситуацијом у њеној држави. У одлуци се наводи да су у Србији извршени постојећи закони и да се неће предузети нове мере, али да ће се у складу са одлукама Савета безбедности УН предузети додатне мере на основу Резолуције 1244. У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244. У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244.

ЦРНОЈ ГОРИ ЦРВЕН ОБРАЗ

Измаје у да'аве. У обе др'ave страх од posledica

БОРИС ТАДЉИЋ: ШТЕТА ЗА ОВЕ ДРЖАВЕ

ПРЕДСЕДНИК Србије Борис Тадљич изјавио је да је Србија извршила своје обавезе према Црној Гори и да неће предузети нове мере. Он је нагласио да је Србија извршила своје обавезе према Црној Гори и да неће предузети нове мере. Он је нагласио да је Србија извршила своје обавезе према Црној Гори и да неће предузети нове мере.

КАО ОДБОР НА ПРИХАЊЕ ЈУСОВА ОД ЗВУЧНИХ ПОДГОРИЦ И СКОЊА

У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244. У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244.

КАЛЕНДАР НОВАЈЕ ИСТОРИЈЕ СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ

- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије

КАЛЕНДАР НОВАЈЕ ИСТОРИЈЕ СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ

- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије

НИСМО ИЗДАЛИ

Нашим се др'avo posredna mera Srbiji

У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244. У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244.

КАЛЕНДАР НОВАЈЕ ИСТОРИЈЕ СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ

- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије
- 1992. - 27. маја 1992. - Проглашење Србије

НЕМА ТРГОВИНЕ ОКО БУЛЕВА

У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244. У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244.

НАРОД СЕ ОДРЧЕ

Одлуке власти

У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244. У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244.

ОДЛУКЕ ВЛАСТИ

video-bm sa slikama kosovskog stradava

У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244. У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244.

ПОСРЕДНА МЕРА СРБИЈИ И ЦРНОЈ ГОРИ			
Година	Врста	Износ	Целина
2004	489,3	282,7	
2005	457,4	348,3	
2006	446,1	448,3	
2007	446,1	348,3	
2008	579,9	189,3	
2009	579,9	189,3	

У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244. У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244.

У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244. У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244.

У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244. У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244.

У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244. У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244.

У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244. У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244.

У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244. У одлуци се такође наводи да ће се предузети додатне мере у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН и да ће се предузети додатне мере на основу Резолуције 1244.

Црногорско признање Косова нож у леђа Србији

Земље у региону имају „већу одговорност“ од осталих, нагласио је министар спољних послова Вук Јерemiћ

Билана Чивајак

Министар спољних послова Вук Јерemiћ изјавио је да би црногорско признање једностране независности Косова и Метохије у овом тренутку представљало „забијање ножа у леђа“ Србији.

Уколико би Подгорица у овом тренутку признала независност „Србија за то не би могла имати никакво разумевање и то би било забудање ножа у леђа не само Србији, него и нашим дипломатским напорима да се на миран начин реши питање статуса Косова“, рекао је Јерemiћ након разговора са својим економским колегом Урасмом Паџетом, а пре него Таџић.

Јерemiћ је изразио очекивање да ће Подгорица сачекати још два дана да се на Генералној скупштини

Амбасадор Србије у Подгорици Зоран Лутовац најавио је да ће се појавити са дужности око Црна Гора призна Косова и упозорио да „то неће бити једина мера коју ће Србија предузети“

УН гласа о независности Србије да се од Међународног суда правде затражи саветодавно мишљење о легалности једностраног проглашења независности и још годину до две, укључиво иницијатива буде прихваћена, да Суд покрене одлуку отоме. „Одлука Подгорице да призна једнострану независност Косова и Метохије не може да прође без последица, посебно не у овако деликатном тренутку. Ми се надамо да Подгорица неће појавити потез којим би угрозила овај процес“, рекао је Јерemiћ испитујући да је у црногорским властима „јасно стављено до знања“.

Он је одбио да предизира какве би мере Србија могла да предузме у таквом случају рекавши да не жели да прети, али је напоменуо да земље у региону имају „већу одговорност“ од осталих. Након што је црногорски парламент

усвојио резолуцију, која ће, по свој прилици, бити основ за скоро признање независности Косова од стране Црне Горе, амбасадор Србије у Подгорици Зоран Лутовац најавио је да ће се појавити са дужности ама се то догоди и упозорио да „то неће бити једина мера коју ће Србија предузети“. А, у јавности су се, тим поводом, појавиле чак и спекулације да ће, у случају да Црна Гора у извесна два дана призна независност Косова, државни врх Србије предузети „дражиковске мере“ и саставити „другу листу“ на којој ће се наћи представници режима у Подгорици, којима ће, како се наводи у једном београдском медију, бити забрањен улаз у Србију. Те мере, дакле, не би биле против државе и њених грађана, већ против режима у Подгорици.

Кад је реч о могућности доношења баш такве листе, Нада Колуџица, шеф посланичке групе Демократске странке у Скупштини Србије, каже нам да ће се Србија, у том случају, понашати одговорно, а да је „иницијатива евентуалних мера лоша услуга Србији“, јер ће она имати у виду своје интересе и позицију некога ко је фактор стабилности у региону.

Нагласавајући да је влада та која ће предложити мере у случају да Црна Гора призна независност Косова, Колуџица каже и да ће се сигурно водити рачуна о интересима грађана Србије и интересима грађана Црне Горе, као и о чињеници да ће Србија и даље градити свој гледач на фактор стабилности у целом региону, истовремено борећи се за очување сопственог интегритета.

Надасве, то не би била специфична тема, кад је реч о Црној Гори са којом је Србија после петогодбавских промена шест година провела расправљајући управу о тој теми. На почетку, кроз мултипартитне разговоре двају руковођаства, у које су се укључили и представници ЕУ, договорано је заједништво. Онда се спигло до так. београдског споразума о преуређењу односа Србије и Црне Горе.

страна 5

Ђукановића штити имунитет, Драшковић и Суботић отпузени

Са прве стране – Он може да докаже да је у време када га сведоци показивали терете за шверц цигарета, заправо био у аштору у Београду, због убиства Звонка Петића. Други период који постоје неколико година, сведоци показивали, којима је наводно „сређивао“ привремени боравак у Бару, односи се на време када је Андрија Драшковић био на потеранци у Црној Го-

ра Мила Ђукановића“, казао је Туђило подгоричким „Вјестима“. Према речима Туђила, „покретање судског процеса против 14 особа које терети италијанско тужилаштво“ је „очекивано“.

Туђило је казао да је поступак против Ђукановића, који је пре неколико месеци сведочио пред судом у Италији, „одвојен од осталих“, те да се „особито води“.

Према наводима „Ансе“, црногорски премијер је био осумњичен да је швајцарском држављанину Франку дела Торреу дао лиценцу да у Црну Гору увози цигарете, које су касније шверцерама квалитетно пребањивале у Италију.

Ђукановиће у марту на лични захтев сведочио у Барују и вези са сумњама да је пре више година био један од учесника организованог шверца цигарета из Црне Горе у Италију.

Против Станка Суботића и Андрије Драшковића, које је италијанско тужилаштво прошле недеље оптужило за умешаност у шверц цигарета из Црне Горе од 1994. до 2002. године, воде се кривични поступци и у Србији.

Станко Суботић је у јуну пуштен на екстрадициони притвора у Москви, познато је Генерално тужилаштво Руске Федерације обавило захтев Србије за његово изручење због застарелости кривичног гоњена. Суботић је у Србији осумњичен за шверц цигарета чиме је нелегално стечена имовина од 174 милиона динара и суди му се у одсуству. Да ли је Суботић уручен оптужница италијанског тужилаштва није познато, јер његов адвокат Владимир Белански није желео да даје изјаве у вези са поступцима за трговину цигаретама.

Прек Окружном судом у Београду Андрија Драшковић се суди за убиство Зорана Петелића. Драшковић је августа прошле године пуштен из притвора у Барују, након што га је тужилац за организациони криминал из тог града Ђузепе Шелзи оптужао да је био на челу мафијашке организације која је током 1999. и 2000. шверцвала наркотице и цигарете у Италију. Д. Чарнић

Мило Ђукановић Фото Бета

ри и када је живео у Црној – рекао је адвокат Делибашић за „Политику“.

Адвокат Мила Ђукановића, Екирко Туђило, изјавио је подгоричком листу „Вјести“ да није обавештен да је архиван судски процес против његовог клијента који је у Италији вођен због Ђукановићеве наводне умешаности у шверц цигарета. „Нитас добио никакво обавештење о архивирању судског процеса против црногорског премије-

који су obeležili veliki neredi, *Politika* u naslovu ističe da „Crnogorci traže referendum“³¹ *Blic* izveštavanje sa protestnog skupa stavlja pod naslov „U Podgorici neredi zbog Kosova“³², a *Večernje novosti* – „Narod ne priznaje“³³ dok je *Glas javnosti* izveštava naslovilo sa – „Peru crn obraz“³⁴

31 *Politika*, 14. oktobar 2008.

32 *Blic*, 14. oktobar 2008.

33 *Večernje novosti*, 14. oktobar 2008.

34 *Glas javnosti*, 14. oktobar 2008.

I na sam dan zakazanog protesta *Kurir* je bio najekstremniji sa svojim tekstovima, a jedan je naslovio sa „Mila u zatvor!“³⁰ Izveštavajući o tom protestu, *30 Kurir*, 13. oktobar 2008.

Cane neće biti izručen Italiji, Milo Đukanović slobodan čovek

BEOGRAD - Biznismen Stanko Bejatović Cane najverovatnije neće biti izručen Italiji, iako je tužilaštvo te zemlje protiv njega podiglo optužnicu za šverc cigareta. Italijani su u petak podneli optužnice protiv sedam osoba iz Srbije i Crne Gore zbog umešanosti u šverc cigareta devedesetih godina, ali će postupak protiv crnogorskog premijera Mila Đukanovića biti obustavljen zbog imuniteta!

Optuženi su uticajni crnogorski biznismeni Branislav Mićunović, Veselin Barović, Branko Vujošević, bivši ministar finansija Miroslav Ivanišević i diplomata Dušana Pešić-Jeknić, kao i biznismeni iz Srbije Stanko Subotić Cane i Andrija Drašković, i još sedmoro italijanskih državljana.

Profesor krivičnog prava Stanko Bejatović izjavio je da Srbija ima prednost nad Italijom za izručenje Stanka Subotića Cane tako bi mu se sudilo za šverc cigareta, i dodao:

- Mala je, međutim, verovatnoća da će Subotić biti izručen Italiji, s obzirom na to da je Rusija već odbila zahtev Srbije da njoj izruči Subotića zbog sumnje da je švercovao cigarete.

Subotiću će se u Beogradu suditi u odsustvu pred većem Specijalnog suda. On je uhapšen 28. aprila na Aerodromu „Šeremetevo“ u Moskvi po međunarodnoj poternici, a organi Ruske Federacije odbili su zahtev Srbije za njegovu ekstradiciju. Sudeće Subotićevoj grupi, koja se tereti da je od 1995. do 1997. godine švercom cigareta na nezakonit način pribavila oko 56 miliona nemačkih maraka i osam miliona američkih dolara, počelo je 19. maja.

Protiv drugog državljanina Srbije, protiv koga su Italijani podigli optužnicu, Andrije Draškovića, vodi se krivični postupak i u Srbiji. Njemu se pred

JURE IH I ITALIJANI...
Stanko Subotić i Andrija Drašković

Okružnim sudom u Beogradu sudi za ubistvo Zorana Plečića. To je ukupno peto suđenje za ovo ubistvo, koje se dogodilo 11. septembra 2000. u beogradskom restoranu „Rojal knez“. Optužnica tereti Draškovića i Aleksandra Golubovića da su posle prepirke sa Plečićem, koji im je smetao i vredao ih dok su rucali, ustali od stola, izvadili pištolje i u njega ispalili veći broj hitaca. Drašković i njegov kum Golubović osuđivani su za ovo ubistvo tri puta, ali su presude uvek ukidane na višem stepenu.

Andrija Drašković je 11. marta prošle godine bio uhapšen u Frankfurtu, a potom 8. maja izručen Italiji. U pritvoru je bio do avgusta kada je pušten, pošto ga je tužilač za organizovani kriminal Duzepe Selzi optužio da je bio na čelu mafijaške organizacije koja je tokom 1999. i 2000. švercovala narkotike i cigarete. (AG)

MILO DAO LICENCU ZA ŠVERC

Enriko Tućilo, advokat Mila Đukanovića, rekao je da je pokretanje sudskog procesa protiv 14 osoba za šverc cigareta „očekivano“.

- Postupak protiv Đukanovića, koji je pre nekoliko meseci svedeo pred sudom u Italiji, odvojen je od ostalih i posebno se vodi - kratko je rekao Tućilo, i dodao da nije obavestjen o odluci tužilaštva da obustavi postupak protiv njegovog klijenta. Prema navodima italijanske agencije Ansa, Đukanović je bio osumnjičen da je švajcarskom državljaninu Franku de la Toreu dao licencu da u Crnu Goru uvozi cigarete, koje su kasnije švajcerskim kanalima prebacivane u Italiju.

PODGORICA ■ ČETVRTAK, 3. JANUAR 2008. ■ GODIŠNA X ■ BROJ 1201 ■ CENA 0,50 EVRA (U SRBIJI KO DINA) ■ ISSN 450-7943

DAŠ

ДНЕВНЕ НОВИНЕ

1316.
KO JE
TUČILO
DUŠKA
JOVANOVIĆA

ЕКСПЕРТ БРИСЕЛСКОГ ЦЕНТРА ЗА ЕВРОПСКЕ ПОЛИТИЧКЕ СТУДИЈЕ,
САНДРА ДИАС ФЕРНАНДЕС ЗА „ДАШ“

Мафија и ДПС Не воде у Европу

Не можете се успешно борити против организованог криминала ако је директно подржан од државног врха - казала је Фернандес

Страна 3

Пронађен још један џак

ГРАЂАНИН ОНИЈА
БИЈЕЛИ ПИЛА
ТАРАН МАСЛОДИЈИ
О ПЛАНОВИМА У
ОБНОВЉИВАЊУ

Хоћемо још два факултета

ВЕРИЦА МАРЏИ О ПРОСЛАВЊАЊУ
„ДРАЖАКА“

У плусу више од четири милиона

САМОДОЈИТЕЉИЦИ У БЕОГРАДУ
ПАСВАЛА ПИШТЕЛИ ГЛЕДОВАЊИ
У СЕПАРТИЗМУ И КОКОЦИ

Сепартизмом на Резолуцију 1244

Страна 1

Predsednik Crne Gore Filip Vujanović stigao je 19. maja 2009. godine u trodnevnu posetu Srbiji, prvu pošto je Crna Gora priznala nezavisnost Kosova i Metohije. Posle sastanka, predsednici Tadić i Vujanović zajednički su ocenili da dve zemlje, i pored različitog stava o pitanju statusa Kosova i Metohije, treba da nastave da jačaju tradicionalno dobre bilateralne odnose. Tadić je izrazio očekivanje da će uskoro biti imenovan ambasador Crne Gore u Srbiji: „Pored različitog viđenja jednostranog proglašenja nezavisnosti Kosova, naše dve države smatraju da kulturno blago, identitet i ljudska prava Srba i Crnogoraca na Kosovu i Metohiji moraju biti zaštićeni. I Srbija i Crna Gora moraju da rade na očuvanju identiteta i srpskog i crnogorskog naroda na svojoj teritoriji. Za Srbiju nije prihvatljivo da Srbi u Crnoj Gori budu manjina, već moraju biti autohtoni narod, kao i Crnogorci u Srbiji.” Vujanović je „izrazio zadovoljstvo” zbog toga što su dve države potpisale mnoge bilateralne sporazume i rekao da očekuje da će uskoro biti prevaziđene i razlike u odnosu prema pitanju dvojnog državljanstva.³⁵

Filip Vujanović i Boris Tadić, Beograd 19. maj 2009.

35 *Tanjug*, 19. januar 2009.

Krajem januara 2010. godine Boris Tadić je dao intervju podgoričkom listu *Dan*. Rekao je da je Srbija spremna za „okretanje nove stranice” u odnosima sa Crnom Gorom, da Srbija ne želi da se meša u unutrašnje stvari svake pojedinačne zemlje, ali da je „neprirodno i istorijski neosnovano” da srpski narod dobije status nacionalne manjine u Crnoj Gori i da je nedavno osnovani Srpski nacionalni savet u Podgorici „nekoristan i štetan” za srpski narod koji živi u Crnoj Gori. Poručio je i da su odnosi Srbije i Crne Gore lošiji nego ranije i ocenio da je bitno učiniti sve da se oni poprave u ubrzanom i zajednički planiranom postupku. Komentarišući negativna reaganja predstavnika vladajuće koalicije na njegov nedavni susret sa čelnicima crnogorske opozicije u Beogradu, Tadić je rekao da ga to mnogo ne uznemirava jer je potpuno legitimno štiti interes i kulturu svog naroda svugde u svetu. Istakao je da je način na koji se interesi srpskog naroda brane u saglasnosti sa međunarodnim standardima i da se zasniva na poštovanju integriteta svake države i lojalnosti građana državama u kojima žive.

Tadić je rekao i da je Srbija zainteresovana da se srpski jezik uči u crnogorskim školama, potvrdivši da je o tome razgovarao sa crnogorskim rukovodstvom. Najavio je da će u Podgoricu doći kada to dobije zvaničan poziv crnogorskog kolege Filipa Vujanovića i poručio da Srbija neće uskratiti gostoprimstvo novom crnogorskom ambasadoru u Beogradu Igoru Jovoviću zbog odluke Podgorice da uspostavi diplomatske odnose sa Prištinom, ocenivši da to u tom trenutku ne bi bila adekvatna

mera: „Priznanje nezavisnosti Kosova i uspostavljanje diplomatskih odnosa sa Prištinom u trenucima koji za Srbiju imaju poseban politički značaj, jednim delom je pokušaj Crne Gore i nekih međunarodnih činilaca da se relativizuje proces koji je Srbija pokrenula pred Međunarodnim sudom. Ta dva politička poteza Podgorice ne doprinose poboljšanju odnosa sa Srbijom, ali Srbija neće dodatno otežavati odnose sa Crnom Gorom jer to nije u njenom interesu, a ni u interesu regiona. Međutim, Srbija mora da stavi do znanja šta je za nju prihvatljivo, a šta nije. Niko u Crnoj Gori ne sme da pomisli da je Srbija indiferentna prema pitanju očuvanja vlastitog integriteta na Kosovu.”³⁶

36 „Srbi nisu manjina u Crnoj Gori”. Navedeno prema: Beta, 26. januar 2010.

Novi incidenti su se ređali i dalje. Uoči lokalnih izbora u Crnoj Gori, predsednica parlamenta Srbije Slavica Đukić Dejanović otkazala je, početkom maja 2010. godine, posetu svom crnogorskom kolegi Ranku Krivokapiću, samo 48 časova nakon što su se dogovorili o programu, obrazlažući ovaj potez „izuzetnom angažovanošću u srpskom parlamentu na ispunjavanju evropske agende”³⁷

Krivokapić je trebalo da poseti Srbiju 18. i 19. maja, a planirano je bilo da se sastane sa najvišim zvaničnicima Srbije. Prema dogovorenom protokolu, Krivokapića je 18. maja trebalo da prime Dejanovićeva, a zatim premijer i predsednik Srbije Mirko Cvetković i Boris Tadić. Planirano je da Krivokapić narednog dana otputuje u Novi Sad i razgovara sa tamošnjim zvaničnicima, a da potom poseti Lovćenac. Inače, to je bilo drugo otkazivanje posete predsednika crnogorskog parlamenta Srbije, prvi put je to učinjeno nakon što je Crna Gora uspostavila diplomatske odnose sa Kosovom. Iz Krivokapićevog kabineta je saopšteno da Srbija ponavlja diplomatske greške. Ivan Vujović, Krivokapićev savetnik za evropske integracije, medijima je dostavio pismenu izjavu sledeće sadržine: „Ovakvim ponovljenim diplomatskim greškama, Republika Srbija umanjuje svoje šanse da napusti začelje u evropskim integracijama. Neprimjereno je uporno pozivati u goste, a onda neubjedljivim formalnim razlogom i očiglednošću stvarnog razloga, kršiti osnovno pravilo međunarodnog prava – nemiješanje u unutrašnje stvari druge države. Sve to, nažalost, podsjeća na naše odnose od obnove

37 B 92, Beta, Tanjug, 8. maj 2010.

crnogorske nezavisnosti i budi bolno istorijsko iskustvo. Prije skoro tri godine Crna Gora je bila domaćin predsjedniku Skupštine Srbije Oliveru Duliću. Tim gostoprimstvom, Crna Gora je pružila ruku ka uspostavljanju dobrosusjedskih odnosa, na novim osnovama punog uvažavanja i međusobnog poštovanja, kao temeljnih principa međunarodnog prava.”³⁸

Podgorički mediji izveštavali su da je predsednica Skupštine Srbije posetu Krivokapića otkazala na osnovu „poruke iz Podgorice” da se otkáže poseta „najantisrpskijeg dijela crnogorskog vlasti”. Podgorička televizija *IN* prenela je informaciju da je poseta Krivokapića Beogradu otkazana na osnovu poruke ambasadora Srbije u Crnoj Gori Zorana Lutovca koji je to, navodno, predložio da se poseta ne bi zloupotrebljavala u predizborne svrhe, uoči lokalnih izbora u Crnoj Gori koji su bili zakazani za 23. maj.³⁹

Pokušaj popravljavanja odnosa predstavljala je poseta predsednika Srbije Crnoj Gori 8. jula 2010. godine. To je bila prva poseta Borisa Tadića Crnoj Gori posle četiri godine pauze. Predsednik Crne Gore Filip Vujanović dočekaó je Tadića na aerodromu „Golubovci”, uz najviše državne počasti, počasnu gardu i intoniranje himni dveju država. Tadić je razgovarao i sa premijerom Đukanovićem, a najavljeno je potpisivanje ugovora o izručivanju optuženih za organizovani kriminal i korupciju. Istog dana kada je Boris Tadić stigao u Podgoricu, crnogorska vlada je donela odluku

38 *Isto.*

39 *Isto.*

o potpisivanju ugovora koji Srbija već ima sa Hrvatskom – o međusobnom izručenju državljana optuženih za kriminal i korupciju. Tokom Tadićeve posete Crnoj Gori planirano je i da poseti selo Smriješno u opštini Plužine, u kojem je rođen njegov otac. Specijalno za tu priliku, opštinske vlasti su angažovale mehanizaciju da bi popravile makadamski put koji vodi ka rodnoj kući oca predsednika Srbije. Prema pisanju podgoričke štampe, svi u Crnoj Gori, počevši od Tadićevog domaćina, do prosrpskih opozicionih partija, poglavara Mitropolije i običnih građana, od posete su očekivali mnogo jer bi ona trebalo da označi početak nove, zdravije faze odnosa dveju zemalja.⁴⁰

Boris Tadić i Filip Vujanović saglasili su se da je budućnost dveju zemalja u Evropskoj uniji. Vujanović je na konferenciji za novinare posle sastanka na Cetinju rekao da je Tadiću preneo „odlučnost Crne Gore da ubrzano ide prema NATO integraciji” i očekivanje Podgorice da Beograd razume tu važnu „integracionu potrebu Crne Gore”. Tadić je izjavio da Beograd „potpuno otvoreno i iskreno podržava nameru Crne Gore da postane punopravna članica NATO-a”, ali da će Srbija zadržati neutralan status. On je rekao da Srbija želi da doprinese ostvarivanju najvišeg stepena bezbednosti u regionu i da je konkretan rezultat njegove posete Crnoj Gori zajednička spremnost dveju država da potpišu sporazum o međusobnom izručenju osumnjičenih i optuženih za organizovani kriminal i korupciju. Rekao je da Srbija „ne pokazuje razumevanje” za crnogorsku odluku

40 *Isto.*

da prizna Kosovo i da ona ima i praktičnu posledicu, a to je pitanje razgraničenja.⁴¹

Oba predsednika su izrazila interes za očuvanje nacionalnog identiteta Crnogoraca u Srbiji i Srba u Crnoj Gori. Tadić je kazao da je srpski narod u Crnoj Gori autohton i da očekuje da će zvanična Podgorica poštovati prava Srba tokom popisa 2011. godine i zaštititi njihov identitet. Vujanović je rekao da država Crna Gora ne treba da se meša u pitanje nacionalnih zajednica koje svoj osećaj treba slobodno da ispoljavaju. Tadić je kazao da je prethodno u Podgorici pozvao Mila Đukanovića da dođe u Beograd i da je njegov utisak da je crnogorski premijer prihvatio poziv.⁴²

Filip Vujanović i Boris Tadić, 8. jul 2010.

Premijer Crne Gore Milo Đukanović izjavio je da je razgovor sa predsednikom Srbije Borisom Tadićem bio veoma koristan i da je doprineo boljem razumevanju i pravilnoj identifikaciji prioriteta u budućim odnosima dveju država. Đukanović i Tadić posle susreta u Podgorici nisu davali izjave novinarima,

41 *Isto.*

42 *Isto.*

a nije bilo ni saopštenja za javnost. Đukanović je detalje njihovog razgovora izneo posle sastanka sa predsednikom Hrvatske demokratske zajednice Bosne i Hercegovine Draganom Čovićem. Rekao je da sa Tadićem nije detaljnije razgovarao o ranijoj optužbi da je crnogorska opozicija kreirana u kabinetu predsednika Srbije, navodeći da ga je upoznao s tim, ali da to nije bila dominantna tema razgovora koji su vođeni tog dana: „Ocjene koje sam naveo nijesam iznio u žaru predizborne kampanje i nijesam ih iznio a da nijesu utemeljene na činjenicama kojima raspolažu nadležne bezbjednosne strukture Crne Gore. To je nešto sa čim sam upoznao Tadića, ali to nije dominiralo u našim razgovorima.”⁴³

Crnogorski premijer je izjavio da su u fokusu razgovora sa Tadićem bile ekonomske teme, dostignuti nivo saradnje i mogućnosti boljeg korišćenja neiskorišćenih rezervi u bilateralnoj saradnji: „Glavni dio tih rezervi identifikovan je u ekonomskoj sferi. Pored zadovoljstva da se ostvaruje dobra saradnja u trgovini, respektabilna saradnja u investicijama i turističkom prometu, najdetaljnije smo razgovarali o tome kako realizovati krupne infrastrukturne projekte.”⁴⁴

Međunarodni sud pravde saopštio je 22. jula 2010. godine svoj stav o proglašenju nezavisnosti Kosova. Odnosom glasova 10 prema 4, ocenjeno je da Deklaracija o nezavisnosti Kosova nije u suprotnosti sa međunarodnim pravom. Savetodavno mišljenje nije bilo obavezujuće za države, ali će, kako su ocenili stručnjaci, imati veliku pravnu, ali i političku i

43 *Isto.*

44 *Isto.*

moralnu težinu. Predsednik suda Hisaši Ovada iz Japana rekao je da je pitanje Generalne skupštine UN o proglašenju nezavisnosti Kosova jasno i konkretno formulisano – da li je jednostrano proglašena nezavisnost Kosova u skladu sa međunarodnim pravom. Ovada je rekao da Generalna skupština UN nije postavila pitanje o pravnim posledicama, a posebno da li je Kosovo dostiglo državnost ili pravnu validnost priznanja Kosova. Sud, prema Ovadinim rečima, ne vidi razloga da proširuje predmet pitanja.⁴⁵

Boris Tadić je izjavio da je odluka Međunarodnog suda pravde „teška za Srbiju”, ali i da je „jasno” da se sud nije izjašnjavao o pitanju secesije.⁴⁶ Tako je propala još jedna diplomatska akcija Srbije.

Krajem 2010. godine javnosti je postao poznat još jedan detalj iz mozaika srpsko-crnogorskih sučeljavanja. I ovoga puta podsticaj je došao iz Srbije. Podgorička štampa prenela je navode iz američkih diplomatskih depeša o susretima srpskih zvaničnika i Meri Vorlik (Mary Burce Warlick), novopostavljene američke ambasadorke u Beogradu (na dužnosti je bila od januara 2010. do septembra 2012. godine), iz januara i februara 2010. godine. Te dokumente objavio je *Vikileaks*.⁴⁷

45 Navedeno prema: http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2010&mm=07&dd=22&nav_id=447202.

46 Isto.

47 *Vikileaks* (*WikiLeaks*, složenica od reči „wiki” – viki softver, i „leaks” – ono što je procurilo, u ovom kontekstu informacije koje su procurile) jeste međunarodna neprofitna medijska organizacija koja objavljuje na

Prvi izveštaj se odnosio na sastanak Meri Vorlik sa državnim vrhom Srbije, neposredno posle predaje akreditiva 28. januara 2010. godine. Prema tim depešama, nakon uvodnog izlaganja američke ambasadorke, u kojem je podsetila na bilateralne veze dveju zemalja, predsednik Srbije je, navodi ambasadorka u izveštaju, rekao da je zadovoljan što SAD i Kina ulažu u moderne zgrade za ambasade u Beogradu i da je vreme da i Srbija obnovi svoje zgrade uništene u bombardovanju 1999. godine. Onda je, navodi ambasadorka, „naglo promenio temu” rekavši da, uprkos dobrim odnosima SAD i Srbije, on nije već više od četiri godine pozvan da poseti Ameriku. Ambasadorka je u napomeni dodala da je to prvi put da on uopšte izražava interes za to. U uvodnom delu dokumenta ambasadorka je navela da je predsednik Srbije „razočaran” što još nije pozvan u Vašington.⁴⁸

---

drugi način nedostupne materijale iz anonimnih izvora. Njen veb-sajt je pokrenut 2006. godine. U aprilu 2010. *Vikileaks* je objavio snimak incidenta iz 2007. godine, na kojem se vidi kako američki vojnici ubijaju iračke civile. U julu iste godine, *Vikileaks* je objavio „Avganistanski ratni dnevnik”, kompilaciju više od 76.900 dokumenata o ratu u Avganistanu koji ranije nisu bili dostupni javnosti. U oktobru, *Vikileaks* je, u saradnji sa velikim medijskim organizacijama, objavio skoro 400.000 dokumenata pod imenom „Irački ratni dnevnic”. U novembru 2010. *Vikileaks* je prosledio oko 250.000 tajnih dokumenata Stejt departmenta na adrese nekoliko najuticajnijih svetskih dnevnih listova.

48 Navedeno prema: <http://javniservis.me/2010/12/11/tadic-se-u-januaru-zalio-na-kriminal-u-crnoj-gori/11>. decembar 2010.

Boris Tadić i Meri Vorlik

Tadić je američkoj ambasadorci rekao da će uskoro posetiti Albaniju, pa je prokomentarisao „ogroman problem organizovanog kriminala” sa kojim se suočava Crna Gora, u čemu je takođe tražio podršku SAD. Naglasio je da Srbija podržava nezavisnost i teritorijalni integritet svojih suseda, ali da se mnogim pitanjima „treba pozabaviti”. Posebno je „podvukao privrženost Srbije saradnji sa SAD na otklanjanju niza pretnji, uključujući i organizovani kriminal, korupciju, terorizam i narkotike”. Zatražio je saradnju sa tom zemljom „na brojnim poljima, ukazujući na uspeh nekoliko zajedničkih operacija protiv dilera narkotika”. Prema izveštaju američke ambasadorke koji je prosleđen Vašingtonu, Tadić je rekao da je „preduzimanje tako osetljivih operacija politički riskantno, a Srbija se, međutim, zauzvrat nada podjednako snažnom bilateralnom angažovanju u drugim područjima i očekuje podršku u ovim naporima s drugim zemljama u regionu”.⁴⁹

Mediji su preneli i izveštaj ambasadorke SAD sa sastanka sa Tadićevom savetnikom za spoljnu politiku Jovanom Ratkovićem održanog 3. februara
49 *Isto.*

2010. godine, u kojem se takođe pominje Crna Gora. Sastanku je prisustvovao i Ratkovićev zamjenik Aleksandar Knežević. Srpski diplomata je odmah, kako navodi ambasadorka, „izrazio nadu da će 2010. biti ‘odlučujuća’ godina za gradnju takvih bilateralnih odnosa u kojima će Sjedinjene Države tretirati Srbiju kao istinskog partnera na svim poljima a ne samo na bezbednosnom. Srbija namerava da nastavi saradnju sa SAD na svim osetljivim obaveštajnim pitanjima i da pojača saradnju u odbrani”.⁵⁰

Ratković je tada prokomentarisao da su odnosi Srbije i Crne Gore na „najnižem nivou u istoriji”. Objasnio je da je crnogorska vlast „morala da se distancira od Beograda kako bi pobedila na referendumu o nezavisnosti” i da je „sada, kada više ne postoje pitanja koja ih razdvajaju”, „lopta” kod Podgorice: „Ostaje da se vidi da li će Crna Gora Srbiju smatrati strateškim partnerom ili strašilom”, prokomentarisao je Ratković i ocenio da će „važan kriterijum biti to kako se Crna Gora nosi sa organizovanim kriminalom”.⁵¹

Odnosi između Beograda i Podgorice dodatno su pogoršani posle izbijanja „afere Darko Šarić”, odnosno tvrdnji policijskih i pravosudnih zvaničnika u Srbiji da se odbegli narkobos krije u Crnoj Gori i da Crna Gora ne želi da sarađuje u borbi protiv kriminala. Podgorički mediji su smatrali da Srbija svoje probleme, pre svega u saradnji sa Međunarodnim krivičnim sudom u Hagu, pokušava da relativizuje tako što nastoji da internacionali-

50 *Isto.*

51 *Isto.*

zuje problem navodno ogromnog organizovanog kriminala u Crnoj Gori.

Ni tokom 2011. godine odnosi između Beograda i Podgorice nisu vidnije otoplili. Žarišna tačka u ovoj godini postao je popis u Crnoj Gori planiran za april te godine.

Beogradska štampa je već u januaru reagovala na popis u Crnoj Gori. *Kurir* već početkom godine prenosi „brigu” lidera prosrpske opozicione Nove srpske demokratije Andrije Mandića zbog predstojećeg popisa. U članku pod naslovom „Andrija Mandić strahuje zbog popisa” prenosi njegovu izjavu da „u toj stranci strahuju da će vlast pokušati da, prilikom najavljenog popisa u aprilu, smanji procenat građana koji se izjašnjavaju kao Srbi”.⁵²

Planirani popis ponovo je u prvi plan izbacio jezičko pitanje u Crnoj Gori. Crnogorski jezik je još 2007. godine, usvajanjem crnogorskog Ustava, postao službeni jezik. Ta činjenica nije sprečila učesnike u javnoj diskusiji, četiri godine posle usvajanja Ustava, da osporavaju njegov postojanje.

Izveštaj sa proslave pravoslavne Nove godine u Podgorici, beogradska *Politika* je naslovila sa: „Amfilohije: crnogorski jezik je izmišljen.” U tekstu su preneti delovi iz govora tog crkvenog velikodostojnika: „Mitropolit crnogorsko-primorski Amfilohije (Radović) rekao je, pred nekoliko hiljada građana Podgorice na dočeku Pravoslavne nove godine, ispred Crkve Svetog Đorđa, da je crnogorski jezik ‘izmišljen’ i da ‘njim niko i nikada

.....
52 *Kurir*, 13. januar 2011.

nije govorio u Crnoj Gori i sve što je časno, čestito i prosvetiteljsko u njoj, od kada postoji, napisano je Ćirilovim pismom.”⁵³

Uspostavljanje diplomatskih odnosa Crne Gore sa Kosovom 15. januara 2011. godine, bio je povod za novu seriju nesporazuma. Crna Gora i Kosovo uspostavili su diplomatske odnose razmenom pisma ministara spoljnih poslova Milana Ročena i Skendera Hisenija. Ministarstvo spoljnih poslova Srbije odmah je uputilo oštar demarš predstavniku Vlade Crne Gore u Beogradu „povodom odluke vlasti u Podgorici da uspostavi diplomatske odnose sa privremenim institucijama samouprave u Prištini”.⁵⁴

Vuk Jeremić je naložio i hitno povlačenje ambasadora Srbije u Podgorici na konsultacije u Beograd: „Uspostavljanje diplomatskih odnosa Vlade Crne Gore sa Prištinom narušava regionalnu stabilnost i otežava uspostavljanje najboljih mogućih odnosa među susedima, što je prioritet Vlade Republike Srbije.”⁵⁵ Jeremić je zatim medijima izjavio da je Srbija bila prinuđena da uputi oštar protest crnogorskom ministarstvu spoljnih poslova i da iz Podgorice povuče ambasadora Zorana Lutovca na konsultacije, zbog odluke Vlade Crne Gore da uspostavi diplomatske odnose sa „ilegalnim, secesionističkim vlastima u Prištini”. Posle razgovora sa šefovima diplomatija Bosne i Hercegovine i Turske, Jeremić je rekao i da će se u narednim danima, tokom konsultacija sa Lutovcem, razgovarati

.....
53 *Politika*, 14. januar 2011.

54 *Tanjug*, 15. januar 2011.

55 *Isto*.

o aktuelnoj situaciji i eventualnim daljim merama koje će Srbija preduzeti, jer takva odluka Podgorice „ne može proći bez posledica”.⁵⁶

Ministarstvo odbrane Srbije saopštilo je da je, zbog uspostavljanja diplomatskih odnosa Crne Gore i Kosova, poseta crnogorskog ministra odbrane Bora Vučinića Beogradu, koja je bila planirana za 18. januar, odložena. U Ministarstvu odbrane je rečeno da će poseta biti organizovana nakon što se ambasador Srbije u Crnoj Gori, koji je hitno pozvan u Beograd na konsultacije, vrati u Podgoricu. Ministri Šutanovac i Vučinić trebalo je da na aerodromu u Batajnici potpišu Sporazum o razmeni imovine i dokumenata između dveju država. Bilo je planirano i da crnogorski ministar odbrane prisustvuje svečanom početku rada simulatora letenja za avion „super galeb G.4”, koji je ostao na aerodromu „Golubovci” nakon razdvajanja dveju država, a koji je kasnije Vlada Crne Gore poklonila Vojsci Srbije.⁵⁷

Vlada Srbije je izazvala buru u regionu kada je 21. januara 2011. godine usvojila nacionalnu Strategiju očuvanja i jačanja odnosa matične države i dijaspore i matične države i Srba u regionu. Osnovna namera Vlade bila je da „pomogne dijaspori i Srbima u regionu da se, s jedne strane, integrišu u lokalne sredine, a sa druge, sačuvaju od asimilacije, i po tom pitanju očekuje tesnu saradnju sa Srpskom pravoslavnom crkvom. Tačnije, Republika Srbija treba da Srpskoj pravoslavnoj crkvi pruži svaku logističku podršku radi obavljanja njene

56 Isto.

57 Isto.

verske misije, ali i kulturno-obrazovne uloge u dijaspori, koju de facto i ima”.⁵⁸

O položaju Srba u Crnoj Gori rečeno je sledeće: „Republika Srbija trebalo bi da posle Bosne i Hercegovine stavi Crnu Goru u središte svoje spoljne i regionalne politike. Imajući u vidu viševjekovne istorijske i civilizacijske neraskidive veze dve države i naroda, važno je obezbediti srpskom narodu ravnopravnost i pravednu zastupljenost u državnim ustanovama, državnoj upravi i lokalnoj samoupravi. Neophodno je dati državljanstvo svim pripadnicima srpskog naroda koji to žele. Kontinuirana ulaganja u političku, ekonomsku i kulturnu emancipaciju i razvoj srpskog naroda od posebne su važnosti. Posebno je neophodno sistemski urediti i garantovati stečeno pravo na školovanje na srpskom jeziku. Srpski jezik se ne vezuje samo za Srbe u Crnoj Gori, nego i za veliki broj Crnogoraca koji i dalje svoj jezik zovu tradicionalnim, srpskim imenom. U Crnoj Gori je srpskom narodu uskraćena proporcionalna zastupljenost u ustanovama, prosvetna, kulturna, ekonomska prava i kolektivni status. [...] Takođe, Republika Srbija treba da kao cilj svog nastojanja postavi priznanje političke konstitutivnosti srpskom narodu u Crnoj Gori, što podrazumeva činjenicu da do ispunjenja ovog važnog cilja srpski narod mora da uživa puna nacionalna prava.”⁵⁹

Status konstitutivnog naroda tražen je i za Srbe u Hrvatskoj.

58 Republika Srbija, *Ministarstvo vera i dijaspore*, Beograd 2011.

59 Isto.

Ministar Srđan Srećković i potpredsednik Vlade Božidar Đelić

Očekivano, Vlada Crne Gore oštro je protestovala zbog mešanja Srbije u unutrašnje stvari suverene i nezavisne države Crne Gore. Saopšteno je da je Strategija Vlade Srbije o dijaspori u „potpunoj suprotnosti sa temeljnim principima dobrosusjedskih odnosa” i da je njen cilj „promjena ustavnog poretka Crne Gore”. Iz crnogorske vlade je saopšteno da bilo koji korak političkog delovanja sa strane čiji je cilj promena ustavnog poretka Crne Gore, kao što je to slučaj sa srpskim dokumentom, predstavlja direktno mešanje u unutrašnje stvari susedne države Crne Gore i u potpunoj je suprotnosti sa temeljnim principima dobrosusjedskih odnosa. Vlada Crne Gore je zadužila Ministarstvo spoljnih poslova da u najkraćem roku prenese ambasadoru Srbije u Crnoj Gori zvaničan stav Crne Gore o tom pitanju.⁶⁰

Dokument srpske vlade u Srbiji je prvi oštro osudio Vuk Drašković: „Protiv sam državne strategije jer je taj dokument po mnogo čemu na tragu Miloševićeve politike i protivan programu SPO. Ministar za dijasporu, koji je potpredsednik SPO-a,

60 B 92.

nije smeo predložiti vladi, potpuno zaobilazeći i svoju stranku i mene. Kako tražiti da Srbi u Crnoj Gori dobiju status konstitutivnog naroda, kada je svojim ustavom Crna Gora sebe definisala kao državu građana i tamo niko nije konstitutivan narod, pa ni Crnogorci. Ista je stvar i sa zahtevom da taj status konstitutivnog naroda dobiju Srbi u Hrvatskoj. Taj zahtev je izvan realnosti i vremena, pogoršava odnose Srbije i Hrvatske i remeti same Srbe u Hrvatskoj, koji su se javno suprotstavili i protestovali protiv tog projekta.”⁶¹

Na kraju je Vlada Srbije 3. marta donela odluku o izmenama Strategije o Srbima u dijaspori. Prva izmena se odnosila na odeljak „Posebni deo projekcije očuvanja i jačanja odnosa matične države i Srba u regionu” u delu „Crna Gora”. Iz tog dela izbačena je rečenica o konstitutivnosti srpskog naroda u Crnoj Gori, ali i u Hrvatskoj. Crnogorski premijer Igor Lukšić pozdravio je tu odluku Vlade Srbije i ocenio da je „ohrabrujuća informacija” da je srpska vlada iz strategije o odnosima prema Srbima u regionu izbacila odredbe koje su izazvale kritike u Crnoj Gori i Hrvatskoj zbog zalaganja da Srbi u tim zemljama dobiju status konstitutivnog naroda. Lukšić je novinarima na Cetinju rekao da je potez Beograda „ohrabrujući” i da o tome da se Srbiji uruči protest zbog tog dokumenta odlučuje samo Vlada Crne Gore. Premijer je dodao da se o tome konsultovao sa predsednikom Republike Filipom Vujanovićem.⁶²

61 Isto.

62 Navedeno prema: www.naslovi.net/2011-03-11/rtv/izmenjena-strategija-o-srbima-u-regionu/.

Lukšić je naveo da se Vujanović slaže sa ocenom crnogorske vlade da je strategija Vlade Srbije „direktno miješanje” u unutrašnje stvari Crne Gore, zbog čega je ambasadoru Srbije u Podgorici Zoranu Lutovcu usmeno uložen oštar protest: „Mislim da je Vlada bila pozvana da učini jedan ovakav gest. Ali, u svakom slučaju imao sam prilike da se čujem (razgovaram telefonom) sa Vujanovićem i on apsolutno dijeli ovakav stav, i čini mi se da će on to i ponoviti u razgovoru koji će uskoro imati sa predsjednikom Srbije Borisom Tadićem.”⁶³

Protest srpskom ambasadoru uložio je državni sekretar u Ministarstvu spoljnih poslova Crne Gore Nebojša Kaluđerović. On je Lutovcu rekao da su isticanje zahteva za konstitutivnost srpskog naroda u Crnoj Gori i uloga Srpske pravoslavne crkve uticali na ocenu Vlade da je strategija Srbije „direktno miješanje” u unutrašnje stvari Crne Gore. To je bilo suprotno temeljnim principima dobrosusedskih odnosa, a strategija Vlade Srbije „nije do kraja usaglašena sa opšteprihvaćenim međunarodnim normama i evropskim standardima”. Ambasador Lutovac je, kako se dodaje, preneo Kaluđeroviću da će o svemu obavestiti rukovodstvo Srbije i ukazao da Srbija „nema nikakvih pretenzija prema Crnoj Gori”, da odnose „zasniva na uzajamnom uvažavanju i poštovanju i poštuje ustav i zakone Crne Gore”.⁶⁴

Nekoliko dana kasnije, 16. marta 2011. godine, Boris Tadić je posetio Crnu Goru i zajedno sa crnogorskim predsjednikom Filipom Vujanovićem

63 Isto.

64 Isto.

otvorio Konzulat Srbije u Herceg Novom koji će obuhvatati i teritorije opština Budve, Tivta i Kotora. Nakon otvaranja Konzulata, Tadić je rekao da se Srbija ne meša u unutrašnje stvari susednih država: „Isključivo građani srpske nacionalnosti u Crnoj Gori imaju pravo da se bore za svoj ustavni položaj. Država Srbija nema pravo da se meša u unutrašnje stvari Crne Gore.” Dodao je da jedino građani Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Hrvatske mogu da definišu vlastiti ustav i u okviru toga pravo na konstitutivnost naroda.⁶⁵ Tadić je objasnio i da Srbija ne smatra dijasporom srpski narod koji živi u regionu, ponovio je svoj stav da svaka država ima obavezu da brine o identitetu sopstvenog naroda koji ne živi u matičnoj državi, ali je i istakao da se nijednog trenutka ne sme dovesti u pitanje suverenitet i integritet druge suverene države.

Boris Tadić i Filip Vujanović prilikom otvaranja konzulata u Herceg Novom

Tadić i Vujanović su se saglasili da otvaranje konzulata predstavlja uspostavljanje još jednog mosta

65 Tanjug, 16. mart 2011.

saradnje između dve zemlje, koja je pretpostavka daljeg povezivanja dve države i njenih građana. Predsednici su naveli da ne vide da to, uoči popisa u Crnoj Gori, može da utiče na izjašnjavanje građana. Filip Vujanović je izjavio: „Dobro je da se prave mostovi saradnje, jačaju veze između država. Ne vidim kako bi otvaranje konzulata moglo uticati na popis, jer je to isključivo statističko pitanje.” Rekao je i da je odredba Strategije Vlade Srbije o dijaspori koja se odnosila na zalaganje Beograda da Srbi u Crnoj Gori dobiju status konstitutivnog naroda „vrijedala ustavno ustrojstvo Crne Gore”, ali da je na „zadovoljstvo zvanične Podgorice” ta odredba izbrisana. Odgovarajući na pitanje novinara zašto se konzulat otvara „na brzinu”, uoči najavljenog popisa, Tadić je rekao da „ne ume” da odgovori na to pitanje i da je to jedno od prvih pitanja na koje nema odgovor. U tom kontekstu, on je saopštio da u politici zvaničnog Beograda prema zvaničnoj Podgorici ne postoje skrivene namere i ocenio da su se dešavali padovi u odnosima, pomenuvši u tom kontekstu Kosovo, ali je zamolio da se stvari gledaju „iz nekog boljeg ugla”.⁶⁶

Otvaranju Konzulata Srbije u Herceg Novom prisustvovali su i ambasador Srbije u Crnoj Gori Zoran Lutovac, predsednici opština Kotor, Tivat i Herceg Novi, predstavnik Skupštine opštine Budva, predstavnici pojedinih prosrpskih opozicionih partija u Crnoj Gori i mitropolit Crnogorsko-primorski Amfilohije. Za konzula Srbije u Herceg Novom imenovana je Marina Jovičević, dotadašnja pomoćnica ministra za spoljne poslove.

.....
66 Isto.

Poseta Borisa Tadića Crnoj Gori i otvaranje konzulata Srbije u Herceg Novom dogodili su se u trenutku zaoštrenih odnosa zbog Strategije Srbije o Srbima u regionu. Sve je to otvorilo novi ciklus rasprava o „srpskim pretenzijama” u regionu. Za neke su to bili ostaci prošlih vremena, za druge posledica delovanja delova vodećih društvenih elita, a za treće legitiman cilj od kojeg Srbija ne sme da odustane. Tim povodom Ivica Dačić, zamjenik premijera i ministar unutrašnjih poslova u Vladi Srbije, izjavio je: „Uopšte me ne interesuje da li će da žive sa nama ili neće. Jesu li se otepi-li? Jesu li napravili svoju državu? Želim im puno sreće. Zašto bih ja više voleo da oni žive sa mnom nego oni? Srbija nije remetilački faktor u regionu. Ali, isto tako kao što mađarska vlada insistira na pravima Mađara u Srbiji, isto tako kao što Rumuni koji su nama prijateljska država insistiraju na pravima Rumuna, odnosno insistira da se Vlasi ne izjašnjavaju kao Vlasi nego kao Rumuni, isto tako kao što Bugarska protestuje što je zabranjen skup na primer u Bosilegradu, ili isto tako kao što je međunarodna zajednica bila zainteresovana za položaj Albanaca u južnoj Srbiji ili na Kosovu i Metohiji, ili isto tako što je Turskoj ili BiH prioritet položaj Bošnjaka u Srbiji, pa valjda je normalno da je za nas prioritet položaj Srba u drugim državama u regionu. Ne želim da utičem na njihovu vlast niti na to ko će biti na vlasti. Ali me interesuju prava Srba. Isto kao što i njih interesuju prava Crnogoraca u Lovćencu i tako dalje.”⁶⁷

.....
67 Miloš Teodorović, *Crna Gora i Srbija: Popis stanovništva ili intimnih osećanja*. Dostupno na: http://www.slobodnaevropa.org/content/crna_gora_i_srbija_popis_stanovnistva_ili_intimnih_osecanja/2340276.html, 16. mart 2011.

Srđan Vukadinović, sociolog iz Podgorice, smatrao je da ta situacija dosta podseća na tenzije uoči referendumu o nezavisnosti. Aktuelne elite jasno su pokazale da probleme ne mogu rešiti drugačije osim dizanjem medijske pompe: „Država Srbija, država Crna Gora i Srpska pravoslavna crkva sa svojim aktivnostima su duboko povredile prostor privatnosti svih građana Crne Gore, budući da se sve ovo dešava zbog predstojećeg popisa u aprilu. Jednostavno državu Srbiju i državu Crnu Goru ne interesuju vrednosti, neki kapital koji će dobiti putem popisa. Bilo da je u pitanju kulturni, obrazovni, naučni, istraživački i drugi kapital na osnovu kojih će se praviti određene politike i strategije razvoja. Njih interesuju neka duboko intimna pitanja, ona koja su u sferi privatnosti čoveka, kao što su nacionalnost ili etnička pripadnost, zatim pitanje veroispovedi ili maternjeg jezika.”⁶⁸

Kao i u nekim prethodnim situacijama, u Srbiji se nije tako mislilo. Istoričar Slavenko Terzić izjavio je da je interes Srbije za delove Srbe izvan Srbije potpuno prirodan, negirajući da se iz takvog stava mogu izvući neprihvatljive opcije za druge: „Zanimljivo je da u Crnoj Gori postoje reakcije jedino kad je reč o bilo kakvom koraku Srbije. Recimo, vrlo često vidimo pretenzije Albanije na delove Crne Gore, iz Novog Pazara vidimo nekakve ideje o obnovi takozvanog Sandžaka, Hrvatska govori o Boki kao o 'zaljevu hrvatskih svetaca'. Ja sam istoričar, vi to znate. Ovde je problem što je srpski narod u Crnoj Gori, da tako kažem, jedini državotvorni narod koji je stvarao tu državu Crnu Goru.

.....
68 *Isto.*

Dakle, u vreme nezavisne Crne Gore do 1918. godine je 98 odsto naroda bilo srpsko. To je valjda nesporna činjenica.”⁶⁹

Na konstataciju da je od tada prošao jedan vek i na pitanje zašto je to sada bitno, Terzić je odgovorio: „Znate zašto, zato što bi neko morao da objasni na primeru Evrope koja je to alhemija koja je od srpskog naroda u Crnoj Gori stvorila neki drugi narod.”⁷⁰

Direktniji uticaj od svakog drugog bio je onaj koji je u Srbiji susednoj državi ostvarivala Srpska pravoslavna crkva. Episkopski savet eparhija SPC ocenio da se u Crnoj Gori vodi „medijska anticrkvena kampanja”, koja je povezana sa predstojećim popisom stanovništva. Petorica crkvenih velikodostojnika, među kojima i mitropolit Amfilohije Radović, održali su sastanak u manastiru Svete Trojice u Pljevljima. Građani Crne Gore pozivani su da se „oslobode straha, nakupljenog naročito u periodu nasilja posle Drugog svetskog rata” i da se „slobodno izraze o svom verskom, nacionalnom i jezičkom identitetu.”⁷¹

Profesor Fakulteta političkih nauka Miloš Bešić upravo je u Crkvi video one koji su u Crnoj Gori pokušavali da ostvare projekte delova srpskih elita: „U Crnoj Gori Srpska pravoslavna crkva se doživljava kao politička institucija, par ekselans. Gospodin Amfilohije Radović ispred te Crkve zapravo vrši određenu političku misiju u interesu, kako kaže njegova interpretacija, srpskog naroda.

69 *Isto.*

70 *Isto.*

71 *Isto.*

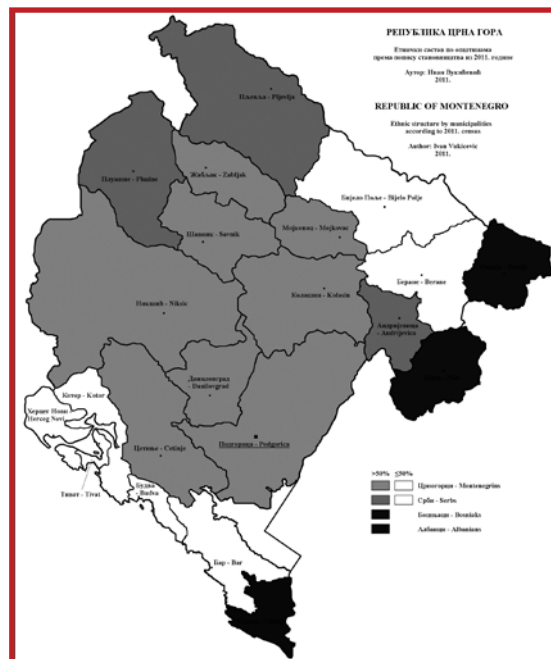
Mislim da je sasvim izvesno da postoji vrlo jasna sprega između određenih političkih krugova u Srbiji i SPC. Koja je priroda te veze, kakva je dinamika i koliko tu pre svega gospodin Amfilohije u ime srpskog naroda i srpske države solira, mi to ne možemo da znamo. Ali ono što znamo jeste da postoji vrlo jasna komunikacija pre svega oko nacionalnih krugova oko Demokratske stranke Srbije, što je bilo vrlo izrazito i dinamično. Takođe i sa delovima Demokratske stranke onima koji su nacionalnije orijentisani i koji su u okviru te partije za sada još uvek u manjini. Kao i u onim pokretima, pojedincima i političkim strukturama koji nisu eksplicitno akteri u smislu političkih partija, ali jesu u političkom životu.”⁷²

Prema rezultatima popisa stanovništva sprovedenog od 1. do 15. aprila 2011. godine, Crna Gora je imala 620.029 stanovnika. Crnogoraca je bilo 278.865 (44,98%), a Srba 178.119 (28,73%). U Crnoj Gori je živelo i 53.505 Bošnjaka (8,65%), 30.439 Albanaca (4,91%) i 20.537 Muslimana (3,31%). Na popisu stanovništva iz 2003. godine Crnogoraca je bilo 43% odsto, dok se 32% odsto građana izjasnilo kao Srbi. Srpski je tada govorilo 64% građana, a crnogorski 23%. Prema izjašnjavaњу iz 2011. godine, srpskim jezikom je govorilo 42,88% građana, a crnogorskim 36,97% građana.⁷³

Ovi rezultati su pokazali da je anticrnogorska kampanja doživela poraz.

72 Isto.

73 Zavod za statistiku Crne Gore – MONSTAT, Podgorica 12. juli 2011. Dostupno na: <http://www.monstat.org/cg>.

Crna Gora – etnički sastav po opštinama, 2011.

Ministar spoljnih poslova Srbije Vuk Jeremić odbio je krajem juna 2011. godine poziv crnogorskog kolege Milana Ročena da učestvuje na završnoj konferenciji šefova diplomatija zemalja članica Partnerske komisije Američko-jadranske povelje i SAD zbog prisustva predstavnika Kosova, što je *Tanjug* potvrđeno je u kabinetu ministra. Ta konferencija je održana u Bečićima, gde je Jeremić učestvovao na sastanku ministara spoljnih poslova država članica Procesu saradnje jugoistočne Evrope. Na njoj je učestvovao i generalni sekretar NATO-a Anders Fog Rasmussen. On je, posle susreta, poručio da je vizija Alijanse da sve zemlje Zapadnog Balkana postanu deo evroatlantske porodice.

Učestvovao je i ministar spoljnih poslova Enver Hodžaj, kao predstavnik nezavisne države. Stav Srbije, koja ne priznaje jednostrano proglašenu nezavisnost Kosova, jeste da ne učestvuje na skupovima na kojima se ne poštuje princip da Kosovo bude zastupljeno kao Kosovo/UNMIK.⁷⁴

Na kraju 2011. godine, usledio je još jedan „nesporazum” između Podgorice i Beograda. Poziv predsednika Srbije Borisa Tadića predstavnicima vlasti u Crnoj Gori, članovima Demokratske partije socijalista i aktuelnim ministrima zdravlja i poljoprivrede da, 23. decembra u Beogradu, prisustvuju sastanku Saveta Srba u regionu u vladajućoj crnogorskoj koaliciji ocenjen je kao nova provokacija srpskih vlasti.

Beogradski analitičar Dušan Janjić izjavio je da je to novi dokaz lošeg vođenja politike srpskog predsednika, ali da to nije i razlog za posebnu zabrinutost vlasti u Crnoj Gori: „Za utehu je to što je možda ovo jedan od poslednjih sastanaka tog tipa koji organizuje Boris Tadić s obzirom da je realno očekivati promenu vlasti u Srbiji.”⁷⁵

Predsednik Srbije je na sastanak predstavnika Srba iz regiona, osim crnogorskih prosrpski orijentisanih partija, pozvao još i ministre zdravlja i poljoprivrede Miodraga Radunovića i Tarzana Miloševića, kao i bivšu ministarku za evropske integracije dr Gordanu Đurović, koji su pozive odbili, ne krijući da su začuđeni kako su se uopšte našli na Tadićevom spisku. Ministar Milošević je izjavio da se u odgovoru

74 *B 92, Tanjug*, 29. jun 2011

75 Navedeno prema: <http://www.pobjeda.me/2011/12/21/boris-tadic-ponovo-provocira-crnu-goru/#.UmD9M>
Dwnno.

Tadiću zahvalio na pozivu, obaveštavajući ga da neće doći: „Crna Gora je moja država i to sa ponosom ističem. Potpuno je lična stvar svakog građanina kako će se izjašnjavati, ali je činjenica da se najbolja afirmacija može dobiti u državi u kojoj žive. Logično je da svaka država brine o svojim građanima koji žive u nekoj drugoj, ali pod uslovom da ne ugrožavaju time interes te države.”⁷⁶

Predsednik crnogorskog parlamenta Ranko Krivokapić izjavio je da Tadić i srpska vlast ponovo, ali na drugačiji način od prethodnih, pokušavaju da razbiju i razjedine Crnu Goru: „Srbi koji ovdje žive nijesu došli sa strane i njihova matična država je Crna Gora. Ovo je pokušaj da se se Srbi iščupaju iz Crne Gore, da joj se suprotstave i da im se napravi neka vještačka matična država koji im nikada to nije bila – Srbija. Oni su državotvorni dio ove države, i na sceni je novi pokušaj razbijanja Crne Gore.”⁷⁷

Borislav Banović, predsednik poslaničkog kluba Socijaldemokratske partije, takođe je smatrao da Srbija samo nastavlja staru praksu, koja je u prošlosti imala pogubne posledice za region: „Zaista nije normalno za države i društva koja pretenduju da budu građanska, da budu uređena na način koji je svojstven današnjim modernim društvima i državama, da na taj način pokušavaju da utiču, da prave mreže svoje politike i mreže svojih uticaja u susjednim državama. Ovo je neprimjereno sa više stanovišta i ja mislim da su to izdisaji, batrganje neke politike koja se očigledno gubi na međunarodnom i regionalnom planu i to je potpuno izgubljena i promašena politika.”⁷⁸

76 *Isto.*

77 *Isto.*

78 *Isto.*

Predsjednika Nove srpske demokratije Andriju Mandića, koji je dobio i prihvatio Tadićev poziv, čudilo je što je srpski predsjednik pozvao ljude koji su bili za otcjepljenje Crne Gore od Srbije: „Da se predsjednik Srbije Boris Tadić konsultovao sa predsjednikom Nove srpske demokratije, ja bih mu saopštio da ih ne poziva, jer sve troje su u vremenu prije otcjepljenja Crne Gore, uradili sve što su mogli kako bi Crna Gora postala nezavisna.” Rekao je i da neće da spekuliše sa tim

šta su Milošević, Đurović i Radunović po nacionalnosti, jer je to njihova privatna stvar: „Oni su na jednom jasnom programu, usmjerenom protiv Srbije i srpskog naroda, na ostvarenju njihovih stranačkih i nacionalnih interesa, radili zajedno sa predsjednikom njihove partije. Ne vidim svrhu, ni razlog što je Tadić pozivao ove ljude, mislim da je to greška.”⁷⁹

---

79 *Isto.*

Knežević: Za ubistvo Pukanića krivi Dukanović i Subotić

Tanjug | 24. 10. 2009. | 18:54h | komentari: 5

Crnogorski biznismen Ratko Knežević ponovo je za ubistvo vlasnika hrvatskog lista "Nacional" Iva Pukanića okrivio duvanski kartel iz kojeg stoji crnogorski premijer Milo Đukanović.

U emisiji Hrvatske radio-televizije "Hrvatska uzdivo", Knežević je izjavio da je organizator ubistva Pukanića Stanko Subotić Čane. "Pukanić je svojim pisanjem zaustavio najveći švicarski posao posle Drugog svetskog rata u Evropi. Od tog posla su samo 1999. godine krijumčari zaradili 2,5 milijardi tadašnjih nemačkih maraka", rekao je Knežević.

"Glavni ljudi, koji su devedesetih godina organizovali šverc cigareta preko Crne Gore naručili su ubistvo, dok je Joca Amsterdam (Sreten Jocić) i uhapšena ekipa za novac pratila, organizovala i 23. oktobra prošle godine usmrtila Pukanića", izjavio je Knežević istražiteljima.

Knežević je ranije, u intervjuu podgoričkim "Vjestima" a zatim i u izjavama drugim medijima, optužio crnogorskog premijera Đukanovića, Subotića i bivšeg šefa SDB-a Srbije Jovica Staničića da su predvodili kriminalnu organizaciju koja se bavila švercom cigareta i organizovala ubistva.

Knežević je, takođe, izneo konkretne optužbe za pojedina nerazsvjetljena ubistva, kao i imena ubica.

Crnogorski OBRAČUN

►► **Ubistvo Branislava - Brane Šaranovića (66) najverovatnije naručila mafija iz Crne Gore i za to angažovala profesionalce iz Italije**

BEOGRAD - Likvidacija kontroverznog crnogorskog biznismena i vlasnika kazina "Slavija" Branislava - Brane Šaranovića (66) iz Danilovgrada, koga su nepoznati atentatori na skuteru izrežali iz heliktera pre dva dana na Desinjim, najverovatnije je naručila iz Crne Gore, saznaje Kurir iz izvora bliskih istrazi.

Operativci beogradske policije, koji intenzivno rade na rasklapanju ovog ubistva, suočeni su sa više mogućih motiva koji bi mogli da vuku i na same naručioce, ali se pre svega sumnja da na nepodivce treba tražiti u crnogorskim mafijaskim strukturama. Dve su verzije zasud najverovatnije - ili je Šaranović žrtva poslovnih moćnika koji su hteli, da ga istisnu iz kokcarskog i drugog biznisa kojim se bavio poslednjih godina, ili je u pitanju obračun s nezgodnim svjedocima koji imaju izvesna saznanja o broj-

nim nerešenim ubistvima tokom devedesetih.

Šaranović se bavio vrlo velikim poslovima, ali nikada nije lito previše da se intje. Svim je izvesno da je u Crnoj Gori trenutno na snazi zesto-

ka ciska u prevlasti nad profitabilnim krtima na luim poslovima i da se taj sukob, nazalost, ponovo preselio na tle Beograda - nezvanično sa znanjem u policiji.

Prema prvim rezultatima istrage, takođe se sumnja da ubice napste nisu iz Srbije, već da su dovedene sa strane. Način na koji je Šaranović likvidiran upućuje na zaključak da su ubice najverovatnije iz Italije jer oni u svojim likvidacijskim mahom koriste skutere. To je klasičan metod koji se koristi u toj zemlji - skuter i dve osobe, od kojih jedna vozi, a osoba pozadi puca. Ovo dodatno navodi na sumnju da je na-

mličke ubistva iz Crne Gore, jer se zna da Crnogorci imaju odlične veze sa italijanskom mafijom i često međusobno razmenjuju "usluge" - objašnjava naš izvor.

Iako se Šaranović slabo ekspoziciono u javnosti, u beogradskom podzemlju se za njega povorio da je bio blizak prijatelj Brane Mićunovića, poznatog biznismena iz Crne Gore. Takođe, pričalo se da je bio blizak i sa Rankom Rubežićem, najpoznatijim beogradskim kriminalcem koji je izrežetan 1985. godine. Sinoj dva dana pre njegovog ubistva još jedna profesionalna likvidacija dogodila se u Sapcu. Tada su ubice ispod dizna lovdje boksera Dusana Rošića (37) postavile eksplozivnu napravu i aktivirale je daljinskim upaljačem. Da li su ova dva događaja koja su se dogodila u razmaku od samo nekoliko dana najave nove serije likvidacija u srpskom podzemlju, gde je poslednjih godini dana vladalo relativno zatišje, videte se uskoro. Poslednje značajnije ubistvo dogodilo se pre nešto više od godinu dana kada je u centru Beograda likvidiran Uglješa Aranićević Ugo (42), kuma Sretena Jocića, zvanog Joca Amsterdam, kome su profesionalne ubice presudile dok je sedeo u svom "pećinu 407".

Smrtonosni skuter zamenio "audi"

Ubistvo Šaranovića nedoljivo podično na mafijesko obrascu u Beogradu tokom devedesetih, a tom razlikom što egzokratu danas koriste skutere, a ne "audi".

Sličan "recept" primenjen je 23. oktobra prošle godine prilikom likvidacije vlasnika hrvatskog nedeljnika Nacionala Iva Pukanića u Zagrebu. Kako se sumnja, upali dživanjin Zeljko Milovanović (52) dovezao je u dvoriste Nacionala smrtonosni skuter sa eksplozivom i aktivirao ga u trenutku kada je naišao Pukanić sa saradnikom Nikom Frančicom. Pre toga, Milanko Ivanović iz Četvrtine takođe je 23. maja 2007. godine iz skutera u pokretu greškom ubio spiskog licencijar Jovana Milanovića u bašti kućica "Zoojaki" u Beogradu. Prava meta bio je Goran Marić, koji je iz onog pokušaja brutalno likvidiran, a potom spojen u Dobruvicima krajem aprila ove godine zajedno sa licijar Novovićem.

(f. i.)

Pretores hotela u Crnoj Gori izveden po nalogu iz inostranstva Američka DEA locirala Sarića u Bjelom Polju

WIKI Z. ČVIHIC
Beograd

Državni sekretar Ministarstva pravde Slobodan Homen kaže da postupanja nadležnih u Crnoj Gori izazivaju sumnju u njihovu spremnost da saraduju u istrazi šverca kokaina

Narko-bos bio i u Švajcarskoj

Darko Sarić je u decembru 2009. godine borovao u Švajcarskoj iz koje je zemlja ušao u Francusku gde mu je sredinom januara 2009. kada je iz Podgorice trebalo da odleti za Beč. To hapšenje izbegao je tako što se nije ni pojavio na prethodno rezervisanom letu.

izbegao siluju francuske policije, jer je ušao u bescarinsku zonu". Sledeće hapšenje, spremno je za sredinu januara 2009. kada je iz Podgorice trebalo da odleti za Beč. To hapšenje izbegao je tako što se nije ni pojavio na prethodno rezervisanom letu.

T. M. S.

Darko Sarić (40), osumnjičenog za šverc 2,7 tona kokaina, službe Sjedinjenih Američkih Država nedavno su locirale u Crnoj Gori, u Bjelom Polju, zbog čega su od crnogorskih vlasti zahtevali da se tamo izvrši pretores, saznaje „Blic“.

- Pitajna u Bjelom Polju i pretores hotela „Bijela ruda“ izvedeni su po nalogu iz inostranstva, koji crnogorska vlast nije smela da odbije, te je morala da krene u akciju po njihovom nalogu - tvrdi izvor „Blica“.

Da li je, u međuvremenu, Sarić promenio lokaciju i iz Bjelog Polja našao utočište u nekom drugom mestu, za sada nije poznato, ali međunarodne službe veruju da on nije izišao iz Crne Gore i da tamo i dalje uživa zaštitu najmoćnijih ljudi iz podzemlja. Direktor crnogorske policije Veselin Veljović javno je tvrdio da ima informacije da je Sarić u jednoj evropskoj zemlji i da će ta saznanja dostaviti kolegama u Srbiji.

- Iako je direktor crnogorske policije tvrdio da Sarić nije u toj zemlji, posle pritiska iz inostranstva morali su da promene tu priču. Osim toga, neobičajno je i da se premijer neke države meša u davanje državljanstva, naročito za osobu koja je pod međunarodnom istragom za prodaju velikih količina droge - kaže izvor „Blica“ blizak međunarodnoj istrazi protiv Sarića.

Prema saznanjima „Blica“ iz MUP-a Srbije, informacija da se Sarić krije u nekoj evropskoj zemlji zvanično nije dostavljena iz Crne Gore. Sarić je, pre

raspisivanja poternice, neometano borovao u nekoliko evropskih zemalja.

SARIĆA KRIJU VLASTI
Sumnje međunarodnih istražnih organa da Sarić ima zaštitu u Crnoj Gori potvrdilo je za „Blic“ i Nebojša Medojević, lider Pokreta za promene, rekavši da se on nalazi na Crnogorskom

primorju. Medojević je optužio premijera Đukanovića da je javno stupio kao „šef kriminalne organizacije i da je pokušavao da se opravda Sariću i Brani Mićanoviću“. On je naveo da u Crnoj Gori postoji pet narko-bosova i da su to Brana Mićanović, Milo i Asko Đukanović, Stanko Subotić i Darko Sarić. I lider Nove srpske de-

موكراتije Andrija Mandić naveo je da je Milo Đukanović „životno zainteresovan“ da Sarić i njegovi pomagači ostanu na slobodi zbog „bojazni od njihovog mogućeg pojavljivanja i svedočenja pred sudom“. Sarić i njegovi pomagači su uklopili stotine miliona eura u svoj imetak u Crnoj Gori, ali i u neke političke

projekte - tvrdi Mandić u izjavi Tanjugu. Državni sekretar Ministarstva pravde Srbije Slobodan Homen kaže za „Blic“ da svaka država ima diskreciono pravo da nekome da, ali i ne da državljanstvo, međimati, da postupanja nadležnih u Crnoj Gori izazivaju sumnju u njihovu spremnost da saraduju u istrazi šverca kokaina.

- Sigurno da bi davanje crnogorskog državljanstva pružilo Sariću zaštitu od ekstradicije. Uopšte nije sporno da Crna Gora može da da državljanstvo svakome, ali da taj nije okrivljen za neko krivično delo, a pogotovo za nešto ovako teško, gde postoji i veliki međunarodni interes - kaže Homen.

Ministar policije Ivica Dačić je dobio mogućnost da crnogorska vlast Sarića zaštitu prijemom u knjigu svojih državljanata, ali je dodao da „ako to urade, to je jasan znak za ova istraga“.

Profesor međunarodnog prava Vojin Dimitrijević kaže za „Blic“ da ne postoje pravni razlozi zbog kojih bi Crna Gora štiti Darka Sarića.

- Postoji mogućnost samo da tvrde da se iz njegovog gonjenja krija politički razlozi. U tom slučaju bi mogao da dobije azil - navodi profesor Dimitrijević.

On objašnjava da država koja traži ekstradiciju ne mora da dokazuje da je neko kriv, već samo mora da podeli postupak.

Pretores hotela „Bijela ruda“ u Bjelom Polju. Međunarodne službe veruju da Darko Sarić nije izišao iz Crne Gore i da tamo i dalje uživa zaštitu. FOTO: MUESTI

- Sudeće tek treba da dovede do konačnih dokaza i ne možete tražiti umagreda vam dostave dokaze. Sta se tu u ovom slučaju muti i pedlja, to je stvarno ne znam - kaže profesor Dimitrijević.

FARSA SA HAPŠENJEM
Glavna tužiteljka Crne Gore Ranka Čarapić izjavila je povodom puštanja na slobodu Gorana Sokovića i Dejana Sekularca, koje je Specijalno tužilaštvo Srbije osumnjičilo da su umešani u šverc kokaina, da nije bilo drugog izbora.

Oni tužilaštva Srbije nisu dobili potrebne dokaze za pokretanje istrage - rekla je tužiteljka Čarapić.

S druge strane, Homen kaže da je neobičajno da kada Specijalno tužilaštvo Srbije traži samo odlaganje dostavljanja dokaza, što je uobičajeno u međunarodnoj praksi, da se takav zahtev ekspresno odbije i da se osumnjčeni odmah puste na slobodu. Homen napominje da je neobičajno da nadležni organi u

Crnoj Gori preko medija šaljju odgovore na dopise iz Srbije kada su traženi podaci o državljanstvu Sokovića i Sekularca.

- Nikada nisam dobio zvaničan odgovor na naše dopise. Ne možemo na osnovu medijskih izjava da cenim da li je neko državljanin neke zemlje ili nije - navodi Homen.

Nebojša Medojević izjavio je da je crnogorsko tužilaštvo tražilo dokaze od Specijalnog tužilaštva u Beogradu samo da bi ih dostavilo okrivljenima. Profesor Goran Ilić sa Pravog fakulteta u Beogradu ocenjuje da je hapšenje Sokovića i Sekularca bila predstava za javnost.

U ovakvim stvarima neophodna je dobra međunarodna saradnja, na primer, kakva je sa italijanskim organima u slučaju Sarića. Njegov tužilac za mafiju je polivalio zaljubljenosti tužica Miljka Radivojevića i rekao da je sahapljujući saradnji uhapšeno na grupa u Italiji osumnjčeno za šverc kokaina - navodi profesor Ilić.

Dačić: Spreman sam da snosim odgovornost

Ministar unutrašnjih poslova Ivica Dačić prokomentarisao je juče pisanje „Blica“ o veri njegovog šefa kabineta u firmom u kojoj se nalaze ljudi Darka Sarića.

- Ako se spekulacije o navodnim vezama mojih saradnika sa braćom Sarić ispostave kao tačne, spreman sam i ja da snosim svoj deo moralne odgovornosti i, u tom slučaju, ne bih bežao ni od ostavke - rekao je Dačić za „Večernje novosti“.

Na pitanje: „Ako je šefak vašeg šefa kabineta Branka Lazarevića poslovao sa ljudima koji važe za Sarićeve igrače, da li je to dovoljan razlog za njegovu smenu?“, Dačić je odgovorio da „treba ispitati da li tu ima elemenata krivičnog dela“.

- Treba utvrditi da li ti medijski napisi mogu da se potkrepe istinitim podacima. U svakom slučaju, nijedan političar ne može

biti iznad policije. Već sam dao nalog da se ispitaju ti navodi. Moji poznati stav jeste da za one koji su se bavili kriminalom neće biti mesta u MUP, ma koju poziciju da zauzimaju - naglasio je Dačić.

Državni sekretar Ministarstva pravde Slobodan Homen preporučuje je takođe izjavio da treba utvrditi do koje su mere veze Sarića sa policijom, sa politikom, političkim strankama i medijima.

NEDELJA 14. MART 2010.

HRONIKA

Medojević: Šarić i Subotić su na Zabljaku

Lider opozicionog Pokreta za promene (PZP) Nebojša Medojević tvrdi da se Darko Sarić i Stanko Subotić, za kojima su raspisane međunarodne poternice, nalaze na Zabljaku, u Crnoj Gori. „Najnovija informacija koju smo dobili iz kontakata u Vašingtonu je da se ta dvojica (Šarić i Subotić) kriju na Zabljaku u vili 'Jelika', kazao je Medojević podgoričkoj televiziji In. Predsednik PZP-a tvrdi da su američke bezbednosne službe nedavno obavestile bezbednosne službe Crne Gore da se Šarić i Subotić kriju na Svetom Stefanu, ali da su im „crnogorske bezbednosne službe dale deset sati“ da se sklone.

Crnogorska policija traga za trojicom begunaca Šarićevi saradnici kriju se u Heranama

U nastavku akcije po sporazumu o izručenju svojih državljana srpska policija uhapsila Milana Živojinovića, Božidara Čmiljanija, Predraga Radevića i Pravidoljuba Stankovića

Drago Vučković

TAMARA MARKOVIĆ-SUBOTA
BEOGRAD

Goran Šoković, Drago Vučković i Dejan Selanović, crnogorski državljani za kojima se srpska vlast kao optuženici pripadaćima marko-Milana Đarka Šarića raspisalo poternice. Interpolu, krije se u okolini Berana, obližnjavina nazvane "Blita". Istor blizak policiji Crne Gore tvrdi da namjerna policija čini sve da svoj tragovi ne trag i uhapti ih.

Od petka uveče, kada su Srbija i Crna Gora potpisale sporazum o izručenju optuženih državljana, crnogorska policija uhapsila je šestoricu svojih državljana na kojima su poternice raspisane srpske vlasti. Od četrdeset državljana Srbije koje potražuju policija u Crnoj Gori, kod nas je za dva dana uhapšeno 11 osoba. Milko Radinačević, specijalni tužilac, izjavio je za "Blic" da je zadovoljan činjenicom da je od šestice

lika koja su lišena slobode u Crnoj Gori, četvoro uhapšeno po poternicama koje su raspisane po naredbi poternice optuženici pripadaćima marko-Milana Đarka Šarića za kojima se srpska vlast kao optuženici pripadaćima marko-Milana Đarka Šarića raspisalo poternice Interpolu, krije se u okolini Berana, obližnjavina nazvane "Blita". Istor blizak policiji Crne Gore tvrdi da namjerna policija čini sve da svoj tragovi ne trag i uhapti ih. Od petka uveče, kada su Srbija i Crna Gora potpisale sporazum o izručenju optuženih državljana, crnogorska policija uhapsila je šestoricu svojih državljana na kojima su poternice raspisane srpske vlasti. Od četrdeset državljana Srbije koje potražuju policija u Crnoj Gori, kod nas je za dva dana uhapšeno 11 osoba. Milko Radinačević, specijalni tužilac, izjavio je za "Blic" da je zadovoljan činjenicom da je od šestice

Štrugar pušten na slobodu

Predrag Štrugar, kome se po optužnici za ratne zločine optuženici pripadaćima marko-Milana Đarka Šarića raspisalo poternice, pušten na slobodu u Beogradu. Štrugar, inače sin generala Pavla Štragara, uhapšen je u petak uveče u Beogradu i predan nadležnom sudu Specijalnog suda. On i sudu predao pisanje i obezbeđen je do svoje javne pomode (kom i četvrtak), rekao je Radić. (TRAGUJ)

četrdeset minuta nakon potpisivanja sporazuma, ostala trojica pripadaćima Šarićevog marko-Milana ušla su da u beogradskom istraživačkom hapšenje. Crnogorska policija je sigurna da se kriju u okolini Berana i pozvala je građane da prijave svaku informaciju o kretanju Šokovića, Vučkovića i Šekularca - kalle, luvu "Blita".

Istovremeno, akcija hapšenja u Srbiji počela je u privodnom Zlatku Ajkoviću, optuženom da je u crkvenom lokalitetu "Zvezdajzer" 1999. godine sa Vukom Vučkovićem ubio Rajka Radovića. Svojom pravovrednu ovaj prelmin ostupio je posrpskojovom tužilaštvu, a Ajkovića je u Srbiji za optuženim hapšenja štitilo mate državljansvo. Istovremeno, uhapšeno je i pet osoba optuženih za ratni zločin Boska Bojović, Milorađ Kramović, Predrag Sražegar, Milijan Marković, Radević i Radinačević, dok je kao vodi grupe koje je potporeći sud osudio zbog fabrikovanja 701.800 cvira i 100.900 američkih dolara sa uhapšen Polovčevićem Nenad Bježićem.

Srpska policija akcija je nastavila i u sobu po predno hapšenjem još četvorice svojih državljana. Kako saznaje "Blic", uhapšeni su Milan Živojinović (27) iz Podraževa, pripadnik grupe falšifikatora novca, osuđen na pet i po godina zatvora, Božidar Čmiljanij (49) iz Kiklova, osuđen na dve zatvora, sških kazni zbog prevara, Predrag Radević (51) iz Njive, osuđen i podoptužen zbog trgovine drogom i Pravidoljub Stanković (55) iz Kurlinoplji zbog teškog dela protiv bezbednosti saobraćajna poštenim u Beogradu. U Crnoj Gori, osim Lakšana, uhapšeni su i Samir Musić (43) iz Berana zbog zločinovog udruživanja, Alen Spirić (38) iz Bij-

log Polja zbog primanja mita, Marko Sitarć (28) zbog trgovine drogom, Bogdan Marković (43) iz Pijevlje zbog zločinovog udruživanja, dok je uhapšen na onovno sporazumu o izručenju optuženih državljana pokušao da je neophodna mehanizma usredina kao regionalni odgovor svim bezbednosnim izazovima i pretnjama.

Crna Gora i Upravu policije Crne Gore i kovno akcijom potvrdile da sa mesta država nije strasno licma koja se potražuju - rekao je Veljović.

Narko-bosa štiti vlast i mafijaški šefovi u Crnoj Gori Šarić se krije u selu kod Pljevalja

Sa Darkom Šarićem se krije i njegov saradnik Goran Šoković, čije je izručenje zatražilo Srbija

TAMARA MARKOVIĆ-SUBOTA
BEOGRAD

Darko Šarić, optuženik za ubistvo za kojim se srpska vlast raspisalo poternice, u narko-bosi štiti vlast i mafijaški šefovi u Crnoj Gori. Prema izjavama namjerna "Blita", u narko-bosi optuženik krije se u selu u blizini nekadašnjih rudara.

Darko Šarić, optuženik za ubistvo, krije se u selu u blizini nekadašnjih rudara. On i sudu predao pisanje i obezbeđen je do svoje javne pomode (kom i četvrtak), rekao je Radić. (TRAGUJ)

našim se krije u Heranama, Blizak policiji Crne Gore, Srbiji nedavno uhapsila Đarka Šarića i tri pred optuženim državljane i optuženim državljane. Oni su se kriju u okolini Berana, obližnjavina nazvane "Blita". Istor blizak policiji Crne Gore tvrdi da namjerna policija čini sve da svoj tragovi ne trag i uhapti ih. Od petka uveče, kada su Srbija i Crna Gora potpisale sporazum o izručenju optuženih državljana, crnogorska policija uhapsila je šestoricu svojih državljana na kojima su poternice raspisane srpske vlasti. Od četrdeset državljana Srbije koje potražuju policija u Crnoj Gori, kod nas je za dva dana uhapšeno 11 osoba. Milko Radinačević, specijalni tužilac, izjavio je za "Blic" da je zadovoljan činjenicom da je od šestice

Pretneni stanovni

Četvoro osuđenih pripadaćima marko-Milana Đarka Šarića, koji su uhapšeni u Srbiji, trenutno su bit izručenim pred srpskom sudu. Specijalni tužilac u Beogradu je izjavio da je Đarka Šarić uhapsio u okolini Berana, obližnjavina nazvane "Blita". Istor blizak policiji Crne Gore tvrdi da namjerna policija čini sve da svoj tragovi ne trag i uhapti ih. Od petka uveče, kada su Srbija i Crna Gora potpisale sporazum o izručenju optuženih državljana, crnogorska policija uhapsila je šestoricu svojih državljana na kojima su poternice raspisane srpske vlasti. Od četrdeset državljana Srbije koje potražuju policija u Crnoj Gori, kod nas je za dva dana uhapšeno 11 osoba. Milko Radinačević, specijalni tužilac, izjavio je za "Blic" da je zadovoljan činjenicom da je od šestice

pretražio Đarka Šarića. Plo- daka koje srpska policija ima o kretanju Đarka Šarića u Crnoj Gori su razmijenili sa italijanskom Ekipom koja se nalazi u Beogradu. Štrugar, inače sin generala Pavla Štragara, uhapšen je u petak uveče u Beogradu i predan nadležnom sudu Specijalnog suda. On i sudu predao pisanje i obezbeđen je do svoje javne pomode (kom i četvrtak), rekao je Radić. (TRAGUJ)

Darko Šarić, optuženik za ubistvo, krije se u selu u blizini nekadašnjih rudara. On i sudu predao pisanje i obezbeđen je do svoje javne pomode (kom i četvrtak), rekao je Radić. (TRAGUJ)

Mladi brat oprav deset miliona evra

Darko Šarić protivljen je žate po podne na sa- kretanju Đarka Šarića i tri pred optuženim državljane. Oni su se kriju u okolini Berana, obližnjavina nazvane "Blita". Istor blizak policiji Crne Gore tvrdi da namjerna policija čini sve da svoj tragovi ne trag i uhapti ih. Od petka uveče, kada su Srbija i Crna Gora potpisale sporazum o izručenju optuženih državljana, crnogorska policija uhapsila je šestoricu svojih državljana na kojima su poternice raspisane srpske vlasti. Od četrdeset državljana Srbije koje potražuju policija u Crnoj Gori, kod nas je za dva dana uhapšeno 11 osoba. Milko Radinačević, specijalni tužilac, izjavio je za "Blic" da je zadovoljan činjenicom da je od šestice

U Srbiji su u ovoj akciji uhapšeni Zlatko Džodović iz Beograda i Kratimir Đorđević iz Gostivara. Radica i Stanković, optuženici su uhapšeni u Srbiji. Oni su se kriju u okolini Berana, obližnjavina nazvane "Blita". Istor blizak policiji Crne Gore tvrdi da namjerna policija čini sve da svoj tragovi ne trag i uhapti ih. Od petka uveče, kada su Srbija i Crna Gora potpisale sporazum o izručenju optuženih državljana, crnogorska policija uhapsila je šestoricu svojih državljana na kojima su poternice raspisane srpske vlasti. Od četrdeset državljana Srbije koje potražuju policija u Crnoj Gori, kod nas je za dva dana uhapšeno 11 osoba. Milko Radinačević, specijalni tužilac, izjavio je za "Blic" da je zadovoljan činjenicom da je od šestice

našim se krije u Heranama, Blizak policiji Crne Gore, Srbiji nedavno uhapsila Đarka Šarića i tri pred optuženim državljane i optuženim državljane. Oni su se kriju u okolini Berana, obližnjavina nazvane "Blita". Istor blizak policiji Crne Gore tvrdi da namjerna policija čini sve da svoj tragovi ne trag i uhapti ih. Od petka uveče, kada su Srbija i Crna Gora potpisale sporazum o izručenju optuženih državljana, crnogorska policija uhapsila je šestoricu svojih državljana na kojima su poternice raspisane srpske vlasti. Od četrdeset državljana Srbije koje potražuju policija u Crnoj Gori, kod nas je za dva dana uhapšeno 11 osoba. Milko Radinačević, specijalni tužilac, izjavio je za "Blic" da je zadovoljan činjenicom da je od šestice

Blic

Blic

Nova godina povjereniji

NEZAVISNI DNEVNIK

Vijesti

47€

Podgorica • utorak, 26. januar 2010. • godina XIV • broj 4248 • 0.50 € • www.vijesti.me • ISSN 1450-6181

TRENTUO NAJPOZNATIJI PLJEVIJAK, KOJEG INTERPOL TRAZI ZBOG ŠVERCA DROGE, U CRNOJ GORI DO REFERENDUMA BIO ANONIMAN

Sariću je Cane otvorio vrata

• Đerka Sariću je u vrijeme referendumske kampanje izasao upućena poruka da je nezavisnost državni projekat koji nika ne smije opzirati kroz finansiranje, podršku ili neku drugu logistiku van legalnih okvira. Da tada publici izraziti prosvrski nastrojani Pljević vrlo dobro je shvatio poruku i tokom referenduma bio je više nego neutralan, tvrde izviri "Vijesti" iz crnogorskog političkog i biznis establishmenta

ŠEF SRPKE DIPLOMATIJE NA SVETOG SAVU U CRNOJ GORI

Jeremić neće sa državom?

Strana 13

NOVI FEJTON

KAKO U ŽELJEZNIČKOJ INFRASTRUKTURI SPROVODE ANTIKRIZNU PREPORUKU VLADE

Franović zaposlio sina i sinova

PUTOPIS JEVREMA

NEZAVISNI DNEVNIK

Vijesti

47€

Podgorica • srijeda, 17. februar 2010. • godina XIV • broj 4270 • 0.50 € • www.vijesti.me • ISSN 1450-6181

BUKANOVIĆ SA VAŽNE DIPLOMATSKE ADRESE PREZENTOVAN KONKRETAN PLAN OBRACUNA SA KRIMINALOM

Premijer ide da ne bi hapsio prijatelje

• Očekivan sa političke scene Đukanović bi odmah odgovorio da se zamjeri crnogorskim partnerima u inostranstvu, ali i bilicima svadama u Crnoj Gori koje bi moglo doći još jedan zločin

Strana 3

VOJKA DAVILA SRBIJA MNOŠI KONKRETNOSTIJA PANEJE OPTUŽBE DA SU KRIMINALCI FINANSIRALI IZBORNU KAMPANJU NA ZABJELAKU

Sarićev klan dao pare DPS-u

Strana 12

NEPRIJATELJI SE NE ZOVU NA SVADBU

Strana 12

BEODŽARININ RADE STOŠIĆ IZ BUJVE OSUMNIČEN ZA UBISTVO NIJEKAKOG DRŽAVLIJANINA

Tijelo iskasapljenog ljubavnika bacili u more

Strana 12

Šef diplomacije je izjavio DPS-u sa Balkana: Mili i Bani

SEVERNA 2

NEZAVISNI DNEVNIK

Vijesti

47€

Podgorica • petak, 26. februar 2010. • godina XIV • broj 4279 • 0.50 € • www.vijesti.me • ISSN 1450-6181

U NASTAVKU SUĐENJA ZA UBISTVO IVA PUKANIĆA, RATKO KNEŽEVIĆ PONOVILO DA IZA ZLOČINA STOJI DUVANSKA MAFIJA I KAZAO DA MU JE STANKO SUBOTIĆ CANE PRIJETIO:

Ubio sam mnoge, ubiću i tebe i Pukanića

• Knežević izjavio da je Joca Amsterdom "često dolazio u Crnu Goru kako bi se zbiljilo s vlastima i da bi dobio licenca za posao u kokainima", ali je odbio da odgovori na pitanja o svadbenim odabirima koje je informisao, završivši da strahuje za život ljudi koji su mu to kazali

Strana 11

Pukanić ubijen zbog prisustva u dvoranskoj mafiji: Knežević tuče u svadbi

DIPLOMATA UTICAJNE ZAPADNE ZEMLJE ZA „VIJESTI“:

Šarić u Švajcarskoj

• To je poznato istražnim službama svih zemalja u kojima se vodi istraga o švercu više od dvije tone kokaina, ali još nijedna nije zatražila izručenje

MONITOR

10. april 2010.

ITALIJANSKA ZAVRŠNICA

DECENIJA DUVANSKE ISTRAGE

VII. KRIMINALIZACIJA CRNE GORE U BEOGRADSKOJ ŠTAMPI 2009–2012.

U Beogradu je, 8. oktobra 2009. godine, ubijen bivši vlasnik kazina „Slavija” Branislav Šaranović. Beogradska štampa, dan posle ubistva, bez bilo kakvih rezultata istrage, sa sigurnošću je raspravljala o tom ubistvu kao o obračunu u crnogorskom podzemlju.

Prvi izveštaj o ovom ubistvu, *Blic* je objavio 9. oktobra pod naslovom: „Ubistvo vlasnika kazina naručeno iz Crne Gore”, u kojem je citirao sagovornika „bliskog” istrazi: „Branislav Šaranović je uglavnom bio u Crnoj Gori, povremeno je boravio i u Engleskoj. U Beograd nije dolazio često. Kada bi došao, ostajao bi četiri-pet dana. U Beogradu je vlasnik kazina u hotelu 'Slavija', a većina njegovih poslova je u Crnoj Gori. Ne isključujemo mogućnost da je i likvidacija naručena i organizovana u toj državi, a da je Beograd samo izabran za mesto ubistva.” Već u nastavku istog teksta navode se glavne „poslovne” aktivnosti, koje ne potvrđuju reči sagovornika „bliskog” istrazi: „Šaranović je bio direktor i vlasnik kompanije 'Filšar', osnovane 2001. godine, koja upravlja nad četiri slot kluba u Beogradu, Kruševcu i Aleksandrovcu. Vlasnik je istoimene kompanije u Austriji, koja se takođe bavi kockanjem.”¹

Kurir je 10. oktobra objavio tekst pod naslovom „Crnogorski obračun”, u kojem, između ostalog, navodi: „Sasvim je izvesno da je u Crnoj Gori tre-
1 *Blic*, 9. oktobar 2006.

nutno na snazi žestoka čistka u prevlasti nad profitabilnim kriminalnim poslovima i da se taj sukob, nažalost, ponovo preselio na ulice Beograda. Način na koji je Šaranović likvidiran upućuje na zaključak da su ubice najverovatnije iz Italije, jer oni u svojim likvidacijama mahom koriste skutere. To je klasičan metod koji se koristi u toj zemlji – skuter i dve osobe, od kojih jedna vozi, a osoba pozadi puca. Ovo dodatno navodi na sumnju da je naručilac ubistva iz Crne Gore, jer se zna da Crnogorci imaju odlične veze sa italijanskom mafijom i često međusobno razmenjuju ‘usluge.’”²

Prvi izveštaj o tom ubistvu *Press* je naslovio „Kriminalci opet haraju Srbijom: Crnogorska mafija ubija po Beogradu!”. Već na početku teksta taj list, sa velikom dozom sigurnosti, iznosi svoje viđenje pozadine ubistva Branislava Šaranovića: „Prema saznanjima *Pressa*, Šaranović je ubijen u okviru obračuna unutar crnogorske mafije. Policija sumnja da je ubistvo naručeno iz Crne Gore, a pretpostavlja se da su likvidatori došli iz te države ili da su deo crnogorskog kriminalnog miljea iz Beograda. Šaranović je pominjan kao jedan od najuticajnijih ljudi u političkom i privrednom životu Crne Gore, pa se istražuje i politička pozadina ubistva.”³

2 *Kurir*, 10. oktobar 2009.

3 *Press*, 9. oktobar 2009.

Press
09. 10. 2009. - Autor: (NA, S. - M. S.)

Kriminalci opet haraju Srbijom: Crnogorska mafija ubija po Beogradu!

Dvojica maskiranih napadača iz „heklera“ ubila crnogorskog biznismena Branislava Šaranovića (66) ispred njegovog stana na Dedinju. Policija sumnja da je u pitanju obračun unutar crnogorske mafije

Odmah izdahnuo... Ubice su nakon zločina pobege na skuteru

Budvanin Branislav Brana Šaranović (66), vlasnik kockarnice u hotelu „Slavija“ u Beogradu, ubijen je u klasičnoj mafijaškoj sačekuši na Dedinju! Dvojica maskiranih napadača, naoružana „heklerima“, izrešetala su Šaranovića u ulici Neznanog junaka, nakon čega su sela na skuter i pobege!

Dan kasnije, *Press* je posvetio još jedan tekst tom događaju, pod naslovom „Obračun mafije tek počinje“ i podnaslovom „Sagovornici Pressa smatraju da će ubistvo Branislava Šaranovića na Dedinju pokrenuti čitav niz obračuna unutar crnogorske mafije“. Uprkos konstataciji novinara *Pressa* na početku – „Kako ‘Press’ saznaje, policija je u dosadašnjoj istrazi ovog zločina otkrila vrlo malo podataka“, u daljem tekstu se tvrdi da je ubistvo Šaranovića treći obračun crnogorske mafije u Beogradu u poslednja tri meseca: „Iako ovi slučajevi nisu međusobno povezani, zajedničko im je to što crnogorska mafija svoje sukobe rešava u Beogradu, između ostalog i zbog toga što tako lakše sakrivaju tragove. U prilog ovome ide i činjenica da crnogorska policija slabo saraduje sa srpskom, što kriminalcima iz Crne Gore omogućava lako bekstvo i siguran azil u ovoj državi.“⁴

4 *Isto*, 10. oktobar 2009.

Čitaoci *Večernjih novosti* su tih dana mogli da saznaju da je ubijeni šezdesetšestogodišnjak napustio Crnu Goru još kao tinejdžer: „U danilovgradskom kraju o Branislavu Šaranoviću se mogu čuti samo reči hvale. Istina, ljudi ga više pamte iz dečaćkih dana i školovanja u danilovgradskoj gimnaziji, jer je posle odlaska u Beograd šezdesetih godina ostao da živi tamo. Iako nije često boravio u rodnoj Drenovici zadržao je veze sa rođacima.“⁵

Nakon što je, sredinom oktobra 2009. godine, izvedena međunarodna policijska akcija „Balkanski ratnik“ u Urugvaju, kada su zaplenjene više od dve tone kokaina, beogradska štampa je izvestila o prvim hapšenjima. Uhapšeni su bili nastanjeni u Beogradu i Kragujevcu.⁶ Međutim, kada je otvorena tzv. „afera Šarić“ u zimu 2009–2010. godine, vrlo brzo je pažnja beogradskih novinara usmerena ka Crnoj Gori, odnosno prema glavnom osumnjičenom u toj aferi Darku Šariću. On je poreklom iz Pljevalja, ali je bio državljanin Srbije.

ČETVRTAK 18. NOVEMBAR 2010. **HRONIKA**

Narko-bosa štiti vlast i mafijaški šefovi u Crnoj Gori

Šarić se krije u selu kod Pljevalja

So Darkom Šarićem se krije i njegov sorodnik Goran Soković, čije je izručenje zatražila Srbija

Mladi brat oprao deset miliona evra

.....

5 *Večernje novosti*, 9. oktobar 2009.

6 *Glas javnosti*, 17. oktobar 2009. – Specijalno tužilaštvo za borbu protiv organizovanog kriminala saopštilo je da su uhapšeni Željko Vujanović (31) iz Kragujevca i Marko Vorotović i Nikola Pavlović iz Beograda.

Istovremeno, rasplamsala se borba između beogradskih i podgoričkih vlasti. Tadašnje srpske vlasti prozivale su crnogorske zbog „curenja” podataka, opstrukcije i nespremnosti na saradnju kada je reč o borbi protiv organizovanog kriminala. Uzvratio je kontraoptužbama da je upravo službeni Beograd, koji „nastavlja sa velikosrpskom politikom” i „miješanjem u unutrašnje stvari suverene države”, omogućio narkobaronu da jednostavno nestane.

„Slobodna Evropa” u februaru 2010. godine beleži: „Ministarstva pravde i policije Srbije i Crne Gore zveckaju retoričkim oružjem optužujući se međusobno za opstrukciju u rešavanju afere Šarić i hapšenju njenih aktera.”⁷ Novinar NIN-a Nikola Vrzić, poznat javnosti kao promoter „teorije trećeg metka” u slučaju ubistva Zorana Đinđića, sa sigurnošću je tvrdio da su Šarići najveću podršku imali u crnogorskoj policiji i njihovoj tajnoj službi: „Vrlo je indikativno da ni MUP Crne Gore ni njihova državna bezbednost nisu učestvovali u akciji 'Balkanski ratnik', kada su zaplenjene tone droge u Urugvaju. Ali, vrlo je moguće da su podršku imali i u strukturama srpske policije. Recimo, vrlo je zanimljivo da Šarići uopšte nemaju dosije u MUP-u Srbije.”⁸

7 Navedeno prema: http://www.slobodnaevropa.org/content/slucaj_saric_pravosudje/1965311.html.

8 Press, 6. februar 2010.

U intervjuu beogradskoj Televiziji B 92, 10. februara 2010. godine, crnogorski premijer Milo Đukanović direktno je optužio srpske državne organe da su preuranjenim najavljivanjem istrage odbeglom Darku Šariću, prvoosumnjičenom za šverc više od dve tone kokaina iz Urugvaja, praktično dali signal da se skloni. Rekao je i da su crnogorski organi vlasti poslednji dobili informaciju o istrazi protiv tog „čovjeka”.

U intervjuu Televiziji Crne Gore, Đukanović je rekao da je „suštinski problem” odnosa Srbije prema Crnoj Gori u tome što se „Beograd nije pomirio sa nezavisnošću” te zemlje: „Beograd se nije pomirio sa time da Crna Gora samostalno donosi odluke.” Drugi problem je viđen u tome što Srbija želi da postane lider u regionu: „Možda joj po veličini to i pripada ali Srbija mora da riješi pitanje ratnih zločinaca”, kao i probleme u odnosima sa svim susjednim zemljama. Đukanović je naveo da iz pomenutog odnosa Srbije prema Crnoj Gori dolazi i motiv za njen pokušaj da se politizuje i slučaj Šarić: „Ponašanja državnih organa Srbije u ovom slučaju pokazala su da mi i Srbija nemamo iste ciljeve u odnosu na to.”

Crnogorski premijer je ocenio i da je Crna Gora bila zainteresovana za doprinos borbi protiv organizovanog kriminala, a da je cilj Srbije bio „kriminalizacija Crne Gore”. Đukanović je rekao da

su državni organi Srbije pokušali da Crnu Goru predstave kao kriminalnu državu, kako bi dokazali da ona, kao samostalna država, nema kapacitete za ulazak u Evropsku uniju: „Ponašanje državnih organa Srbije u vezi sa slučajem Šarić, upućuje na logiku – ako je Crna Gora greškom postala nezavisna, evo dokaza da nezavisna Crna Gora nema kapacitete da uđe u EU.” Dodao je da Podgorica „ne prihvata da se Crna Gora kriminalizuje zbog toga što je neko ko je osumnjičen za kriminal pokretnom iz Crne Gore”. Đukanović je naveo „tri bitne stvari” u vezi sa policijskom akcijom „Balkanski ratnik” – da su osumnjičeni državljani Srbije, da su uhapšeni u Srbiji i da je „glavnina” novca koju su osumnjičeni stekli iskorišćena uglavnom za kupovinu nekretnina u Srbiji. Prema njegovim rečima, to nikako ne znači da Crna Gora, u delu svoje odgovornosti i u meri koliko se to nje tiče, ne treba da bude aktivna u vezi sa pomenutom akcijom. Podsetio je da su crnogorski državni organi „ostvarili intenzivnu saradnju” sa policijama zemalja u regionu i sa Interpolom u vezi sa akcijom „Balkanski ratnik”.

Đukanović je na kraju ponovio da Crna Gora „čini sve” da sa Srbijom gradi dobre i prijateljske odnose. To je, prema njegovim rečima, i do sada činila, „bez obzira na to da li je imala povod sa druge strane”. Crnogorski premijer je rekao da je Crna Gora uvek pokazivala „strpljenje” za „podizanje tenzija” iz Srbije i da će takvu politiku voditi i dalje.

Dugo i intenzivno bavljenje „aferom Šarić” u medijima u Srbiji u osnovi je imalo svrhu da javnosti pošalje poruku o odlučnoj borbi aktuelne srpske

vlasti protiv organizovanog kriminala, ali i da posluži daljem „ruženju” crnogorske vlasti. Šarića je štampa u Srbiji povremeno „pronalezila” na raznim lokacijama u Crnoj Gori. Tema „Darko Šarić” bila je dežurna u štampi prilikom otvaranja svakog neutralnog pitanja između Srbije i Crne Gore.

I u jesen 2011. godine, pojedini srpski mediji stavili su da kriminalizuju Crnu Goru. Tako je *Kurir* u tekstu pod naslovom „Milo Đukanović radio s mafijom iz Paragvaja!”, 24. septembra 2011. godine, preneo navodnu vest iz paragvajске štampe, koju je preuzeo iz podgoričkog *Dana*, da je u toj zemlji uhapšena izvesna Kristin Lorens, ćerka Gilberta Lorensa – člana čuvene „fantastične četvorke”, koja je krajem devedesetih godina 20. veka imala ekskluzivnu licencu za šverc cigareta preko Crne Gore u Italiju i druge zemlje Evropske unije. Ona je privedena zbog toga što je ucenjivala maćehu dokumentacijom o pranju novca. Ponovo je aktivirana priča o italijanskom tužilaštvu, pa je rečeno da je „licencu pokojnom Lorensu (poginuo u avionskoj nesreći 2000. godine), prema tvrdnjama italijanskog i švajcarskog tužilaštva, dao je nekadašnji premijer i lider DPS-a Milo Đukanović: „Podsetimo, za šverc cigareta preko Crne Gore vode se dva procesa, jedan u italijanskom Bariju, a drugi u Švajcarskoj. Postupak protiv Mila Đukanovića obustavljen je u vreme kada je bio na funkciji crnogorskog premijera, jer je uživao imunitet”

Prenesena je i izjava Andrije Mandića, lidera Nove srpske demokratije, da bi „bilo prirodno” da državni organi Paragvaja dođu u Crnu Goru: „Ukoliko vlasti u Paragvaju žele da utvrde činjenice, po-

trebno je da se pozabave ovom pričom. Početkom devedesetih godina najpoznatija destinacija za šverc cigareta bila je Crna Gora, u kojoj su neki stranci, ali i domaći političari s Milom Đukanovićem na čelu, stekli ogromno bogatstvo i sada se nalaze među najbogatijim u Evropi.” Lider Pokreta za promjene Nebojša Medojević za *Kurir* je izjavio da je „pitanje trenutka” kada će italijansko pravosuđe ponovo pokrenuti postupak protiv Mila Đukanovića: „Presuda je donesena, ali je Đukanovića štiti imunitet. On sada više nije premijer, samim tim više ne uživa imunitet, i italijansko pravosuđe može da ga procesuirati. Postoji ogromna dokumentacija i dokazi, vjerovatno se samo čeka neka signal da se to završi.” Član Predsedništva vladajućeg DPS-a Miodrag Vuković rekao je da je crnogorski list koji je to objavio osnovala kontraobaveštajna služba jugoslovenske vojske: „Njemu je Milo Đukanović opsesija. Oni su toliko neistina napisali, tako da ne komentarišem nikakve njihove navode i neke navodne informacije.”

Odnos Srbije prema Crnoj Gori 2010. godine odlikovalo je se i reagovanje na neke objektivne uspehe vlasti u u Podgorici. Evropska komisija je 9. novembra 2010. godine odobrila Crnoj Gori status kandidata za članstvo u Evropskoj uniji. Štefan File, evropski komesar za proširenje Evropske unije, na konferenciji za novinare u Briselu rekao je da će Crna Gora započeti pristupne pregovore kada ispunji neophodne političke uslove predviđene kriterijumima iz Kopenhagena koji se tiču vladavine prava i stabilnosti institucija.⁹

9 Navedeno prema: <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/216405/Crna-Gora--dobila-status-kandidata-za-EU>.

Evropska komisija je objavila i sedam uslova koje je Crna Gora trebalo da ispuni da bi otpočela pristupne pregovore. Evropski savet je tu odluku potvrdio 17. oktobra 2010. godine. U veoma kratkom roku, 17. decembra iste godine, Crna Gora je zvanično dobila status kandidata za članstvo u Evropskoj uniji. Odluka je doneta na sastanku šefova država i vlada zemalja članica Evropske unije u Briselu. Herman van Rompej, predsednik Saveta Evropske unije, na konferenciji za novinare je izjavio: „Odlučili smo da Crnoj Gori damo status kandidata. To pokazuje odlučnost Evropske unije da zemlje Zapadnog Balkana imaju evropsku budućnost.”¹⁰

Beogradska štampa je u kratkim „crticama” obavestila javnost o tom događaju. S druge strane, *Kurir* je tog dana objavio „prigodan” članak pod naslovom „Ode Milo”, u kojem je prognozirao da će Đukanović podneti ostavku na mesto predsednika Vlade. Ipak, u *Blicu* se tih dana pojavio članak koji je već svojim naslovom ukazivao na „iskakanje iz klišea” – „Srbija bi mogla nešto da nauči od Crne Gore”. Članak započinje rečima: „Crnogorska kandidatura predstavlja normalan proces evrointegracija, koji može da služi za primer Srbije i Bosni i Hercegovini – jedinim zemljama bivše Jugoslavije koje još nisu prešle ovaj stepenik.”¹¹

10 Navedeno prema: http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2010&mm=12&dd=17&nav_id=480002.

11 *Blic*, 20. decembar 2010.

***

„U ritmu” politike državnog vrha Srbije prema Crnoj Gori 2010. godine, koja je započela Tadićevim žalbama američkoj ambasadorici zbog visokog stepena organizovanog kriminala u susednoj državi, nastavljena tokom godine prebacivanjem odgovornosti za „slučaj Šarić” na crnogorske vlasti, ostao je i sam kraj te godine. Poslednjih dana te godine u Novom Sadu policija je uhapsila Veselina Vukotića, na osnovu poternice koju je Crna Gora putem Interpola raspisala za njim. Veselin Vukotić je u Crnoj Gori osuđen na dvadeset godina zatvora zbog ubistva pomorskog kapetana Duška Boškovića u Kotoru 1997. godine.

Poslednjeg dana 2011. godine, *Blic* je tom „slučaju” posvetio obiman tekst, u kojem se, između ostalog, moglo pročitati: „Vukotić je poslednjih nekoliko godina proveo po zatvorima, a njegovo ime je često bilo u centru pažnje bezbednosnih i kriminalnih struktura u zemlji i inostranstvu. U decembru 2008. godine, iz zatvora u Belgiji, u kojem je proveo dve godine po optužbi da je po nalogu DB u Briselu ubio političkog emigranta i agenta CIA Envera Hadrijua, Vukotić je izručen Srbiji. Pod specijalnim merama pratnje i po rešenju o pritvoru koji mu je određen u istrazi ubistva u 'Nani', Vukotić je odmah po sletanju na beogradski aerodrom sproveden u zatvor u Bačvanškoj ulici. Samo nekoliko sati nakon ekstradicije, Vukotićevo ime ponovo se našlo u centru zbivanja. Pod uticajem određenih funkcionera SPS-a, Vukotić je ekspresno dobio srpsko državljanstvo, čime se osigurao od izručenja Crnoj Gori. Pod

javnosti nejasnim okolnostima, u septembru prošle godine pušten je iz zatvora, čime je posle potpisivanja sporazuma sa Crnom Gorom postao i kamen spoticanja saradnje zvaničnog Beograda i Podgorice – kaže izvor 'Blica' iz vrha MUP-a. Vukotićevo ime, naime, našlo se na prvom spisku osoba čije je izručenje zatražila Crna Gora. – Srbija je zamerala Crnoj Gori što ne hapsi glavnog Šarićevog saradnika Gorana Sokovića, protiv kog se vodi postupak u Beogradu. Neformalno, Crna Gora je na to odgovarala upravo imenom Veselina Vukotića, zamerajući Srbiji što mu je dala državljanstvo i pustila ga iz zatvora – kaže naš izvor. On navodi da je Vukotić posle puštanja na slobodu često boravio u jednom hotelu u Novom Sadu, da bi mu se, posle potpisivanja sporazuma, izgubio trag. – Juče je lociran u Novom Sadu i uhapšen. Biće izručen Crnoj Gori, od koje se sada očekuje veće zalaganje na hapšenju onih čije izručenje zahteva Srbija – kaže izvor 'Blica'.¹²

Međutim, iste večeri Radiotelevizija Novi Sad je izvestila: „Veselin Vesko Vukotić, osuđen na 20 godina zatvora za ubistvo i pokušaj ubistva u Kotoru 1997. godine, koji je juče popodne lišen slobode, pušten je nakon što ga je istražni sudija saslušao, rekla je za RTV, Svetlana Tomić Jokić, portparol i sudija Višeg Suda u Novom Sadu.”¹³

Crna Gora je 18. januara 2011. godine zatražila Vukotićevo izručenje kako bi mu se sudilo u Crnoj Gori. Crnogorski državni organi su taj zahtev

.....
12 *Blic*, 31. decembar 2010.

13 Navedeno prema: http://www.rtv.rs/sr_lat/hronika/vukotic-pusten-posle-saslusanja_231626.html.

podneli na osnovu Ugovora o međusobnom izručenju sopstvenih građana, koji je sa Srbijom potpisan krajem prethodne godine, na osnovu kojeg je već uhapšeno i izručeno nekoliko lica. Istovremeno, Srbija je putem medija optužena da pruža utočište okorelom ubici, ali i da Vukotića sprema za krunskog svedoka u nekom budućem „političko-mafijskom procesu”, sa jasnom aluzijom na Stanka Caneća Subotića i njegove poslovne partnere.¹⁴

Istovremeno je i Jelko Kacin, specijalni izvestilac Evropskog parlamenta, optužio Srbiju da ne poštuje međudržavni sporazum o izručenju koji je potpisala sa Crnom Gorom, ističući da je zatražio zvanično objašnjenje od Vlade Srbije zbog čega Beograd odbija da izruči Veselina Vukotića osuđenog na dvadesetogodišnju robiju za ubistvo u Crnoj Gori.

Krajem januara, grupa javnih ličnosti iz Beograda potpisala je peticiju kojom se tražilo izručenje Veselina Vukotića. Peticiju je pratilo i javno obraćanje predsedniku Tadiću.

Uznemirenost zbog činjenice da su policija, tužilaštvo i sud u Novom Sadu uoči Nove godine oslobodili Veselina Vukotića, višestrukog ubicu i jednog od najokorelijih zločinaca iz reda Miloševićeve tajne policije, koji je 1997. godine u Crnoj Gori pravosnažno osuđen na dvadeset godina zatvora, bio je povod da grupa građana i javnih ličnosti iz svih oblasti života, od kulturne do političke i medijske, uputi otvoreno pismo predsedniku Srbije Borisu Tadiću, u kojem traži objašnjenje za takav čin države, ali i ispitivanje odgovornosti Snežane

14 „Pravne igre bez granica”, *Vreme*, 27. januar 2011.

Malović, ministarke pravde, i Ivica Dačića, ministra unutrašnjih poslova, u celom tom slučaju.

U pismu koje su, između ostalih, potpisali i Mirjana Miočinović, profesorka Fakulteta dramskih umetnosti u penziji, reditelji Lazar Stojanović i Janako Baljak, književnici Filip David i Jasmina Tešanović, predsednici novinarskih udruženja, ali i najznačajniji aktivisti za odbranu ljudskih prava, odnosno urednici brojnih medija, predsedniku Srbije su upućene sledeće reči: „Gospodine predsedniče, podsećamo Vas da krvava linija državnih zločina traje neprekidno u Srbiji počev još od devedesetih pa sve do ubistva premijera Đinđića. Nikada nisu pronađeni počinioци, a pogotovu ne naručioци gotovo nijednog političkog ubistva u Srbiji, uključujući likvidatore Slavka Ćuruvije, sudije Nebojše Simunovića, novinara Milana Pantića i Dade Vujašinović.” Dalje se navodi da je „Republika Srbija višestrukom ubici Veselinu Vukotiću izdala ličnu kartu (prethodno mu protivpravno odobrivši i državljanstvo), iako je u tom trenutku bio lice s poternice Interpola. U tom istom trenutku, gospodine Tadiću, Vi ste bili predsednik Republike, a ministar unutrašnjih poslova Ivica Dačić. Pripadnici nadležnih institucija (policija i tužilaštvo), gospodine predsedniče, u saradnji sa sudom u Novom Sadu pustili su Vukotića na slobodu pred samu Novu godinu, pogazivši zakon koji su bili dužni da štite. To nije prvi njihov prekršaj slične vrste.”¹⁵

Potpisnici otvorenog pisma zahtevali su od predsednika Tadića da Veselin Vukotić odmah bude

15 Navedeno prema: <http://pecanik.net/2011/01/peticija-predsedniku-republike/>.

uhapšen i, u skladu sa zakonom, isporučen organima Crne Gore koji su za njim raspisali poternicu: „Zahtevamo hapšenje i krivično gonjenje svih pripadnika struktura unutar tajne službe, tužilaštava i sudova, koji su godinama štitali, prikrivali i državnim novcem finansirali, a na kraju i oslobodili višestrukog ubicu Veselina Vukotića. Smatramo da bi to bio pravi početak reforme poslednje nereformisane tajne službe (civilne baš kao i vojne) u istočnoj Evropi. Njihova do sada praktično neokrnjena moć ugrožava vitalne interese države i društva i blokira konstituisanje Srbije kao pravne države, utemeljene na evropskim vrednostima.”¹⁶

POMILOVANJE ŽARKA LAUŠEVIĆA

Kako je prelaz iz 2010. u 2011. godinu obeležio „slučaj Veselin Vukotić”, tako je, po sličnom modelu, prelaz iz 2011. u 2012. godinu bio obeležen događanjima u vezi sa Žarkom Lauševićem. Laušević je 30. jula 1993. godine u podgoričkom kafiću „Epl” posle kraće svađe i tuče pucao iz pištolja i ubio Dragora Pejovića (20) i Radovana Vučinića (19), a ranio Andriju Kažića, ispalivši trinaest metaka. Prvom presudom je bio osuđen na kaznu zatvora od petnaest godina. Godine 1998. odlukom Saveznog suda, ta presuda je ukinuta, a nakon ponovnog pretresa izrečena mu je kazna od četiri godine zatvora zbog „dvostrukog ubistva u prekoračenju nužne odbrane”. Kako je do tada izdržao već četiri i po godine zatvora, pušten je na slobodu. Ubrzo nakon što je izašao iz zatvora, napustio je zemlju i nastanio se u Njujorku. Vrhovni sud Crne

¹⁶ Isto.

Gore, po žalbi tužioca, 30. marta 2001. godine preinačio je kaznu na trinaest godina zatvora. Sledeće godine raspisana je međunarodna poternica. Tek u julu 2009. godine Laušević je bio pritvoren u Njujorku, zbog boravka u SAD bez vize, ali je istovremeno uzet u razmatranje i zahtev za ekstradiciju po međunarodnoj poternici koju je raspisala Srbija. U septembru te godine, sud u Njujorku ukinuo je odluku o pritvoru. Pre pritvaranja, još početkom te 2009. godine, dok je boravio u SAD, Žarko Laušević je dobio državljanstvo Republike Srbije.¹⁷

U tekstu, koji je *Politika* objavila godinu dana kasnije, pod naslovom „Koji osumnjičeni Crnogorci su dobili srpsko državljanstvo”, uz Lauševića se navodi još nekoliko imena Crnogoraca koji su u poslednjih nekoliko godina dobili srpsko državljanstvo (petorica osumnjičenih za ratni zločin protiv civilnog stanovništva i Veselin Vukotić). Na istom mestu, taj list podseća na izjavu koju je tim povodom dao crnogorski premijer Milo Đukanović – da će „više vjerovati porukama ako Srbija prestane da daje državljanstva osobama koje su u Crnoj Gori optužene za ratne zločine i osuđene za teška krivična djela.”¹⁸

Na osnovu predloga Komisije za pomilovanje Republike Srbije, koji je upućen u septembru 2011. godine, predsednik Srbije Boris Tadić doneo je 29. decembra akt o pomilovanju Žarka Lauševića. Pre tog akta, republički tužilac „odložio je izdržavanje zatvorske kazne”, a istovremeno je bila povučena i međunarodna poternica.¹⁹

¹⁷ *Večernje novosti*, 6. februar 2009.

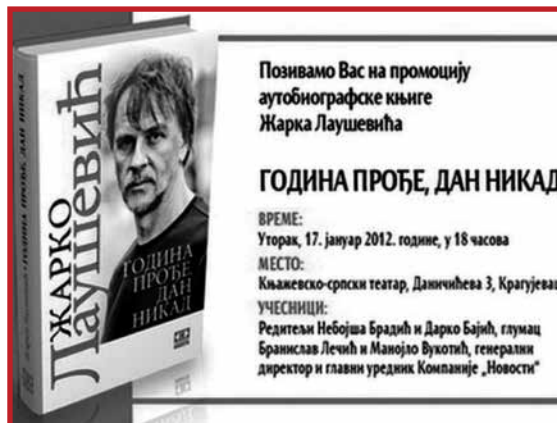
¹⁸ *Politika*, 27. februar 2010.

¹⁹ *Kurir*, 29. decembar 2011.

Javnost u Srbiji prosto je bila zasuta stavovima o pomilovanju „jednog od najpopularnijih glumaca“. O pravdi i porodicama žrtava niko nije vodio računa. Ulogu medijske pripreme odluke o pomilovanju imala je i prodaja Lauševićeve autobiografije u više stotina hiljada primeraka u Srbiji. Knjiga je objavljena 2011. godine pod naslovom „Godina prođe, dan nikada“ i reklamirana je i preporučivana kao vrhunsko literarno štivo! *Večernje novosti* su isticale da je u pitanju „izdavačko čudo“, da je reč je o „nezapamćenom predsedanu u srpskom izdavaštvu, delu koje nikoga nije ostavilo ravnodušnim – prigrllila ga je čitava armija čitalaca, a istovremeno i visoko ocenila književna kritika“. Povodom četvrtog izdanja Dejan Papić, direktor *Lagune* i predsednik Udruženja izdavača i knjižara Srbije, izjavio je sledeće: „Ovo je rekord koji će teško ikada biti dosegnut. Radujemo se ovakvom tiražu, jer je uspeh svake knjige i izdavača, ujedno i uspeh svih koji se bave knjigom.“²⁰

20 *Večernje novosti*, 14. mart 2012.

Reditelj Darko Bajić ocenio je da su odluka predsednika Srbije i knjiga koju je Laušević napisao korak ka tome da se taj slučaj reši posle osamnaest godina: „Nadam se da će odluka predsednika Tadića podstaći i sudstvo u Crnoj Gori da reši ovo pitanje.“ Glumac Branislav Lečić rekao je da je odluka o pomilovanju došla u pravo vreme: „Ova tragedija dugo traje. Mislim da je svima jasno da je reč o nesrećnom slučaju i da je to što se desilo strašno ne samo za Lauševića, koji je na robiji ceo život, već i za te mlade ljude.“ Beogradski advokat Toma Fila, koji je glumca Žarka Lauševića branio u postupku pred crnogorskim sudom tokom devedesetih, pozdravio je odluku o pomilovanju, istakavši da je to velika satisfakcija za Lauševića. Fila je rekao da ta odluka obavezuje samo Srbiju, pošto je Laušević srpski državljanin, a da Crna Gora može da bude „zadovoljna ili nezadovoljna, može i ne mora da raspiše poternicu za njim“²¹

21 Navedeno prema: <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/135/Hronika>.

Državni sekretar Ministarstva pravde Slobodan Homen rekao je da je to ministarstvo dalo pozitivno mišljenje Komisiji za pomilovanje i predsedniku Republike, jer je Žarko Laušević u pritvoru faktički već izdržao prosečnu zatvorsku kaznu za prekoračenje nužne odbrane: „Uradili smo analizu sankcija, odnosno kazni koje se izriču za prekoračenje nužne odbrane i ustanovili da čak ni jedan slučaj nije zabeležen da je izrečena kazna više od pet godina zatvora. S obzirom na to da je Laušević već proveo u pritvoru pet godina, on bi, da je osuđen onako kako se prosečno izriču sankcije, već odslužio kaznu.”²²

Homen: Laušević faktički odslužio prosečnu kaznu

Komisija za pomilovanje predložila je predsedniku Tadiću „da se molba za pomilovanje uvaži i da se Žarko Laušević oslobodi daljeg izdržavanja kazne zatvora, jer ranije nije osuđivan, od izvršenja dela je prošlo 18 godina, a na slobodi je duže vreme, tokom kojeg nije vršio krivična dela”. Krivično delo za koje se tereti Laušević nije izvršio „umišljajno” već prekoračenjem granice „nužne odbrane u sta-

22 Isto.

nju emocionalne uzbuđenosti” izazvane napadom na njega i njegovog brata Branimira Lauševića, kojem je tom prilikom bio ugrožen život.²³

Ministarka pravde Srbije Snežana Malović „pozdravila je” odluku predsednika Srbije Borisa Tadića o pomilovanju glumca Žarka Lauševića, ocenivši da ga je sud u Podgorici prestrogo osudio izričući mu presudu od trinaest godina zatvora za prekoračenje nužne odbrane: „Ministarstvo pravde je dalo pozitivno mišljenje o molbi Lauševića nakon što je takav stav zauzeo i Viši sud u Beogradu. Osnov za traženje pomilovanja u Srbiji bio je bilateralni sporazum između Srbije i Crne Gore koji predviđa da osuđeni izdržava kaznu u zemlji čiji je državljanin. Pomilovanje je traženo zbog činjenica koje se tiču uslova života Lauševića posle pravosnažnosti presude, kao i svih okolnosti koje se tiču komplikovane pravne procedure usled razdvajanja Srbije i Crne Gore. Presuda suda u Podgorici bila je prestroga, imajući u vidu da je prosečna kazna za prekoračenje nužne odbrane pet godina.”²⁴

BLIC

Snežana Malović: Žarko Laušević je bio prestrogo kažnjen

Tanjug | 29. 12. 2011. - 17:31h | 17:52h

23 Isto.

24 Tanjug, 29. decembar 2011.

Svojevvrstan „pečat” na takvu Tadićevu odluku udario je ministar unutrašnjih poslova Ivica Dačić, koji je poslednjeg dana januara 2012. godine, tokom svog boravka u SAD, Žarku Lauševiću u prostorijama srpskog konzulata lično uručio pasoš Republike Srbije.²⁵ Dačić: „Čast mi je da čoveku, čija je sudbina izazvala toliko pažnje, uručim putnu ispravu. Ništa nije bilo sporno. Laušević je naš državljanin. Ispunjava sve uslove za dobijanje pasoša.”²⁶ Lauševićev advokat Vladan Bojić: „Dobijanje pasoša smo očekivali. Lep je potez što je to učinio ministar Ivica Dačić, uz podršku Borisa Tadića. Lepo je što srpska država brine o položaju, statusu i budućem životu Žarka Lauševića.”²⁷ Žarko Laušević: „Zadovoljan sam što mi je ministar Ivica Dačić uručio srpski pasoš, što je za mene malo iznenađenje. Nisam baš očekivao da će to biti učinjeno na ovakav način.”²⁸

Inače, Ivica Dačić je u SAD otputovao na molitveni doručak kod američkog predsednika Baraka Obame. Laušević i Dačić slikali su se za privatnu arhivu, a ministar je ovekovečio i svojoj portret sa putnom ispravom „poznatog glumca”. Mirjana Živković, konzul Srbije u Njujorku, izrazila je zadovoljstvo što se svečanost uručenja pasoša Lauševiću dogodila u diplomatskom predstavništvu „naše zemlje”.²⁹

25 *Politika*, 1. februar 2012.

26 *Večernje novosti*, 1. februar 2012.

27 *Isto*.

28 Navedeno prema: <http://www.blic.rs/VestiDrustvo/304712/Dacic-u-Njujorku-urucio-srpski-pasos-Zarku-Lausevicu>.

29 *Večernje novosti*, 1. februar 2012.

Nekrofilna percepcija jedne tragedije iz prošlosti mnogo govori o savremenom srpskom društvu koje je oduvek negovalo kult smrti i više cenilo smrt nego život. Trend je nastavljen objavljivanjem druge knjige Žarka Lauševića. Agencije su javile da je 18. septembra 2013. godine „u prepunoj Velikoj sali Ateljea 212”, u prisustvu njegovih brojnih kolega i prijatelja, predstavljena autobiografija jednog od „najboljih glumaca njegove generacije” Žarka Lauševića – „Druga knjiga – dnevnik jedne robije”, u izdanju *Hipatie*. Na početku promocije prikazan je „kratak dirljiv film”, u kojem je Laušević čitao odlomke iz knjige.

Atelje 212, 18. septembar 2013.

O Žarku Lauševiću kao piscu i njegovoj književnosti govorila je novinarka *NIN*-a Radmila Stanković, koja je rekla da ima tačno dvadeset godina kako smo „izgubili Žarka Lauševića kao glumca, ali da ima sreća u nesreći da smo ga dobili” kao pisca: „Laušević piše zato što mora, jer je opsednut pitanjem moralnog bića čoveka koji je izgubio svakodnevni život, porodicu, karijeru, čoveka koji je počinio zločin, ali koliko god su zločin i kazna, središte njegovog rastrzanja, Žarko se čudesno snalazi u prostoru nametnutog života. Samo majstor koji dobro barata rečima ume tako smisljeno da ih kombinuje i oneobičava kao Žarko.”³⁰

Lauševićev kolega Irfan Mensur, koji je sa njim radio u Jugoslovenskom dramskom pozorištu, zamolio je da se prvo pusti deo iz pesme „Sanjam” grupe „Indexi” i prisetio se vremena kada su on i Laušević išli na njihov koncert i kada su „urlikali i plakali” zbog njihovih pesama. Takođe, „prisetio” se kako su se svi lepo družili u starom bifeu JDP-a (pre požara), da su se on i Laušević stalno „svađali” zbog jedne „devojke”, a to je bila njihova starija koleginica Rahela Ferrari. Mensur je ispričao i da svake godine jedan drugome čestitaju rođendan jer su rođeni istog dana, ali ne iste godine, kao i anegdodu da je jednom pola sata razgovarao telefonom misleći da je to njihov profesor Minja Dedić, a da je to zapravo bio Laušević.³¹

Dramaturg i teatrolog Jovan Ćirilov čak je u prvi plan stavio religioznu transformaciju Žarka Lau-

ševića, imajući u vidu predstavu „Sveti Sava”.³² On je rekao da ono o čemu Laušević piše u ovoj i prethodnoj knjizi ima duboke korene u „nečemu čemu je on bio svedok, a to je priča o Svetom Savi”. Rekao je da postoje „nesporazumi oko Žarkove sudbine” i pomenuo jedno neobično shvatanje koje pripada 19. veku – kada se završava predstava o Kosovskom boju svi prisutni koji su to gledali u selu ili maloj sredini moraju da čuvaju onog ko je igrao Vuka Brankovića, jer je on izdajnik: „Tako se desilo sa njim i to sa dvostrukim nesporazumom zato što je igrao Svetog Savu i što su neki ekstremisti smatrali da je on kriv što igra tu ulogu i što tog Svetog Savu prikazuje na nedostojan način. Žestoki momci koji su napravili čudo oko Svetoga Save nisu dočekali kraj predstave da se Rastko Nemanjić preobrazi u Svetog Savu već su prekinuli predstavu, a Laušević plašeći se za svoj život nakon toga nosio revolver koji je, nažalost, kao u zloj drami opalio i izmenio mu korenito život o kome piše i u kojima je sa punim osećanjem mere objasnio sve šta je bilo.”³³

.....
32 U pitanju je bila drama, napisana 1988. po tekstu Siniše Kovačevića, u izvođenju pozorišta iz Zenice, u režiji makedonskog reditelja Vladimira Milčina. U njoj je naslovnu ulogu igrao upravo Laušević. Ovu dramu, nagrađenu na konkursu Udruženja dramskih pisaca Srbije, prethodno je kao „blasfemičnu” odbio Milorad Vučelić, tadašnji upravnik „Zvezdara teatra”. Protojerej Žarko Gavrilović, sa Vojislavom Šešeljem, predvodio je 31. maja juriš aktivista Srpskog omladinskog bloka na Jugoslovensko dramsko pozorište kako bi se prekinula predstava.

33 *Tanjug*, 18. septembar 2013.

.....
30 *Tanjug*, 18. septembar 2013.

31 *Isto*.

VIII. PROMENA VLASTI U SRBIJI 2012. – PRIHVATANJE CRNOGORSKE DRŽAVNOSTI

Parlamentarni i predsednički izbori u Srbiji, sprovedeni 6. maja (drugi krug predsedničkih izbora održan je 20. maja) 2012. godine, doveli su do smene vlasti. Za predsednika Srbije izabran je Tomislav Nikolić, kandidat Srpske napredne stranke. Ta stranka je osvojila najviše mandata u parlamentu, a kasnije je formirala koalicionu vladu na čijem je čelu bio Ivica Dačić, lider Socijalističke partije Srbije.

Novi politički talas u Srbiji izazvao je veliku promenu koja se ogledala u ubrzavanju evropskih integracija i saniranju teškog istorijskog nasleđa iz epohe Slobodana Miloševića. To se pre svega odnosi na „kosovsko pitanje” i promenu odnosa prema Crnoj Gori. Još pre raspisivanja izbora bilo je uočljivo da Tomislav Nikolić želi promenu kursa prema „drugom oku u glavi”. Tako treba tumačiti sastanak Mila Đukanović, tada na funkciji predsednika Demokratske partije socijalista, Tomislava Nikolića, predsednika, i Aleksandra Vučića, zamenika predsednika Srpske napredne stranke. Sastanak je održan 23. novembra 2011. godine u Podgorici.

Posle sastanka je istaknuto da su oni imali „veoma plodonosan i otvoren razgovor”. Đukanović je SNS označio kao „političkog prijatelja” DPS-a sa kojim će u budućnosti dobro sarađivati: „Imali

smo sadržajan razgovor o međupartijskoj saradnji sračunatoj ka daljem unaprijeđenju odnosa Srbije i Crne Gore. DPS je ne samo najjača i vladajuća partija, nego i stranka koja je iskreno usredsređena na unaprijeđenje međupartijske saradnje i na daljim meridijanima, ali prije svega unutar regiona.”¹

Đukanović je rekao da DPS sadržajno i iskreno razgovara sa svim relevantnim političkim subjektima: „Nema nikakve sumnje da je SNS veoma relevantan politički subjekt u Srbiji i time u političkom životu regiona i zbog toga je partner za razgovore sa DPS-om.”² Izjavio je i da je razgovarano o položaju Srba u Crnoj Gori: „Pozicija DPS kao građanske partije je jasna, dalji razvoj kreiramo na principu multietičnosti. Zalažemo se za poštovanje prava svakog građanina Crne Gore. Vidimo Crnu Goru kao državu u kojoj nema građana prvog i drugog reda. Znamo da nema idealnih država, ali smo spremni da i dalje predano radimo na unaprijeđenju ljudskih i manjinskih prava i sloboda, ali i na svim pitanjima koja znače poboljšanje kvaliteta života svakog građanina Crne Gore.”³

.....
1 *Pobjeda*, 23. novembar 2011.

Dostupno na: <http://www.pobjeda.me/2011/11/23/>.

2 *Isto*.

3 *Isto*.

O odnosu dveju država, Đukanović je izjavio da je Crna Gora zainteresovana da unapređuje odnose sa Srbijom do mogućeg nivoa: „Oni danas nijesu takvi. Postoje određene političke traume iz prethodnog perioda počev od one kada smo se osamostalili. I to je život i treba imati samo pametan vizionarski odnos i znati da su nas istorija i geografija učinili usredsređenim jedni na druge, pa kao zreli ljudi i odgovorni političari moramo povlačiti poteze za poboljšanje odnosa. To će dalje unaprijediti kvalitet daljih evropskih i evroatlantskih aspiracija svih u regionu.”⁴

Tomislav Nikolić je istakao da prošlost postoji, ali da se prednost daje budućnosti: „SNS je imala čast i zadovoljstvo da razgovara sa relevantnim političkim strankama koje odgovaraju za sudbinu Crne Gore u vlasti i opoziciji. To je deo velikih nastojanja SNS da sagleda situaciju i uspostavi odnose u pripremanju za promenu vlasti u Srbiji iduće godine. Tada će odgovornost vođenja države pasti na SNS i tog dana bi trebalo da znamo kako ćemo dalje i još bolje da saradjujemo sa svim državama, a prvenstveno sa Crnom Gorom. Uvek nam je bilo teško da prihvatimo činjenicu da Srbija može bolje da saraduje sa drugim državama Balkana nego sa Crnom Gorom. Srbija i Crna Gora treba najbolje da saraduju sve dok postoje Crnogorci i Srbi. Svi Crnogorci treba da budu zadovoljni svojim statusom i položajem u Srbiji, isto kao što Srbi u Crnoj Gori moraju da budu ravnopravni. Poštujemo snagu DPS. Nije lako uzastopce pobeđivati na izborima. Misli-

mo da od DPS zavisi život svih građana u Crnoj Gori. Na njima je ogromna odgovornost. Mi se spremamo da preuzmemo takvu odgovornost u Srbiji, a svaki savet može dobro da dođe. Mnogim političarima u Srbiji smeta što je Crna Gora priznala Kosovo i to im je problem za međudržavnu saradnju. SNS-u to nije problem. Mnoge su države priznale Kosovo i ne mislimo da zbog toga treba da prestanemo da saradjujemo sa njima. Ne mislim da treba da iskaljujemo bes u Crnoj Gori samo zbog toga što je manja od nas. Nečija veličina je da manjeg postavi na ravnopravan nivo ili čak na veći. Nama treba saradnja, a ne podsećanje kada sam ja šta zamerao Đukanoviću ili on meni. Živimo za budućnost, a ne za prošlost.”⁵

Prva izjava Tomislava Nikolića o Crnoj Gori posle izbora za predsednika Srbije bila je pomalo nespretna. On je 31. maja 2012. godine Televiziji Crne Gore rekao da priznaje zauvek Crnu Goru kao državu, ali da ne priznaje razliku između Srba i Crnogoraca jer je nema. On je poručio da želi da Srbija i Crna Gora ubuduće imaju „mnogo bolje odnose nego što je to sada slučaj, jer Srbe i Crnogorce vezuje mnogo toga zajedničkog”.

Predsednik Skupštine Crne Gore i lider Socijaldemokratske partije (SDP) Ranko Krivokapić najavio je da ima mnogo toga o čemu može da razgovara sa Tomislavom Nikolićem kao predsednikom Srbije, ali da sa njim nije imao o čemu da priča za vreme dok je bio lider SNS-a:

„On više nije ni predsjednik SNS-a, a predsjednik Srbije, svaki koji je izabran voljom građana Srbije, imaće moje puno poštovanje.“⁶

Već na osnovu prve izjave ministra spoljnih poslova Crne Gore Milana Roćena moglo je da se zaključi da za Podgoricu izbor Nikolića za predsjednika Srbije nije problematičan sa stanovništva dobrosusedskih odnosa: „Ja sam siguran da izbor Nikolića za predsjednika Srbije ne može negativno uticati na razvoj odnosa u Srbiji a samim tim ni u regionu. Crna Gora je posebno zainteresovana da Srbija bude demokratska, stabilna, da bude razvijena zemlja jer će efekti takvog razvoja Srbije biti dobrodošli za region u cjelini. Zbog naše istorijske bliskosti pozitivni efekti preliće se prije svega u Crnu Goru.“⁷

Predsedničkoj inauguraciji Tomislava Nikolića prisustvovao je i crnogorski predsjednik Filip Vujanović. Milo Đukanović je taj čin prokomentarisao sledećim rečima: „Mislim da je odluka predsjednika Vujanovića da prisustvuje inauguraciji Tomislava Nikolića bila vrlo dobra i promišljena, jer, u simboličkoj ravni, predstavlja još jedan dokaz da Crna Gora uvažava ono što je demokratski izbor građana Srbije; istovremeno, to je i znak našeg opredjeljenja da sa Srbijom i njenim demokratski izabranim rukovodstvom gradimo najbolje odnose.“⁸

6 Navedeno prema: [http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2012&mm=05&dd=31&nav_id=.](http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2012&mm=05&dd=31&nav_id=)

7 Isto.

8 „Priželjkivao sam da na čelu Srbije bude Srbijanac“, *Vreme*, 5. jul 2012.

Filip Vujanović i Tomislav Nikolić

Govoreći o srpsko-crnogorskim odnosima, Đukanović je rekao: „Vrlo lako ćemo se podsjetiti da su se, kroz istoriju, na Crnu Goru uvijek najlakše kamenjem bacali oni Crnogorci koji su, nesrećnici, imali potrebu da se time – obično sa visokih državnih i javnih funkcija – u Beogradu predstave većim katolicima od pape. Iako joj, sudeći po potencijalima, pripada mjesto lokomotive evropskih integracija Balkana, zahvaljujući i takvima, Srbija je, nažalost, danas dovedena u poziciju države koja se nalazi na začelju. Zato sam, vjerujte, najiskrenije priželjkivao trenutak kada će se, umjesto Srba importovanih iz Crne Gore i sa drugih mjesta, na čelu Srbije konačno naći autentični Srbijanac koji neće imati potrebu da, kudeći susjede, svojim građanima dokazuje lojalnost. Takav bi se predsjednik, umjesto obračunavanja sa svojim crnogorskim ili nekim drugim korijenima, prije upustio u bavljenje ozbiljnim, suštinskim stvarima preuređenja, modernizacije Srbije.“⁹

Krajem 2012. godine razrešena je još jedna afera koja je snažno opterećivala crnogorski državni

9 Isto.

vrh. U optužbama protiv Mila Đukanovića prednjačio je Ratko Knežević, bivši šef trgovinske misije Crne Gore u Vašingtonu. On je tokom 2009. godine u intervjuima medijima u Crnoj Gori i regionu ubistva Gorana Žugića, Darka Raspopovića, Blagote Sekulića, Duška Jovanovića i Ive Pukanića doveo u vezu s Milom Đukanovićem i Stankom Subotićem kao nalogodavcima, tvrdeći da su oni kontrolisali izvršioce.¹⁰

Blic

ODGOVOR RATKA KNEŽEVIĆA STANKU SUBOTIĆU

Cane i Milo uklonili sve protivnike

Ratko M. Knežević, Veselin Simonović, V.Z.C. | 12. 08. 2009. - 07:46h | Foto: vijesti | Komentara: 34

Već sam jednom na vašim stranicama rekao da stojim iza svake svoje riječi koju sam izgovorio u razgovorima sa novinarima podgoričkih „Vijesti“, beogradskog „Blica“ i NIN-a.

Prizeljuje suočenje na sudu sa Stankom Subotićem: Ratko Knežević

10 Kneževićem i njegovim navodnim dokazima od 2009. iscrpno su se bavile podgoričke novine *Vijesti* i *Dan*. Na naslovnicama su bili sledeći naslovi: „Milo novi Korleone“, „SAD pustile Đukanovića niz vodu“. Veliku pomoć Knežević je imao i od dela crnogorske opozicije, posebno lidera Pokreta za promjene Nebojše Medojevića. Tako je u *Danu* 4. marta 2010. osvanuo tekst u kojem Medojević i Knežević poručuju da su „sve institucije u SAD zasute informacijama o kriminalnim aktivnostima premijera Crne Gore Mila Đukanovića“.

DAN дневне новине

КО ЈЕ УБИО ДУШКА ЈОВАНОВИЋА 2009.

Од ЕУ одустали на Светом Стефану

РАТКО КНЕЖЕВИЋ ПОРЧИО ДА ЈЕ УБИСТВО ПУКАНИЋА У ДИРЕКТНОЈ ВЕЗИ СА СВЕДОЧЕЊЕМ У БАРИЈУ

Мило наређивао ликвидације

СВИ БЕ ДО ОДЛИЈЕТЕ!

Дјелове тијела завијало у пешкире

Славки Вукчевић не дају у нотаре

DAN дневне новине

КО ЈЕ УБИО ДУШКА ЈОВАНОВИЋА 3075.

Мило се хвалио Пуканићевим убиством

НОВИНАРИМА ОСТАЈЕ ДЕГО ТРАНСБИЈА

Više državno tužilaštvo u Podgorici, na osnovu Kneževićevih izjava, pokrenulo je istražni postupak tokom 2009. godine. Pošto je Knežević bio nedostupan crnogorskim pravosudnim organima, crnogorsko tužilaštvo zatražilo je međunarodnu pravnu pomoć. Tako je 21. januara 2010. godine poslalo zamolnicu i Županijskom sudu u Zagrebu.¹¹

11 *Pobjeda*, 28. januar 2013.

Postupajući po zamolnici, Županijski sud u Zagrebu je 25. oktobra 2012. godine saslušao Ratka Kneževića u svojstvu svedoka. On je na tom saslušanju izjavio da ne zna ko su naručioci i izvršioци ubistava o kojima je govorio u medijima. Iako je ranije tvrdio da ima dokaze za svoje navode, sada izjavio da je pokojne Žugića, Raspopovića i Sekulića samo površno poznao i da nikada nije čuo da im je neko pretio ili da su se plašili za svoju bezbednost. Izjava koju je Knežević dao sudu u Zagrebu, dostavljena je crnogorskom tužilaštvu.¹²

Pošto je Knežević povukao sve svoje navode, Više državno tužilaštvo u Podgorici odlučilo je da arhivira predmet formiran 2009. godine.¹³

U prvu zvaničnu posetu Crnoj Gori Tomislav Nikolić je došao 18. januara 2013. godine. Predsednik Srbije je dva dana pred posetu pozvao političke predstavnike Srba u Crnoj Gori da prestanu da budu tvrdoglava opozicija svojoj zemlji i da uđu u vlast: „Kao što ovde insistiram na tome da svi predstavnici

12 Isto.

13 Isto. – Zanimljivo je da je i beogradski tabloid Kurir preneo kompletnu informaciju o tom događaju. (Kurir, 29. januar 2013. Dostupno na: <http://www.kurir-info.rs/ratko-knezevic-obmanuo-i-sud-i-javnost-clanak-625201>).

manjinskih zajednica i naroda budu u vlasti i direktno odlučuju o tome kako će njihov narod da živi, na tu temu razgovaram i sa predstavnicima vlasti i Srba u Crnoj Gori da jednom konačno srpski narod prestane da bude opozicija u svojoj državi, a ta država postoji i članica je UN, zove se Crna Gora.”¹⁴

Milo Đukanović, aktuelni crnogorski premijer, izjavio je: „Odnosi Crne Gore i Srbije posljednjih godina idu u dobrom smjeru, a današnja posjeta i kontakti na najvišem političkom nivou u narednom periodu pomoći će da se uspostave odnosi koji i realno pripadaju dvijema državama. Posjeta predsjednika Nikolića Crnoj Gori svojevrsna je potvrda opredijeljenosti dvije zemlje da rade na unapređenju međusobne saradnje, ali i na jačanju stabilnosti regiona u cjelini. Zvaničnici iz Republike Srbije su uvijek dobrodošli u Crnu Goru i uvjeren sam da naši bilateralni odnosi treba da služe kao primjer dobrosusjedске saradnje koju će Crna Gora nastaviti da podstiče.”¹⁵

Tomislav Nikolić i Milo Đukanović

14 Pobjeda, 18. januar 2013. Dostupno na: <http://www.pobjeda.me/2013/01/18>.

15 Isto.

Posle sastanka sa crnogorskim kolegom Vujanovićem na Cetinju, Nikolić je izjavio: „Srbija ima interes da razvija najbolje odnose sa Crnom Gorom, čiji su teritorijalni integritet, celovitost i suverenitet potvrđeni članstvom u Ujedinjenim nacijama, a sa kojom je postojao nepotreban, ničim opravdan zastoj u odnosima. To odmah želimo da otklonimo. Srbija je na putu da sa Crnom Gorom saraduje kao sa sobom, ne dirajući u ono što ona za nas danas predstavlja – članicu UN, svoju državu na svome i ne svojatamo je time što želimo da se zajedno razvijamo. Ne želimo da i jedno pitanje ostane nerešeno. Srbija i Crna Gora imaju mnogo zajedničkih interesa, mogle bi zajedno da nastupaju u mnogim sferama, na mnogim političkim tržištima. Srbija će urediti i zakonodavstvo i postupanje tako da se Srbi i Crnogorci u obema državama osećaju kao građani svoje države, kao građani prvog, normalnog ili jedinog reda.”¹⁶

Tomislav Nikolić u prvoj službenoj poseti Podgorici

Na kraju izveštaja o Nikolićevoj poseti Crnoj Gori, *Pobjeda* je dala i svojevrсну retrospektivu srpsko-crnogorskih odnosa od osamostaljenja Crne Gore 2006. godine: „Susret lidera dvije
16 Isto.

najjače stranke u Crnoj Gori i Srbiji, u novembru 2011. godine, Mila Đukanovića (DPS) i Tomislava Nikolića (SNS) bio je prvi nagovještaj da bi crnogorsko-srpski odnosi mogli da krenu uzlaznom putanjom pet godina nakon osamostaljenja Crne Gore. Analitičari su susret tumačili kao pametan potez pragmatičnih političara, koji bi mogao imati uticaja na odnose dvije države u zavisnosti od ishoda predsjedničkih izbora u Srbiji koji su slijedili nakon tog susreta. Do tada crnogorsko-srpski odnosi bili su kvalifikovani kao hladni, nedopustivo loši, deformisani. To su samo neki od pridjeva kojima su od obnove crnogorske (i srbijanske) nezavisnosti u medijima opisivani odnosi Crne Gore i Srbije. U te četiri godine, ispisana je mala istorija 'nemilih' događaja koji su, kroz zvaničnu beogradsku ili podgoričku prizmu, tumačeni kao 'nož u leđa' ili 'samo' kao direktan šamar dojučerašnje 'bratske ruke'. Crna Gora za Srbiju u tom vremenu još nije dovoljno država, a Srbija je za Crnu Goru država koja ima pravo da odlučuje samo o sebi. Ni Crna Gora, ni Srbija nijesu se mirile sa takvom percepcijom susjeda. Retrospektiva odnosa od razdvajanja dviju država počinje činjenicom da predsjednik Vlade Srbije Vojislav Koštunica 21. maja 2006. ne samo da nije čestitao, već nije ni priznao nezavisnost Crne Gore. Uprkos tada suprotnoj poziciji predsjednika Srbije Borisa Tadića, koji je odmah nakon referenduma doputovao u Crnu Goru i čestitao Crnogorcima nezavisnost, teško je bilo krenuti u gradnju dobrih odnosa kada je stav najvišeg predstavnika srbijanske izvršne vlasti bio da 'Vlada Srbije konstatuje odluku predsednika Republičke referen-

dumske komisije Františka Lipke' o rezultatima referenduma i da 'jedna država može da funkcioniše i bez priznanja'. Dolazak kosovskog premijera Agima Čekua pred kraj 2006. godine u zvaničnu posjetu Crnoj Gori, izazvao je snažno negodovanje zvaničnika Srbije. Predsjednik Tadić je posjetu nazvao 'neprihvatljivim i nepotrebnim potezom' predsjednika Vlade Crne Gore Mila Đukanovića 'u trenutku kada se vode pregovori' o budućem statusu tadašnje pokrajine: – Nadam se da će buduća Vlada Crne Gore imati više senzibiliteta za to kompleksno pitanje i da će se zalagati za stabilnost u regionu – rekao je tada predsjednik Tadić. Premijer Đukanović je tim povodom ocijenio da su oštri protesti dijela crnogorske opozicije i srpskih zvaničnika zbog dolaska premijera Čekua 'inercija stare ksenofobične i autistične svijesti koja je razne narode i ljude proglašavala neprijateljima'. Odluka Vlade Crne Gore da 9. oktobra 2008. godine prizna Kosovo izazvala je praktično prekid diplomatskih odnosa sa Srbijom, uspostavljenih juna 2006. godine. Istog dana, ambasadorica Crne Gore Anka Vojvodić proglašena je nepoželjnom osobom u Srbiji. Beograd je istovremeno odlučio da u zapadne države koje su priznale Kosovo vrati svoje diplomatske predstavnike povučene ranije. Crna Gora nije uzvratila Srbiji istom mjerom. 'Drama' i aferašenje u vezi sa namještenjem novog ambasadora Crne Gore trajala je skoro godinu, do septembra 2009. kada je crnogorski diplomata Igor Jovović dobio agreman predsjednika Tadića. Imenovanje ambasadora pratilo je očekivanje da će Crna Gora zauzvrat potvrdno odgovoriti na zahtjev Srbije da otvori konzulate u Nikšiću, Bijelom

Polju i Herceg Novom. Crnogorsko Ministarstvo inostranih poslova je, oktobra prošle godine, dalo Srbiji saglasnost za otvaranje jednog od traženih konzulata u našoj državi, uz mogućnost da bira grad. Uspostavljanje diplomatskih odnosa Crne Gore sa Kosovom 15. januara 2011. još je jedan crnogorski spoljnopolitički potez koji u Srbiji nije naišao na razumijevanje. Iste godine Srbija težište problema u odnosima sa Crnom Gorom sa diplomatije seli na teren organizovanog kriminala i aktuelnog 'slučaja Šarić'. Predsjednik Tadić, u više navrata, ističe da je Srbija u regionu otišla najdalje u obračunu sa organizovanim kriminalom i implicira da je Crna Gora zemlja koja dovoljno ne saraduje u tom smislu. Zvanična Crna Gora je, nakon višemjesečne kampanje, objavila da Beograd pokušava taj stav da proturi do relevantnih evropskih adresa: – Sve poruke i pozivi za saradnju iz regiona su dobrodošli, ali ako neko misli da se Crna Gora i dalje može denuncirati na međunarodnim adresama, kao što je rađeno, uoči referenduma, onda griješi. Crna Gora je ostvarila solidan rejting u očima ključnih međunarodnih partnera – poručio je premijer Đukanović. Loše odnose podgrijavala je i čuvena Tadićeva Strategija o odnosu sa dijasporom i djelovanje njegovog savjetnika za iseljeničku politiku Mladana Đorđevića. Strategija je bila povod za upućivanje protestne note države Crne Gore Srbiji. Lider DPS-a Milo Đukanović više puta je ponovio optužbe o miješanju Srbije u unutrašnje stvari zemlje, direktno navodeći da Mladan Đorđević, savjetnik predsjednika Srbije Borisa Tadića, 'organizuje opoziciju u Crnoj Gori'. Đukanović je tom prilikom navodio da će

kao ozbiljan čovjek i predstavnik ozbiljne države dostaviti i dokaze za to.¹⁷

*Tomislav Nikolić i Milo Đukanović u Zagrebu
prilikom proslave ulaska Hrvatske u EU*

***

150

Svaki narod ima sopstvenu kulturu koja utiče na ukupnu strukturu društva, a kultura je i jedan od presudnih faktora koji uslovljavaju političke promene. U srpskom kulturnom modelu bitni faktori su tradicija i osećanja, a i u mnogo razvijenijim društvima nego što je to srpsko uobičajeno mišljenje vodi se pre svega osećanjima i tradicijom, a ne razumom. Srpska kultura je uglavnom etnocentrična; suštinu etnocentrizma čini shvatanje da su „svoji” običaji, način života i pogled na svet jedini pravi u ljudskom smislu, da oni imaju univerzalan značaj i da sve što se od toga razlikuje nema ta osnovna ljudska svojstva. To ne znači da je etnocentrična kultura zatvorena u samu sebe, već je više dokaz da ona veruje kako je univerzalna.

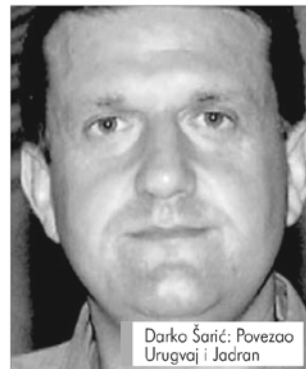
.....
17 Isto.

U skladu sa tom epskom matricom i mitotvoračkim kulturnim i političkim modelom, državna nezavisnost Crne Gore u Srbiji je doživljena fatalistički, kao kidanje istorijskog bića srpskog naroda, kao „sudnji dan” srpske istorije, kao dan konačnog trijumfa „istorijskih neprijatelja” Srbije. Dominantan narativ je bio da je Crna Gora glasala za „odvajanje” od Srbije, a ne za svoju državnu nezavisnost. Slično kao i u vreme raspada SFRJ, mitološka podloga je bila snažno isticana, a mitske impulse je zamenio „isforsirani patriotizam” kako bi se dokazalo da je srpska strana istine jedino tačna i moguća.

Iz te matrice usledili su i napadi na Crnu Goru. Oni su u epohi Slobodana Miloševića, a delimično i Vojislava Koštunice, bili direktni i otvoreni. Kasnije su tu ulogu na sebe preuzeli mediji, ali prema modelu koji je uspostavljen sredinom i krajem devedesetih godina 20. veka. Kao i u slučaju raspada SFRJ, stvarnost je jednostavno ignorisana. Vreme će pokazati da li je državna nezavisnost Crne Gore za Srbiju postala istorijska realnost.

Srpska mafija će vladati Balkanom, smatra poznati publicista

Darko Šarić: Povezao Urugvaj i Jadran

Roberto Savijano, stručnjak za kriminal o pranju novca

Darko Šarić je u Crnoj Gori

“Italijanska mafija je uspjela da kolonijalizuje Balkan i istočnu Evropu”, kaže italijanski pisac i publicista Roberto Savijano u intervjuu za rumunski “Foreign policy” i dodaje da u Rumuniji upravlja lancima prostitucije koji su takođe povezani sa drogom i pranjem novca.

“Mafija koja je inače zainteresovana za poslove po Parizu, Berlinu i Bukureštu Balkan prepoznaje kao most kriminala između istoka i zapada”, objašnjava poznati autor romana “Gomora”.

- Mnoge veze između zemalja kao što je Crna Gora i Urugvaj nisu se desile slučajno, o čemu govori i slučaj narco-bosa Darka Šarića - kaže Savijano.

Na pitanje kakvi su odnosi između kriminalnih grupa

Crna Gora neće da izruči Šarića jer profitira od trgovine drogom, kaže Savijano

Pretnje

Zbog pretnji iz vrha mafije Savijano omednjavno živi na nepoznatoj adresi i uživa policijsku pratnju. Samostalni je novinar, a “Gomora” je njegova prva knjiga. Dobio je nagradu „Vijaredo Repači” 2006. za najbolju prvu knjigu, kao i nagradu „Dankarlo Sijani” iste godine. “Gomora”, roman o mračnim stranama kapitala, mafiji i kriminalu, koji odoleva svakoj vlasti i teško dolazi pod udar zakona, doživio je neverovatno publicitet - objavljen je u 42 zemlje, samo u Italiji je prodato 1,5 miliona primeraka ove knjige, snimljen je i istoimeni film koji je osvojio Gran pri u Kanu.

Italije i istočne Evrope Savijano kaže “da je italijanska mafija i mentalitet italijanske mafije uvezen u zemlje

istočne Evrope, ali i u ostale zemlje sveta”.

Oni su korišćeni za obučavanje kriminalaca od Južne Amerike do Južne Afrike.

Savijano objašnjava da je Darko Šarić izuzetno poznat po impresivnom obimu prodaja i da je dugo prisutan na narko-tržištu i da ima bliske veze sa ljudima koji su na vlasti u Crnoj Gori.

- Svako zna da je Šarić i sad uključen u šverc droge iz Urugvaja i da je trenutno u Crnoj Gori, ali njihova vlada nema nameru da dozvoli da on bude izručen, čak i ako joj bude zaprećeno međunarodnim sankcijama. Takođe, postoji jedno-

stav razlog zašto odbija izručenje, a u pitanju je profit od ovog nelegalnog poslovanja.

Saglasan je sa činjenicom da je problem organizovanog kriminala zajednički i specifičan za zemlje istočne Evrope, ali i veruje da će u skorijoj budućnosti srpska mafija preuzeti glavnu ulogu na Balkanu.

- Proširenje EU bilo bi dobra prilika za zemlje istočne Evrope jer bi tako ojačali vladavinu prava - objašnjava Savijano.

Mada kaže da Srbi i Hrvati više ne saraduju na kriminalnom nivou, kriminalci iz obe zemlje održavaju veze sa albanskim grupama, “kao što su radili tokom rata kada su trgovali oružjem, benzinom i drogom” i dodaje da su ovakve ocene nebrojeno puta isticane u brojnim istragama i studijama, poput one koje je radio autor bestselera “Mekmafija” Miša Glen.

Roberto Savijano rođen je 1979. u Napulju, gde je donedavno živio.

ПРОГNOZA • STANJE NA APRILSKOJ PUNICI • PROMENA NA • PROMENA NA • PROMENA NA • PROMENA NA

ДАН

ДНЕВНЕ НОВИНЕ

КО ЈЕ УБИО ДУШКА ЈОВАНОВИЋА

МИОДРАГ ЛЕНИЋ У ИНТЕРВЈУ ЗА „ДАН“ ОПУШТИО ПРЕМИЈЕРА ДА И НЕКЕТМА СМЕРНЕ СЛУЖБЕ СА НАГЛАМ И МОГУЋЕШ СРОМА ЈАВНИХ ФИНАНСИЈА

ГОРАН ДИМИТРИЈЕВИЋ ПРИЈАВЉО ПУКОЉИЦУ СРПСКИМА ПОЛИЦИЈАМА У ПОДГОРИЦИ

Пријетње због изјава о рушењу хотела „Црна Гора“

Траже од КАП-а 170 милиона

Страна 3

Давности је утаквном поразно да нисам имао шефове и mentore, да сам увекне деловао аутономно и слободно, по- неница чим и првенствено за грађане који нису сам по- неница. Можда се Тукиановић поводом менкерства збуно – нитаско је Миодраг Ленић

НАСТАВЉА СЕ ПОЛЕМИКА ПАРТНЕРА

30. april, 1. i 2. maj 2013. **INFORMER**

SVETSKA EKSKLUZIVA POLICIJA UŠLA U TRAG NARKO-BOSU

Šarić u Crnoj Gori, jure ga naša policija i CIA!

- Darko Šarić se krije u selu između Žabljaka i Pljevalja
- Locirali ga nedavno srpski inspektori • U Crnu Goru iz Švajcarske došao s lažnim pasošem Slovačke

Odbegli narko-bos Darko Šarić lociran je u Crnoj Gori, u jednom selu između Žabljaka i Pljevalja, saznaje Informer u samom vrhu srpskog MUP!

Kako saznajemo, Šariću su u trag ušli operativci srpske policije u saradnji sa crnogorskim kolegama, ali i agentima američke CIA i DEA (Agencija za borbu protiv narkotika).

Krije se sa Sokovićem

Akcija hapšenja najvećeg balkanskog mafijaškog bosa mogla bi, procenjuju naši izvori, uslediti već u nared-

nekoliko nedelja!

Prema rečima naših sagovornika, visokopozicioniranih funkcionera srpske policije i tužilaštva, Šarić se u Crnu Goru iz Švajcarske prebacio nedavno i to uz pomoć lažnog slovačkog pasoša.

- Darko je duži vremenski period boravio u Cirihu, odakle je pokušavao da preko posrednika, sa srpskim vlastima pregovara o predaji. Kada je dobio dojavu da su mu i Amerikanci ušli u trag i da tamo više nije bezbedan, mafijaškim 'pacovskim kanalima' prebacio se u Crnu Goru - objašnjava izvor našeg lista i navodi da

se narko-bosu jedno vreme izgubio svaki trag.

- Neko vreme nismo imali nikakve informacije o njemu, a onda su nam naši kontakti sa terena javili da je u okolini Žabljaka. Uz pomoć kolega iz crnogorskog MUP naknadno smo utvrdili sve pojedinosti o njegovom kretanju. U čitavu akciju uključeni su i Amerikanci i sada je hapšenje Šarića bliže nego ikada ranije - prenosi naš izvor.

Inače, policijske informacije kažu da se Šarić u Crnoj Gori krije sa najbližim saradnicima - Goranom Sokovićem, Nikolom Dimitrijevićem i Nenadom Novakovićem.

- Oni imaju logističku podršku nekih bivših funkcionera bezbednosnih službi, ali ono što je jako važno jeste da crnogorska policija i Agencija za nacionalnu bezbednost aktivno saraduju sa nama, ali i sa američkim agentima na lociranju i pripremi Šarićevog hapšenja - priča naš izvor.

ZABEDNO I U BEKSTVU Goran Soković (levo) i Darko Šarić

Narko-bos se krije sa još trojicom

Šarić se krije sa najbližim saradnicima - Nikolom Dimitrijevićem, Goranom Sokovićem i Nenadom Novakovićem

Zvanično, niko juče nije htio da komentariše naša saznanja. U MUP i BIA odbijaju bilo kakav razgovor o ovoj temi. Ipak, u više međusobno nezavisnih izvora potvrdeno nam je da je Šarić zaista lociran i da se priprema njegovo hapšenje.

- Ako ovoga puta uspe da pobegne, biće to pravo čudo - kaže jedan od izvora.

U bekstvu 3,5 godina

Darko Šarić (43), koga srpsko i američko tužilaštvo optužuju kao šefa narko-kartela koji je godinama švercovao tone kokaina iz Južne Amerike za Evropu,

uspeo je sredinom oktobra 2009. da izbegne hapšenje. Kako je Informer već pisao, Šarić je tada u Podgorici bukvalno uočil poletanja izasao iz aviona kojim je trebalo da odleti za Beč, gde su ga američki, austrijski i srpski policajci čekali s nalogom za hapšenje! Osnovano se sumnja da je Šarića na hapšenje upozorio visoki funkcioner tadašnje srpske vlasti!

Prvi potpredsednik Vlade Aleksandar Vučić je još 6. januara za Informer rekao da je naša policija ušla u trag Šariću i da će on, u toku ove godine, biti uhapšen. **E.T.**

INFORMER

Velimir Ćurgus Kazimir

BRATSKA HAJKA

O upotrebi medija u političke i državne svrhe, posebno na području bivše Jugoslavije, napisan je veliki broj članaka i eseja, kao i nekoliko knjiga. Ta je tema bila posebno aktuelna u vreme ratova – između 1991. i 1999. godine. Mediji, u kriznim društvenim i političkim periodima, igraju ključni ulogu u uspostavljanju kontrole i moći jedne političke grupacije ili države. U knjizi Marka Tompsona *Proizvodnja rata*, čije se prvo izdanje pojavilo na srpskom jeziku još 1995. godine, u izdanju Medija centra iz Beograda i „Article 19” iz Londona, detaljno su izloženi oblici upotrebe medija u ratne (nacionalističke) svrhe u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Srbiji. Tehnologija ovladavanja (preuzimanja) medijima u sopstvenoj sredini brzo je u ratu primenjivana na „oslobođenim” teritorijama. Biti novinar koji će biti profesionalac i časno obavljati svoj posao nije bilo nimalo lako.

Naše interesovanje kako su „osvojeni” i „pripitomljeni” mediji u zajedničkom poslu osvajanja teritorija i ljudi brzo je prešlo sa same tehnologije na ono što je od dugoročnijeg značaja – na oblikovanje svesti i govora mržnje koji će trajati mnogo duže od aktuelne političke vlasti. Tako su nastale dve monografije: *Rat je počeo na Maksimiru – Govor mržnje u medijima* u izda-

nju beogradskog Medija centra 1997. i *Mediji i rat*, u zajedničkom izdanju beogradske agencije „Argument” i zagrebačkog Centra za društvena istraživanja. Govor mržnje je s pravom prepoznat kao fenomen koji će svoje prave konsekvence imati tek u mirno doba, kada prestanu ratovanje i ubijanje. U ratu, naime, svi očekuju da se mržnja verbalizuje na svakom koraku. Kako izaći iz tog stanja kad nastupi mir? Ukazom nove vlasti? Naravno da se takve promene ne dešavaju zahvaljujući proglasima, obećanjima ili zakletvama. Pogotovo u situaciji kada mediji postanu važni učesnici u formiranju javnog mnjenja, kada su strasni izlivi obožavanja ili mržnje deo svakodnevice.

Pokazalo se, naime, da je stanje poremećenih društvenih i moralnih vrednosti mnogo dublje i dalekosežnije nego što se očekivalo. Otežavajuće okolnosti su bile ne samo teška ekonomska i socijalna situacija nego i razvoj tabloidnog novinarstva čiji su glavni zamajac senzacionalizam i snažne emocije. Naravno, tabloidi nisu izum ovdašnjeg novinarstva već svetski trend protiv kojeg nema smisla boriti se. Tabloidizacija novinarstva na bivšem jugoslovenskom prostoru istovremeno je značila produžetak ratovanja, i međusobnog i unutrašnjeg – političkog. Pojam

neprijatelja dobio je u ovdašnjim tabloidima sasvim novi kvalitet. Reč je o mešavini (hibridu) političke nekorektnosti, brutalne deprivatizacije, lične vulgarnosti i govora mržnje. Tako su na naslovnim stranama pojedinih tabloida počeli da se pojavljuju silovana devojčica, čiji identitet nije zaštićen, političar koji će „sigurno biti uhapšen” i informacija o tome kako su pripadnike sopstvene nacionalne grupe maltretirali neki drugi. Na istoj strani su često objavljivane i krajnje vulgarne (pornografske) fotografije i odgovarajući komentari.

Tako su se, najzad, na jednom mestu ujedinili: kič i vulgarnost, govor mržnje i određene političke poruke. Kada se takvi sadržaji ponavljaju iz dana u dan, a menjaju se samo fotografije i oprema tekstova, neminovno se stvara određeno predubedenje, odnosno stereotip o ličnostima, pripadnicima drugih nacija, političkim partijama, verskim zajednicama... Lista onih koji se mogu mrzeti neizmerna je. Ona se uvek može dopunjavati.

Takva vrsta „obrade” ili tabloidizacije društva ima, naravno, i svoja unutrašnja ograničenja. Senzacije se nužno moraju pojačavati jer priče jednog te istog intenziteta vremenom gube ubedljivost i privlačnost. Neophodno je, s vremena na vreme, ubaciti nešto egzotično, pomalo bizarno, nešto što još nije bilo javno upotrebljeno. Onda će se ta tema koristiti nekoliko sledećih dana ili nedelja, zavisno od ocene uređivača takvih medija.

Da postoje spin majstori i spoljni „urednici” medija, to nije tajna. Kvalitet medija se, između ostalog, i razlikuje po tome koliko je očigledno ili skriveno ko spolja utiče na taj medij. To ne isključuje mogućnost da jedan medij bude politički i vrednosno opredeljen, ali spoljni uticaj je neminovan čak i kada je reč o „najobjektivnijim” medijima. Taj spoljni uticaj je sve više komercijalne prirode – zakup oglasnog prostora – ali postoje i uticaji koji deluju u određenom obliku autocenzure ili direktnog dogovora urednika sa nosiocima finansijske ili političke moći.

Sposobnost nekog medija i novinara da se odupru raznim pritiscima i da budu objektivni i profesionalni u izveštavanju, opisu ili komentaru onoga što se dogodilo ili se još događa na ovim je prostorima postala podjednako retka kao i primeri društvene solidarnosti i spremnosti da se reaguje na nepravdu i ugrožavanje ljudskog dostojanstva.

Novinari nisu nova društvena avangarda, baš kao što ni intelektualci više nisu savest društva. Takve vrste sintagmi nisu samo anahronične nego su i potpuno pogrešne. Ovde je, naime, već dosta dugo, ugrožena sama suština profesije, njene etike i svrhe, a takođe i istinska solidarnost posebno među pripadnicima tzv. etičkih profesija. (Uobičajeno je da se u etičke profesije ubrajaju novinari, lekari, sudije i advokati.)

Kakva je situacija u tim profesijama danas na ovim prostorima? Da li neku od tih profesija mo-

žemo da izdvojimo kao častan primer? Svakako, u svakoj od njih možemo da izdvojimo „časne primere” kao istinske izuzetke. Naša očekivanja od profesija, baš kao i od ljudi, odnosno od istorijskih događaja, morala bi da budu mnogo realnija. Inače možemo veoma lako da zapadnemo u očajanje. Ne treba, međutim, raspravljati o profesiji i njenoj zloupotrebi uopšteno. Treba konkretnije navesti primere ogrešenja, naročito ukoliko oni imaju dalekosežan uticaj na život i odnose između ljudi i naroda na ovim prostorima. Ukazao bih na jedan specifičan fenomen koji traje već dvadesetak godina i koji izaziva sve veće nerazumevanje i udaljavanje naroda. Reč je o crnogorsko-srpskim odnosima i načinu na koji se oni prikazuju u medijima.

Mediji su značajno učestvovali u formiranju ne samo trenutnog raspoloženja u javnosti nego i čvrstog stava i odnosa prema pojedinim ličnostima, državama i narodima. Način na koji se plasiraju priče i predstave o pojedinim ličnostima mnogo govori ne samo o ulozi medija nego i o tim ličnostima. U jednoj zanimljivoj doktorskoj studiji (Tatjana Radanović Felberg, *Braća po oružju*, odbranjena u Oslu 2008. godine) detaljno se analizira uloga štampanih medija (*Pobjede* i *Politike*) tokom bombardovanja NATO-a 1999. godine. Nije ovde u pitanju sam odnos prema ratu i bombardovanju koliko različit pristup prema rešavanju problema. *Pobjeda* i *Politika* na različit način „prate” svoje glavne junake – Mila Đukanovića i Slobodana Miloševića – iz prostog razloga što nude različita rešenja.

Na stranicama *Politike* rat nije imao alternativu i najavljivalo se da će se voditi sve do konačne pobjede, dok je *Pobjeda* neprekidno upućivala apele da se zaustave ratna dejstva i da se nađe kompromisno rešenje. Na kraju svega, naravno, *Politika* je objavila pobjedu nad NATO-om.

Da li su „dva oka u glavi” i dalje posvađana? Da li je to samo prolazna svađa ili definitivan razlaz? Tako generalizovana i trivijalna pitanja i dalje se mogu čuti više kao eho dugo planirane i sprovedene političke, društvene, kulturne i, naravno, medijske kampanje. U medije se sve slivalo i u njima se sve koncentrisalo. Mediji su bili nosioci apsolutnog znanja, neka vrsta nacionalnog „kamen mudrosti” kad su u pitanju ne samo odnosi između Srbije i Crne Gore nego i njihove zajedničke, ali i pojedinačne sudbine. Uporedo sa proročanstvima brze propasti ili izvanrednog uspeha zajedničkog ili razdvojenog života objavljivane su priče o uzajamnoj ljubavi i uzajamnoj netrpeljivosti.

Takve mistifikacije su trajale koliko i samo raspetljavanje događaja koji je, najčešće, ostajao zamršen i nerešen, ali je obavljao ono što je bilo potrebno – ostavljao je beleg sumnje i krivice za nešto što ostaje neobjašnjivo. U srpsko-crnogorskim odnosima ima dosta takvih slučajeva koji povremeno bljesnu kao neverovatni skandal koji će promeniti ove relacije na upravo revolucionaran način. „Samo što nije” stalno prati priču o sprezi krupnog kriminala i krupne politike u Crnoj Gori. Ta priča se proteže već skoro petnaest godina.

Radeći analizu odnosa medija prema Zoranu Đinđiću, uočio sam pojavu stvaranja tzv. grozdova određenih događaja koji su najdirektnije uticali na oblikovanje javnog mnjenja. Nije reč o tome da se ti događaji nisu desili već o načinu na koji su povezivani sa ličnošću ubijenog srpskog premijera. Primer je ubistvo Momira Gavrilovića, bivšeg operativca Službe državne bezbednosti, koje se odigralo 3. avgusta 2001. godine. Kako je bilo moguće da se taj događaj pretvori u prvorazrednu aferu u kojoj su Zoran Đinđić i njegovi najbliži saradnici bili direktno optuženi da su umešani u to ubistvo koje je izvršeno po oprobanom mafijaškom receptu? Naime, pet dana posle njegovog ubistva u *Blicu* je osvanuo naslov „Bivši policajac Gavrilović dan pre ubistva tražio hitan sastanak sa Koštunicom”. U podnaslovu piše: „Ubijen je samo nekoliko sati nakon razgovora sa saradnicima predsednika SRJ u Palati federacije. Momir Gavrilović dao dokaze o sprezi vlasti i mafije”. Time je otvorena afera koju je razgovarao i u kojoj je učestvovao veliki broj srpskih, ali i crnogorskih medija.

Blic Najčitaniji dnevnik u Jugoslaviji
Sreća 4. avgust 2001. Cena 15 dinara

U teskom stanju još četvoro putnika

Bivši policajac Gavrilović dan pre ubistva tražio hitan sastanak s Koštunicom
Ubijen samo nekoliko sati nakon razgovora sa saradnicima predsednika SRJ u Palati federacije. Momir Gavrilović dao dokaze o sprezi vlasti i mafije.

NEKOLIKO • PETA, 12. AVGUST 2001. • GODINA 61 • BROJ 161 • IZDAVA 15.000 • U PROMETU 12.000 • CENA 15.000 DINARA

ДАД ДНЕВНЕ НОВИНЕ

КОШТУНИЦА ПОТВRДИО ДА ЈЕ ГАВРИЛОВИЋ НА ДАН КАД ЈЕ УБИЈЕН БИО У ЊЕГОВОМ КАБИНЕТУ

Не можемо затварати очи пред криминалом

Председник Коштуница др Ђорђе Костић изјавио је да је бивши оперативац Службе државне безбедности, постојећи да је Момир Гавриловић био у његовом кабинету на дан када је убијен и да је имао и нареду да разговара о његовом случају са Коштуницом.

Коштуница је напоменуо да у његовој кариери није имао никаквог додира са овом афером и да је био упућен да се не меша у њу. Гавриловић је био у његовом кабинету на дан када је убијен и да је имао и нареду да разговара о његовом случају са Коштуницом.

НЕБОЈША МЕЛОЈЕВИЋ, ДИРЕКТОР ЦЕНТРА ЗА ТРАНСИЦИЈУ

СИНОВ ОД 19 ЧАСОВА ДО 18.00 ЧАСОВА НАСТАВА У НАСТАВНОМ ЦЕНТРУ

Пола Црне Горе било у мраку

Почетак реформације је био савремено и модерно, али је на крају завршен у мраку. То је била трагедија, али је истрага показала да је то била трагедија, али је истрага показала да је то била трагедија.

NEKOLIKO • PETA, 12. AVGUST 2001. • GODINA 61 • BROJ 161 • IZDAVA 15.000 • U PROMETU 12.000 • CENA 15.000 DINARA

ДАД ДНЕВНЕ НОВИНЕ

РЕАГОВАЊА ПОВОДОМ УБИСТВА МОМИРА ГАВРИЛОВИЋА

Ђинђић прислушкује Коштуничин кабинет

ЈОСИП ПЕЊЕЋ, ДИРЕКТОР ЦЕНТРА ЗА ТРАНСИЦИЈУ

Хитно расветли тилу убиства Гавриловића

Милетићев треба да поднесе оставку

Најважније се на иницијативу морало се обратити са криминалом

А ДРАГАН ПАНДОВИЋ, НЕЗАВИСНИ ИСТРАЖИВАЧ

Превариши словеначке туристе!?

Овога пута се не може прећи преко оптужби

Оне морају бити или доказане или се мора утврдити одговорност због злоупотребе догађаја

NEKOLIKO • PETA, 12. AVGUST 2001. • GODINA 61 • BROJ 161 • IZDAVA 15.000 • U PROMETU 12.000 • CENA 15.000 DINARA

ДАД ДНЕВНЕ НОВИНЕ

ЗБОГ НЕСЛАГАЊА У ДОС-У ДСС иступила из Владе Србије

„Насеко српског да се свештеником у његовој владиној самозащити и обављању грађанске Србије, али се у својој кариери не стравља“

ЕКСКЛУЗИВНО

„Гавриловић у Коштуничином кабинету разговарао о злоупотреби положаја Зорана Мијатовића“

НАЦИОНАЛНО Убојство које је уздрмало српску владу

Београд • четвртак, 24. август 2011. • ГОДИНА 11 • БРОЈ 191 • ЦЕНА 1,10 ЕУ • У СВЯКА 11 ДИНАР • ИЛУСТРАЦИЈА: ДИНАР

ДАЦ

ДНЕВНЕ НОВИНЕ

ПОМОЋНИК МИНИСТРА ПРАВДЕ
ЦРНЕ ГОРЕ БРАЈСЛАВ РАДУ БОДИЊ
УЧЕСТВО У ПУКЉАЊУ МАЈДИНАРА

„Бивши министар
правде Шоћ
прекриши прописе
и закључно
штетан уговор“

— ГИО С. УИКИ

У септембру се разилазе Коштуница и Ђинђић

У септембру, према Ђинђићу, Србија
доживљава да Ђинђићу није изјавио
о убиству Гавриловића, а да је убио
Гавриловића.

РАДНО ДОМЧЕ ВЕЉЕ ОБЈАВИО
**Помућен имиц
безгрешног
реформатора**

ВЛАДА СРБИЈЕ (СПО) ЈА ДА
**Корупција
и мафија
владају
Србијом**

СКАНДАЛОЗНО
**Дављење
Србије**

Убиство Милене Гарвановић, деструктивна миса Ђинђићеве партизанске сарадње са српским апаратом и на кабинету председника Коштунице, највероватније су једини узроци и разлози да се са Ђинђићем немо квал. Србија највероватније никада неће раскинути. — ГИО С. УИКИ

Београд • петак, 25. август 2011. • ГОДИНА 11 • БРОЈ 192 • ЦЕНА 1,10 ЕУ • У СВЯКА 11 ДИНАР • ИЛУСТРАЦИЈА: ДИНАР

ДАЦ

ДНЕВНЕ НОВИНЕ

КАКО ЈЕ ТУЖИЛАЦ
из Подгорице
умјесто да крене
трагом наших
информација
о упадима
Албанаца код
Плава и Гусиња
подигао кривичну
пријаву против
новинара „Дан“ а?

РЕЗУЛТАТ ПУКЉАЊА ПУКЉАЊА ПУКЉАЊА ПУКЉАЊА ПУКЉАЊА

Ко ми промене Мику
неко се уеси у мику

Ђинђићева вила и њен холивудски гламур

АЛЕКСАНДАР ЧОТРИЋ, (СПО)

Михајловићева „Лутра“ добила од Ђинђића сто милиона марака

МОЖЕ ЛИ
ЗА ВАУЧЕР?

Posebno je zanimljiva uloga crnogorskog dnevnog lista *Dan* u toj aferi. Te novine su najdirektnije učestvovalе u pokretanju i razbuktavanju „dubranske afeře“ i njenom povezivanju sa političkim akterima. Danas nam je potpuno jasno da je reč o јединственој методологји plasiranja i „pozivanja“ na različite medijske izvore, čime je određenim temama trebalo dati autentičnost i uverljivost. Tako je crnogorski *Dan* preneo celokupan tekst o ubistvu Gavrilovića iz hrvatskog *Nacionala*, da bi nekoliko dana kasnije „otkrio“ ko prisluškuje kabinet Vojislava Koštunice. Otkud toliki interes јednog crnogorskog medija za ono što se dešava u Beogradu i Srbiji? Povremeno je u *Danu* bilo više informacija iz Srbije nego iz Crne Gore. To je klasična uloga medijskog „releја“ koji prenosi tuđe tekstove ili spinuje različite informacije koje moraju da ugledaju svetlost dana na raznim mestima kako bi posle zajedno bili citirani kao јединствена, „objektivna“ slika onoga što se dešavalo.

Vest koju je objavio *Blic* dan ranije je posedovao *Glas javnosti*, ali nije imao potvrdu iz kabineta Vojislava Koštunice. (Informaciju je u *Glasi javnosti* potpisao Dragan J. Vučićević, kasnije urednik *Nacionala*, *Kurira*, *Pressa* i danas *Informera*.) O tome da su mediji glavni izvor pouzdanih informacija direktno je rekao i tadašnji predsednik SRJ Vojislav Koštunica u *Blicu* od 10. avgusta, u tekstu čiji je naslov zapravo citat njegove izjave: „Mediji su ukazali na opasnost“. Time se i predsednik države pridružio medijima koji su ukazivali na povezanost vlasti i mafije. (To, uostalom, nije bilo njegovo јединo pozivanje na medije kao garanta istine i dokaza-

nih činjenica. Imao je predsednik Koštunica običaj i da kaže: „To se zna, o tome pišu svi mediji.”)

Da bismo stvarno shvatili kakvi su motivi pojedinih medija, kao i političara koji stoje iza njih, neophodno je imati u vidu dužinu trajanja određene medijske senzacije. Ako neka medijska senzacija, kao što je priča o duvanskoj (švercerskoj) mafiji, traje duže od deset godina, to mnogo više govori o njenim spin majstorima nego o samoj aferi. Da nešto što spada u sferu međunarodnog kriminala „opstane” kao priča duže od deset godina, to je u suprotnosti sa medijskom entropijom (nove vesti informacije potiskuju one stare), ali i sa samim policijskim i pravosudnim sistemom u nekoliko država koje ta afera povezuje. Zbog toga ne iznenađuje kada se jednom objavljena informacija, posle nekoliko godina, ponovo „otkriva” i pušta u medije kao da je upravo otkrivena. Na taj način mogu da se recikliraju stare informacije i da se podgreva osećanje da se pisati može šta se hoće, bez ikakve samokontrole i provere.

Formula da se jedan događaj poveže sa nekim drugim događajem koji pripada sasvim drugoj dimenziji, razvijana je na ovom podneblju kao svojevrsna mistifikatorska igra, u kojoj ništa nije slučajno i bezrazložno već je sve deo jedne velike komplikovane i zamršene igre koju vode nevidljivi gospodari života i smrti. Povremeno se samo, kroz lelujave pozorišne zavese i senke, može nazreti iz koje sredine se vuku konci. Taj marionetski prikaz sveta u kojem su ljudi samo lutke, a veliki, obavezno prepredeni i pokvareni lutkari stoje negde po strani i vode igru prema unapred napisanom

scenariju. Međutim, i lutkari su samo lutke. Iznad njih stoje nominalni svetski vladari, iznad njih tajne službe, a na samom vrhu nekoliko najbogatijih svetskih porodica. Ta slika sveta uvek je pomalo antisemitska jer gde ima moći i koncentrisanog bogatstva, tu su obavezno i Jevreji.

A sve je započelo kao priča o izdaji i neprincipijelnom političkom oportunistu. Naravno, Crne Gore.

Političko odvajanje crnogorskog rukovodstva od režima Slobodana Miloševića bez sumnje je bio onaj presudni trenutak kada je počela satanizacija cele Crne Gore. Bombardovanje NATO-a 1999. dodatno je podstaklo tu kampanju. To što Crna Gora nije bila bombardavana kao Srbija, doživljavalo se kao određena zavera, kao izdaja. Zvuči apsurdno, kao iz drama Dušana Kovačevića, parola sa demonstracija: „Bombardujte i nas, nijesmo šugavi!”

Posle smene Miloševićevog režima bilo je sve očiglednije da zajednica Srbije i Crne Gore ne funkcioniše onako kako su to zamišljali tvorci Žabljačkog ustava. Posle ubistva Zorana Đinđića malo šta je ostalo zajedničko.

Zanimljivo je, međutim, da je za Đinđićeva života uspostavljena jasna veza između njega i prvog čoveka Crne Gore – Mila Đukanovića. I jedan i drugi su na sličan način bili „povezani” sa velikim kriminalom – sa švercom cigareta koji je cvetao na ovim prostorima tokom devedesetih. Isti mediji – hrvatski *Nacional*, crnogorski *Dan*, srpski *Nacional*, *Ekspres politika*, *Večernje novosti*, *Glas javno-*

sti, *Blic* i drugi – plasirali su priče o nedvosmislenoj povezanosti vrha crnogorske i srpske države sa kriminalom i mafijom. (Posle proglašenja nezavisnosti tom medijskom orkestru pridružili su se i crnogorske *Vijesti* i *Monitor*. Đinđićeva smrt je na kratko presekla te priče, da bi se u vreme Vlade Vojislava Koštunice one povremeno opet potezale, dok se priča o povezanosti Mila Đukanovića sa mafijom i kriminalom i dan-danas održava u delu crnogorskih i srpskih medija.

Vojislav Koštunica i Aleksandar Tijanić

Stvaranju takve slike doprineli su političari, ali i pojedini mediji iz Srbije koji ne samo da kriminalizuju politički vrh Crne Gore već često pokušavaju da stvore sliku da je to država u kojoj cvetaju kriminal i bezakonje. Najpre je to radio Milošević, a zatim Koštunica i njegov kabinet (u čemu se posebno isticao savetnik za medije, a kasnije direktor RTS-a Aleksandar Tijanić). Period Tadićeve vladavine obeležili su intenzivni napadi na Crnu Goru i njeno rukovodstvo putem medija (lansiranje afera) ali i u nekim neformalnim aktivnostima (tajni sastanci Tadićevo savetnika Mladen Đorđevića sa opozicijom, finansiranje opozicionih

crnogorskih medija, Tadićevo okupljanje lidera crnogorske opozicije).

Kao i u hajci na Đinđića, za većinu napada veštački su kreirane afere. Jednom lansirane, one su postajale glavna tema medija. Tako su sredstva informisanja postala oružje u rukama određenih centara moći.

„Duvanska afera” predstavlja najdugotrajniju i najopsežniju aferu kojom su se bavili mediji u Srbiji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori. U medijskom smislu, afera je u Srbiji plasirana 2001. godine, u malotiražnoj *Panorami*, periodičnom časopisu čiji je vlasnik i pokretač bio Bratislav Grubačić. (Nakon toga, pokrenuta je u hrvatskom *Nacionalu* koji je godinama bio generator „poverljivih” informacija vezanih za „duvansku aferu”.) Meta kampanje iz 2001. godine bio je Zoran Đinđić, a direktan povod to što je za službena putovanja Zoran Đinđić nekoliko puta koristio privatni avion Stanka Caneta Subotića. Iz tog trivijalnog povoda, iz novina veoma ograničenog tiraža i uticaja razvila se ubrzo cela jedna konstrukcija o vezama i uticajima Stanka Subotića, proglašenog za kralja duvanske mafije, koji drži „u šaci” premijera Srbije i celu srpsku vladu. Pošto je šverc cigareta „išao” preko Crne Gore to je bilo „prirodno” da se među umešanim političarima nađe i Milo Đukanović.

Od samog početka, „duvanska afera” je imala jednu karakteristiku koja se održala do njenog kraja – abolirala je sve bliske Miloševićeve saradnike koji su na razne načine morali da budu umešani u kontrolu onoga što prelazi granicu – od cigareta

do goriva i oružja. (Da ne pominjemo iznošenje deviza na Kipar u periodu najstrašnije hiperinflacije.) Odmah je zaboravljena priča Momira Bulatovića o tome kako je učestvovao u dogovoru o švercu cigareta kao načinu da se obezbede sredstva za funkcionisanje države.

„Duvansku aferu” je bilo lako plasirati jer je šverc svega i svačega bila opštepoznata činjenica. Godinama je šverc u uslovima sankcija bio prihvaćen kao način na koji se jedino moglo preživeti. Kao i menjanje deviza na ulicama, i prodaja goriva i cigareta izvan uobičajene prodajne mreže bila je doživljavana kao „viša sila”, neka vrsta nacionalne sposobnosti prilagođavanja. Iako su u šverc cigareta bili umešani mnogi visoki srpski zvaničnici, pa i sin Slobodana Miloševića, to se kao afera u pravom smislu pokrenulo tek kada je počela satanizacija Zorana Đinđića. Kada je Zoran Đinđić 2003. godine bio surovo ubijen, „duvanska afera” je privremeno sklonjena, a ponovo je pokrenuta kada je to bilo potrebno – protiv Mila Đukanovića i crnogorskog rukovodstva. (Da li bi ta afera bila pokrenuta da je na čelu Crne Gore ostao Momir Bulatović i da Crna Gora nije proglasila svoju nezavisnost? Ovo nije samo retoričko pitanje već nešto o čemu treba ozbiljno razmišljati.)

U prvom tekstu, koji je najavljen kao „*Nacional* otkriva” a naslovljen „Mafijaški bos Balkana”, razotkriven je pravac akcije. Osnovna teza svih kasnijih tekstova *Nacionala*, objavljivanih od 2001. do ubistva vlasnika tog lista Iva Pukanića 2008. godine, a delom i nakon toga, bila je da su Milo Đukanović, Zoran Đinđić i Stanko Subotić deo „duvanske ma-

fije” koja je krijumčarila cigarete, na tome zaradila enorman novac i pri tome likvidirala političke i poslovne rivale. Na osnovu tih tekstova u Italiji je pokrenuta istraga koja je najpre godinama tapkala u mestu, da bi poslednjih godina rezultirala prvim oslobađajućim odlukama.

Mnoge činjenice ukazuju na to da je čitava afera osmišljena u saradnji više različitih grupa, od stranih diplomata, domaćih političara kojima je odgovaralo da se crta meta na grudima Đukanovića i Đinđića, sve do vlasnika medija koji su poslužili kao udarna pesnica.

Tekstove koje je objavljivao *Nacional*, prenosio je u Crnoj Gori dnevni list *Dan* – koji je nekoliko godina ranije osnovala vojna obavestajna služba Slobodana Miloševića, a u Srbiji više medija koje su kontrolisale Koštuničine bezbednosne strukture. Zanimljivo je da bi, istog dana kada se tekst pojavljivao u *Nacionalu*, osvanuo i na naslovnoj stranici *Dana* što je nesumnjivo dokaz koordinisane akcije.

Srpski novinar Miloš Vasić, dobar poznavalac prilika na Balkanu, ističe da je kompletnu kampanju iz Beograda „vodio tadašnji ambasador SAD u našim zemljama Vilijam Montgomeri”. Osim Montgomerija, udeo u koncipiranju priče usmerene protiv crnogorskog i srpskog premijera imao je i britanski ambasador Čarls Kraford, koji je službovao dugo u Beogradu i brojne političare ali i novinare brifovao da je za stabilnost prilika na Balkanu najracionalnije rešenje da se Crna Gora spreči na putu ka nezavisnosti.

ДАЧ

Дневне новине

Crna Gora nije pozvana, POZIV JE UPUŠTEN SRJ

REGIONALNA

Subotički uz pomoć Mila Đukanovića, Zorana Đinđića, Ljupca Georgievskog i BAГ-a želi izgraditi najveći duhanški imperiju na Balkanu

ПОДРАГ ЖИВКОВИЋ: Црна Гора počelo formiranje kraljevine Državne bezbjednosti

БЕНА ПЕРОВИЋ: Поручила бих ДПС и СДП да се претјерано не радују

Скандалозно

МИТРОВИЋ: „Сломити ћи ти ноге и руке па нећеш да ми одговориш“

ДАЧ

Дневне новине

Мјесто гдје почиње гријех

Два младића пронађена у лондонском хотелу. Један је Србин, други је Српкиња. Српкиња је Српкиња. Српкиња је Српкиња. Српкиња је Српкиња.

Тешка политичка компромитација актуелне власти Црне Горе и Србије

ВЕСНА ПЕРОВИЋ УМЈЕСТО СВЕТОЗАРА МАРОВИЋА?

Здружене снаге безбедности СР ЈУГОСЛАВИЈЕ ушле у Сектор „Б“

ПРЕГОВОРИ СА СНП ЦРНЕ ГОРЕ ЗА НЕКОЛИКО ДАНА

skandalozno

Milanski list: "Korijene dela ceru" desovina Šverca divano, koji ti tvrdi da se italijanska i švajcarska policija usli u trag glavnim Evropa stize preko Crne Gore, Italije i Rotterdama

SEMATSKI PRIKAZ ŠVERCA CIGARETA

DA LI JE MILO ĐUKANOVIĆ RASKINIO POSAO SA VANJOM BOKANOM, DA BI ŠVERC CIGARETA POVERIO MAFIJAŠKOM KUMU DELA TOREU?

ДАЧ

Дневне новине

Идејни су да нам аутомобиле дижу у ваздух

Паралелно са овом Државном безбедношћу кривично гоњење и политичка компромитација. Са једне стране десетине 1000 припадника војске, Полицијске агенције, али са друге стране милионима.

СРПАН

Безбедносно за „Дач“ Рајко Кнежеввић, некадашњи шеф Црногорске трговинске мисије у Вашингтону

Због пријетњи смртју у Вашингтону, Загребу и Београду ПОЧИЊЕМ КРИВИЧНО ГОЊЕЊЕ Мила Ђукановића, Станка Суботића-Цанета, Баје Секулића и лица из Државне безбједности Црне Горе

Kako Čane Subotić mršira na nišku „drinu“

Zapadne polovine države, čime bih bio zadovoljan da odmah napustim ovaj posao. U slučaju da se nikada ne vraćam u Srbiju, želim da odem u neku od tih država. Čane Subotić, 35 godina, vlasnik i direktor kompanije za izvođenje građevinskih radova, kaže da se ne vraća u Srbiju. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću.

Iskri i Vlado Đukić i BAK tvrde da je podložno nepravdi. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću.

Aleksandar Đukić: Previše je subotičevih kompanija u Srbiji
 Subotićevim kompanijama u Srbiji je previše. Oni su preuzeli veliki deo tržišta građevinskih radova. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću.

Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću.

Iskri i Vlado Đukić i BAK tvrde da je podložno nepravdi. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću.

Iskri i Vlado Đukić i BAK tvrde da je podložno nepravdi. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću.

Nijemčarska strategija
 Nijemci su u Srbiju došli kao investitor. Oni su doneli sa sobom veliku količinu novca i iskustva. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću.

Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću.

Iskri i Vlado Đukić i BAK tvrde da je podložno nepravdi. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću.

Iskri i Vlado Đukić i BAK tvrde da je podložno nepravdi. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću.

Naplata ekstraprofita je najbolja ilustracija dogovora koje neki čineći vlasti imaju sa bogatima iz prošlog režima. Zakonom je obuhvaćen samo mali dio onih koji su profitirali na narodnoj nesreći. Nema tu ni švercera cigareta, naftom, oružjem, drogom, novca izmestenoj vani

Medojević

vlast u Srbiji uz duvansku mafiju

Za Srbiju, Medojević je jedan od najmoćnijih ljudi. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću.

Iskri i Vlado Đukić i BAK tvrde da je podložno nepravdi. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću.

Iskri i Vlado Đukić i BAK tvrde da je podložno nepravdi. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću.

Iskri i Vlado Đukić i BAK tvrde da je podložno nepravdi. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću.

Iskri i Vlado Đukić i BAK tvrde da je podložno nepravdi. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću.

Iskri i Vlado Đukić i BAK tvrde da je podložno nepravdi. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću. Čane Subotić je rođen u Nišu, a danas živi u Londonu. On je jedan od mnogih koji su otišli u inostranstvo u potrazi za boljom budućnošću.

Ivo Pukanić, direktor svih izdanja zagrebačke medijske kuće "Nakladnik", specijalno za "Svedok" tvrdi:

BUKANOVIĆU NE SLUŽI NA ČAST ŠTO JE, SALJUČI U ZAGREB MINISTRA LUKOVCA, POKUSAO DA STOPIRA PISANJE "NACIONALA"

Svedok
Ivo
Pukanić
RAKOCIĆEVIĆ

Rakocićevićević...
Pukanić...
Lukovca...
Nacionala...
Svedok...
Pukanić...
Lukovca...
Nacionala...
Svedok...
Pukanić...
Lukovca...
Nacionala...

DUVANSKA AFERA

Andreja Džaja sudjeluje: Ivo Pukanić

Džaja...
Pukanić...
Lukovca...
Nacionala...
Svedok...
Pukanić...
Lukovca...
Nacionala...

NACIONAL
Dnevne novine
167.035.500
Dobro jutro, pripremite se na taj dan!

ZASTO JE MESIC UPUTO CRNOGORCE NA AMERIKANCE?
Pukanić...
Lukovca...
Nacionala...
Svedok...
Pukanić...
Lukovca...
Nacionala...

WWW.NACIONAL.CO.CRO
Dnevne novine

ДАД

У БУЈОРКУ

Тајни сусрет Ђинђића и Суботића

Највећа инвестиција у Црној Гори

WWW.NACIONAL.CO.CRO
Dnevne novine

Југославија суочена са тероризмом

ПРОБЛЕМИ ЦРНОГОРСКЕ ДИПЛОМАТИЈЕ

Бранко Луковац сједишци генералне скупштине УН присуствовао као новинар

Михајловић оставком смирује „дрвене беретке“
Прво услови па техничка влада

WWW.NACIONAL.CO.CRO
Dnevne novine

ДАД

167.035.500

Нева Бинић тужилац у случају за Дубровник

НОВА ОТКРИЋА О ДУХАНСКОЈ МАФИЈИ
Горан Спањевећ
Свједок спреге талијанске мафије и Мила Ђукановића

Прихватим да замјеним Пешаћа

Не знамо за кривцу посланика Бојића и Стојиљковића

Црногорска власт жели да затвори „ДАН“ или његовог одговорног уредника

WWW.NACIONAL.CO.CRO
Dnevne novine

ДАД

167.035.500

Тајне службе ПРИПРЕМАЈУ убиство Пуканића

„Ургирамо код екселенција да ураде све што је у њиховој моћи да би се обезбједила сигурност Иво Пуканића и другог новинара који раде у нашим земљама“

Ило Јукановић тео нафту ездимиру асиљевићу

WWW.NACIONAL.CO.CRO
Dnevne novine

ДАД

167.035.500

Коштуници гурају врућ кромпир

Монтегробанка Ситне „газе“, крупне „мазе“

Фарса у земљи, судство у мраку

Strane diplomate su imale i logističku podršku tadašnjeg predsednika SRJ Vojislava Koštunice koji je – kao zagovornik opstanka državne zajednice, kao najboljeg državnog okvira da Kosovo ostane u granicama Srbije – imao snažne političke motive i razloge da podstiče „duvansku aferu”. Koštuničin političko-medijski tim, koji su predvodili Gradimir Nalić, Aleksandar Tijanić i šef BIA Rade Bulatović (poreklom iz Crne Gore), plasirali su mnogo lažnih ili poluistinitih informacija koje su u javnosti stvarale sliku da su Zoran Đinđić i Milo Đukanović pokrovitelji mafije koja uništava državu. „Duvanska afera” je bila priprema terena ne samo za satanizaciju crnogorskog i srpskog premijera nego i direktna priprema planirane likvidacije Zorana Đinđića.

Deceniju kasnije, pokazaće se da je hrvatski *Nacional* bio predvodnik reketaškog novinarstva na Balkanu. Zagrebački *Nacional* je ograđivanjem od desetogodišnje kampanje vođene protiv Crne Gore, njenog nekadašnjeg predsednika i premijera Mila Đukanovića i pokojnog predsednika Vlade Srbije Zorana Đinđića praktično priznao da je reč o seriji tekstova bez utemeljenja jer je *Nacional* izgubio više sudskih procesa zbog toga što nije ponudio argumente za tvrdnje koje su iznete u tekstovima. Novinarica Jasna Babić, autorka prvog teksta o „duhanskoj mafiji” u zagrebačkom *Nacionalu*, javno je rekla da su iza teksta stajali Ratko Knežević i nekadašnji američki ambasador Vilijam Montgomeri, te Tijanić i Koštunica i da je Pukanić radio za mafiju. Mediji iz Srbije i Crne Gore koji su godinama unazad prenosili i rasplamsavali tu aferu nisu našli za shodno da prenesu svedočenje Jasne Babić.

Kneževićev intervju iz Svedoka objavljen je istog dana i u crnogorskom Danu

WWW.BLICNEWS.COM

BLIC NEWS

Број 81
25. јул 2001.
цена 40 динара
1,8DM, 1,8KM, 600DM

Politika Ekonomija Svet Kultura Zivot Sport

Strani proizvođači
dugvana u Srbiji:
**Vlada
predaje
Niš**

**Estimacije: U sukobu
s Mircom Marjanović**

ПЕТАК, 7. ЈУЛ 2001. • ГОДИНА 11 • БРОЈ 111 • ЦЕНА 40 ДИНАРА • ДИНАРИ 1,800 • КМ 1,800 • ДИНАРИ 600

ДАЧ

дневне новине

НАЦИОНАЛ МИЛИЈУНИ ДУХАНСКЕ МАФИЈЕ У КК „БУДУЊНОСТ“

„Мило Ђукановић, Бранко Вујошевић и Веселин Баровић 10 посто зараде од шверца цигарета у Италију улажу у КК Будућност“

Стефан Д. Милошевић

Stefan D. Milosevic
Miroslav Marjanovic
Branco Vujosevic
Milo Djukanovic
Veselin Barovic

Национал открива како се поре мафијашка новац у КК Будућност, која је издано кривом трговом. Лишени Републике познато милијун мафија и који ће у Југославији дати прво угостити изградњу Цибуно

НИКОЛА УРЕТА, ПОСЛАНИК ДПС ДУЧЕ
У СКУПШТИНИ ЦРНЕ ГОРЕ НЕДАВНО

За Албанце је Мило Бог

ОД ДАНАС
„Дач“ издавањем објавио је своје мишљење о кривом трговини. БСД-овци одлучили су да се боре са мафијашима у Црној Гори и поменути су КК „Будућност“ и „Будућност“.

КАПИТАНИ КОТОРСКЕ „ЈУГОСЛАВИЈЕ“ ГОРЉИНИ САВЕТНИКУ ПРЕДСЕДНИКА ЦРНЕ ГОРЕ ДА ВИШЕ НЕ ДОЛАЗИ У КОТОР

Кад год Мишко дође продају један дли два наша брода

www.dan.co.yu

Београд • Бр. 241 • 21. СЕПТЕМБАР 2011. • ГОДИНА 31 • БРОЈ 162 • ВРЕДНОСТ 1,00 ДИНАР • У ОРГАНИ 11 ДИНАР • ISSN 1452-7303

ДАШ

ЕURO FOND

БРОЈ ПОЕНА

145.403.500

Da dobar dan preraste u bolje jutro!

ЕКСКЛУЗИВНО ИЗ ЛУТАНА

НОВИ ДОКАЗИ У ДУХАНСКОЈ АФЕРИ

НАЦИОНАЛ

СРЕЋКО КЕСТНЕР: Свједочит ћу о умијешаности Мила Ђукановића у шверц цигарета будем ли саслушан у Хрватској или Швицарској

Срећко Кестнер, бивши партнер Станка Суботића и кључни свједок у духанској афери, открива што му се догодило након што је у Националу разоткрио да црногорски председник штити највећу шверцарску мрежу на Балкану

..... Страна 6, 7.

ЗА „ДАШ“ ГОВОРИ САВЕЗНИ МИНИСТАР ПОЛИЦИЈЕ ЗОРАН ЖИВКОВИЋ О ЈУГОСЛОВЕМСКОМ ПРИСТУПАКУ ИНТЕРПОЛУ

Велика невоља за власнике 100 хиљада украдених аутомобила

..... Страна 1.

ВИСОКИ ФУНКЦИОНЕР СИПА ЗОРАН КНЕЖЕВИЋ ТЕРДИ

Формирање концентрационе владе била би колаборација са владајућим режимом

..... Страна 2.

„ДАШ“ ИСТРАЖУЈЕ ЗАШТО ЗАПОСЛЕНИ У РТРС НИКЕСУ ПРИМЉАЈУ РЕТЕКС

Новац исплаћен Шоку и специјалним дописницима

..... Страна 2.

ДРАГАЈ ШОК ПРЕДЛАЖЕ ЗА БУДУЋЕ РАЗГОВОРЕ О САВЕНОЈ ДРЖАВИ

Умјесто Пеншића позвати Лабуса или Свијановића

..... Страна 2.

www.dan.co.yu

Београд • Бр. 241 • 21. СЕПТЕМБАР 2011. • ГОДИНА 31 • БРОЈ 162 • ВРЕДНОСТ 1,00 ДИНАР • У ОРГАНИ 11 ДИНАР • ISSN 1452-7303

ДАШ

ЕURO FOND

БРОЈ ПОЕНА

169.405.500

Da dobar dan preraste u bolje jutro!

ИВО ПУКАНИЋ, ДИРЕКТОР СВИХ ИЗДАВА „НАЦИОНАЛА“ О ЛОБИРАЊУ ПОЗНАТОГ РЕДИТЕЉА ДА СЕ НЕ ПИШЕ О ШВЕРЦУ ЦИГАРЕТА

Вељко Булајић добио 600 хиљада марака од ТВЦГ за снимање филма о Марину Држићу

Зна се да црногорска телевизија не би дала толику суму да то није наредио сам председник Ђукановић. Дакле, нека читатељи закључе о чему се ту ради, каже Пуканић за „Даш“

..... Страна 1.

ПРЕДСЈЕДНИК СКУПШТИНЕ ВОЈВОДИНЕ НЕВАД ЧАКАК У РАЗГОВОРУ ЗА „ДАШ“

Коштуница још увијек спрема војни удар

..... Страна 1.

ПЕЊЕВО О ПРОБЛЕМИ СА ЦРНОГОРСКИМ ТУРИСТИМА

Са Коница протјерано четрдесет Курда

..... Страна 1.

МИЛА ШТУЛА ПИШЕ ЗА „ДАШ“

Србијански мамац за црногорску ајкулу

Бивши бивши Ђукановићев савјетник у борби против ЈУ-Та и Милошевића, сартево су га довели до „својеручног ајкула“. Ама ствар – говат је. Ама још – више само у ажу

..... Страна 2.

ДАШ

дневне новине

EURO FOND
BROJ POENA
203.590.500
Da dobar dan preraste u bolje sutra!

САЗНАЈЕ НОВЕ ДЕТАЉЕ О
ВИЗОВАЉУ УБИСТВА
ДОКА У АФЕРИ „НАЦИОНАЛ“

гентат на естнера и Љуканића оговаран Риму

Италијански пријатељ је
да иде шта могу градити по
законима итд. с обзиром да Агенција
заказаном италијанском ди-
ректорској ?

САБНА ВЕРСИЈА

Начелник црногорске државне безбједности у Загребу?

Сазнаје да је генерал Стефан
восте Јане Гале Дукановић
кићан саставио са Томиславом Кар-
ловићем, шефом УРС-а. Дукановић
важно сигурности, тврдио је координи-
рање свих кривичних служби. Бројче-
вањим данас треба да се састане са
Загребом. Пригласио га је да је да-
вајући токове уредности савјетом који је
утицао на уградњу новог гра-
ђане Гале у организационе убиства
из и Љуканића.

„ДУХАНСКА АФЕРА“:
СКУПШТИНСКА КОМИСИЈА УПОЗОРЕНА

Милионски тајни рачуни Ђукановића

БОГОЉУБ КАРИЋ, ЗА „ДАН“

Умјесто профитера власт прогања поштене људе

Сви наводи се
могу проверити
код швајцарског
јавног тужиоца,
који је овлаштен
извршити увид у
те рачуне, а може
наредити и
њихову блокаду!

ДАШ

дневне новине

Борђеје Прибликовић:
Поднијећу
званичну
иницијативу
за моју смјену

ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ О АНКЕТНОМ ОДБОРУ ЦРНОГОРСКОГ ПАРЛАМЕНТА

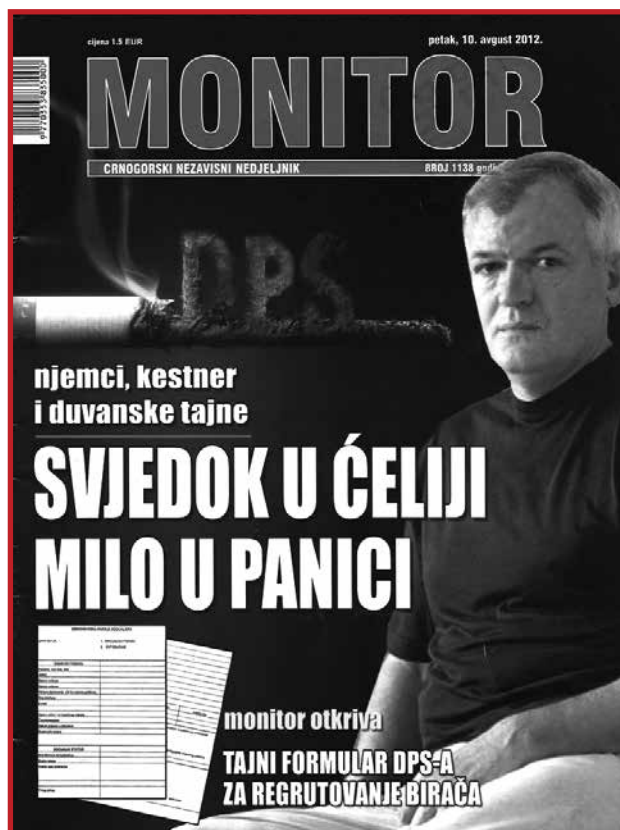
Да сам ја предсједник комисије за „Национал“ знала би се истина за два мјесеца

БОЖИДАР СПАСИЋ:
„Делимустафић у Мостару покушао атентат на мене“

ЗОРАН ЖИЖИЋ
Референдум је
празна прича
ДРАМА КОТОРСКЕ „ТУГОЦИЈАНИЦЕ“
СЕ НАСТАВЉА
„Космај“ остаје
у Венецији?

ЗАСЈЕДАЛА САВЕЗНА СКУПШТИНА
Маршићанин
отпао,
Радојевић
прошао
ВЕСНА ПЕРОВИЋ
То стварно
нема нико
Lutrija Crac Gore
05. kolo od 03. februara 2002. god.

„Afera Nacional” (ili „duvanska afera”) predstavlja, praktično, nastavak priče o švercu cigareta, ali i produžetak medijske hajke na Đukanovića, koju je devedesetih godina započela medijska mašinerija Slobodana Miloševića.

Prošlo je čitavih šest godina dok se ova priča, 2009. i 2010. godine, nije ponovo razbuktala. Njena oštrica je ovog puta bila usmerena prema Milu Đukanoviću. Pokrenuta je pričom o navodnoj Đukanovićevoj povezanosti sa Stankom Subotićem. Način na koji su se mediji obračunavali sa Stankom Subotićem postao je paradigma hajke na političare. Prozivanje i kriminalizacija Subotića bila je zapravo strela koja se odapinjala prema Đukanoviću.

Teško je shvatljivo da je tokom 2009. i 2010. godine, i pored svih saznanja koja su se pojavila o motivima, inspiratorima i nalogodavcima „duvanske afere”, ta priča ponovo reciklirana. Istovremeno su se pojavile stotine tekstova u kojima je veza Milo Đukanović – Stanko Subotić označena kao simbol svega lošeg i kriminalnog.

Ratko Knežević, koji je učestvovao u lansiranju „duvanske afere” 2001. godine, ponovo je postao zvezda medija koji su vodili hajku protiv Crne Gore. Pojedini srpski i crnogorski mediji, poput *Blica*, *Svedoka*, *Vijesti*, *Monitora* i *Dana* praktično su se utrkiivali ko će na svojim naslovnim stranama objaviti nova Kneževićeva saznanja, svedočenja i tumačenja. Za njegove reči nije važilo zlatno novinarsko pravilo – proveriti tačnost, već su Kneževićeve opservacije i interpre-

tacije čitaocima servirane kao neupitne i konačne činjenice.

Ponovo je, kao u slučaju Zorana Đinđića, pokrenut mehanizam „krunskih svedoka” i njihovih ispovesti, iznenadnih otkrića iz nejasnih izvora, preuzimanje tekstova iz drugih medija koji su ranije plasirani iz sopstvenog medija, pristrasne selektivnosti informacija, a posebno demantija. Stvorena je neka vrsta jedinstvenog medijskog fronta u kojem su mediji sa različitim političkim ili ideološkim, pa i nacionalnim opredeljenjima pronalazili zajednički interes da spinuju i lansiraju medijske kampanje. „Duvanska afera”, koja traje već 13 godina, izvanredan je primer kako funkcionišu tendenciozne medijske kampanje sa velikim političkim ambicijama.

Slična formula – povezivanje jednog tragičnog događaja, odnosno ubistva, korišćena je i u reakcijama na ubistvo novinara Ive Pukanića. Ubistvo Ive Pukanića, koje se odigralo 23. oktobra 2008. godine, takođe je u jednom delu medija pokrenulo lavinu priča i nagađanja o povezanosti crnogorskih političara i vlasti sa mafijom. Ta se priča, uporedo sa suđenjem izvršiocima ubistva, proteže do današnjih dana. Tako je u beogradskom *Danasu*, 9. oktobra 2013. godine, objavljena sledeća informacija sa suđenja u Beogradu:

Beograd – *Delovi iskaza Ive Pukanića, ubijenog vlasnika hrvatskog Nacionala, koji je pred italijanskim tužiocem rekao da su službe bezbednosti Crne Gore naručile njegovo ubistvo, pročitane juče u Specijalnom sudu u Beogradu, na zahtev*

odbrane Sretena Jocića, zvanog Joca Amsterdam. U tom svedočenju, koje je Pukanić dao 18. jula 2002. italijanskom tužiocu Đerđu Šleziju iz Direkcije za borbu protiv mafije u Bariju, iz Italije nisu poslani svi delovi, a pročitani su samo kratki odlomci koje je označio advokat Zdenko Tomanić. U njima Pukanić opisuje dešavanja pošto je objavio prvi članak u nedeljniku *Nacional*, o švercu duvana na Balkanu 2001. godine.

Kada je 2009. i 2010. godine u srpskoj i crnogorskoj štampi započeta nova-stara kampanja, u kratkom periodu su objavljene stotine tekstova o „duvanskoj aferi” i zakulisnim radnjama koje su dovele do ubistva Ive Pukanića. Pojavio se i „krunski svedok” Ratko Knežević, koji se predstavio kao blizak prijatelj Mila Đukanovića, koji je odjednom odlučio da „progovori”. On je ispleo novu teoriju zavere u kojoj su sve konce života i smrti povlačili Stanko Cane Subotić i Milo Đukanović. Srpski *Blic* i crnogorske *Vijesti* dogovorili su se o razmeni i plasiranju ekskluzivnih informacija. Jedan je citirao otkriće, drugi ga je preuzimao i obrnuto. Novinarka Tamara Marković Subota specijalizovala se za tu temu. Za nju, kao i redakcije *Blica*, *Vijesti* i *Dana*, ispovest Ratka Kneževića bila je nedvosmislena istina.

Kneževićev intervju, objavljen u *Blicu* 28. jula 2009. godine, predstavlja pravi početak najintenzivnije kampanje jer je u njemu on preneo upozorenje da „duvanski lobi” priprema, ni manje ni više – nego ubistvo Borisa Tadića i promenu političke vlasti u Srbiji. Tu informaciju je, prema Kneževićevim navodima, poslao i

Stjepan Mesić Tadiću. Istog dana hrvatski predsednik je u izjavi *Fonetu* demantovao tu informaciju, ali demanti nije objavljen ni u jednom srpskom mediju. Pre toga se ova tema vrtela oko ubistva Ive Pukanića i navodne umešanosti Joce Amsterdama, a posebno Stanka Subotića kao nalogodavca. Sve iz tih informacija ukazuje na to da su crnogorska vlast i mafija umešani u to do guše. Ali nastupom Ratka Kneževića meta se pomera sa Stanka Subotića na Mila Đukanovića. Od 1. avgusta 2009. godine počela je koordinisana kampanja u Srbiji i Crnoj Gori. Tekstove o toj temi istog dana su preuzeli *Dan* i *Vijesti*, ali su ih pojačali komentarima predstavnika opozicije, da bi sledećeg dana *Blic* to isto objavio kao nove informacije. Tako su se te novine naizmenično citirale i pozivale jedne na druge, sve dok je bilo potrebe da se vodi kampanja. Kao medijski perpetuum mobile – jednom puštena informacija samo se vrtela i razmenjivala, uz izmenu opreme i datuma.

U izjavi od 24. oktobra 2009. godine koju je *Blic* uredno preneo, Ratko Knežević je rekao: „Za ubistvo Pukanića krivi Đukanović i Subotić”. Kneževićovo otkriće-upozorenje da Milo Đukanović planira da sa „svojim” crnogorskim kriminalcima (nindžama) ubije Tadića i promeni tok istorije delovalo je suludo, ali je pokrenulo i samog Tadića, i njegovu okolinu, na akciju. Mediji su dobili svoje političke patrone koji više nisu iza scene. Crnogorska mafija je spremna da nasilno promeni vlast u Srbiji!

NEZAVISNI DNEVNIK

Vijesti

GIGA PONUDA 47€

Putovanje • petak, 26. februar 2010 • godina 31 • broj 4279 • 0.50 € • www.vijesti.me • ISSN 1458-6181

U NASTAVKU SUDBIENJA ZA UBISTVO IVA PUKANIĆA, RATKO KNEŽEVIĆ PONOVIU DA IZA TROGONA STOJI DUVANSKA MAFIJA I KAZAO DA MU JE STANKO SUBOTIĆ CANE PRIJETIO

Ubio sam mnoge, ubiću i tebe i Pukanića

• Knežević, šefičica de la Joca Amsterdam "Tako je bilo i kao Gore kada bi se ubijao u vlastima i da bi dobio izjavu za pravo u krivičnom", ali ja nisam se odvojio ni onda nikada od njega... izjavio je Knežević, govoreći da strahuje za njega i za sebe i za svoje...
Stranica 1 / 1

Knežević: Za ubistvo Pukanića krivi Đukanović i Subotić

Tanjug | 24. 10. 2009. - 18:54h | Komentar: 5

Crnogorski biznismen Ratko Knežević ponovo je za ubistvo vlasnika hrvatskog lista "Nacional" Iva Pukanića okrivio duvanski kartel iz kojeg stoji crnogorski premijer Milo Đukanović.

U emisiji Hrvatske radio-televizije "Hrvatska uzivo", Knežević je izjavio da je organizator ubistva Pukanića Stanko Subotić Cane.

"Pukanić je svojim pisanjem zaustavio najveći švercerski posao posle Drugog svetskog rata u Evropi. Od tog posla su samo 1999. godine krijumčari zaradili 0,5 milijardi tadašnjih nemačkih maraka", rekao je Knežević.

"Glavni ljudi, koji su devedesetih godina organizovali šverc cigareta preko Crne Gore narucili su ubistvo, dok je Joca Amsterdam (Šteten Jocić) i uhapšena ekipa za novac pratila, organizovala i 23. oktobra prošle godine usmrtila Pukanića", izjavio je Knežević istražiteljima.

Knežević je ranije, u intervjuu podgoričkim "Vijestima" a zatim i izjavama drugim medijima, optužio crnogorskog premijera Đukanovića, Subotića i bivšeg šefa SDB-a Srbije Jovicu Stanišića da su predvodili kriminalnu organizaciju koja se bavila švercom cigareta i organizovala ubistva. Knežević je, takođe, imao konkretne optužbe za pojedina nerazvetljena ubistva, kao i imena ubica.

2102. KO JE UBIJAO DUŠKA JOVANOVIĆA

ДАД

дневне новине

Страхује за себе и породицу

ЦРНОГОРСКИ БИЗНИСМЕН СВЕДОЧИО НА СУДБИЈИ ЗА МИКЕЛАШЕВУ ИВА ПУКАНИЋА

Кнежевић:
Иза убиства стоје Мило и Цане

• Ганга је мафија: припо пријети, латин под мигуре, а онда и убије - рекао је Кнежевић *Сарајево*

Вукашиновић није више директор

• Од плате се не вози - рекао је Кнежевић *Сарајево*

Љекари ће платити своје грешке

• Проблем су људи са потрошеним мозгом - Истјерују Албанце из политичког живота

АУТО GAS

• Разговор кроз решетке

NASTAVLJENO SUDBIENJE ZA UBISTVO VLADNIKA „NACIONAL“

Knežević: Subotić je pretio da će ubiti i mene i Pukanića

A. Ž. Admi | 26. 02. 2010. - 09:02h | Komentar: 62

Beograd - Crnogorski biznismen Ratko Knežević ponovio je juče pred Županijskim sudom u Zagrebu da iza ubistva Ive Pukanića, vlasnika nedeljnika „Nacional“, stoji duvanski kartel, odnosno Stanko Subotić Cane i Milo Đukanović, sadašnji premijer Crne Gore, inače njegov kum.

Ratko Knežević

- Takvo je mafija. Prvo preti, zatim podmiti, a onda i ubije - rekao je Knežević na suđenju optuženima za ubistvo Pukanića i njegovog saradnika Nike Franjića. Knežević je svedeo da su pretnje Pukaniću usledile već nakon prvih teksta 2001. o duvanskoj mafiji, o organizovanom švercu cigareta pod okriljem evropske države. Prema njegovim rečima, bilo je nekoliko pokušaja likvidacije njega i Pukanića, koje su spocelje tajne službe evropskih država. Svedeo je da ga je dva puta zvio Subotić.

- Prvi razgovor je bio uljudan. Subotić je tražio da razgovaramo u „šet očiju“. Đukanović, on i ja, na šta nisam prišao. U drugom razgovoru Subotić mi je direktno pretio kada sam mu rekao da ne mogu da otičem na Pukanića. Prestao je da bude uljudan i rekao mi da je ubio mnoge, pa će ubiti i mene i Pukanića - rekao je Knežević.

Naveo je da su mu pretnje prenosili i ljudi koji su bili bliski Đukanoviću, među kojima je bila i Dušana Jeknić. Knežević je rekao i da mu je Pukanić prišao da su mu milili novac da prestane da piše o duvanskoj mafiji, prvoo dva, a zatim pet miliona evra. Ratko Knežević je povezo Đukanovićevu sašuljanje u Bariju 2008. gde je dao izak kao svedok, i prvi atentat na Pukanića, deset dana nakon toga. Ispričao je i da ga je Pukanić nekoliko nedelja pre nego što je ubijen 23. oktobra 2008. pozvao u London, gde on živi, i tražio mu savet oko dobijanja useljeničke vize u SAD, jer je čelco da ode s otkom. Prema Kneževićevim rečima, Pukanan se je tada ispričao da ga je tog leta pozvao vlasnik Televizije „Pink“ Željko Mitrović i predložio mu da njegovom jahtom odu u Crnu Goru, rekavši mu da će ga on pomiriti sa Subotićem i Đukanovićem, što je Pukanan odbio strahujući za svoj život.

Sašekaj Joci Amsterdamu 20. aprila
• Početak suđenja Štetenu Jociću, Željku Milovanoviću i Milanku Kuzmanoviću, optuženima za ubistvo Pukanića i Franjića, počeoće 20. aprila pred većem Puzetom odeljenju Višeg suda u Beogradu, a planirano je da traje i naredna dva dana - izjavila je portparol suda Maja Kovačević-Tomić.

Do kojih razmera je kulminirala kampanja u medijima, svedoči i činjenica da su *Vijesti*, u broju od 20. marta 2010. godine, na naslovnoj strani objavile intervju sa Ratkom Kneževićem pod naslovom „Istražiti Milovu i Canetovu ulogu u ubistvu Đinđića”. U decembru 2012. godine Ratko Knežević je pred Županijskim sudom u Zagrebu izjavio da ne zna ko stoji iza Pukanicevog ubistva. U obaveštenju Suda se navodi da Knežević nije ponudio nijedan dokaz za svoje tvrdnje

iz jula 2009. godine. Srpski i crnogorski mediji koji su Kneževićevim optužbama iz dana u dan posvećivali čitave naslovne strane uglavnom su ignorisali saopštenje Županijskog suda.

O korišćenju Joce Amsterdama, kao i o navodnim pritiscima tužilaštva na njega da direktno optuži Stanka Subotića i Mila Đukanovića za ubistvo Pukanica i time sebi omogući status zaštićenog svedoka, teško je nešto suvislo reći. Činjenica je, međutim, da je na suđenju upravo Joca Amsterdam izjavio da je bio izložen pritiscima da optuži Stanka Subotića i Mila Đukanovića kao nalogodavce Pukanicevog ubistva?! Mediji u Srbiji i Crnoj Gori ni jednog trenutka nisu pokazali elementarnu neutralnost i objektivnost koja bi se sastojala bar u tome da ne citiraju razne učesnike te aфере bez ikakvih provera, ili bar ograda, da ne pominjemo uzimanje izjava od direktno optužvanih strana.

Paralelno sa „duvanskom aferom”, u jesen 2002. godine pred predsedničke izbore u Crnoj Gori rasplamsala se jedna nova afera: slučaj trgovine belim robljem ili, u javnosti poznatije kao – „slučaj Moldavke S. Č”.

Ženska osoba sa inicijalima S. Č. tvrdila je da je krajem devedesetih godina prokrijumčarena iz Srbije u Crnu Goru i da je naterana na prostituciju sa, između ostalih, mnogim javnim ličnostima u zemlji. Moldavka S. Č. je, kako su *Vijesti* u to vreme izveštavale, sve detalje koji su veoma bitni za dalji tok istrage uspjela da zapamti „jer je izuzetno inteligentna i ima izvanredno pamćenje”?! Zaštitu i smeštaj Moldavki S. Č. pružala je nevladina organizacija na čijem je čelu bila Ljiljana Raičević. (Poseban kuriozitet celog slučaja je činjenica da je Lj. Raičević tašta Ratka Kneževića.) Tokom te afere uhapšeno je nekoliko ljudi, a među njima i zamenik državnog tužioca. Mediji su iz dana u dan prenosili delove svedočenja S. Č., koji su „curili” iz tužilaštva i policije. Svakoga dana su se pojavljivali sve šokantniji detalji.

Kao i prethodne afere, i ta je imala cilj da moralno diskredituje i kompromituje Mila Đukanovića, tako da se u jednom trenutku i njegovo ime našlo na navodnoj listi Moldavkinih klijenata. Ređali su se naslovi: „Moldavka prepoznala klijenta iz parlamenta” (*Dan* 12. decembra 2002), „Zbog straha od ubistva Moldavka odbila da ostane u bolnici” (*Dan* 8. decembra 2002), „Dva funkcionera MUP-a ucešnjivali crnogorske moćnike tajnim snimcima” (*Dan* 9. decembra 2002). Nije se tresla samo Crna Gora, već i ceo region. Tako beogradsko *Vreme*, godinu i po dana od početka afere objavljuje tekst „Obrana javnog interesa” (8. januara 2004), a za ličnost go-

dine redakcija tog lista bira Ljiljanu Raičević! U *Večernjim novostima* se, 13. septembra 2003. godine, pojavlio tekst „Orgije nad Moldavkom”.

Aktivirane su i međunarodne institucije, strane ambasade, OEBS. Moldavka, iako svedok u postupku, iznenada u januaru 2003. godine pod zaštitom predstavnika međunarodne zajednice, napušta Crnu Goru. Usred istražnog postupka. Tužilac odstaje od krivičnog gonjenja osumnjičenih, zbog nedostatka dokaza. Crna Gora je mesecima u domaćim i inostranim medijima predstavljana kao zemlji bezakonja i prostitucije. Nekoliko godina kasnije, 18. maja 2005. godine. Milo Đukanović je taj slučaj okarakterisao kao klasičnu obaveštajnu aferu koju je kreirala jedna obaveštajna služba, tačnije agencija koja neprijateljski deluje prema Crnoj Gori od „kralja Nikole do danas”. Đukanović je dodao da je afera tempirana pred predsedničke izbore u Crnoj Gori 2002. godine zato što su njeni kreatori očekivali da će on ponovo biti kandidat za predsednika.

Predferendumski period obeležen je lansiranjem novih afera i optužbi. Kako se nezavisnost bližila, tako je kampanja postajala sve bezočnija. Tadašnji državni vrh, osim što se direktno mešao u predferendumsku kampanju u Crnoj Gori, dirigovao je čitavom nizu medija koji su bili pod njihovom političkom ili finansijskom kontrolom.

Bilo je, naravno, i crnogorskih medija koji su vodili sopstvene antisrpske kampanje, pre svega u raznim feljtonima i osvežavanjima istorije u kojima su Srbi predstavljani kao narod imperijalnog i nasilnog karaktera. Kriminal, istorijska podsećanja, lične omraze, nepodudarnost karaktera, različite političke ambicije i vizije, sve je bilo u igri da bi se dovela u sumnju sama ideja da Crna Gora može da bude samostalna.

Neposredno nakon održavanja referenduma, krenuo je novi udar: mediji u Srbiji objavili su čitav niz tekstova u kojima se pripadnici pojedinih nacija diskriminišu i vređaju a rezultati referendum osporavaju. U tekstu „Govor mržnje – podstrekivački jezik u medijima“, autora mr Željka Rutovića, navode se karakteristični naslovi objavljeni u srpskim medijima neposredno nakon referenduma. Tako dnevni

list *Press* (23. maja 2006) na svojoj naslovnoj stranici objavljuje naslov: „Zapanjujuća statistika – u Crnoj Gori poredili Albanci”. Na istoj stranici piše: „Za Mila su glasali Kinezi!” *Kurir* tog istog dana na naslovnoj strani objavljuje: „179 Crnogoraca odlučilo referendum”. U podnaslovu se „pojašnjava” da je nezavisnost izborna u „foto finišu” kada su na biračima pohrlili Albanci u Ulcinju, Plavu i Rožajama.

Glas javnosti je, 30. maja 2006. godine, u nadnaslovu lansirao novu tezu: „Crna Gora trasirala put u samostalnost Republici Srpskoj”! Horskom pevanju, na isti dan, pridružuju se već poslovično i *Večernje novosti*, udarnim komentaron na strani dva: „Ako može Crna Gora”. U *Kuriru* je, 24. maja, na naslovnoj strani objavljeno: „Skandalozno – glasali Albanci iz Albanije”. Na sledećoj strani: „Zapaljivo” – „Sve dok se rezultati referenduma ne ozvaniče i dok ih oba bloka ne priznaju, postoji opasnost od sukoba suprotstavljenih tabora u Crnoj Gori”. *Večernje novosti*, 25. maja 2006. godine, na naslovnoj strani tvrde: „Ukradeno hiljadu glasova”. Dan kasnije, 26. maja, naslovna strana *Večernjih novosti*: „Sumnjivo sve po spisku”. *Glas javnosti* 24. maja 2006. godine piše: „Đukanovićeve pristalice proslavile na Cetinju – Oprosti mi, draga mati, došlo vreme Srbe klati”.

Jedan deo srpske političke scene bio je ubeđen da Crna Gora ne može da opstane kao samostalna država, kada je na referendumu izglasana samostalnost, ali su, s druge strane, u samoj Crnoj Gori postojala određena očekivanja među političarima, kao i medijima, da će sam akt nezavisnosti dovesti do promena koje nisu bile realne. Suočavanje sa problemima tranzicije, pogotovo za medije, pred-

stavljalo je bolan proces. Nažalost, moramo da se suočimo sa tim da su u tom procesu neki političari i novinari izgubili predstavu o tome šta znači profesionalno obavljati svoj posao. Zamišljanje da se spinovanjem raznih priča mogu menjati uslovi života, pa i vlast, predstavlja opasnu iluziju.

Blic POLITIKA UTORAK 14. FEBRUAR 2006.

Nebojša Medojević za „Blic”

„Ako je srpski Đukanović

Skupština 25. februara
Predsednik Skupštine Crne Gore Ranko Krivokapić pozvao je vanredno zasjedanje parlamenta za 25. februar na jednom odrednom pitanju – predlogom rezolucije o referendumu. Crnogorska štampa piše da će EU predložiti za većinu 25. oktobra predložak odloženog odloženog referendumu.

N. Čuković
- Naj glavni zadatak biće koordinacija opozicionih aktivnosti posle referenduma u Crnoj Gori zato što totalitarni režim Mila Đukanovića opstaje 17 godina upravo zahvaljujući prostama podelama u opoziciji – rekao je Medojević. On je ponovio da će čak i ako Crna Gora ne izglasa nezavisnost bit, vrlo teško i opasno smeniti Đukanovića.
- Nikada ne treba potcenjivati Đukanovića. Zato opozicija mora voditi pametnije akcije a cilju ršenja crnogorskog režima – naravno je Medojević. Na pitanje da li SAD i Evropska unija štaju politički tom novotvorinom bloka, on je odgovorio da je preciznije reći da SAD i EU „više ne podržavaju Đukanovića”. Medojević je ocenio da će referendum sasvim sigurno biti održan krajem aprila ili početkom maja. Uputin da li zna kolika će biti potrebna većina za izglasavanje crnogorske samostalnosti, Medojević je rekao da je podržati bilo koju konstitutivnu većinu za koju se odlučio EU. On je rekao da je „dorekla logika” crnogorskog predsednika Filipa Vujanovića da će za izglasavanje nezavisnosti biti potrebno 41 odsto od ukupnog brojnog tela.
- To je poštena ponuda, ali samo u slučaju da na izbore ne izide više od 42 odsto birača. To je najviše do sada izdanih birača na izboru i to predviđaju u Crnoj Gori. Ali, šta ako na referendum izide 50 odsto, onda bi na većinu trebalo da bude 45 odsto – objasnio je Medojević. Zbog je dinkativnih Vujanovićev predlog. On očekuje da će EU okončati dileme o potrebnosti većini, a da će ta odluka, koju će narednih dana saopštiti evropski posrednik Miroslav Lajčak, biti „for i potence”. Uputin kako će se on izjaviti na referendumu, Medojević je najpre rekao da glasati za nezavisnost Crne Gore.
- Ali, ni ja ni „Grupa za promjene” nećemo voditi kampanju i porvati male članove i pristalice da glasaju za nezavisnost, već će svakome ostaviti pravo da glas po sopstvenim shvatanjima. Medojević, ali i delovi da rezolucije da Crna Gora izglasa nezavisnost. On je rekao da je „Grupa za promjene” ostavila svoj cilj – a to je da opozicija ne boluje referendumi i da se EU uključi u taj proces.
Medojević je najpre da će nakon referenduma formirati političku stranku, ali da će „Grupa za promjene” ostati i dalje da žive.
- Da biste izšli na izbore morate imati političku stranku. Članovi „Grupe za promjene” mogu će da birači da se preklone u političku stranku ili ostanu u nevladinoj organizaciji – rekao je Medojević.

„Dragi Milo, nije u redu”
On vesuje da će Đukanović pismo „primi u dobar volj” i da će „na prvi način razumeti njegov cilj i namere”. Uputin da je u potpunosti opredeljen za opštinski zajednički interes. Bi je ponovio da ne čuje ni naj par zora na ako „povesti politički sudu slove i klati” da se „malo u smislenosti birači Crne Gore”. Bi je izveo pismo završio rečima „hroj Vajta Bi”.

Odloženo vanredno zasjedanje Skupštine
plus Miroslav Lajčak” za „Blic” tvrdi da do Skupštine još nije stiglo bilo kakve inicijative da se raspravija o toku pregovora o konačnom statusu Kosova.
- Ne možemo da zakazujemo Skupštinu zbog pojedinačnih izjava domaćih ili stranih političara – rekao je Albanić i naveo da se „Najviše ponaša kao da je prespavao zadnjih šest godina jer je upravo u vreme

Vladajća koalicija će posle prve runde razgovora decentralizaciji Kosova i Mesehit u Beču razgovarati od 27. februara sednica Skupštine na kojoj bi bio predstavljen uticaj srpskog pregovaračkog tima, u više stvari „Blicu” bilski Vlatić Srbije.
Time je Vlada odustala od mog predloga da oko 20. februara sučij pregovora o

Šef poslanika grupe G17

EVROKONIC - ILLUMINOVANCI

Blic

177

Vesti

2

Božo Tadić

Ne budimo nadmeni

...za vreme izgradnje novih objekata...
...za vreme izgradnje novih objekata...
...za vreme izgradnje novih objekata...

Božo Tadić

Zoran Stanić: Ne znam da me prisiljavaju

...da se pridruže koaliciji...
...da se pridruže koaliciji...
...da se pridruže koaliciji...

Milorad Trivić: Rešenje na sto

...Ljubanac...
...Ljubanac...
...Ljubanac...

Marković nije u vozi sa Keomijem

...BEOGRAD...
...BEOGRAD...
...BEOGRAD...

Ako socijalisti smene Ivicu Đučić, Košutićina vlada pada, osim ako ih od pada ne sačuva novi koalicioni partner Tomislav Nikolić

DRMA SE VLADA

DS dolazi na parlamentu u Kosovo

EVROPSKA ŠAMARČINA ZA MILA

INTERVJU Dragoljub Stanić

Smišljeni napadi Albanaca

BEOGRAD - Savetnik premijera Srbije i član pregovoračkog tima za Kosovo Predrag Simić rekao je da najnovija eskalacija nastižanja protiv srpskog stanovništva na Kosovu i Metohiji predstavlja indikaciju da međa albanskih stanovništvo iz dana u dan dolazi do sve veće nervozne. On je za Glas javnosti rekao da su ti napadi „indikativni i da ih je teško okarakterisati kao pojedinačne i kriminalne“, već da ih treba posmatrati kao „osmišljene i sa ciljem da se na Srbe i ostalo nealbansko stanovništvo izvrši pritisk“ (SRNA)

Milo: Kosovo srpska stvar

BEOGRAD - Premijer Crne Gore Milo Đukanović izjavio je da pitanje Kosova nije pitanje samo međunarodnog prava i ocenio da je juče „pokazivanje samo na političko međunarodno pravo kao ulazak u problem sa druge planete“.

Nisam nikoga podmičivao

BEOGRAD - Premijer Crne Gore Milo Đukanović izjavio je da pitanje Kosova nije pitanje samo međunarodnog prava i ocenio da je juče „pokazivanje samo na političko međunarodno pravo kao ulazak u problem sa druge planete“.

Kupujem stan

BEOGRAD - Premijer Crne Gore Milo Đukanović izjavio je da pitanje Kosova nije pitanje samo međunarodnog prava i ocenio da je juče „pokazivanje samo na političko međunarodno pravo kao ulazak u problem sa druge planete“.

736. KO JE BIAO ČUŠKA JOVANOVIĆA

SRPSKI PREMIJER PRIMIO K ZNAJU CERNOROKU NEZAVISNOST

Sanjka hoće sa Srbijom

Košutićina: Preživjeće bez moje čestitke

Strana 4

NEZAVISNI DNEVNIK

Vijesti

Podgorica • četnik 11. maj 2006. • godina X • broj 2915 • 0,50 € • www.vijesti.me • ISSN 1450-6118

Moraćete da poštujuete jačeg

MAŠO BREDANOVIĆ ZA "VIJESTI"

Strana 5

Crnogorci stižu preko Atlantika

Ulagачi se klade na nezavisnost

Strana 10

Polikajna vjeruje da nije bilo otmice

Strana 15

MILODUKANOVIĆ Pobjeda i kraj našeg Lakija Lučana

...Zašto je zanimljivo Veljko pismo...
...Zašto je zanimljivo Veljko pismo...
...Zašto je zanimljivo Veljko pismo...

Željko Cvijanović

...iz ministarstva...
...iz ministarstva...
...iz ministarstva...

Šoć: Pobjeda!

...NIKŠIĆ - Jedan od lidera...
...NIKŠIĆ - Jedan od lidera...
...NIKŠIĆ - Jedan od lidera...

EVROPA

Čoć: Pobjeda!

...NIKŠIĆ - Jedan od lidera...
...NIKŠIĆ - Jedan od lidera...
...NIKŠIĆ - Jedan od lidera...

Čoć: Pobjeda!

...NIKŠIĆ - Jedan od lidera...
...NIKŠIĆ - Jedan od lidera...
...NIKŠIĆ - Jedan od lidera...

FORUM

EVROPA

U sledećoj fazi srpsko-crnogorskih odnosa, osim neprekidne kriminalizacije crnogorske vlasti, razvio se jedan poseban simptom nemirenja sa stvarnošću: negiranje svega pozitivnog što se desilo u Crnoj Gori. I danas, kada je po prosečnom dohotku po građaninu Crna Gora pretekla Srbiju, to se prima sa nevericom. Podjednako se odbijala i činjenica da je Crna Gora pre Srbije dobila pretpristupni period za ulazak u Evropsku uniju. (Ta vest je u Srbiji objavljena dan kasnije.) I deo crnogorskih medija je najpre iskazivao otvorenu sumnju u uspešnost evropskih integracija, dok se ne promeni „kriminalizovana vlast”, a potom su ti isti mediji plasirali tezu da je Crnoj Gori otvoren put u Evropu upravo da bi se izvršila dekriminalizacija?!

Stvorena je, naime, slika da je Ivo Sanader uhapšen isključivo na zahtev Evropske unije, odnosno spolja, te da je time pokrenut efikasan mehanizam koji će omogućiti hapšenja mnogih korumpiranih i u kriminal ogrezlih balkanskih političara. Prva meta trebalo je da bude upravo Milo Đukanović, za kojeg su srpski i jedan deo crnogorskih medija uporno tvrdili da će biti uhapšen svakog trenutka. Tako je uslov za ulazak u zajednicu evropskih naroda bio ne samo modernizacija i reforma državne uprave, izgradnja nezavisnih institucija i vladavina prava, nego i direktno hapšenje vodećih ljudi u Crnoj Gori. Ta očekivanja pojedinih političkih grupa, posebno onih bliskim srpskim nacionalistima, pokrenuta su posle hapšenja Ive Sanadera i, u većoj ili manjoj meri, zavisno od političkih prilika, održavaju se i do danas.

Kažesh Ivo misliš Milo

Mogao bi se reći da je Ivo Sanader, bivši premijer Hrvatske, u ovom trenutku u ulozi političkog kandidata za predsjednika HDZ-a u Zagrebu. To je, međutim, tek jedna od mogućih interpretacija događaja koji se odvijaju u Zagrebu. Ivo Sanader, bivši premijer Hrvatske, u ovom trenutku u ulozi političkog kandidata za predsjednika HDZ-a u Zagrebu. To je, međutim, tek jedna od mogućih interpretacija događaja koji se odvijaju u Zagrebu.

Ovo je, međutim, tek jedna od mogućih interpretacija događaja koji se odvijaju u Zagrebu. Ivo Sanader, bivši premijer Hrvatske, u ovom trenutku u ulozi političkog kandidata za predsjednika HDZ-a u Zagrebu. To je, međutim, tek jedna od mogućih interpretacija događaja koji se odvijaju u Zagrebu.

5. MONITOR petak 17. decembar 2010.

politika

PARLAMENTARCI IZ BAVARSKE JUČE U REDAKCIJU "DANA" RAZGOVORALI SA ČELNIKIMA NEZAVISNIH MEDIJA O SITUACIJU U CRNOJ GORI

Ivo Sanader je malo dijete za Đukanovića

Predsjednik "Dana" i glavni urednik "Viši špila" Tomislav Čučević, koji je u razgovoru sa parlamentarcima iz Bavarske juče rekao da je Ivo Sanader "malo dijete za Đukanovića", rekao je da se u Crnoj Gori ne radi o političkoj situaciji, već o situaciji nezavisnih medija. Čučević je rekao da je Ivo Sanader "malo dijete za Đukanovića", što znači da je Sanader previše mlad i neiskusno da se suoči sa Đukanovićem u političkoj borbi.

Šta će biti sa nezavisnim medijima u Crnoj Gori? (S lijeve na desno: predsjednik "Dana" Tomislav Čučević, predsjednik "Viši špila" Tomislav Čučević, predsjednik "Dana" Tomislav Čučević, predsjednik "Viši špila" Tomislav Čučević)

Prilika preko oglašavanja
Đukanović kipi iz Empe

U Zagrebu se odvijaju razgovori između parlamentarnih delegacija iz Bavarske i nezavisnih medija. Čučević je rekao da je Ivo Sanader "malo dijete za Đukanovića", što znači da je Sanader previše mlad i neiskusno da se suoči sa Đukanovićem u političkoj borbi.

Da je nema morali bismo EU izmislili

Ako se EU, LAŠIĆ mora protiv Milo

U ovom tekstu se govori o političkoj situaciji u Crnoj Gori i ulogu nezavisnih medija. Čučević je rekao da je Ivo Sanader "malo dijete za Đukanovića", što znači da je Sanader previše mlad i neiskusno da se suoči sa Đukanovićem u političkoj borbi.

Gabstajger: Roćen me izabstvo sa sastankom

Gabstajger je rekao da se sastanak u Zagrebu nije održao kako se očekivalo. On je rekao da je Ivo Sanader "malo dijete za Đukanovića", što znači da je Sanader previše mlad i neiskusno da se suoči sa Đukanovićem u političkoj borbi.

4. strana 3. oktobar 2011.

ZAN POL KARTERON U UDARNOM DNEVNIKU TVCG PORUČIO:

Najbolje je da ne idete u EU

Predsjednik "Dana" i glavni urednik "Viši špila" Tomislav Čučević, koji je u razgovoru sa parlamentarcima iz Bavarske juče rekao da je Ivo Sanader "malo dijete za Đukanovića", rekao je da se u Crnoj Gori ne radi o političkoj situaciji, već o situaciji nezavisnih medija.

• EU hoće da završi veliku ulovu na politiku

U ovom tekstu se govori o političkoj situaciji u Crnoj Gori i ulogu nezavisnih medija. Čučević je rekao da je Ivo Sanader "malo dijete za Đukanovića", što znači da je Sanader previše mlad i neiskusno da se suoči sa Đukanovićem u političkoj borbi.

AMBASADOR NJEMAČKE PLUS FIŠER NA PRIJEMU U PODGORICI:

Da je nema morali bismo EU izmislili

Ako se EU, LAŠIĆ mora protiv Milo

Gabstajger: Roćen me izabstvo sa sastankom

Gabstajger je rekao da se sastanak u Zagrebu nije održao kako se očekivalo. On je rekao da je Ivo Sanader "malo dijete za Đukanovića", što znači da je Sanader previše mlad i neiskusno da se suoči sa Đukanovićem u političkoj borbi.

Radio Slobodna Evropa

Spas je u 'sanaderizaciji' Crne Gore

U ovom tekstu se govori o političkoj situaciji u Crnoj Gori i ulogu nezavisnih medija. Čučević je rekao da je Ivo Sanader "malo dijete za Đukanovića", što znači da je Sanader previše mlad i neiskusno da se suoči sa Đukanovićem u političkoj borbi.

Vrhunac medijske kampanje iz Srbije svakako predstavlja priznanje Kosova od Crne Gore. Povlačenje ambasadora samo je protokolarni oblik udaljavanja do najdaljih granica. U tom svetlu, i odnosi Srpske pravoslavne crkve prema Crnoj Gori samo su upotpunili patetičnu ikonografiju međusobnih razočaranja. Ne ulazeći u odnose Srpske pravoslavne crkve i Crnogorske pravoslavne crkve, jer je to međucrkvveni odnos koji uređuju kanoni, i taj spor nesumnjivo doprinosi procesu udaljavanja i otušivanja naroda toliko bliskih i izmešanih da je nezamislivo kako je to uopšte moguće. Nažalost, bili smo, ne tako davno, svjedoci i mnogo nezamislivijih i strašnijih stvari na ovim prostorima.

1598. КО ЈЕ **УБИО** ДУШКА ЈОВАНОВИЋА

Дневне новине

ШИРОМ ЦРНЕ ГОРЕ ГРАБАНИ ОРГАНИЗОВАЛИ ПРОТЕСТЕ ЗБОГ СРАМНОГ ПРИЗНАЊА КОСОВА

КРЕНУЛО ЈЕ

Стране 2, 3, 4, 5, 6, 7 и 8

Црна Гора на кака тежак и емоцијски напету богу несправљива, збојави први Савини Бору у јануару илу Црна Гора на кака тежак и емоцијски напету богу несправљива, збојави први Савини Бору у јануару илу

Кина да је Богу адала кину да је кину ка тата ато аста Тату иерархија се кривава кину и некрива отада-најкоста Кина кину и јеро-просто Тату кривава кривава прста Сретан да нечистише Висава Збојави да је неће отада Савини Бору и испроста града

Вукотије Баковић

1605. КО ЈЕ **УБИО** ДУШКА ЈОВАНОВИЋА

Дневне новине

МЕСТОПЛОЊИ КРЕТУ ЗА ГЛАВНИ ГРАД У ЗНАК ПОДРШКЕ АНДРИЈИ МАЊИЋУ, ИЗЈАВЉУЈУЊИ ПРОТЕСТ ЗБОГ ПРИЗНАЊА НЕЗАВИСНОСТИ КОСОВА

ДОЛАЗЕ ПРЕШКЕ У ПОДГОРИЦУ

Стране 2, 3, 4 и 5

Протести настављени у Нешину и Подгорици • Подшка стигла и са Косова • Мандаћев штрајк гађу може да буде искра свјетлости пред којом нестане мрак, какао Бојанад Бојанад

1597. КО ЈЕ **УБИО** ДУШКА ЈОВАНОВИЋА

Дневне новине

ЦРНОГОРСКА ВЛАДА ЈУЧЕ ПОДРЖАЛА НЕЗАВИСНОСТ КОСОВА

ЗЛОЧИНЦИМА ПРИЗНАЛИ ДРЖАВУ

Анка Војводић саопштила да је неспособна у Београду, Зоран Лутовац напустила Подгорицу

Дочамо је ам да народ прогнатори, какао је Андрија Мандаћ након одласка са малоринка емоцијски

Синоћ у Котору протест грађана због одлуке Владе да призна Косово

2061. КО ЈЕ **УБИО** ДУШКА ЈОВАНОВИЋА

Дневне новине

ПОДГОРИЧНИ ЕМЕР СИВ И ДАМИР МАЊИЋ ГО УКАЖИВАЈУ СРБИЈИ БЕОГ СУМЊЕ ДА ПРИСТАДУ НЕЗАВИСНОМ АМЕР АНДРИЈИ МАЊИЋУ

Отац и син шверцовали дрогу

КАКА ЦРНЕ ГОРЕ ЧЕПОСТАВАТА ДИПЛОМАТИКА ОДНОСИ С КОСОВОМ

ЗЛОЧИНЦИМА ПРУЖИЛИ РУКУ

Са министрима нема договора

Држава плаћа милијарде експерта

Конструктору измиче аутопут

Тубим знањем до дипломе

Плати, па онда паркирај

AUTO GAS

ОТРОВНИ ХЉЕБ ДЕСИЉОВАЊА СЛО

1601. КО ЈЕ **УБИО** ДУШКА ЈОВАНОВИЋА

Дневне новине

ШЕЊОМ БРОЈ СЕНТАР ПОДГОРИЦЕ ЖЕТЕ ПРОТЕСТ ГОЂАМ ПРОТЕСТ ОАМ И О ПРОГЛАШЕЊА НЕЗАВИСНОСТИ КОСОВА

Стране 2, 3, 4 и 5

Вијенац за Милову Владу

Милово Владу ошамбеније до до десет хиљада еуро

Видићова милово ошамбеније до до десет хиљада еуро

Просто ево ошамбеније до до

1365. КО ЈЕ **УБИО** ДУШКА ЈОВАНОВИЋА

Дневне новине

НАВЕШАТА СТУДИЈА У СРБИЈИ ДАВА ПРОТЕСТ КОСОВСКОЈ ВЛАДИ ДА НЕ ПЕРИМА НЕЗАВИСНОСТ

КОСОВО ДНК СВАКОГ СРБИНА

Рекеташ ухапшен па пуштен

Стан за десет година вјерности

Судија потписа за Вујановића

Митровић посуњао 42 пута

Путин остао без почести

Истраге за корупцију без обзира на ранг

Филип Милачисти мандатом

Цафити и Секулић огорчени

СРПЈАТЕ КВАЛИТЕТ

EKO

MILANO INTERVJU | Momir Bulatović DUKANOVIC!

►►► Đukanović nije više za političku upotrebu. Sve je ispunio i ne postoji više nijedan potez koji može da povuče. Ostaje još samo robija

BEOGRAD - Nekadašnji predsednik Crne Gore i bivši savezni premijer Momir Bulatović osuđuje "duboku i tešku dozu toga što je crnogorska vlada odlučila da prizna nezavisnost Kosova". Ipak, prema njegovim rečima, posle ovog poteza crnogorski premijer Milo Đukanović "biće pušten iz zatvora, jer nema više zadataka koje treba da izvrši".

• Kako je moguće da je bratska Crna Gora priznala takozvanu državu Kosovo?
- To je samo zaštitna jedina putanja započeta pre deset godina. Tada je Milo Đukanović postao predsednik Crne Gore, ne odlukom naroda, već odlukom Stajčevićevog parlamenta.

• Kako doživljavate čin priznanja?
- Ovo je problem Crne Gore, koja se otkrila svojom ličnom i istorijskom pamećom. Zauzvrat je dobila lažna obećanja, pregršt novca i nekoliko godina ustovne slobode za neke pojedince.

• Da li je još veće poniženje što je priznanje usledilo odmah posle usvajanja srpskog predloga rezolucije u UN?
- Zapanjujući je cinizam da je Crna Gora priznala Kosovo bez toga dana. Prvog dana nakon što je u UN prošla rezolucija koju je predložila Srbija da se od Međunarodnog suda pravde u Hagu zatraži mišljenje o legalnosti jednostranog priznanja srpske pokrajine. Jasno je da je to urađeno tako što su korišćeni ljudi koji nemaju slobodnu političku volju.

• Planirao li drugičijeg Mila Đukanovića, koji je drugičijeg govorio o Kosovu i Metohiji?
- Da, naravno. Meni je zaao jer je nečujno. Nije on lično i privatno za to. Nisu to njegovi politički projekti, nego oni dolaze iz druge strane. Kad god treba da se aktivira Crna Gora o nekom važnom političkom pitanju, aktivira se i optičkaju iz Barija. U pi-

DPS i SNP u koaliciji

Kako ocenjujete opoziciono delovanje SNP, više bive stranke?

• SNP ima ulogu rezervnog koalicionog partnera vladajućem DPS. Njihova politička pozicija omogućava DPS da lakše kontrolise SDP, koji je manjinski partner u Vladi. Kada SDP poveća brojeve, DPS im za preći da će formirati vlast sa SNP.

Zar je to moguće?
- Naravno, pa već su u nekim opštinama u Crnoj Gori DPS i SNP zajedno u vlasti i te koalicije savršeno funkcionišu.

tanju su stotine miliona evra i dolara. To oni ne prerađuju.

• Bili ste jedno vreme zajedno s Đukanovićem u vlasti. Da li ste primetili takve pojave, da li je zaista opoziciono stvar cigareta?

- To su dovoljno javne i poznate činjenice. Ne treba to komentarisati.

• Od svih "stardara" biste SFERJ jednino je Milo optao.

- Sve je to nastavak iste priče. Kad neko okrene čurak napulsko, onda ga koriste dok mogu. Ali, ovo je Milov pretpostavljeni zadatak.

• Zato pretpostavljeni? Kolji je poslednji?

- To možete da pročitate u knjizi Biljane Plavić.

• Možete li da nam objasnite?
- Biljana Plavić, nakon što je odredila sve što su joj tražili, otišla je u zatvor. Milo Đukanović nije više za političku upotrebu. Sve je ispunio i ne postoji više nijedan potez koji može da povuče. Ostaje još samo zatvor.

• Sta se dešava s narodom u Crnoj Gori kad svi glas u izborima prodaju za 50 ili 100 evra?

- Tamo gde nema demokratije, ne može biti ni slobodne narodne volje. Narod čini i trpi.

• Ima li političke snage u Crnoj Gori da sruši režim Mila Đukanovića?

- Nema. Bojim se da je takvo stanje stvarno u ovom trenutku.

• Ima li stranke u Crnoj Gori koja bi mogla biti osovina opozicije?

- U ovom trenutku ne. DPS ima većinu u Crnoj Gori. Saberite opozicione stranke i optećete dobiti manjinu. Mnogi glasači DPS jesu ogorčeni, ali nemaju drugu opciju.

• Razmišljate li da se ponovo politički angažujete?

- Odlavno sam doneo odluku o tome - u politiku nikad više.

M. BULATOVIĆ

Crna Gora nije suverena

BEOGRAD - Odlukom da prizna Kosovo, samo dan nakon što su UN to pitanje prosledile Međunarodnom sudu pravde, Crna Gora je pokazala da ne vodi samostalno spoljnu politiku i da nije u punom smislu suverena država, izjavio je šef srpske diplomatije Vuk Jeremić.

- Režim u Podgorici je ovo uradio smišljeno, samo dan posle naše velike pobe- de u UN, i to po direktnom diktanu onih čije su ideje ubedljivo poražene prilikom glasanja u Generalnoj skupštini - posleto je Jeremić i dodao da je uveren da ozbiljne štete neće biti jer ne očekuje da se takav priznavanja nastavi. (P.ŠEVIĆ)

Velike posledice

BEOGRAD - Ministar odbrane Srbije Dragan Stanković izjavio je da crnogorsko i makedonsko priznanje nezavisnosti Kosova neće doprineti stabilizaciji regiona, već da će imati većoma velike političke posledice.

- Mislim da odluka, koja je očigledno isprovocirala i albansku stanovništvu koja živi u tim zemljama, može najima da nastane sledeći - oca- nje je Sunčevog i dodao da je običan da Vojska Srbije neće imati posla, jer su za isti ratna dešavanja prošlost. On je ukazao i na mogućnost sporadičnih incidenta, ali ne na jugu Srbije, već izvan grani- ca naše zemlje. (P.ŠEVIĆ)

Nastavak pregovora

BEOGRAD - Ministar unutrašnjih poslova Srbije Ivica Dačić izjavio je da se u sredu, 13. oktobra biti nastavljeni pregovori o dvoji- nom državljanstvu sa Crno- gorom, uprkos tome što je ta država priznala nezavisnost Kosova.

- Mislim da građanima treba biti omogućeno da imaju, ukoliko to žele, drž- vavljanstvo i jedne i druge države, a da li ćemo napre- što završiti sve te razgovore - videoćemo - rekao je Dačić. Pregovori o dvoji- nom državljanstvu biće nastavljeni u Beogradu na ni- voj ravnih grupa. (S.ŠEVIĆ)

Srbija u mitovima

PODGORICA - Politički direktor vladajućeg DPS Crne Gore Predrag Sekulić izjavio je juče da je "navje- cije" političke javnosti Srbije poslednjim danima po- kazao da se prema Crnoj Gori "ne ponaša kao prema nezavisnoj državi, već kao prema delu velike Srbije".

Komentarišući reagovanja iz Beograda - povodom odluke Vlade Crne Gore da prizna Kosovo, Sekulić je rekao da su političke reak- cije koje su usledile "na- za- lost, pokazale da je najveći deo političke javnosti Ser- bije ostao zarobljen u na- stavnim mitovima". Osvrću- cije se na najvišnje proteste dela opozicije u Crnoj Go- ri, politički direktor DPS je rekao da se "vlast ne dobi- ja ničimna protivima, već podrškom građana na izborima, koju opozicija nema".

Po Sekulićevim rečima, jedan deo opozicije "nema snage da se odbrane naciona- listički matrici s početka devedesetih godina". (P.ŠEVIĆ)

BEZ PROVOKACIJA NA MITINGU?

BEOGRAD - Veliki protestni miting zbog crnogorskog priznanja Kosova biće održan danas u 18 časova ispred Skupštine Crne Gore u Podgorici. Organizatori, Srpska narodna stranka, Socijalistička narodna partija, Narodna stranka i Demokratska srpska stranka, očekuju da ovaj će miting naučavati snazi iz 1988, kad je u najdaljem Titogradu okupljeno 150.000 ljudi.

Deležno Delečić, portparol Srpske narodne stranke, kaže za Kurir da će pred vladajući režim istaći tri al- ternativna zahteva.

- Prvi je da se hitno povuče priznanje lažne države Kosovo. Ako ni- su spremni na to, onda tražimo da se u najkraćem roku raspisuje konstituan- tni referendum o tom pitanju, da se

narod izjasni. Ako ni na to ne presta- ju, zahtevamo vanredne parlament- tarne izbore - navodi Delečić. Port- parol SNS i Srpske liste snaga da je crnogorski režim priznao priznanje Kosovo povukao "lažan politički potez".

- Skup će biti održan na istom mestu na kome je Milo Đukanović došao na vlast pre 20 godina s pri- nom da se Kosovo mora braniti svim sredstvima jer je ono temelj srpskog i crnogorskog naroda. Uci- čeno je da Crna Gora bude prva država koja će povući priznanje - naglasio je Delečić.

Predrag Popović, predsednik Na- rodne stranke, izjavio je da je ovo pi- tanje časti koje se ne može završiti po- njom narodnoj pojevo vuk nagara.

- Posle ovog mitinga naše pred- ložećemo izneti u parlament. Ako ne budu prihvaćeni, ne možemo ostati tamo. Tražimo raspisivanje izbora, pa neka narod kaže hoće li do- ovakvu marionetsku vladu - napo- minje Popović.

Nekojas Medojević, lider Pokreta za promene, kaže da neće učestvo- vati u organizaciji mitinga, niti u govo- rima, ali će se njegov funkcioneri kao obični građani priključiti protestu.

- Naš stav je da se želimo podo- le i tuzanje, ali se protivimo ovakvoj nerazumnoj odluci crnogorskog re- žima. Imamo informacije iz diplo- matskih izvora da će režim pokuša- ti da isprovocira sukob, šta bi ud- baškin metodom odrali ulaseni provokatori. To bi posložilo Đuka- novića da optuži opoziciju da je an- tiizgradski i antievropski. On je već obavestio zapadne zemlje da će sr- pske tajne službe pokušati da de- stabilizuju vlast u Crnoj Gori, što ne- ma veze s istinom. Mi je najbolja dak Slobodana Miloševića - kaže Medojević, dodajući da DPS ne bi dobio poslednje izbore da su uspe- vali priznanje Kosova. (N. B.)

„Afera Šarić” otvorila je, međutim, novo poglavlje u srpsko-crnogorskim medijskim i političkim odnosima. Srpske vlasti optužuju crnogorske da prikrivaju narkobosa, a ove se brane posebnim saopštenjima. Ni jedna ni druga strana nije, međutim, znala čime se bavio Darko Šarić dok to nije obelodanila američka Agencija za borbu protiv narkotika. U međuvremenu su Darko Šarić i njegova družina ulagali i otkupljivali firme i kuće po Crnoj Gori i Srbiji. Tačnije, isključivo su kupovali firme u Srbiji, ali niko zbog toga nije optužio srpsko rukovodstvo da je povezano sa Šarićem. (Tek danas, kada je počelo suđenje Miloradu Miškoviću, pokušavaju da povežu njegov Delta holding za Šarićevim novcem. Ali to je, možda, tek još jedna spinovana priča kojom se otvara neka nova tema.)

„Afera Šarić” je direktno iskorišćena na lokalnim izborima u Crnoj Gori 2009. godine u medijskoj kampanji koja je u korist crnogorske opozicije vođena iz Srbije.

16 Blic
HRONIKA

Roberto Savijano, stručnjak za kriminal o pranju novca

Darko Šarić je u Crnoj Gori

Crna Gora neće da izruči Šarića jer profitira od trgovine drogom, kaže Savijano

„Italijanska mafija je uspeła da koloniziraju Balkan (istočno Evrope)”, kaže italijanski pisac i publicista Roberto Savijano u intervjuu za rumunski „Foraige pelesy” i dodaje da u Rumuniji najviše launđu protiviti koje su fakate povezani sa drogom i pranjem novca.

„Mafija koja je inače zainteresovana za poslove po Parizu, Berlinu i Bukureštu Italijan poznataje kao most kriminala između istoka i zapada”, objašnjava poznati autor romana „Gomora”.

„Mnoge vrste launđu zemlja kao što je Crna Gora i Urugvaj nisu se decenijama otkriva govori i slučaj narkobosa Darko Šarića, kaže Savijano.

Ni pitanje kakvi su odnosi između kriminalnih grupa

istočno Evrope, ali i u ostale zemlje sveta.”

Oni su korisnici za obuhvatanje kriminalaca od Jazine Amerike do Jazine Afrike.

Savijano objašnjava da je Darko Šarić izuzetno poznat po impresivnom obimu prodaja i da je zbog prisutan na markto-žitu i da ima bliske veze sa ljudima koji su na vlasti u Crnoj Gori.

„Svako zna da je Šarić i sud uključen u tvore droge iz Urugvaja i da je trenutno u Crnoj Gori, ali ništa u vlasti nema namera da dozvoli da on bude strah, čak i ako joj bude zaprećeno međunarodnim sankcijama. Takođe, postoji jedno-

stavan razlog zašto odbija izručenje, a u pitanju je profit od ovog nelegalnog poslovanja.

Savijano je sačinom da je problem organizovanog kriminala zajednički i specifičan za zemlje istočne Evrope, ali i veruje da će u skorijoj budućnosti srpska mafija preseliti glavni stožer na Balkan.

„Procenite EU bilo bi dobra prilika za zemlje istočne Evrope jer bi tako otkupili vladavini prava – objašnjava Savijano.

Mađa kaže da Srbi i Hrvati više ne saraduju na kriminalnom poslu, kriminalci iz obe zemlje održavaju veze sa albanskim grupama, „kao što su radili tokom rata kada su trgovali oružjem, bezirnom i drogom” i dodaje da su ova dva obojerejo puta istakne u svojim sitingama i stadipima, poput one koje je radio autor bestselera „Mekmifija” Miki Gien.

Roberto Savijano rođen je 1979. u Napulju, gde je dnevno za Žilova.

ДАЦ

ДНЕВНЕ НОВИНЕ

2003. KO JE UČIO DУШКА ЈОВАНОВИЋА

Мелојевић је неозбиљан човјек

Нема храбрости да ми каже у очи

СРБИЈА МИМИМ ГРАЂАНИН СЕДНИЦУ САВЕТА ЗА ОДБРАНУ И БЕЗБЕДНОСТ И ТИРАЈ

ШАРИЋ ФИНАНСИРАО ДПС НА ЖАБЉАКУ

Јединство опозиције руши режим

Рођена зову на саслушање

Мило у сукобу интереса

EL CRONITOR

najava nagodbe sa darkom šarićem

KLOPKA ZA BOSU BOSOVA

Inzasi Balkanoviteva tranzicije:

SAFET KALIĆ SAJO

Osim tih generatora dugogodišnjih političkih nesporazuma, ne sme se zaboraviti ni bliskost crnogorske vlasti sa SAD-om, kao ni otvorena namera Crne Gore da postane deo evroatlantskih integracija. To da Crna Gora uskoro postane članica NATO-a, za jedan broj srpskih političara i urednika nesumnjivo je bio znak vrhunske izdaje. Pa ipak, politička i državna nerazumevanja i nesporazumi između Srbije i Crne Gore, bez obzira na to koliko krupni bili (nezavisnost, Kosovo, NATO...) uvek su u senci onoga što današnji popularni mediji šire kao najveće senzacije. Reč je, naravno, o kriminalu. Jedna od često korišćenih tema u srpskim medijima je delatnost i moć crnogorske mafije koja u Srbiji „vedri i oblači“. Darko Šarić je najzanimljiviji zbog međunarodnog „ugleda“ i ogromnog novca koji je stekao kao moćni narkodiler. (Kao da se gubi iz vida ranija uspešnost i popularnost Arkana, Šiptara, Legije... čitave plejade kriminalaca čija su baza i logistika bile upravo u Srbiji.)

Posle Šarića kao da je otvoren jedan novi dosije, u kojem su Crnogorci glavni kumovi i kriminalci u celom regionu. (Na izvestan način Crnogorci su potisnuli i kosovske Albance za koje se tvrdi da žive u mafijaškoj državnoj tvorevini.) Sve je započelo ubistvom Branislava Šaranovića, kontroverznog biznismena u oktobru 2010. godine. To što je ubistvo izvršeno na Dedinju, u rezidencijalnom kraju Beograda, predstavljalo je posebnu medijsku poslasticu. Od samog početka novinari su znali da je u pitanju crnogorski mafijaški obračun.

СМ К
ДАЈ
 ДНЕВНЕ НОВИНЕ

КО ЈЕ УБИО ЛУШКА ЈОВАНОВИЋА 2748.

ЕКСКЛУЗИВНО: ЛИСТИЦИ ТЕЛЕФОНИХ РАЗГОВОРА ОПУШТЕНИО ЗА ШВЕРЦ КОКАИНА

ЛУКШИЋ И РОЂЕН НА ВЕЗИ СА ШАРИЋЕМ

Šarić je sadašnji premijer pravi put posao 15. avgusta 2008. godine, u 01:47.5, a drugi put istog dana u 23:31.4.
 Ministar spoljnih poslova je pravi put Đuro Šarića govorio 10. juna 2008. godine u 21:58:15, a

Vijesti
 NEZAVISNI DNEVNIK

81€

Podgorica • srijeda, 27. januar 2010. • godina XIV • broj 4249 • 0.50 € • www.vijesti.me • ISSN 1450-6181

Šarić i partneri najveći vlasnici Pobjede nakon države

PLJEVALJSKI BIZNISMENI, KOJI SU OSUMNJICENI ZA ŠVERC DROGE, POSAO ŠIRILI I NA DRŽAVNE MEDIJE

Duple istorija za maturu

SAVIET ZA OPŠTE OBRAZOVANJE

Veselin Barović na hirurđiji

NEZAVISNI DNEVNIK

Vijesti

GIGA PONUDA
47€
promonte

Podgorica • utork, 16. februar 2010. • godina XIV • broj 4269 • 0.50 € • www.vijesti.me • ISSN 1450-6181

UPRAVA POLICIJE DOSTAVILA ODBORU ZA BEZBJEDNOST DOKUMENT O SLUČAJU ŠARIĆ

Znali da je narkobos i pustili ga da ispari

• Operativna vezivanja ukazuju da se Darko Šarić tretira kao jedan od glavnih organizatora krijumčarenja opojnih droga na Balkanu i šira, što potvrđuje njegova kriminalna saradnja sa Sulejman Kalkicem, a prije toga i sa Milem Vukotićem iz Ljubljane (lobist 2003), nevedo se u izvješću u koji su "Vijesti" imali uvid

• Policijski izviti da je smatralo da Šarić započinje velikom količinom novca koji je u inostranstvu stekao baveći se raznim oblicima kriminala, i da taj novac ulazi u stvarni i egzistencijalni oblik

• Prama političkim podacima, Šarićevi partneri u "Meksimov" su Dragom Đukić, Žig i Ivan Đukić

• ANK je procijenila da Darko Šarić na području smjeljuje za bezbjednost Gne Gera, što je bio produktor da mu MUP izda dozvolu da će staj eroprogrski državljanstvo

Čudnovate puti neljubljane policije: Darko Šarić
Strana 12 i 13
Policija mu zna sve podvige i partnere: Vijesti

NEZAVISNI DNEVNIK

Vijesti

GIGA PONUDA
2€
promonte

Podgorica • utork, 23. mart 2010. • godina XIV • broj 4304 • 0.50 € • www.vijesti.me • ISSN 1450-6181

STANKO CANE SUBOTIĆ TVRDI DA JE POSLOM SA CIGARETAMA POMOGAO CRNOJ GORI, TV B92 PRENOSI SAZNANJA IZ ISTRAGE U BEOGRADU:

Cane od Šarića dobio velike pare u gotovini

• S obzirom na političku situaciju u Srbiji, odlučio sam da pomognem Crnoj Gori, tako što ću preko nje uvoziti i omogućavati joj da ubira takse od tog posla, kazao je Subotić u intervjuu TV IN

Strana 11

NEZAVISNI DNEVNIK

Vijesti

GIGA PONUDA
138€
promonte

Podgorica • četvrtak, 25. februar 2010. • godina XIV • broj 4278 • 0.50 € • www.vijesti.me • ISSN 1450-6181

NA TENDER ZA BOGATO LEŽIŠTE LAPORČA STIGLA ZAJEDNIČKA PONUDA POZNATE FRANCUŠKE I NEPOZNATE CRNOGORSKE FIRME

Sarićeva sjenka nad pljevaljskim cementom

Stradao mijenjajući gumu
Strana 12

DIREKTOR NFO SASA RADKOVIĆ ZA "VIJESTI"

Očekujem milion turista iz Srbije

Šarić i partneri su se spremali za velika ulaganja u projekat, Maldivima i Bahama i Održivim turizam odput

• Podriđe dobio kontraktom koji čine franakova kompanija Coteau SA i pljevaljska Moentegro cement company (MCC). Termalni vijenak MCC-a opće je efikas firmo sa Mariborskim otkriv, a rešio se to bili Ali Memarić Ford iz Niševacke i Dragom Đukić, partner Darko Šarića. Ulaganje u cementara u Održivim stiglo li da postavi 200 miliona evra

Strana 5 Strana 9

NEZAVISNI DNEVNIK

Vijesti

GIGA PONUDA
6.75%
promonte

Podgorica • petak, 7. maj 2010. • godina XIV • broj 4348 • 0.50 € • www.vijesti.me • ISSN 1450-6181

LONDONSKI "EKONOMIST" OCJENJUJE DA JE NARUŠENA REPUTACIJA CRNE GORE

Afera Šarić tjera investitore

• Lekiti, kojim mnogi smatraju nezjednikom Đukanović, sugerise način kako da rezalje sumarno sliku: da ubijedi milijardera Simeonova da investira jer "imamo obilje mogućnosti". Medutim, pada pitanje šta znači stvarni mogućnosti kada govore da prihvati izdavanje od 100. Crna Gora treba da učini više kako bi postigla ovaj uspjeh, zaključuje utraživač međunarodni

Strana 10

Šarić na sastanku: Đukanović i Lekiti
Policija: Održivim turizam odput: Šarić

Tako je, 9. oktobra, u *Pressu* osvanuo naslov: „Kriminalci opet haraju Srbijom – Crnogorska mafija ubija po Beogradu!” Ubistvo Šaranovića, vlasnika kazina u hotelu Slavija, vrlo brzo je „razjašnjeno”. U *Večernjim novostima* to je bilo jasno već u naslovu: „Ubistvo vlasnika Kazina naručeno u Crnoj Gori”. To što je Branislav Šaranović poslednjih trideset godina živeo u Srbiji i što su njegove veze, pa i poslovi, bili vezani isključivo za Srbiju, to je bilo najmanje značajno. Izgleda da postoji određeni tip ljudi kojima crnogorsko poreklo može da „oboji” sve što rade, ali i drugi, kojima se crnogorsko poreklo brzo zaboravlja. Potom su novinari Centra za istraživačko novinarstvo otkrili koje sve kriminalne veze postoje, ne samo između kriminalaca u Srbiji i Crnoj Gori, nego i u celom regionu. Saznali smo za veze sa prominentnim kriminalcem Željkom Maksimovićem Makom, obnoviteljem masonerije u Srbiji slikarom Tapijem, Vojom Amerikancem, pa Ivicom Tončevim, savetnikom Ivice Dačića. Čitav jedan podzemni svet iznet je na svetlost dana.

Ta izmešanost, kao i posebna uloga raznih državnih službi naročito je došla do izražaja u slučaju Veselina Veska Vukotića. Njegov slučaj je praćen od ubistva u čuvenoj „Nani”, još 1990. godine, čiji je glavnooptuženi bio Veselin Vukotić. Ispostavilo se, izgleda, da je to bio obračun unutar Službe, čiji je Vesko bio verni službenik. On je bio čovek od tolikog poverenja da je iste godine u Briselu ubio i Albanca Envera Hadriju, koji je, navodno, posedovao spisak ljudi koje je likvidirala služba Slobodana Miloševića. Vesko je poznavao Slobodana

Miloševića, vlasnik je novosadskog kazina „MP Rojal”, u koji su navraćali i Marko i Marija Milošević. Naravno, Vesko nije osuđen zbog ubistva u „Nani”. To ubistvo je, međutim, bio veoma zgodan razlog da, kada bude uhapšen u Madridu sa falsifikovanim dokumentima i izručen Belgiji koja ga je tražila zbog ubistva Hadrija, Srbija zatraži njegovo izručenje. I tako je Srbija spasla svoga poverljivog izvršioca ubistava. Za njega je otvoreno pisano da je doušnik pod zaštitom. Pošto je u Crnoj Gori osuđen na dvadeset godina zatvora zbog dvostrukog ubistva, za njim je raspisana međunarodna poternica. Srbija je postala njegova najsigurnija zaštita. U Srbiji ne važe presude crnogorskih sudova. (Možda se na taj način branila i od crnogorske mafije.) U *Politici* je, 27. februara 2010. godine, objavljen zanimljiv tekst pod naslovom „Koji osumnjičeni Crnogorci su dobili srpsko državljanstvo”. Ta tema se, međutim, dalje nije razvijala.

Očigledno je politička volja u Srbiji određivala koji su Crnogorci ispravni, a koji nisu. Nekada je samo crnogorsko poreklo bilo dovoljno da se razvije teorija o kriminalnoj crnogorskoj zaveri. (Darko Šarić, na primer, nije imao crnogorsko već srpsko državljanstvo. U Srbiji je živeo od svoje sedamnaeste godine.)

Upotreba ljudi za poslove srpskih službi bila je veoma očigledna u slučaju tzv. zaštićenog svedoka Dušana Ercega koji je oslobođen iz srpskog zatvora da bi svedočio na suđenju u Zagrebu za ubistvo Ive Pukanića. Na to suđenje je otišao kao zaštićeni svedok optužbe da bi svedočio o

vezama između glavnooptuženog i crnogorskog političkog vrha. O tome je detaljno izveštavao crnogorski *Monitor*, pozivajući se na beogradski *Blic*. Međutim, taj svjedok je dva puta promenio iskaz, od svjedoka optužbe postao je svjedok odbrane, pa opet optužbe, a onda ga je sam sud optužio za lažno svedočenje i ukinuo mu policijsku zaštitu. O tome je detaljno pisao i zagrebački *Jutarnji list* 9. septembra 2012. godine, ali to nisu prenele novine koje su veličale svedočenje Dušana Ercega.

SUDSKI PROCES ZA UBISTVO IVA PUKANIĆA

Tajna snimka iz Budve

Zaštićeni svjedok pred zagrebačkim sudom tvrdi da je dobio video snimak društva sa Slovenske plaže u Budvi, na kome su optuženi Robert Matanić, njegova tadašnja devojka, Sreten Jocić, navodno i Branislav Brano Mićunović i Radojica Božović

KOGA JE SVE VIDIO NA SNIMKU IZ BUDVE: Dušan Erceg, zaštićeni svjedok

Nakon što su sudski procesi u Beogradu i Zagrebu vođeni istovremeno, u Beogradu je došlo do sličnosti u kome se protiv nekog okrivljenog istovremeno vođeni procesi na tri mjesta i u dvije države. Toški kašlar je Sreten Joca Amersterdam Jocića „kralj balkanskog podzemlja“.

U Beogradu i Zagrebu teku suđenja Jociću optuženom za organizovanje ubistva vlasnika i glavnog urednika hrvatskog magazina *Nacional* Iva Pukanića i Nikole Frančića u Beogradu. Jocić odgovara pred sudom da je podržavao ubistvo Gerasima Gokajke Bombarda i njegove devojke jula 1995. u Beogradu. Suđenje za ubistvo Gokajke Bombarda je i najduže, više se godinama. Suđenja za ubistva Pukanića i Frančića u Zagrebu i Beogradu su počela u januaru, odnosno aprila ove godine.

FOTOGRAFIJA: Hrvatski mediji tvrde kako su optuženi i njihovi advokati u paralelnim procesima za ubistvo Pukanića i Frančića u sve teškoj situaciji, jer pritisnuti dokazima, koji

petak, 30. april 2010. **MONITOR** 15

Jutarnji list

Facebook Twitter Mobile Jutarnji

Vijesti Sport Spektakli Kultura Dobra hrana Život i stil Zdravlje i ljepota Stvar

Hrvatska Svijet Crna kronika Bizar Znanost Novac Zagreb

Where fans BELONG

GOJE SAHP Naslovnica » Vijesti » Crna kronika » LAŽNI SVJEDOK: Zbog trećeg iskaza Dušana Ercega pada presuda za ubojstvo Pukanića?

DOŠ SE TRAZI BARUČITELJ

LAŽNI SVJEDOK Zbog trećeg iskaza Dušana Ercega pada presuda za ubojstvo Pukanića?

U pričama o kriminalu i optužbama za kriminogenu sredinu mora, naravno, postojati i ona druga, nevinna strana. To je ona strana koja je žrtva i koju treba po svaku cenu zaštititi. Tako je stvoren slučaj Žarka Lauševića. Jedan istinski tragičan događaj, i sudbina, pretvoren je u teško podnošljivu bajku o iskupljenju koje stiže sa samog vrha države. Pošto je lično Boris Tadić pomilovao Žarka Lauševića, to je učinila i ministarka provosuda Snežana Malović, otvoreno ocenjujući da je Laušević prestrogo kažnjen. Odmah potom Laušević je dobio i pasoš iz ruke ministra policije, a zatim su usledili događaji koji su se odvijali filmskom brzinom. Ispovest Žarka Lauševića, u izdanju *Večernjih novosti*, postala je pravi bestseller sa pet izdanja, a zatim se pojavila i druga knjiga i najava filma o njemu.

Niko, naravno, ne tvrdi da u Crnoj Gori nema kriminala koji je u nekim segmentima i organizovan. Po tome se, međutim, Crna Gora ne razlikuje od celog regiona. Upravo zbog toga su neophodni

čvrsta saradnja i poverenje između policija i pravosuđa među zemljama nastalim posle raspada Jugoslavije. Nedostatak saradnje i poverenja koriste samo kriminalci i nacionalisti, koji bi nastavili da ratuju sa tuđom decom za svoje sulude ciljeve.

Kada se toj proceni funkcionisanja državnog sistema, uključujući i policiju i pravosuđe, jedne susedne zemlje dodaju neobični običaji okupljanja ljudi srpskog porekla na odgovornim funkcijama u zemljama bivše Jugoslavije (Hrvatska, Bosna i Hercegovina i Crna Gora) oko prvog čoveka Srbije – njenog predsednika Borisa Tadića, onda se taj anahroni paternalizam pretvara u direktno mešanje u unutrašnje odnose drugih država. Boris Tadić je bio posebno osetljiv na okupljanje Crnogoraca srpskog porekla dajući tim susretima neku vrstu religiozne patetike.

Boris Tadic i Srbi iz regiona

O odnosu prema crnogorskom jeziku i njegovom negiranju moglo bi se dugo govoriti, onako uzgred, jer je to deo priče o nacionalnom i kulturnom identitetu. Crnogorski je jezik predmet ismejavanja i jeftinih pošalica u tabloidima kojima

se impregnira svest o tome šta uopšte predstavlja Crna Gora. Referendum o jeziku praćen je u srpskoj štampi na isti način kao i referendum o nezavisnosti, premda je reč isključivo o pitanju nacionalnog i kulturnog identiteta.

Sve to traje do danas, iako se čini da se politički odnosi normalizuju. Međutim, „normalizacija” još uvek, izgleda, nije stigla do medija.

Mediji su suočeni sa krizom koja ima svoje globalne i lokalne razmere. Nije lako biti novinar u zemljama u kojima se malo i tako površno čita, malo gledaju ili slušaju informacije. Decenije razaranja kulturnih, obrazovnih i profesionalnih standarda učinile su svoje. Jedan od najznačajnijih pokazatelja da postoje i snage srednje klase, odnosno građanstva u klasičnom smislu, predstavlja tiraž ozbiljnih nedeljnika. Kako to danas izgleda u Srbiji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori? Ako se najtiražniji ozbiljan nedeljnik na ovim prostorima – sa jezicima koji se međusobno potpuno razumeju – ne proda u tiražu većem od tridesetak hiljada primeraka, jasno je da su se dogodile suštinske, strukturne promene u biću srednje klase. Pri tome, ostavljam po strani moralne standarde jer se oni podrazumevaju kao veza sa onim što se smatra profesionalnim, obrazovnim i kulturnim.

Pominjući moralne standarde, ne mogu a da se ne setim sa čime sam se suočio radeći na knjizi *Hajka*. Otpori toj knjizi došli su sa neočekivane strane. Irex, koji nam je prebacio polovinu sredstava namenjenih štampi, u poslednjem je trenutku je odustao od ugovora i zatražio da se ne pomi-

nje njihova podrška. Kasnije sam čuo da je neko u Vašingtonu tražio da se „ne talasa”. Ne znam ni ko, ni odakle, ni šta je tražio. Čini mi se, međutim, da „talasanje” nigde nije previše popularno.

A upravo ovo što sada radim jeste neka vrsta „talasanja”. „Talasa se” da bi se nešto promenilo a ne da bi ostalo isto. Kada se nedavno Branko Ružić u „Utisku nedelje” pozvao na *Hajku* kao primer kako se vode besprimerne političke kampanje putem medija, pomislio sam da će, možda, početi da se stvara svest o tome da je šteta koju stvaraju neprofesionalni i neodgovorni mediji daleko veća od trenutne političke štete.

Postoji mnogo toga zajedničkog u medijskoj hajci protiv Zorana Đinđića i u onome što su mediji poslednjih petnaestak godina činili u odnosu na Crnu Goru i Mila Đukanovića. Ista matrica, isti akteri, isti kanali uticaja. Akteri, bar oni najistaknutiji, menjali su se zavisno od političkih prilika i odnosa moći, ali je stereotip ostajao isti. Crna Gora je uspela da očuva svoju nezavisnost ali, shodno medijskoj matrici, samo kao mafijaška država koja zavisi od američkog, hrvatskog, albanskog i uopšte svakog antisrpskog uticaja. Predstava o takvoj Crnoj Gori onemogućava normalne odnose, koji bi trebalo da budu više od dobrosusedskih jer imaju dugu istoriju zajedništva i borbe za očuvanje sopstvenog nacionalnog identiteta. Dok ne nestanu ta predstava i taj jezik mržnje, potcenjivanja i podsmevanja, teško je zamisliti da će odnosi između Crnogoraca i Srba biti normalizovani. Paternalizam koji pojedini srpski političari, a posebno nacionalistički projekti i programi, pokazuju prema Crnoj Gori direktno se odražava u medi-

jima. Novinari su proizvođači stereotipa na osnovu zadatih državnih i političkih parametara. Oni nisu samostalni proizvođači mržnje već najčešće najamni radnici u opasnoj i odvratnoj manufakturi. U toj proizvodnji posebnu ulogu imaju razne tajne službe koje su često mešavina ličnih i političkih interesa. Upravo te službe imaju mogućnosti da spinuju i proizvode ekskluzivne informacije koje se daju novinarima od poverenja. Njihove veze sa podzemljem u celom regionu omogućavaju im da fabrikuju nove i nove afere, koje održavaju stalnu pažnju medija. Taj „izbor po srodnosti” predstavlja pogonsko gorivo za političare i medije gladne senzacija.

Posle ove, dosta mračne slike, možda deluje naivno objašnjavati zašto mediji treba da budu profesionalni i odgovorni. Čini se da je pozivanje na profesionalizam i moralnost izlišno. To, međutim, nije običan apel na normalnost i pristojnost. Iza normalnosti i pristojnosti, šta god ko mislio, ne stoji nikakva zavera, kako neki uporno pokušavaju da prikažu ljudska prava i političku korektnost. Društva u kojima mediji, samostalno ili dirigovano, vode kampanje protiv naroda, pripadnika različitih društvenih grupa ili verskih zajednica, ne vodeći pri tome računa o elementarnim pravilima profesija i dostojanstva onih koje napadaju, podrivaju sam osnov društva i demokratije na kojem ono počiva. Onog časa kada mediji izgube kredibilitnost izgubljen je i osnovni smisao njihovog postojanja. Mediji moraju da budu nezavisni i slobodni da bi njihova kritika mogla da bude delotvorna i da bi uticala na nužne promene. Neophodno je uraditi sve da bi se zaštitili novinari i mediji od svih vrsta pritisaka, pretnji ili napada, ali

isto tako mediji treba da postanu istinska sila u koju građani veruju. Gubitkom poverenja u medije nužno se gubi i poverenje u smisao i delotvornost same višestranačke demokratije. Demokratija i mediji upućeni su jedni na druge.

I u Srbiji i u Crnoj Gori treba učiniti nešto više od političke „normalizacije”. Medijski prostor treba urediti i upristojiti, kao deo velikog spremanja i modernizacije društava u kojima živimo. Jedna od mera tog upristojavanja svakako bi trebalo da bude drukčija uloga saveta za štampu i radiodifuznih agencija. Znam da svako pominjanje licence, pogotovo za novinare, izaziva određene bojazni od zloupotreba i manipulacija, ali mogla bi se pogledati iskustva drugih zemalja u kojima sistem licenciranih novinara ne sprečava da pišu oni bez licence, ali onima sa licencom obezbeđuje sigurne kolektivne ugovore i sindikalna prava. Mediji bi što pre trebalo se obrazuju u oblasti „medijske pismenosti”. Na taj način bi mladi ljudi počeli da se uče da razlikuju istinu od laži, a informaciju od marketinga. Nekada je bilo nezamislivo da novinar istovremeno radi i kao novinar i kao komercijalista marketinga. Danas je to postalo uobičajeno.

MEDIJSKE ANALIZE

Frekvencije

Frekvencijske analize su obavljene u bazi Novinskog arhiva Ebart, za period od 2003. godine do naših dana, koji obuhvata kompletnu nacionalnu štampu (dnevna i nedeljna izdanja) i deo regionalne štampe. U toj bazi se nalazi oko tri miliona novinskih članaka.

CRNA GORA

Analizom broja tekstova u srpskoj štampi iz Novinske arhive Ebart, u kojima se pojavljuje Crna Gora, došli smo do sledećih podataka:

2003.	5.643 tekstova
2004.	5.613
2005.	6.693
2006.	6.743
2007.	3.130
2008.	2.869
2009.	1.971
2010.	1.966
2011.	2.436
2012.	2.063

To veoma jasno pokazuje kako je interes za Crnu Goru dramatično smanjen od trenutka kada je proglašena njena nezavisnost. Crna Gora je najmanje pominjana 2010. godine (ukupno 1.966). Taj broj je počeo da raste 2011. godine (ukupno 2.436), a onda je 2012. godine ponovo opao (2.063). Taj pad se može objasniti izborima u Srbiji i zaokupljenošću sopstvenim problemima.

Takav rezultat je nesumnjivo posledica zajedničke odluke ili procene aktuelnih srpskih vlasti i urednika medija da je temu Crne Gore, posle proglašenja nezavisnosti, najbolje što više marginalizovati. Dramatičan pad broja tekstova u kojima se pominje Crna Gora – od 6.743 članka 2006. na 3.130 2007. godine nedvosmisleno pokazuje koliko je Crna Gora, kao tema, potrebna srpskim mediji-

ma i srpskoj javnosti. Presecanje kanala normalne medijske komunikacije predstavlja neku vrstu dodatnog medijskog i društvenog pritiska koji ima svoj jasan politički potpis.

Kad se pogleda struktura objavljenih tekstova, videće se da je značajno opao broj tzv. tihih tekstova o svakodnevnom životu u Crnoj Gori. Zbog toga još očiglednije dominiraju tekstovi sa incidentnim temama (kriminal, korupcija, nesreće, ekonomska kriza...). Iako deluje neobično da mediji u Srbiji pokazuju tako veliko interesovanje za dešavanja najpre u drugoj republici, a od 2006. godine i u drugoj državi, postojao je uhodan mehanizam da se neka vest ili citava afera lansira najpre u srpskim medijima, a zatim se citira u crnogorskim medijima. Bilo je i suprotnih primera, kao kada su podgoričke *Vijesti* objavile da Crnoj Gori preti smrtonosni virus, što je sledećeg dana, 4. juna 2013. godine, preuzeo beogradski *Blic* i objavio senzacionalističku vest: „Crnogorci u strahu: smrtonosni korona virus pretnja za predstojeću letnju sezonu?”

Izgledalo je apsurdno i kada se, gotovo na samom početku Dnevnika RTS-a, direktno iz Crne Gore, uključio reporter da izvesti o toku glasanja, kao da je to događaj od izuzetne važnosti za građane Srbije?! Crna Gora nije jedini srpski komšija koji ima takav tretman u štampi. Svakodnevni život komšija nije tema koja je urednicima previše zanimljiva. U tom pogledu odnos prema Kosovu je još ekstremniji. Do pre godinu dana, 40 odsto tekstova sa Kosova imalo je incidentni karakter. Ostatak tekstova odnosio

se na protokolarne političke vesti, tako da je prostor posvećen svakodnevnom životu bio potpuno potisnut. Ista se stvar desila i sa tekstovima, i izveštavanjem, o Crnoj Gori. Teme svakodnevnog života postale su retkost. Čak i kad se pojave takvi članci, oni najčešće imaju karakter socijalno-moralne kritike crnogorske svakodnevice.

MILO ĐUKANOVIĆ

Broj tekstova u kojima se pominje Milo Đukanović prati trend koji se primećuje i u slučaju Crne Gore. Moglo bi se reći da postoji korespondencija između te dve teme sve do 2010. godine. Sledeće dve godine naglo pada broj pojavljivanja Mila Đukanovića u srpskoj štampi. Očigledno su Crna Gora i još više Milo Đukanović sve manje zanimljivi urednicima i političarima u Srbiji. Jer, ne smemo zaboraviti, političari su uobičajeni „pozivari” drugih političara. Oni su ti koji najčešće komentarišu njihove postupke ili izjave.

2003.	2.132
2004.	1.987
2005.	2.266
2006.	2.172
2007.	823
2008.	1.257
2009.	1.099
2010.	1.159
2011.	674
2012.	808

Tekstovi u kojima se obrađuju teme iz Crne Gore, a u kojima se pojavljuju izrazi „krupne ribe i hapšenja”

Tokom 2010. i 2011. godine srpska štampa je uvezla i plasirala temu „hvatanja” (hapšenja) „krupne ribe” u Crnoj Gori, sa identičnim obrazloženjima i pričama kao i u Crnoj Gori. Ukupno je objavljeno 14 tekstova, 2010. šest, a 2011. godine osam članaka. Tokom 2010. godine dominirale su teme hapšenja gradonačelnika Budve i najavljivanja krize crnogorske vlade. U *Večernjim novostima* je, 17. juna 2010. godine, objavljen tekst pod naslovom „Crna Gora utočište kriminalaca”, u kojem crnogorski opozicioni političari optužuju aktuelnu crnogorsku vladu zbog kriminala. Sledeće godine teme vezane za „krupne ribe” koncentrišu se u tekstovima *Politike* („Krupne ribe za sada tajna”, 28. jula) i *Večernjih novosti* („Keljmendi prekrio Crnu Goru”, 28. jula, i „A sad lov na krupne ribe”, 15. decembra).

Frekvencije korišćenja pojma „mafija” posvećenog Crnoj Gori, Kosovu i Makedoniji u srpskoj štampi, od 2003. do 2012. godine

Pojam mafija i pridev mafijaški ušao je u srpsku štampu još tokom devedesetih godina, kao odraz onoga što se dešavalo u društvu. Vremenom su ti izrazi, kao i „tajkun” i „tajkunizacija”, postali posebni atributi predstavljanja ne samo jednog segmenta društva nego i onoga što se dešavalo u celom društvu i državi. Sprega između kriminalnih grupa i tajnih službi, koja je postojala i pre ratova devedesetih, postala je posebno značajna u tom

periodu i dobila je svoj politički legitimitet (primer je biografija Željka Ražnatovića Arkana). Istovremeno, to je bio znak da su mediji počeli da koriste teme iz oblasti kriminala da bi „obeležili” najpre pripadnike drugih političkih opcija i nacionalnih grupa, a potom i cele države.

Iz analize frekvencija, koja je urađena iz baze Novinske arhive Ebart, može se videti da Kosovo i Crna Gora imaju posebno mesto kad je reč o „mafiji”. Albanska i crnogorska mafija postale su sinonim za Kosovo i Crnu Goru. Posebno je zanimljivo da se u srpskoj štampi povećava upotreba tog pojma u vezi sa Crnom Gorom 2007. godine, u trenutku kada se ukupan broj tekstova o Crnoj Gori prepolovio. Upornost kojom se mafija povezuje sa Crnom Gorom i Crnogorcima pokazala je da se dosledno stvara stereotip o mafijaškoj državi i kriminogenom društvu.

CRNA GORA I MAFIJA 2003–2012.

2003.	713
2004.	506
2005.	507
2006.	499
2007.	655
2008.	411
2009.	399
2010.	502
2011.	235
2012.	256

Ukupno	4.683

PRILOG 1

KVANTITATIVNA ANALIZA MEDIJA U CRNOJ GORI

Analizom negativnih kampanja koje su sprovodili pojedini mediji u Crnoj Gori (pre svega *Vijesti*, *Dan* i *Monitor*) uočen je čitav niz tema ali i specifičnih fraza i jezičkih konstrukcija koje su primenjivane u pokušaju diskreditacije crnogorskog rukovodstva. Kako bismo ilustrovali frekvencije napada, neprofesionalnost i tendencioznost novinarskog izveštavanja, iz mnoštva primera izdvojili smo samo nekoliko karakterističnih slučajeva.

1. CRNOGORSKA NEZAVISNOST

Na uspešno održanom i međunarodno priznatom referendumu 21. 05. 2006. godine, na kome se odlučivalo o državno-pravnom statusu, izglasana je nezavisnost Crne Gore. Dnevna novina *Dan*, protivnik crnogorske nezavisnosti, u predreferendumskom periodu (2005. godina i početak 2006. godine) opstruira održavanje referenduma, vodeći kampanju diskreditacije vodećih ličnosti liste za nezavisnost, pre svega crnogorskog premijera Mila Đukanovića. Kampanja, koja je nastavljena i po završetku referenduma, crnogorsku nezavisnost pokušava da predstavi kao put ka privatnoj državi, put ka nezavisnosti mafije, šverca i korupcije.

Najbolji primeri zaoštavanja pomenute kampanje u predreferendumskom periodu, vođene od strane dnevnog lista *Dan*, su poređenja broja novinskih tekstova u kojima su korišćene određene fraze (Đukanović-kriminal, privatna-država, Crna Gora-šverc, Crna Gora-korupcija) u predreferendumskom periodu u odnosu na period od svega dve godine ranije. Ova analiza pokazuje da se, godinu dana pred referendum, sva medijska oružja upotrebljavaju kako bi se kriminalizacijom državnog rukovodstva ali i same države, eventualno sprečilo izjašnjavanje građana o pravnom statusu.

Dnevna novina DAN	21. 05. 2004	21. 05. 2005
	21. 05. 2005	21. 05. 2006
broj tekstova u kojima su korišćene reči „Đukanović-kriminal”	20	86
broj tekstova u kojima su korišćene reči „privatna država”	20	51
broj tekstova u kojima su korišćene reči „Crna Gora-šverc”	37	60
broj tekstova u kojima su korišćene reči „Crna Gora-korupcija”	14	35
UKUPNO	91	232

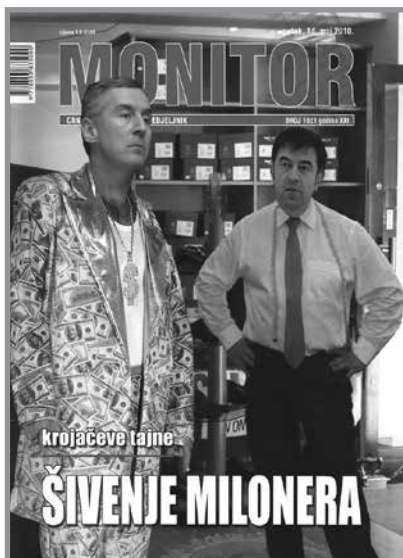
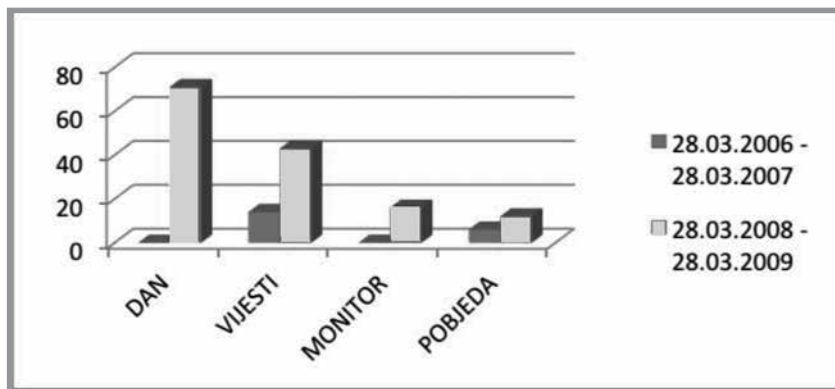

2. PAD OPTUŽNICE ZA ORGANIZOVANI KRIMINAL I ŠVERC CIGARETA

Dana 28. 03. 2008. godine u Italiji pada optužnica za organizovani kriminal i šverc cigareta protiv crnogorskog premijera Mila Đukanovića. Ova optužnica je u određenoj meri opte-rećivala ugled ne samo vlade, već i države Crne Gore. Kada je dokazano da nije bilo osnove za podizanje optužnice niti elemenata krivičnog dela, opozicioni mediji, koji su priželjkivali drugačiji epilog, pad optužnice pokušavaju predstaviti kao posledicu diplomatskog imuniteta!? U isto vreme otvaraju novo žarište pokretanjem teme o optužnici protiv Stanka Subotića prethodno označenog kao Đukanovićevog prijatelja. Analiza je rađena u dva različita perioda i pokazuje da mediji poput *Dana*, *Vijesti* i *Monitora* nakon pada optužnice u javnost lansiraju novu tezu: „optužnica je pala zato što Đukanović ima imunitet” i „Đukanovićevo okruženje je kriminogeno i čine ga šverceri cigareta”. O zlonamernosti ovakvog novinarstva svedoči nagli skok broja novinskih tekstova, nakon pada optužnice, u kojima se koristi fraza „diplomatski imunitet” i spominje ime „Stanko Subotić”.

U periodu od godine dana od pada optužnice tačna fraza „diplomatski imunitet” ili ime osobe „Stanko Subotić” su korišćeni u 142 novinska teksta, velikom većinom u opozi-cionim medijima, novinama *Dan* i *Vijesti* i nedeljniku *Monitor*. Dve godine ranije iste reči koriste se ukupno u svega 20 tekstova.

Broj tekstova u kojima je korišćena fraza „diplomatski imunitet“ ili ime „Stanko Cane Subotić“

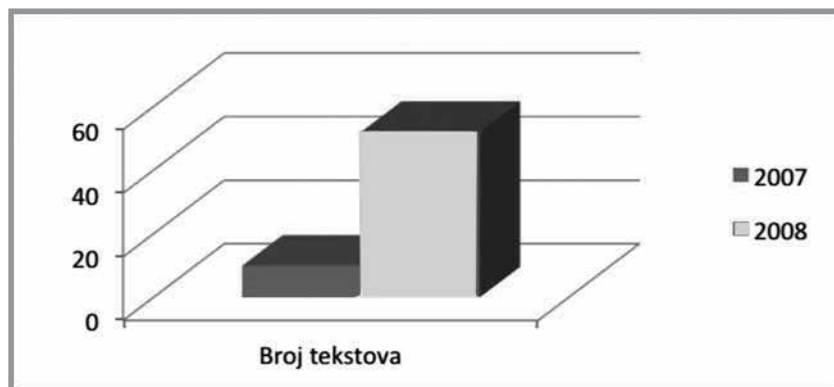

3. CRNA GORA PRIZNALA KOSOVO

Crna Gora je, vodeći se državnim interesima, 09. 10. 2008. godine, priznala nezavisnost Kosova nastavljajući politiku dobrosusedskih i međunarodnih odnosa. Iako su ovom priznanju prethodila priznanja od strane 22 države Evropske Unije, opozicioni mediji, braneći interese velikosrpske politike devedesetih duži niz godina konfrontirane crnogorskoj državnoj politici, nastavljaju sa napadima na interese Crne Gore karakterišući taj spoljno-politički potez kao **izdajnički**, **šiptarski** (termin „šiptar” je pogrdan naziv za pripadnike albanskog etniciteta koji predstavlja primer verske i nacionalne netrpeljivosti a ujedno i govor mržnje). Pojašnjenja radi, Albanci čine etničku većinu na teritoriji Kosova.

U 2008. godini, očekujući crnogorsko priznanje države Kosovo, koje se u drugom delu godine i dogodilo, u tekstovima dnevnih novina *Dan*, pored teških i neosnovanih optužbi na račun crnogorske države, najčešće se koriste: fraza „**nož u leđa**” kao i riječi „**izdaja**” i „**Kosovo**”. Fraza „nož u leđa” se koristila kako bi se slikovitije izrazio čin „izdaje”. Ova fraza i pomenute riječi se navode u 52 novinska teksta. Poređenja radi, isti izrazi se samo godinu dana ranije (2007. godina) navode u pet puta manjem broju, u svega 10 tekstova.

Grafički prikaz prethodno navedenog poređenja

U dnevnoj novini *Dan* u ovom periodu izlaze tekstovi koji podgrijavaju međunacionalne i međuverske tenzije preteći stabilnosti države Crne Gore sa naslovnim stranama tipa: „**izdaja bez presedana**”, „**izdaja bez dna**”, „**i krv za Kosovo**”, „**ko zaboravi Kosmet, zaboraviće ga bog**” i „**albanski separatizam prijeti Crnoj Gori**”.

4. USPJEŠNA REAKCIJA NA GLOBALNU FINANSIJSKU KRIZU

Najverniji pokazatelj ekspanzije crnogorske ekonomije u periodu od 2006. (godina proglašenja državne nezavisnosti) do 2009. (godina finansijske krize) prema podacima Eurostata (kancelarija za statistiku EU) je rast bruto društvenog proizvoda za 38%. U periodu 2006–2011. ostvareni rast iznosi 50%.

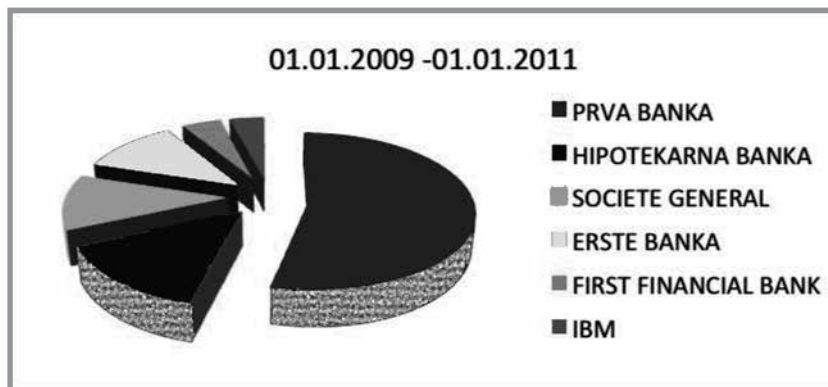
2009. je godina kada se globalna finansijska kriza oseća u crnogorskoj ekonomiji i ujedno predstavlja jedinu godinu, od proglašenja crnogorske nezavisnosti, pada domaćeg bruto društvenog proizvoda. Već u narednoj godini, bruto društveni proizvod se oporavlja i ekonomija ostvaruje blagi rast.

U dvogodišnjem periodu (2009. i 2010), na vrhuncu finansijske krize, iako se očekivao veliki rast nezaposlenosti u Crnoj Gori, on iznosi svega 2,3 procentna (poređenja radi, prosečna stopa nezaposlenosti zemalja članica Evropske Unije se povećala za 2,7 procentna). Ovaj podatak pokazuje da Crna Gora ipak uspeva amortizovati efekte finansijske krize.

I pored brze i relativno uspešne reakcije na udar finansijske krize, čiji su efekti u najkraćem elaborirani prethodnom analizom, fokus opozicionih medija nije usmeren na spoljnja ekonomska i finansijska globalna kretanja i/ili uzroke krize koja je uzdrmala svetsku pa i crnogorsku ekonomiju, već se krivac traži u „domaćim redovima”. Žrtva medijskog napada, osim crnogorske Vlade i države je jedina crnogorska banka u stoprocentnom domaćem vlasništvu, **Prva Banka Crne Gore**.

- naziv institucije „Prva Banka” češće navodi od naziva svih 5 ostalih banaka
- predviđa ekonomski sunovrat države

*Poređenje broj novinskih tekstova u kojima se navodi
Prva banka i 5 drugih banaka*

U nastavku su prikazani najverodostojniji primeri novinskih tekstova dnevnih novina *Dan* i *Vijesti* i nedeljnika *Monitor*, u godinama finansijske krize, koji velikom većinom negativno konotiraju Prvu Banku i stanje u crnogorskoj ekonomiji:

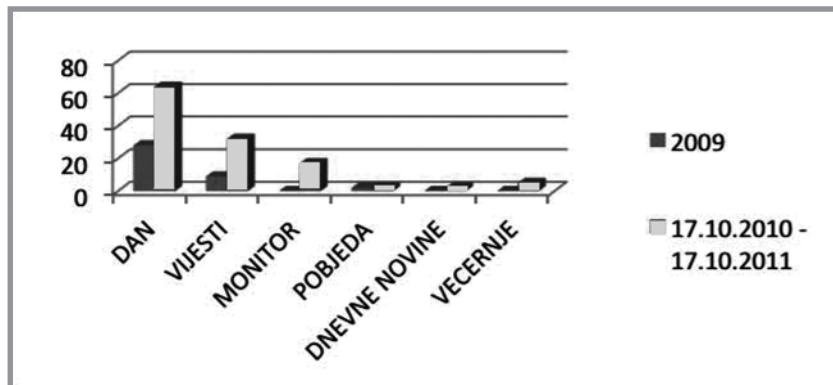
5. CRNA GORA DOBILA STATUS KANDIDATA ZA PRIDRUŽENJE EVROPSKOJ UNIJI

Crna Gora je, vodeći se državnim interesima, 09. 10. 2008. godine, priznala nezavisnost Kosova. Evropski Savet Crnoj Gori 17. 10. 2010. godine potvrđuje status kandidata za pridruženje Evropskoj Uniji. Opozicioni mediji, nezadovoljni novim uspehom crnogorske države i vlade, afirmaciju institucionalnog napretka potvrđenu odobravanjem statusa kandidata od strane šefova vlada i država članica Evropske Unije smeštaju isključivo u negativan kontekst, skrećući pažnju na unapred plasirane neistine o tzv. „hapšenjima krupnih riba” na kojima navodno insistira Evropska Unija.

Istovremeno, vodeći se primerom hapšenja bivšeg premijera hrvatske vlade ovi mediji proizvode novu frazu nazvanu „sanaderizacija” insinuirajući time da će se sličan scenario desiti u Crnoj Gori.

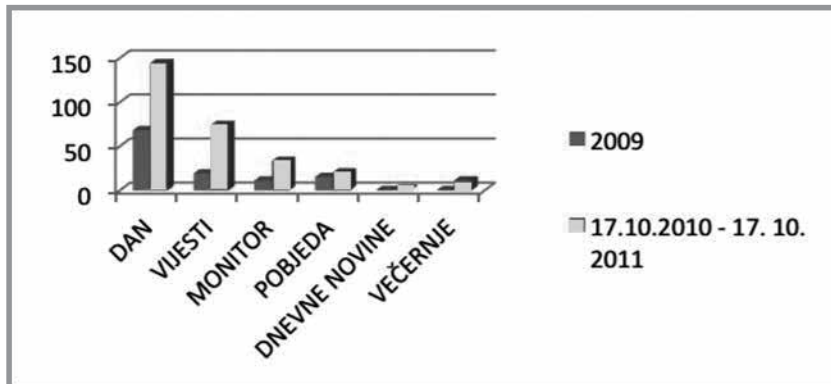
U novinskim tekstovima fraza „krupne ribe” se u godini po dobijanju statusa kandidata pominje u 122 novinska teksta dok, poređenja radi, u 2009. godini u svega 39 tekstova. Na sledećem grafiku jasno se vidi da se u pomenutom periodu pomenuta fraza znatno češće navodi u tekstovima opozicionih dnevnih novina *Dan*, *Vijesti* i nedeljniku *Monitor* kao i da u ovim medijima ta fraza beleži značajan rast u godini po dobijanju statusa kandidata za pridruženje Evropskoj Uniji.

Poređenje broja tekstova u kojima se koristi fraza „krupne ribe”

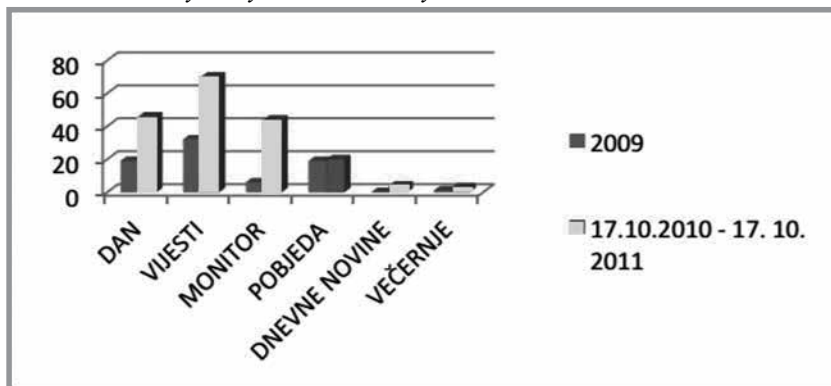
Povezivanje pojmova „Crna Gora” i „hapšenje” se u novinskim tekstovima, u godini po dobijanju statusa kandidata, uočava u 284 novinska teksta dok, poređenja radi, u 2009 godini u 113 tekstova. Posmatrano po pojedinim medijima, može se primetiti da je pomenuta fraza znatno češće pominjana u tekstovima opozicionih dnevnih novina *Dan*, *Vijesti* i nedeljniku *Monitor* kao i da u tim medijima beleži gotovo trostruki rast u godini dana nakon dobijanja statusa kandidata, što je prikazano u sledećem grafiku:

Poređenje broja tekstova u kojima se povezuju pojmovi „Crna Gora” i „hapšenje”

Gore pomenuta insinucija na hapšenje bivšeg hrvatskog premijera **Iva Sanadera**, odnosno sugerisanje da bi i predstavnici vlasti Crne Gore a pre svega premijer Milo Đukanović trebalo da završe u zatvoru, ciljno je smeštena u godini dobijanja datuma statusa kandidata Crne Gore. Mediji poput *Vijesti*, *Dana* i *Monitora*, intenzivno koriste pojam „sanaderizacija” u godini u kojoj je Crna Gora očekivala dobijanje datuma. Praktično, kroz ove medije se saopštava da država ne treba da ide u evropske integracije pre nego što se pohapse čelnici vlasti! Ovo se može ilustrovati kroz broj tekstova u kojima se navodi tačno ime osobe „**Ivo Sanader**” i iskonstruisani pojam „**sanaderizacija**”. Ukupan broj tekstova iznosi 187 tekstova, posmatrano za period od godine dana posle dobijanja datuma. U 2009. godini Ivo Sanader se pominje u 77 tekstova a pojam sanaderizacija niti u jednom tekstu. Pregled broja novinskih tekstova po pojedinim pisanim medijima izgleda ovako:

Poređenje broja tekstova u kojim se navodi ime Ivo Sanader

MONITOR
SRBIJSKI VEŠTAČKI MESAŽNIK
BR. 1022 godišna 100

petak, 17. decembar 2010.

ДАЦ

ДНЕВНЕ НОВИНЕ

КО ЈЕ УБИО ДУШКА ЈОВАНОВИЋА

ВЕЛИКА НАГРАДНА ИГРА
ШИРИМО СРЕЋУ
ДЖЕК ПОТЛАЧА

ИВА АУТА И СТАН
ПОКЛАЂА ДАЦ

БРАНЕТО БЕТОКОВИЋ И СРЊИ СРЊИ
СТРАХОВОСЛОВИ

РАДЕ ЗА УБЕ И
ПЛАЋАЈУ ТУБЕ ДУГОВЕ

ЗАКОНИ НЕ ВАЖЕ ЗА
РЕСТИСА И „ДРУВУ СЕСТРУ“

МИЛО БИ
МОГАО ДА
ЗАВРШИ
КАО САНАДЕР

ЧУДО ЈЕ КАКО ЈЕ ТЕРИЈАНОВИЋИНСКИ ПАРОВАЛА УСПИЈЕЛА ДА ОТИ, И ПОВРДИ ВАЖИ
ОСРНИКА ПРИМАЈЕ БЕЖИТЕ: СВЕДКА ДРАЖИВО И ВЕЉА, УДИТЕ И ЈЕДИ ОД
НАЈБОЉИХ ПРАВИЛА И СРЕЊИ ТАКО - ПОВРДИ 100

ПОВРДИ БЕЖИТЕ СРЕЊИ ТАКО ПОВРДИ БЕЖИТЕ СРЕЊИ ТАКО ПОВРДИ БЕЖИТЕ СРЕЊИ ТАКО
ПОВРДИ БЕЖИТЕ СРЕЊИ ТАКО ПОВРДИ БЕЖИТЕ СРЕЊИ ТАКО ПОВРДИ БЕЖИТЕ СРЕЊИ ТАКО

Државна да открије Душкове убице Боксити случај за туриштво

Државна испитић: 3,69

1972 1972

EURO SUPER 98
EURO SUPER 95
EURO 5
EURODIZEL

NEPOVIJENJE: Gradani skeptični kada je riječ o rješavanju slučajeva korupcije, Vanja Čalović ima objektivniju

„Krupne ribe“ sve kontrolišu

U Srbiji je otprilike 1.000 osoba do sada osuđeno za korupciju, ali to nije bilo dovoljno da se policija oslobodi optužbi da je u Srbiji i dalje u punoj mjeri prisutna korupcija. Iako je Srbija u posljednje vrijeme postala jedna od najkorumpiranijih zemalja u svijetu, građani su skeptični kada je riječ o rješavanju slučajeva korupcije. Vanja Čalović, bivša ministrica pravde, ima objektivniju sliku o stanju u Srbiji.

MORAĆE, kralji ili ne

U Srbiji je otprilike 1.000 osoba do sada osuđeno za korupciju, ali to nije bilo dovoljno da se policija oslobodi optužbi da je u Srbiji i dalje u punoj mjeri prisutna korupcija. Iako je Srbija u posljednje vrijeme postala jedna od najkorumpiranijih zemalja u svijetu, građani su skeptični kada je riječ o rješavanju slučajeva korupcije. Vanja Čalović, bivša ministrica pravde, ima objektivniju sliku o stanju u Srbiji.

VELIKOVS nije dostao hukov

U Srbiji je otprilike 1.000 osoba do sada osuđeno za korupciju, ali to nije bilo dovoljno da se policija oslobodi optužbi da je u Srbiji i dalje u punoj mjeri prisutna korupcija. Iako je Srbija u posljednje vrijeme postala jedna od najkorumpiranijih zemalja u svijetu, građani su skeptični kada je riječ o rješavanju slučajeva korupcije. Vanja Čalović, bivša ministrica pravde, ima objektivniju sliku o stanju u Srbiji.

TUZILASTVO i policija glom

12 strana ПОВОДИ

ВУК МАРАШ ОЦИЈЕНИО ДА ЈЕ ЕК ПОНОВО УПОЗОРИЛА ВАСТИ НА ПРОБЛЕМ КОРУПЦИЈЕ И КРИМИНАЛА

Шупља мрежа за крупне рибе

Државна испитић: 3,69

1972 1972

EURO SUPER 98
EURO SUPER 95
EURO 5
EURODIZEL

Органи без знања

Министарство правосудја је у Србији још увек слабо развијено, а његови органи су често некомпетентни и корумпирани. Овај текст говори о проблемима у правосудном систему и о томе како то може да се реши.

Министарство правосудја је у Србији још увек слабо развијено, а његови органи су често некомпетентни и корумпирани. Овај текст говори о проблемима у правосудном систему и о томе како то може да се реши.

6. CRNA GORA OTPOČELA PREGOVORE

Pregovori za pridruženje Crne Gore EU počeli su 26. 06. 2012. godine. Odobravanjem datuma pregovora Evropska Komisija jasno priznaje napredak crnogorskoj državi. I na toj poslednjoj stepenici ka punopravnom članstvu u EU, tekstovi u medijima poput *Dan-a*, *Vijesti i Monitora* nastoje minimizirati uspeh skrećući pažnju fabrikovanim aferama, pogrešnom interpretacijom činjenica i tekstovima negativne konotacije.

Poređenja radi, sedam godina ranije 2005. godine, kao i 2006. u susret referendumu o državno-pravnom statusu, analizom novinskih tekstova dnevnog lista *Vijesti* može se zaključiti da su informisanja javnosti o svim događajima vezano za crnogorskog premijera **Mila Đukanovića** i njegovu vladu, znatno drugačijeg karaktera od onog po završetku referenduma. Analizom novinskih tekstova u konkretno, 2012. godini, uočava se da su naslovi tekstova koji prenose izjave premijera uglavnom tendenciozni ili izvučeni iz konteksta, što nije bio slučaj 2005. i 2006. godine. Primetno je da se koristi selektivno izveštavanje o događajima kao i da je gotovo u svakodnevnom fokusu Đukanovićeva porodica i prijatelji iako niko od njih nije javna niti stranačka ličnost.

Poređenja radi, neki od reprezentativnih primera objektivnog izveštavanja iz dnevnog lista *Vijesti* 2005. i 2006. godine su:

- „Premijer Đukanović otvorio novu dionicu puta“;
- „Njemački ambasador Đukanoviću prenio podršku Berlina za put ka EU“;
- „U Partnerstvo za mir do kraja godine“;
- „Premijer Đukanović na generalnoj skupštini UN – Jasna vizija ka ujedinjenoj Evropi“;

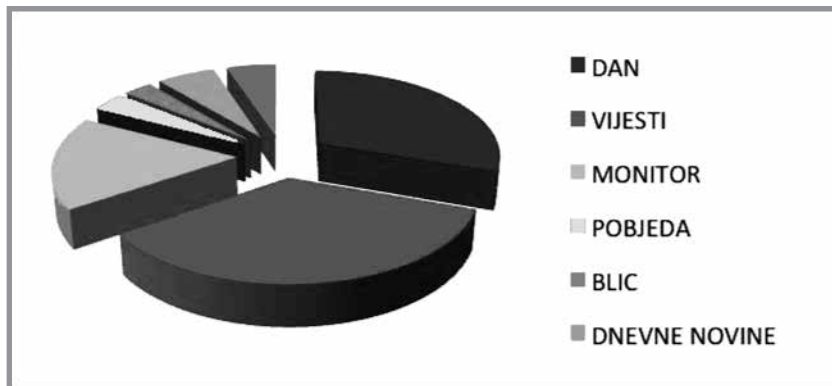
Novinski tekstovi *Vijesti*, u 2012. i 2013. godini imaju sasvim drugačiji karakter:

- „Ako EU odluči, Đukanović će završiti kao Sanader“;
- „Crna Gora na udaru kriminalne transferzale“;
- „I sanaderizacija ispod jelke“;
- „Crna Gora kao bolesnik koji očekuje spas“.

Još jedna ilustracija prethodno navedenog je broj novinskih tekstova u 2012. godini čiji je predmet premijerova sestra Ana Kolarević koja je advokat po profesiji bez i jedne javne funkcije. Iako je njena advokatska kancelarija osnovana 2003. godine, broj novinskih tekstova u kojima se pominje **Ana Kolarević** u 2005. i 2006. godine je svega **12**. Poređenja radi, u 2012. godini u istim medijima broj tekstova je 296 (83% tekstova je objavljeno u dnevnim

novinama *Dan*, *Vijesti* i nedeljniku *Monitor* sa isključivo negativnom konotacijom). U nastavku je grafički prikaz stukture broja novinskih tekstova po medijiima u 2012. godini:

Broj tekstova u kojima se pominje Ana Kolarević, premijerova sestra

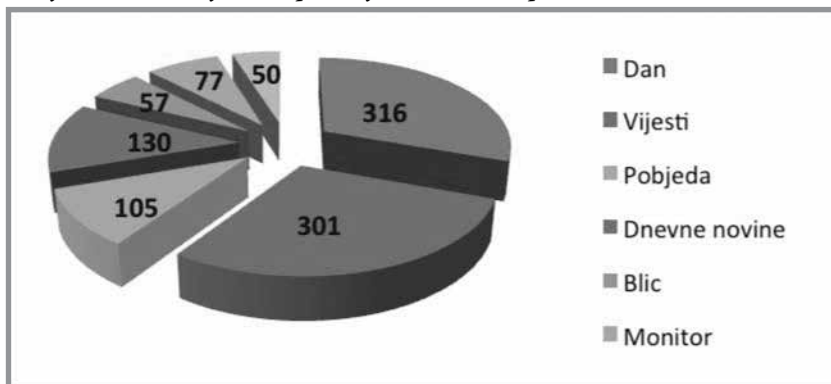

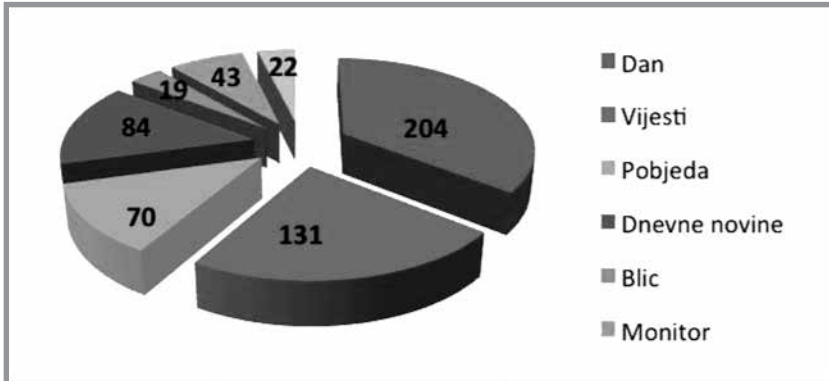
Čest predmet novinskih tekstova u 2012. godini su sudski procesi, sudije i tužiocu uz nere-
tko i (ne)svesno stvaranje atmosfere medijskog pritiska na sudstvo i tužilaštvo u toku samog
procesa.

Vrhovni državni tužilac Ranka Čarapić i predsednik Vrhovnog suda Vesna Medenica su u
2012. godini svakodnevno predmet medijskih naslova. Pominju se u 1036 i 573 teksta od čega:

Broj tekstova u kojima se pominje Ranka Čarapić, Vrhovni državni tužilac

Broj tekstova u kojima se pominje Vesna Medenica, predsjednik Vrhovnog suda

PRILOG 2

SRPSKI MEDIJI O CRNOJ GORI PREUZETI TEKSTOVI IZ ITALIJANSKE NOVINSKE AGENCIJE „ANSA”

Crna Gora / šverc duvana

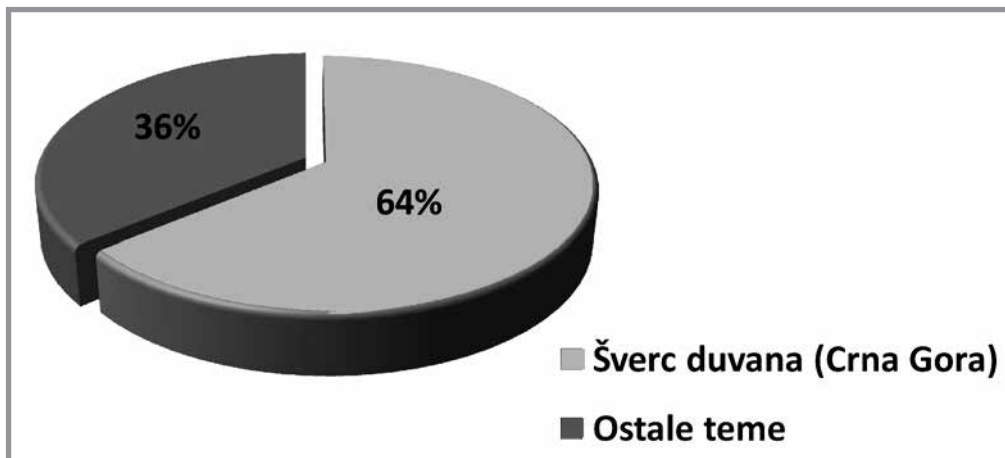
Italijanska novinska agencija ANSA; preneti tekstovi u štampanim medijima u Srbiji (broj tekstova po temama) – podaci za period 2003–2013.

Godina	Crna Gora / šverc duvana	Ostale teme	Ukupan broj prenetih tekstova
2003.*	48	25	73
2004.	9	16	25
2005.	4	8	12
2006.	–	12	12
2007.*	32	18	50
2008.	21	49	70
2009.	3	5	53
2010.	11	76	87
2011.	–	41	41
2012.	4	15	19
2013.	–	20	20
Ukupno	132	330	462

* Najveći broj prenetih tekstova koji se odnose na Crnu Goru

Italijanska novinska agencija ANSA, preneti tekstovi u štampanim medijima u Srbiji
(% učešće po temama) – podaci za 2007. godinu

PRIMER 1

Indikativan je naslov teksta i prva uvodna rečenica kojom se Milo Đukanović dovodi u vezu sa „srpskom mafijom” i Andrijom Draškovićem sa očiglednom namerom da se Đukanović poveže sa ovom krivičnom prijavom, iako se u samom tekstu, posebno u delu preuzetom od italijanske agencije ANSA – nigde ne navodi ime Mila Đukanovića. Tekst je objavljen u *Blicu* tri dana pred održavanje predsedničkih izbora u Crnoj Gori 11. maja 2003. godine.

ISTRAGA O ĐUKANOVIĆU VODI DO SRPSKE MAFIJE

Blic, 08/05/2003;

Strana: 5

Kriminalci iz Srbije i Crne Gore saradivali sa Italijanima

U sklopu istrage koju tužilac Đuzepe Šelzi iz Barija vodi protiv Mila Đukanovića zbog sumnje da je umešan u šverc cigareta, izdat je i nalog za hapšenje Andrije Draškovića, kog italijanske vlasti sumnjiče za mafijaško udruživanje u međunarodnom prometu cigareta sa odbeglim mafijašima iz Pulje koji su se devedesetih godina skrivali u Crnoj Gori.

Prema navodima iz izvora bliskih italijanskim istražiteljima, Drašković je osumnjičen kao veoma važna karika u ilegalnoj trgovini cigaretama, heroinom i kokainom prema Italiji, a dodaje se da je on naručio i ubistvo Željka Ražnatovića Arkana. Istraga za sada ne želi da saopšti više detalja, a saznaje se samo da je optužnica protiv Draškovića izuzetno teška i da ga tereti za „povezanost sa mafijom i crnogorskim vlastima”. Sve podatke o Andriji Draškoviću tužilac Šelzi je dobio od mafijaškog pokajnika Đuzepa Lea, koji sada pomaže tužilaštvu u istrazi. I drugi mafijaški pokajnici optužuju Draškovića, posebno za saradnju sa mafijašima koje je tražila italijanska policija.

Andrija Drašković se nalazi u zatvoru u Sremskoj Mitrovici, očekujući obnovu suđenja za ubistvo Zvonka Plećića, koje se dogodilo 11. septembra 2000. u beogradskom restoranu „Knez”. Prenoseći nalaze istrage Odeljenja za borbu protiv mafije i droge u Bariju, italijanska agencija Ansa tvrdi da je Drašković prema Siciliji i Lombardiji organizovao šverc cigareta, heroina i kokaina, a o pretpostavki da je umešan u ubistvo Željka Ražnatovića Arkana u istrazi je govorio mafijaš-pokajnik Đuzepe Leo. On je čuo od Draškovića da su posle ubistva Arkana u Beogradu iz zasede ubijeni neki Draškovićevi ljudi. Razlog tog ubistva je, prema rečima mafijaša-pokajnika, „što je Drašković smatran naručiocem Arkanovog ubistva”. Leo je u istrazi izneo detalj da je posle Arkanove smrti sreo Draškovića u jednom lokalu u Baru i da je ovaj postao veoma uznemiren kada je u lokal iznenada ušao Arkanov sin u društvu nekih ljudi. Drašković je, po rečima Lea, odmah izašao iz lokala.

U nalazima istrage govori se i o tome kako su odbegli puljski mafijaši u Crnoj Gori polovinom 90-ih godina upoznali Arkana i počeli s njim poslove. O tome je u istrazi govorio, između ostalih, i bos-pokajnik mafijaškog klana „Ujedinjena sveta kruna” Vito di Emidio. U to vreme u bekstvu su bili Santo Vantađato, izbegli mafijaš iz klana Frančeska Prudentina, i Paolo Kuaranta. Oni su upoznali Arkana u jednom kazuinu u Podgorici. Prema optužbi, Drašković je ponudio „institucionalno pokriće” tada odbeglom mafijašu Santu Vantađatu, za kojim je bila raspisana poternica iz Barija. Drašković mu je, kako se navodi, pomogao da izbegne hapšenje zahvaljujući „značajnim prijateljstvima” koja je imao u Podgorici.

Autor: E.B.

PRIMER 2

Iako je šef crnogorske trgovinske misije u Italiji Ljubiša Perović demantovao da je na konferenciji za novinare napuljskog tužilaštva traženo hapšenje ili pominjano ime premijera Mila Đukanovića, demanti nije prenela većina medija u Srbiji. Naprotiv, danima su objavljivane isključivo tendenciozne spekulacije na tu temu.

Rubrika: **Hronika/Kriminal**

Tema: *Šverc duvana*

Oblik: Afere, Istraga

Država: Italija

Crna Gora: Crna Gora

Ličnost/tema: *Đukanović Milo*

NOVINAR ANSE POTVRDIO DA JE TRAŽENO HAPŠENJE ĐUKANOVIĆA

Politika, 03/07/2003

Strana: A8

Podgorica, 2. jula 2003. (*Beta*)

Novinar italijanske agencije ANSA Vincenco Lapera potvrdio je danas, u izjavi za podgorički radio *Antena M*, da je informaciju da Tužilaštvo u Napulju traži hapšenje crnogorskog premijera Mila Đukanovića dobio u tom tužilaštvu. Lopera je naveo da tužilaštvo sumnjiči Đukanovića da je pomogao odnosno pokrивao mrežu krijumčara cigareta, posebno prilikom dobijanja licenci, depozita i prodaje robe, kao i da je od toga imao finansijsku korist. – „To su pretpostavke tužilaštva koje nikada neće biti proverene zbog propisa međunarodnog prava na osnovu kojih Đukanovića štiti imunitet”, kazao je Lapena. Šef crnogorske misije Ljubiša Perović rekao je podgoričkim medijima da informacija ANSE nije zvanično potvrđena u Italiji.

Autor: PRENETO

Rubrika: **Hronika/Kriminal**

Tema: *Šverc duvana*

Oblik: Afere, Konferencije za novinare

Država: Italija

Crna Gora: Crna Gora

Ličnost: *Žižić Zoran*

Žanr: Izjava

Stranke: SNP – Socijalistička narodna partija Crne Gore

Ličnost/tema: *Đukanović Milo*

POZIV ĐUKANOVIĆU DA SE IZJASNI O OPTUŽBAMA

Politika, 03/07/2003

Strana: A8

Reagovanje na optužbe italijanskog tužioca, Podgorica, 2. jula (*Tanjug*)

Potpredsednik Socijalističke narodne partije Zoran Žižić pozvao je danas crnogorskog premijera Mila Đukanovića da se izjasni o optužbama italijanskog pravosuđa na njegov račun. – „Đukanović je do sada junački ignorisao poruke pravosuđa s druge strane Jadrana, dozvoljavajući da teške i neprijatne informacije padnu na teret cijele Crne Gore. Sada je pravi trenutak da se lično pobrine za raščišćavanje svih spornih pitanja i da se stavi na raspolaganje tužilaca u Bariju i Napulju”, rekao je Žižić na konferenciji za novinare.

Potpredsednik SNP-a je ocenio da „nije slučajno” to što je ova informacija objavljena baš na dan kada je Italija preuzela predsedavanje Evropskom unijom. Žižić je pozvao i Ministarstvo inostranih poslova Crne Gore da „pod hitno zatraži informaciju od italijanske vlade” o ovom slučaju i dodao da je neophodno da MIP Crne Gore podnese i „kompletan izveštaj o statusu crnogorskog premijera, odnosno ko ga i zbog čega traži, da li ima međunarodni imunitet i koliko je šteta po Crnu Goru od ove afere”.

Srpska narodna stranka ocenila je da najnovije optužbe italijanskog pravosuđa na račun crnogorskog premijera predstavljaju „logičan rezultat politike koju su Đukanović i njegovi saradnici vodili u poslednjoj deceniji”. Funkcioner SNS-a Jovan Vučurović kazao je na konferenciji za novinare da bi „korektan i patriotski gest crnogorskog premijera bilo odricanje od imuniteta i odlazak u Italiju kako bi narod Crne Gore, koji je doveo na rub propasti, oslobodio sramote i mogućih sankcija”. On je kao „neveštu i naivnu konstrukciju” nazvao ocenu da je najnovija optužnica iz Italije u direktnoj vezi s Đukanovićevim insistiranjem na crnogorskoj nezavisnosti.

Glavni politički savetnik crnogorskog premijera Milan Roćen ocenio je da su najnovije vesti iz Napulja „potrošena priča“, na koju u Crnoj Gori niko ozbiljno ne obraća pažnju. Komentarišući informaciju italijanske državne novinske agencije ANSA da to nije uzeto u razmatranje zbog toga što Đukanovića štiti imunitet po međunarodnom pravu, Roćen je podgoričkoj agenciji MINA rekao da „u toj priči nema ničeg novog“. – „Osim što je u scenariju za plasiranje oprobanih špekulacija na adresu Đukanovića umjesto Barija ovoga puta izabran Napulj, u toj priči nema ništa novo“, kazao je Roćen, dodajući da bi „valjda to, poput vulkanske erupcije, zapljusnulo javnost“.

Autor: PRENETO

Vijesti, 4/07/2003

Izvor – *Vijesti*: Iz italijanskog MLP–a, povodom informacije o nalogu za hapšenje premijera ĐUKANOVIĆ IMA IMUNITET AKO JE CRNA GORA DRŽAVA
Od dopisnika „Vijesti“

RIM – Dva dana nakon informacije italijanske agencije ANSA, da je tužilaštvo Napulja izdalo zahtjev za hapšenje crnogorskog premijera Mila Đukanović a, iz Italije još stižu kontradiktorne vijesti. Napuljski tužilac, Agostino Kordova, nije htio da komentariše za novine informaciju da je postojao zahtjev za hapšenje, dok je njegova saradnica rekla da je jedini službeni dokument Tužilaštva izvještaj za štampu ispisan na šest stranica.

U tom izvještaju za štampu se ne spominje ime Đukanović, a niti zahtjev za njegovo hapšenje. Sa druge strane, direktor agencije ANSA, Pjer Luidi Manjaski i dalje tvrdi da su sve informacije njegovih novinara „sto odsto vjerodostojne“. – Mi se ne igramo tako ozbiljnim informacijama i stojimo iza onoga što je napisao naš novinar iz napuljskog dopisništva – tvrdi Manjaski.

Tužilaštvo Napulja je u svom izvještaju opširno opisalo cijelu akciju hapšenja pet ključnih osoba iz Kamore uključenih u međunarodni šverc cigareta. Jedino ime iz Crne Gore koje se pominje je Branko Perović, nekadašnji ministar inostranih poslova Crne Gore, protiv kojeg je vođena istraga ranije. Tužilaštvo podsjeća kako je optužilo Perovića da je dio organizacije za šverc cigareta kojom je rukovodio mafijaš Ćiro Macarela zvani Skelone.

U tekstu se pominju još dvije crnogorske firme, „Zetatrans“ i „MTT“ (Montenegro tabak tranzit), za koje se kaže da su se bavile skladištenjem švercovanih cigareta. Napuljsko tužilaštvo tvrdi da su cigarete preuzimane iz fabrika, kontejnerima prevožene do luke Limasol na Kipru, odakle su sa novim propratnim dokumentima prevožene u luku Kopar u Sloveniji i na kraju u Crnu

Goru, gdje su skladištene u luci Zelenika. Tužilaštvo konstatuje da je zahvaljujući učešću i pojedina iz nekih crnogorskih institucija, dalje organizovano prebacivanje cigareta do italijanske obale. U izvještaju se navodi da je ove operacije bilo teško pratiti zbog česte izmjene dokumenta, pa je identifikovanje organizatora bilo otežano. Tvrdi se, zatim, da je šverc omogućio sticanje ogromnog novca koji je poslužio za stvaranje međunarodne kriminalne organizacije, koja je uglavnom djelovala na teritoriji SAD, Švajcarske, Crne Gore i Italije. U izvještaju tužilaštva se navodi da su organizatori šverca prisluškivani i praćeni, da su im zaplijenjena i dokumenta, što je omogućilo da se prepoznaju metode ovih operacija. Za crnogorske institucije, napuljsko tužilaštvo tvrdi da su i pored brojnih međunarodnih istraga bile i dalje tolerantne prema švercu.

ĐUKANOVIĆ IMA IMUNITET AKO JE CRNA GORA DRŽAVA

Od jednog visokog funkcionera Ministarstva spoljnih poslova Italije, stručnjaka za međunarodno pravo, koji je želio da ostane anoniman, „Vijesti” saznaju da postoji velika mogućnost da je premijer Milo Đukanović zaštićen imunitetom kao premijer jedne zemlje. – Sve zavisi kakav je pravni položaj Crne Gore u novoj uniji sa Srbijom. Ako Crna Gora ima tretman pravno samostalne cjeline, na temelju međunarodnog prava, crnogorski premijer je zaštićen imunitetom i dok god je na funkciji, nijedan nalog za hapšenje ili istragu neće biti razmatran – tvrdi izvor „Vijesti”.

SANJA MIHALJINAC

Vijesti,5/07/2003

EKSKLUZIVNO – Izvještaj napuljskog tužioca koji je tražio hapšenje crnogorskog premijera: *Prisluškivani razgovori Đukanovića, Barovića, Jeknićeve i Savina*

Od dopisnika „Vijesti”.

RIM – Vodeća italijanska agencija ANSA objavila je juče opširan tekst o proceduri kojom je došlo do zahtjeva napuljskog tužilaštva za hapšenje crnogorskog premijera Mila Đukanovića. – „Kriminalna organizacija finansirana od šverca stranih cigareta (član 415 i 291) riječi su optužbe napuljskog tužilaštva kojom tereti crnogorskog premijera Mila Đukanovića i čiji tužilac je prije nekoliko dana postavio zahtjev za hapšenje” – glasi početak obimnog agencijskog izvještaja.

Zahtjev, koji je prema informaciji ANSE, odbila Ana de Mauro, sudija za preliminarnu istragu uz objašnjenje da „Milo Đukanović uživa imunitet koji je priznat šefovima država na temelju međunarodnog prava”. Prema tekstu tužioca, crnogorski premijer, zajedno sa Paolom Savinom (koji je

spomenut kao udarni eksponent u prvom redu švercerske organizacije), Dušankom Jeknić (komercijalnim zastupnikom Crne Gore) i Vasinom Barovićem „promovisao, je napravio, vodio i organizovao kriminalnu organizaciju koja je napravljena sa ciljem dobijanja profita od neograničenog broja kriminalnih akcija povezanih sa švercom stranih cigareta uvezenih u Crnu Goru i u druge zemlje oslobođene monopolističkog režima”.

U daljem tekstu se detaljno objašnjava da je stvorena jedna stabilna organizacija, sa uokvirenom i specijalizovanom operativnom strukturom, opskrbljenom svim neophodnim sredstvima, sa izuzetno visokim raspoloživim finansijskim fondovima u inostranstvu, sa određenim zadacima, sa širokim dijapazonom aktivnosti na nacionalnoj teritoriji. Spominje se takođe i raspoloživost sredstava u Švajcarskoj. Napuljsko tužilaštvo je specifikovalo posebne uloge svakog od napomenutih članova kriminalne organizacije. Tako je Savino bio zadužen za odnose sa eksponentima crnogorske vlade, od kojih je dobijao dozvolu za monopolističko držanje stranih cigareta, skladištenih u franko zonama crnogorskih luka. Prema izvještaju tužilaštva, Savino je bio taj koji je davao velike sume novca nekim eksponentima crnogorske vlade kao što je Milo Đukanović, preko Vujoševica i Barovića. Savinova uloga je izgleda bila najzanimljivija napuljskom tužilaštvu, jer su je najpompnije obradili. On je, prema izvorima tužilaštva, bio taj koji je skupljao novac od raznih napuljskih švercerskih bosova koji su bili zainteresovani za kupovinu stranih cigareta. – „U cijenu prodavanih stranih cigareta, bio je uključen i procenat namijenjen za eksponente crnogorske vlade, koji su zauzvat dozvoljavali skladištenje švercovane robe u crnogorskim lukama”.

Na punih 365 stranica dostavljenih na sto sudije za preliminarna istraživanja stigle su i transkripcije prisluškivanih telefonskih razgovora Đukanovića, Jeknićke, Barovića, Savina i drugih osumnjičenih za šverc. – „Prema dobijenim aktima, piše sudija za preliminarnu istragu, izlazi na vidjelo da je Milo Đukanović, predsjednik Crne Gore, vršio ulogu praćenja ciljeva organizacije vođene od strane Paola Savina. Njegova uloga je bila davanje potpisanih ovlaštenja ili licenci neophodnih za obavljenje uvoznih aktivnosti švercovane robe, njenog skladištenja i daljeg prenosa stranih cigareta na teritoriju Crne Gore”.

Na 250 stranica je sudija za preliminarnu istragu objasnila motive zbog čega ne prihvata zahtjev za hapšenje Đukanovića. Sažeto, sudija Ana di Mauro je napisala: – „Razlog što nijesmo uzeli u razmatranje zahtjev za hapšenje Mila Đukanovića, izdat od napuljskog tužilaštva niti smo započeli sa utvrđivanjem težine dokaza je taj što Milo Đukanović, kao šef strane države uživa imunitet na temelju međunarodnog prava”. Sudija Ana di Mauro je napisala da je Đukanović „predsjednik Crne Gore, zemlje koje je sastavani dio Federalne Republike Jugoslavije”.

Interesantan je i komentar jednog visokog funkcionera iz Ministarstva inostranih poslova koji tvrdi da se sa prozivanjem Đukanovića, po pravilu počne uvijek kada se intenziviraju odnosi sa Italijom. Prvi put, dan nakon službene posjete zamjenika ministra za proizvodnju Adolfa Ursa Crnoj Gori,

prošle godine krajem maja, objavljena je priča o otvaranju istrage barskog sudije Šelzija i stavljenju Đukanovića na listu osoba pod istragom. Ove godine par dana nakon objavljenog intervjua Đukanovića u kojem je u izuzetno pozitivnom svijetlu govorio o vezama sa Italijom, objavljuje se vijest o zahtjevu za njegovim hapšenjem od strane napuljskog tužilaštva.

Branko Perović demantuje da je bio umiješan u šverc: Samo posredovao u naplatama za Duvanski kombinat Ljubljana (MINA) – Šef kancelarije za promociju Crne Gore u Ljubljani Branko Perović demantovao je juče da je bio dio organizacije za šverc cigaretama, preko Crne Gore u zemlje Evropske unije. – Nikada nijesam učestvovao u radnjama koje mi se spočitavaju – kazao je Perović agenciji MINA.

Perović je reagujući, na ponovno dovođenje u vezu njegovog imena sa organizovanim švercom cigareta, naveo da je 1992. godine, posredovao u naplati izvoznog aranžmana između Duvanskog kombinata iz Podgorice i firme iz Paname, oko izvoza cigareta, a uslov ugovora bio je avansno plaćanje za svaku isporuku. – „Kako je na snazi bio pun režim sankcija, bilo je nemoguće kontrolisati uplate, jer direktnog prometa nije bilo. Rukovodstvo DKP me zamolilo da kontrolišem originale uplata, koje bi mi na uvid stavljali njihovi, a ne moji partneri” – naglasio je Perović. On je naveo da je pristao na takvu uslugu i da je u njegovu kancelariju u Rimu dolazio uvijek isti partner iz DKP-a i predstavljao dokaze o uplati, o čemu je bio izvještavan i DKP, čime se sticao uslov za isporuku robe. – „Napominjem da je uplaćivano preko renomirane ABN AMRO banke, koja je očigledno nije bila gadjliva na ovu vrstu posla” – rekao je Perović.

On je predložio, da se o svim detaljima u ovom poslu mogu pitati magacioneri i vozači DKP-a, ali ne i direktor tog preduzeća. – „O ovome se može raspitati i kod radnika Zetatransa u Zelenici, koji su na ovim poslovima radili od oktobra 1992. do oktobra 1993. godine” – tvrdi Perović. Prema njegovim riječima, DKP je od tog posla, u teškim vremenima, obezbijedio veliki devizni priliv, redovne plate zaposlenim i uredno servisirao obaveze iz međunarodnog ugovora o isporuci opreme, od italijanskog proizvođača COMAS-Trevizo, koji je, kako navodi Perović, time prekršio sankcije, i koji je takođe tražio avansnu uplatu. – „DKP je istu obezbijedio najprije pozajmicom od crnogorske Vlade, a zatim servisirao od navedenog posla” – pojasnio je Perović.

On je kazao da je novac uplaćivan na dva računa, koje je DKP ostvario na ime dvojice ovlašćenih radnika, jedan na Kipru, a drugi u Irskoj, kojima su raspolagali ti radnici. Perović kaže da je od dogovorenog posla završeno 30 odsto, a da je prekinut zbog lošeg kvaliteta i neispunjavanja dinamike isporuka, koja je uzrokovana nemogućnošću nabavke repromaterijala u sve oštrijem režimu sankcija. Prema njegovom mišljenju, logično je zaključiti, da cigarete lošeg kvaliteta, jer je riječ o prepakovanim cigaretama marke „Lovćen”, nijesu završavale na probirljivom italijanskom tržištu, tako da cijeli slučaj ne može imati veze sa Italijom, već je trgovina obavljena na relaciji Crna Gora – Panama – Kipar – Irska.

On tvrdi da je jedina osoba sa kojom je kontaktirao u Italiji, partner DKP, Italijan koji je oženjen Srпкиnjom iz Beograda, koji nije osuđivan i sa kojim nikada prije toga, a ni kasnije nije imao kontakte. – Sve o ovome do detalja znaju italijanske vlasti, koje jedanaest godina drže slučaj otvorenim, pokušavajući da spoje nespojivo – istakao je Perović. On je rekao, da bi sve što je uradio, ponovio opet, ako bi Crna Gora bila u istim problemima. – Jedino ne bih nikada više imao posla sa nekim zemljacima koji ovo pitanje i dalje tretiraju kao moj lični problem. To se prije svega odnosi na tadašnjeg i sadašnjeg direktora DKP, koji se nikada nije oglasio ovim povodom – poručio je Perović.

SANJA MIHALJINAC

Rubrika: **Hronika/Kriminal**

Tema: *Šverc duvana*

Oblik: Istraga, Afere

Država: Italija

Crna Gora: Crna Gora

Ličnost: *Đukanović Milo*

Žanr: Izjava

Stranke: DPS – Demokratska partija socijalista,

SNP – Socijalistička narodna partija Crne Gore

OPTUŽBE IZ NAPULJA

Politika, 06/07/2003

Strana: A7

NEVOLJE CRNOGORSKIH VLASTI ZBOG ŠVERCA CIGARETA

Đukanović: Ni dokaza, ni poludokaza

Podgorica, 5. jula

Iako je već gotovo punih 15 godina na samom vrhu crnogorske vlasti, premijer Milo Đukanović još spada među mlađe državnike u Evropi i svetu. Naočiti Nikšićanin, rođen 1962. godine, pored nasleđenih osobina, sačuvao je svežinu baveći se rekreativno sportom. U životu nikada nije okusio cigaretu, a sama pomisao na duvanski dim donosi mu vrtoglavicu. Pa ipak, takvom trezvenjaku, što se bar nikotina tiče, ovih dana upravo cigarete zadaju velike glavobolje.

Iz Napulja je, naime, krajem juna stigla vest iz italijanskog pravosuđa koje želi da premijera Đukanovića izvede na sud. Poznato je da je napuljski tužilac zatražio hapšenje crnogorskog

premijera. Međutim, istražni sudija Ana di Mauro nije uvažila taj zahtev. Ona je, prema pisanju ANSA, procenila „da Đukanović uživa imunitet, priznat šefovima država na temelju međunarodnog prava”.

Nalozi tužioca

Hapšenje je, dakle, izbegnuto, ali ne i ispitivanje zahteva javnog tužioca o primeni kaznenih mera protiv 14 lica, među kojima su u samom vrhu crnogorski građani Milo Đukanović, podgorički biznismeni Veselin Barović i Branko Vujošević, kao i supruga pokojnog crnogorskog ministra Janka Jeknića Dušanka Jeknić, koja živi u Italiji, a koju je Milo Đukanović nedavno imenovao za šefa trgovinske misije.

Prema izvodima iz nalaza napuljskog tužioca, koje objavljuju danas podgoričke *Vijesti*, prvoosumnjičeni Paulo Savino, Italijan, koji živi u Švajcarskoj je „sa Duškom Jeknić, Milom Đukanovićem i Veselinom Barovićem, pospešivao, ugovarao, usmeravao i organizovao udruživanje u cilju izvršenja krivičnog dela, u kojem su drugi već učestvovali, što je završilo počinjanjem neodređene serije prekršaja, koji se tiču krijumčarenja duvana proizvedenog u inostranstvu usmeravanog u Crnu Goru, a zatim u zemlje sa oslobođenim monopolskim režimom”. – „Savino, kao naslednik na položaju Dela Torea, kao posrednik u kontaktima sa predstavnicima vlade Crne Gore, uspeva da se pokrene sistem rukovođenja monopola duvana skladištenog u crnogorskim slobodnim lukama. On je bio na čelu isporuka značajnih suma novca u korist predstavnika crnogorske vlasti, među kojima i Đukanoviću, posredstvom Vujoševića i Barovića. Savino je i nakon puštanja Dela Torea iz zatvora bio delegiran za obezbeđivanje i prikupljanje novca od različitih šefova napuljskih krijumčarskih odeljenja, zainteresovanih za kupovinu stranih cigareta. Novac je bio neophodan za plaćanje tih cigareta u čiju cenu je bio uračunat i procenat koji je usmeravan predstavnicima vlade Crne Gore za skladištenje” – piše u izvodima nalaza italijanskog tužioca.

Po tim dokumentima, Dušanka Jeknić je „bila veza između Savina i crnogorske vlade, naročito sa predsednikom Milom Đukanovićem, Brankom Vujoševićem i Veselinom Barovićem. Ona je izveštavala o uplati novca (uplaćivao ga je Savino) na bankarske račune, kojima su raspolagali Đukanović, Vujošević i Barović. Tim uplatama bilo je uslovljeno kretanje duvana iz crnogorskih luka prema Italiji i drugim zemljama Evropske unije”.

Kad Internet zanemi

Kad je, pre neki dan, ANSA objavila zahtev za hapšenje Đukanovića, prvo je zanemio crnogorski Internet. Teško se moglo ući u mrežu agencija. Sutradan se prvo oglasio Đukanovićev savetnik Milan Roćen: „U toj priči nema ništa novo, osim što je, po scenariju za plasiranje oprobanih spekulacija, na adresu Đukanovića, umesto Barija, ovog puta izabran Napulj. Valjda da bi, poput

vulkanske erupcije, zapljusnuo javnost... Pominje se Amerika, Švajcarska, Slovenija, Kipar i Crna Gora i, gle čuda, svuda je to sa cigaretama regularan posao, samo je u Crnoj Gori šverc što je za sve kriv Milo Đukanović. Da stratezi tih špekulacija imaju bilo kakav dokaz protiv Đukanovića ne bi ga štedjeli. Uostalom, ako italijansko tužilaštvo ima nekog osnova da sumnjiči Đukanovića, njegova adresa je dobro poznata”.

Iz Đukanovićeve Demokratske partije socijalista su reagovali ocenom da su to spekulacije, kojima se deluje „kad god crnogorski vrh i ova partija pokrenu pitanje samostalnosti”. Konačno, juče je, u Bijelom Polju, reagovao i premijer Milo Đukanović. On je rekao da je agencija ANSA 1988. godine lansirala vest da ga je tobože tužio jedan italijanski broker za 10 miliona dolara. – „Prošle godine je, takođe, ta ista ANSA lansirala, tokom mog boravka u Londonu, priču da je u Italiji podignuta optužnica protiv mene, a sada samo što nijesam uhapšen. Riječ je o vrlo tendencioznim spekulacijama i to ne zaslužuje moju posebnu pažnju. Odgovorno se odnosim prema pravnom sistemu svoje države i prema međunarodnim pravnim obavezama. Prošle godine sam pozvao sve koji imaju bilo kakvu informaciju ili poludokaz da sam ja ili bilo ko drugi iz vlasti primio bilo kakav novac na štetu Crne Gore, ili ostvario neku ličnu korist tokom obavljanja državnih poslova. Prošlo je više od godinu dana, ali niko se nije javio. Na direktne zahtjeve našeg državnog tužioca i Ministarstva pravde da dobijemo potvrdu da li je tačna informacija da je pokrenuta neka istraga, do danas nijesmo dobili odgovor” – izjavio je juče Đukanović.

ANTRFILE:

SNP TRAŽI OSTAVKU ĐUKANOVIĆA

Podgorica, 5. jula (*Tanjug*)

Socijalistička narodna partija pozvala je danas crnogorskog premijera Mila Đukanovića da podnese ostavku i da se pojavi pred italijanskim pravosudnim organima.

„Najnoviji dokument napuljskog tužioca Augusta Kordove, na osnovu kojeg je tražio hapšenje Đukanovića, a koji su danas u originalu objavile podgoričke *Vijesti*, ne može ostaviti ravnodušnim nikoga kome je stalo do Crne Gore i njenog ugleda i međunarodnog prestiža”, rekao je visoki funkcioner SNP Vuksan Simonović na konferenciji za novinare.

Autor: DRAGOMIR BEĆIROVIĆ

Rubrika: **Hronika/Kriminal**

Tema: *Šverc duvana*

Oblik: Istraga, Afere

Država: Italija

Crna Gora: Crna Gora

Stranke: SDP – Sandžačka demokratska partija, DPS – Demokratska partija socijalista

Ličnost/tema: *Đukanović Milo*

TUŽILAŠTVO U NAPULJU POTVRDILO NAVODE ANSE

Balkan, 06/07/2003

Strana: 2

CRNOGORSKI PREMIJER IZ PODGORICE

VODIO MEĐUNARODNU KRIMINALNU ORGANIZACIJU

PODGORICA – Tužilaštvo u Napulju potvrdilo je da je podnelo zahtev za hapšenje crnogorskog premijera Mila Đukanovića, ali je istražni sudija taj zahtev odbio jer Đukanovića po međunarodnom pravu štiti imunitet, preneli su podgorički mediji pozivajući se na italijansku novinsku agenciju ANSA.

„Vijesti” i „Dan” navode izveštaj ANSE da je „crnogorski premijer, zajedno sa Paolom Savinom, Dušankom Jeknić (komercijalnim zastupnikom Crne Gore u Italiji) i Veselinom Barovićem, promovisao, vodio i organizovao kriminalnu organizaciju koja je napravljena radi sticanja profita od neograničenog broja kriminalnih akcija povezanih sa švercom cigareta”.

U tekstu se detaljno objašnjava da je stvorena jedna stabilna organizacija sa izuzetno visokim finansijskim fondovima u inostranstvu. Dodaje se da je Savino sakupljao novac od raznih napuljskih švercerskih bosova i preko Barovića i Branka Vujoševića davao velike sume novca Đukanoviću i nekim zvaničnicima crnogorske vlade. Đukanović je, s druge strane, bio u obavezi da obezbedi licence, odnosno potpisana ovlašćenja neophodna za uvoz švercovane robe, njenog skladištenja i daljeg prenosa stranih cigareta po teritoriji Crne Gore. Na punih 365 stranica, dostavljenih na sto sudije za preliminarna istraživanja Ane de Mauro, stigle su i transkripcije prisluškivanih razgovora Đukanovića, Jeknićke, Barovića, Savina i drugih osumnjičenih za šverc. Istražni sudija, međutim, nije uzela u razmatranje zahtev za hapšenje Đukanovića jer je „Đukanović šef strane države koji uživa imunitet na temelju međunarodnog prava”, dodaje se u izveštaju koji je objavila ANSA.

ANTRFILE:

OPTUŽBE PROTIV ĐUKANOVIĆA NISU DOBRE ZA CRNU GORU

Potpredsednik Socijaldemokratske partije Miodrag Iličković ocenio je da dokument napuljskog tužilaštva o navodnoj optužbi premijera Mila Đukanovića za šverc cigareta, koji su prenele podgoričke *Vijesti*, predstavlja „pripremljene istražne radnje, koje se kod nas mogu karakterisati kao neka vrsta osnova sumnje, a ne osnovana sumnja”. – Bez obzira na to da li se radi o spekulaciji ili činjenicama, to neće donijeti dobro Crnoj Gori – ocenio je Iličković. On je istakao da „povodom ovog novog momenta treba sačekati reakciju samog premijera Đukanovića, koji je, reagujući na vijest novinske agencije ANSA, jasno saopštio da će se, kao odgovoran čovjek, odgovorno odnositi prema pravnom sistemu svoje države i međunarodnim pravnim obavezama”.

VUKOVIĆ: NESPRETNA I VIĐENA MANIPULACIJA

PODGORICA – Visoki funkcioner Demokratske partije socijalista Miodrag Vuković ocenio je da su tvrdnje italijanske agencije ANSA da je tužilaštvo u Napulju tražilo hapšenje crnogorskog premijera Mila Đukanovića zbog umešanosti u nelegalnu trgovinu cigaretama, manipulacija i pritisak na Crnu Goru. – Mislim da se i u ovom slučaju radi o jednoj nespretnoj i toliko puta viđenoj manipulaciji i udaru na crnogorsku demokratiju, njene institucije i prve ljude države – rekao je Vuković, koji smatra da je pritisak na Crnu Goru krenuo 1997. godine, kada je ona žestokim sukobom s beogradskom diktatorom Slobodanom Miloševićem odbranila pravo na zaštitu i dalje unapređenje svojih državnih i nacionalnih interesa.

Autor: NN.

Rubrika: **Hronika/Kriminal**
Tema: *Šverc duvana*
Oblik: Afere
Država: Italija
Crna Gora: Crna Gora
Ličnost/tema: *Đukanović Milo*

PUN ŠLEPER DOKAZA

Politika, 22/12/2003

Strana: A10

NOVE OPTUŽBE PROTIV MILA ĐUKANOVIĆA

Italijanska štampa, pozivajući se na tamošnje istražne organe, ponovo se bavi crnogorskim premijerom. – *Pun šleper dokumentacije*, Podgorica, 21. decembra

Najnovije vesti iz Italije i Švajcarske ne mogu baš ravnodušnim ostaviti crnogorskog premijera Mila Đukanovića, bez obzira na to da li je duboko umešan u već poznati šverc cigareta, ili je sve to nameštaljka da se diskredituje nekada najmlađi premijer u Evropi.

Potvrđeno je, naime, da je posle najnovijeg hapšenja 31 lica, koji su u Italiji osumnjičeni za šverc cigareta, iz Švajcarske, pre dva dana, stigao pun šleper dokumentacije, smeštene u 90 specijalno upakovanih sanduka. Dokumentacija, kako je javljeno, osvetljava međunarodnu organizaciju šverca cigareta koju su italijanski pravosudni organi naslovili „Crna Gora”. Dokumentacija, koja je u Švajcarskoj prikupljena uz dozvolu tamošnjih vlasti, po svojoj prilici, biće činjenice koje će staviti tačku na šestogodišnju istragu o švercu duvana između Crne Gore, Italije i Švajcarske.

Hiljade tona mesečno

Kako javlja agencija ANSA, pod naslovom – „Reflektori upereni u Đukanovića”, – „sudski istražitelji se nadaju da će, napokon, moći da dokažu umešanost Đukanovića u krijumčarenje cigareta i povezanost sa organizovanim kriminalom”. Navodi se da je premijerovo ime na istražnoj listi tužilaštva u Bariju, „zbog udruživanja mafijaškog tipa sa otežavajućom okolnosti da je pomagao, upravljao i organizovao vrhovno kamorističko mafijaško udruživanje”. Ono je, prema podacima Direkcije za borbu protiv mafije iz Barija, švercovalo hiljadu tona cigareta mesečno između Crne Gore i Italije.

Italijanska ANSA javlja da su crnogorske vlasti „izdale kralju međunarodnog duvanskog šverca Francu dela Tore, koji ima mesto boravka u Švajcarskoj, dozvolu za uvoz cigareta iz Roterdama kamionima i avionima”. Takvu dozvolu, navodno, imaju još četiri podkoncesi-

onara. To su Đerardo Kuomo iz Napulja, protiv koga se već vodi sudski proces, Francuz iz Švajcarske Patrik Monijer, Italijan Mikele Antonio Verano i Španac Kaido Karđa.

Još letos je javljeno da su Italijani razmatrali mogućnost da Đukanović uživa imunitet. To pitanje se ponovo postavilo sada. Prema vestima iz Italije, na tamošnjoj televiziji je već bila emisija posvećena „Crnoj Gori i slučaju Đukanović”. Voditelj Anđelo Saso je tada rekao da se procenjuje da je Đukanović mogao zaraditi milionske profite od šverca cigareta. – „Sada se čeka odluka našeg Ministarstva inostranih poslova koje treba da se izjasni o diplomatskom imunitetu crnogorskog premijera za čije je bliske saradnike Interpol već izdao naloge za hapšenje” – objavio je urednik Saso.

Zahtev Interpola

Da podsetimo, već je javljeno da Interpol potražuje Branka Vujoševića i Veselina Barovića. Milo Đukanović je, pak, rekao da „do sada nije bilo nikakvog osnova da se njegovo ime upliće u aferu šverca cigareta”, te da čeka „šta će imati da kaže tužilac Šelzi, pa se ne bi upuštao ni u kakve špekulacije o tome šta će biti”. Profesor međunarodnog prava iz Podgorice Nebojša Vučinić je izjavio da „nigdje eksplicitno ne piše da Đukanović uživa imunitet”, ali smatra da mu to pravo pripada. – „Pitanje diplomatskog imuniteta je regulisano konvencijama. Po slovu tih konvencija, ako bi se one striktno tumačile, diplomatski imunitet uživaju samo najviši funkcioneri državne zajednice Srbija i Crna Gora. Međutim, državna zajednica je složena država, realno, unija država članica. Prema nepisanom, uobičajenom pravu, u takvoj situaciji Đukanović, kao predsednik države članice državne zajednice, uživa diplomatski imunitet” – prokomentarisao je Vučinić.

Profesor dr Milan Tepavac, stručnjak za međunarodno pravo, ima drugačije mišljenje od Vučinića. Tepavac je decidno izjavio: „Po međunarodnom pravu imunitet od stranih sudova imaju samo predsednici država, predsednici vlada i ministri inostranih poslova suverenih država. Prema tome, premijer Crne Gore ne može uživati nikakav imunitet pred međunarodnim sudovima”. Crnogorska vlast i ljudi iz Đukanovićeve Demokratske partije socijalista celu stvar oko šverca cigareta i optužbi iz Italije i ovog puta stavljaju u „službu onih koji su protiv crnogorske nezavisnosti”. Iz suprotnog tabora, pak, kažu da Đukanović i njegova vlast žure u samostalnost, pre svega, zbog „Đukanovićevog imuniteta koji bi ga štitio ako bi Crna Gora bila samostalna”. Time bi „on i njegovi saradnici izbegli sud pravde”.

Autor: DRAGOMIR BEĆIROVIĆ

Rubrika: **Hronika/Kriminal**
Tema: Šverc duvana
Oblik: Afere
Država: Italija
Crna Gora: Crna Gora
Ličnost/tema: *Đukanović Milo*

ISTRAGA PROTIV MILA ĐUKANOVIĆA SE NASTAVLJA

Politika, 10/10/2004

Strana: A6

ODLUKOM KASACIONOG SUDA U RIMU

PODGORICA – Italijanska agencija ANSA je javila da je Kasacioni sud u Rimu poništio presudu napuljskog suda, kojom je bila obustavljena istraga protiv Mila Đukanovića, sadašnjeg premijera Crne Gore, a u vreme nastanka krivičnih dela predsednika Crne Gore. Đukanovića italijanske policijske i pravosudne vlasti sumnjiče za šverc ogromnih količina cigareta u koji je bila uključena italijanska mafija, pa je crnogorski premijer okrivljen i za udruživanje zbog kriminalne delatnosti. Napuljski sud, kao mesno nadležan odlučio je u julu da obustavi istragu. Sudija Katena Rosela je presudu zasnovala na tumačenju da, navodno po crnogorskim zakonima, šverc duvana nije krivično delo, pa kad to „već nije” onda ni premijer ne može biti odgovoran. Odbila je i zahtev tužioca Augustina Kordove za hapšenje Mila Đukanovića. Sličan zahtev je godinu dana pre odbila preliminarni sudija Ana di Muaro, smatrajući da Đukanović, kao tadašnji predsednik Republike Crne Gore ima diplomatski imunitet.

Istovremeno, tužioca u Bariju Eugenija Pontasulja i Đuzepe Šelzi već godinama vode istragu protiv Mila Đukanovića decidno ga sumnjičeći da je „povezan s mafijom radi krijumčarenja cigareta i pranje novca”. Pošto je Kasacioni sud u Rimu poništio prvostepene presude napuljskog suda i vratio predmet tom istom sudu, ali drugom sudiji, to znači da se ponovo odlučuje o nastavljanju istrage.

Autor: D. B.

Rubrika: **Hronika/Kriminal**

Tema: *Šverc duvana*

Oblik: Afere

Država: Italija

Crna Gora: Crna Gora

Ličnost/tema: *Đukanović Milo*

PONOVO OPTUŽUJU ĐUKANOVIĆA

Politika, 20/02/2004

Strana: A8

ITALIJANSKO TUZILAŠTVO „NE DIŽE RUKE” OD CRNOGORSKOG PREMIJERA

Italijanska ANSA javlja da je na Kipru otkriveno pola milijarde evra, uknjiženih navodno na imena ljudi od poverenja crnogorskog premijera Crnogorski mediji preneli su informacije italijanske ANSE da su tamošnji istražni organi, koji se već godinama bave pitanjem šverca cigareta preko Crne Gore u Italiju, otkrili na Kipru pola milijarde evra. Pretpostavlja se da taj novac potiče od šverca cigareta i da je, prema tvrdnji Direkcije za borbu protiv mafije iz Barija, stečen krijumčarskim poslovima u poslednje tri godine. Italijani ne objavljuju imena ljudi na čijim računima je novac pronađen, ali tvrde da „računi glase na osobe od poverenja Mila Đukanovića”. „Od čega bi mogao da bude taj lako stečeni novac, ako ne od krijumčarenja cigareta preko Crne Gore, koja je u tom periodu bila „domovina” i utočište najvećih međunarodnih krijumčara cigareta”, prenose podgoričke *Vijesti* pisanje italijanske agencije ANSA.

Italijanski dnevnik *Gazeta del mezodorno* ide i dalje, pa tekst o švercu naslovljava: „Na Kipru se nalazi blago premijera Đukanovića”. ANSA i *Gazeta del mezodorno* upućuju na zamenika javnog tužioca iz Barija Đuzepea Šelzija, koji godinama istražuje ove kriminalne radnje i „koji je došao do podataka da je i z Crne Gore u Italiju mesečno krijumčareno više od hiljadu tona cigareta”.

Na listama i dokumentaciji o neposrednom švercu nema Đukanovićevog imena. „Međutim, zahvaljujući do sada sakupljenim podacima iz policijske i sudske istrage, kao i svedočenju biznismena Srećka Kestnera, koji je nekad radio ove poslove za crnogorsku vlast, datom Šelziju, otkriveni novac, posebno sa računa na kiparskoj ekspozituri Arab banke, mogao bi biti povezan s Milom Đukanovićem, zvanim Cane”, izveštava ANSA.

Ova agencija podseća na argumenat tužilaštva iz Barija koje pretpostavlja da je Đukanović imao partnerski odnos sa podgoričkim „Montenegro tabak tranzitom”, preko kojeg se obavljao šverc cigareta. Tadašnji crnogorski predsednik, a sada premijer, Milo Đukanović godinama odbija

optužbe za umešanost u ove „poslove”, a vodi i sudske sporove sa podgoričkim nestranačkim listom *Dan* koji uvek prenosi pisanja strane štampe o švercu cigareta. Đukanović je čak uspeo da kod suda izdejstvuje da se ovaj list osudi kaznom od 15 hiljada evra i da mu ih dodele „za pretrpljene duševne bolove”. Nekadašnji glavni urednik *Dana* Vladimir Ašanin kažnjen je zbog prenošenja tekstova zagrebačkog *Nacionala* na više meseci zatvora po tužbi Mila Đukanovića i Stanka Subotića Caneta.

Radila je više meseci i parlamentarna komisija, odnosno skupštinski anketni odbor. Pronađeni su brojni primeri šverca ogromnih količina cigareta. Parlament je usvojio informaciju odbora, ali ni tužilaštvo ni bilo koji drugi organ u Crnoj Gori nisu „presavili tabak” i pokrenuli makar predistražne radnje.

Nekadašnji „čovek od poverenja” Mila Đukanovića i bivši šef njegove trgovinske misije u Americi Ratko Knežević javno je optužio Đukanovića da ima višemilionske iznose od šverca cigareta u banci u Luganu. Đukanović je optužbe odbio i objavio da je preko crnogorskog državnog tužioca, pre nekoliko meseci, zatražio od te banke podatke kako bi opovrgao Kneževićeve optužbe. Tu je cela stvar stala.

Đukanović uporno odbija sve optužbe, tvrdeći da u stranim bankama nema nijedan cent. U međuvremenu, preko Interpola, iz Italije je zatražena provera identiteta Veska Barovića i Branka Vujoševića, bliskih saradnika Mila Đukanovića. U zahtevu za proveru stoji da su u Italiji osumnjičeni za teška krivična dela udruživanja zbog krijumčarenja cigareta. Đukanović je potvrdio da je reč o njegovim bliskim prijateljima i da su sve što su radili činili u interesu države Crne Gore.

Autor: DRAGOMIR BEĆIROVIĆ

PRIMER 3

Srpski mediji preneli vest agencije ANSA

Televizija Crne Gore, prvi program, 23. jun 2007 – *Dnevnik 2* (19:40)

A vijest italijanse agencije ANSA izazvala je veliki publicitet i u medijima u Srbiji. O tome više informacija od kolegice Sonje Drobac. Dobro veče iz drugog pokušaja iz Beograda, da srpski mediji sa velikim interesovanjem prate priču koju je juče lansirala ANSA način na koji je vest prihvaćena razlikuje se od redakcije do redakcije a neke kao novosti ne čekajući sudsku odluku u svojim naslovima već su preesudili bivšem crnogorskom premijeru.

Na naslovnoj strani današnjeg izdanja doslovno piše Milo mafijaš. U Srbiji je već danima aktuelna priča o švercu duvana i već u više navrata pisano i govoreno o Milu Đukanoviću u kontekstu te priče. Najzanimljivije je to što se deo ANSINE priče istog dana kada je lansirala italijanska agencija pojavio i u beogradskom Ninu. U Ninu se doduše ne poziva na italijanske tužioce ali na naslovnoj strani broja koji je na kioscima od petka uz veliku Đukanovićevu fotografiju i uz fotografiju kopije nekog neoznačenog dokumenta na engleskom jeziku naslov je Preko Crne Gore izneto pola milijarde evra. I opisani mehanizmi su slični ali se putanje novca razlikuju. Prema italijanskim novinarima Crna Gora – Kipar a prema srpskim Srbija – Crna Gora – Kipar i dalje. Oslanjajući se na iste izvore kolege iz Italije i Srbije u paru su poklopile svoje procjene i u istom danu objavile tu informaciju.

Rubrika: **Hronika/Kriminal**

Tema: *Kriminal*

Ključna reč: *Šverc duvana*

Srbija: Srbija

Crna Gora: Crna Gora

Događaji: akcija, Mreža

Ličnost/tema: *Đukanović Milo, Subotić Stanko Cane*

DUVANSKA NEZAVISNOST

NIN, 28/06/2007

Strana: 22

CRNOGORSKI MEDIJI O „MREŽL“

Državna televizija javlja da je „duvanska afera“ srpska zavera iza koje stoje NIN i italijanska agencija ANSA. Dok je uz Mila Đukanovića osumnjičeno još nekoliko visokih funkcionera – bivši potpredsjednik vlade i ministar finansija Miroslav Ivanišević, nekadašnji trgovinski predstavnik Crne

Gore u Italiji Dušanka Jeknić – u DPS–u ponovo traže domaću i međunarodnu zaveru da opravdava sumnjive poslove vlasti u minuloj deceniji, pod ključnim izgovorom da su pojedine evropske zemlje ljubomorne na Đukanovićevu harizmu i doprinos razvoju demokratije. Rajko Kovačević, portparol DPS–a, optužbe o umiješanosti u šverc cigaretama svojih partijskih drugara ocijenio je kao politički motivisane, „bilo je tranzita cigareta, ali je taj posao obavljen u skladu sa zakonom”.

I dok je Đukanović u lancu ljudi pod lupom istrage, državna televizija RTCG okarakterisala je čitavu stvar prioritarno kao srpsku zaveru, skuvao je nedeljnik NIN u sprezi sa italijanskom ANSOM (interpretacija Sonje Drobac, izvještača TVCG, na dan kada je nedeljnik NIN „osvanuo” u Crnoj Gori –posljednjeg petka). Italijanska agencija je istog dana pustila informaciju da je istraga završena i da će izvesno biti pokrenut sudski postupak protiv bivšeg crnogorskog premijera. Potom je žurno *Antena M* intervjuisala novinara Anse Roberta Buonavolju, koji je saopštio da će optužnica protiv Đukanovića i desetak osumnjičenih osoba biti podignuta posle leta. Važno je reći da je pomenuti novinar, koji se godinama bavi istraživanjem međunarodnog šverca cigareta preko Crne Gore, najavio još prošle godine da italijansko tužilaštvo u Bariju ima dovoljno materijala na osnovu koga će pokrenuti sudski proces protiv Đukanovića i još desetak ljudi iz Crne Gore.

Za razliku od prije više od godinu dana, kada je crnogorska državna televizija napravila višesatnu emisiju o ANSI (povodom njenog izvještavanja o švercu cigaretama i ulozi Đukanovića u čitavoj priči), i prirodi njenog angažmana na prostoru SCG, sa glavnom porukom da je agencija u službi očuvanja SCG i neprijateljstva protiv Đukanovića i njegove borbe za nezavisnost, sada je taj poduhvat izostao.

Od štampanih medija u čitavoj priči najangažovaniji bio je opozicioni dnevnik *Dan*. Ove novine donose i intervju sa bivšim ministrom inostranih poslova Makedonije Pavlom Trajanovim koji je saopštio da u makedonskoj policiji i državnoj bezbjednosti postoje dokazi i video-snimci na kojima se vidi da je crnogorski premijer na sastanku u Londonu, pre petnaest godina, dogovorio da otpočne sa švercom cigareta. Trajanov tvrdi da je na sastanku predstavnika britanske obaveštajne službe i predstavnika firme „Filip Moris” bilo dozvoljeno Đukanoviću i tadašnjem makedonskom premijeru Crvenkovskom da organizuju šverc cigareta, a zauzvrat se tražilo da rade na obaranju režima Slobodana Miloševića.

Dnevnik „Vijesti” čitav slučaj, vredno pažnje, propratio je kraćim razgovorom sa šefom finansijske policije u Ređo Kalabriji, Frančeskom Gazanijem koji je godinama radio u Napulju i lično učestvovao u istrazi. Dok državni i paradržavni mediji čitav posao oko akcije „Mreža” prate nevoljno, čitav medijski proces obeležilo je, prvi put od kada je za njim aktivirana poternica, oglašavanje Stanka Subotića Caneta preko novinske agencije MINA. Subotić se obrušio na lidera PzP Nebojšu Medojevića pripisavši mu „insinuacije” koje „vjerovatno služe daljim naporima vlasti Vojislava Koštunice da satanizuje Crnu Goru stvaranjem medijske slike o njenoj navodnoj kriminalizovanosti”, dodavši

da je Medojević služio toj politici i kao portparol zemunskog klana koji je učestvovao u likvidaciji Zorana Đinđića. Đukanović do sada ni reč o svemu ovome nije progovorio.

Autor: TATJANA NIKOLIĆ

Kurir, 24. jun 2007.

BIG BOS

Tužilaštvo u Bariju Đukanovića označilo kao vođu mafije koja je između 1997. i 2000. švercovala cigarete između Crne Gore i Italije

BEOGRAD – Milo Đukanović, nekadašnji premijer i predsednik Crne Gore, uskoro bi se mogao naći iza rešetaka zbog pripadnosti „duvanskoj mafiji“! Tužilaštvo u Bariju Đukanovića je označilo kao vođu „međunarodne mafijaške grupe“ koja je između 1997. i 2000. godine u švercu cigareta između Crne Gore i italijanske pokrajine Pulje zaradila više desetina miliona evra, čime je potvrđeno pisanje *Kurira* još iz marta.

Suđenje posle leta

Tužiocima iz Barija Eugenija Pontasulja i Đuzepe Šelzi, kako javlja italijanska novinska agencija ANSA, obavestili su Đukanovića, bivšeg potpredsednika crnogorske vlade Miroslava Ivaniševića i još 13 osoba da su završene preliminarne istrage koje se odnose na period između 1994. i 2002. godine, o kojima oni moraju da se izjasne u narednih 20 dana. Novinar italijanske agencija Ansa Roberto Buonavolja, koji je pustio vest da će protiv bivšeg crnogorskog predsednika i premijera Mila Đukanovića biti pokrenut sudski postupak zbog šverca cigarete u minuloj deceniji, potvrdio je juče tu procenu.

Sa velikom sigurnošću mogu to da kažem, što se tiče Đukanovića, jer da nije tako, tužilaštvo ne bi slalo obaveštenje o završetku istrage – kazao je Buonavolja. On je rekao da će tužilaštvo posle leta tražiti sudski postupak, što je mnogo verovatnije nego da eventualno zatraži arhiviranje slučaja. Prema njegovoj proceni, italijansko tužilaštvo verovatno se neće zvanično oglašavati u vezi sa ovim slučajem, jer tu mogućnost ograničavaju zakonski propisi.

Đukanović se tereti da je bio vođa mafijaškog udruženja koje su činili i predstavnici mafije iz Pulje i dvojica privrednika sa švajcarskim državljanstvom, Franko dela Tore i Đerardo Koma, a njihov prljavi novac je preko banaka u Švajcarskoj, Crnoj Gori, na Kipru i u Lihtenštajnu prao Stanko Subotić Cane, za kojim je već raspisana crvena Interpolova poternica.

NEĆE PRED TUŽIOCE?

Advokat Mila Đukanovića Enriko Tučilo potvrdio je juče da je italijansko pravosuđe završilo preliminarnu istragu kojom se Đukanović tereti za šverc cigareta. Đukanovićev advokat je podgoričkom radiju *Antena M* rekao da će, pošto prouči dokumentaciju tužilaštva, odlučiti o daljim postupcima, i dodao da je „rano govoriti o tome da će se Đukanović pojaviti pred italijanskim sudovima. Mi smo sada napokon na početku postupka koji bi trebalo da razjasni neke stvari. Posle godina misterija i tajni, sada je moguće videti na čemu se zasniva optužba protiv Đukanovića, jer će dokumentacija tužilaštva biti dostupna odbrani” – rekao je Tučilo.

OTKUCAO IH ANDRIJA DRAŠKOVIĆ

Na osnovu istrage iz 1999. godine utvrđeno je da je bitan „šraf” Milove mafijaške družine bio Andrija Drašković, koji je, prema informacijama *Kurira*, pomogao tužilaštvu u Bariju da raskrinka „duvansku mafiju”, zbog čega bi mogao da dobije status zaštićenog svedoka u ovom procesu. Drašković je nedavno uhapšen u Nemačkoj, a potom izručen Italiji po zahtevu pravosudnih organa te države. Tužiocima navode da su italijanski mafijaši sa Draškovićem sklopili dil prema kome je on bio dužan da obezbedi nesmetan promet švercovanog duvana i fizičku zaštitu italijanskim kriminalcima, a u zamenu je dobio potpuni monopol u nabavci heroina i kokaina.

MUP ŠTITIO KRIMINALCE

Subotić je u švajcarsku banku uplaćivao novac koji je zatim prebacivan u Crnu Goru, a odatle na Kipar, u tri privatna aviona, od kojih je jedan kupljen upravo novcem dobijenim od „poreza na tranzit” kroz Crnu Goru koji je crnogorska vlada u tom periodu uvela krijumčarima. Novac je uplaćivan na račun u kiparskoj banci, a zatim korišćen za razna isplaćivanja i investicije, pa potom navodno prebacivan u banke u Lihtenštajnu.

Đukanović je osumnjičen da je Dela Toreu dao dozvolu da mesečno u Crnu Goru uvozi hiljadu tona cigareta koje su kasnije krijumčarskim kanalima gliserima unete u Italiju. Krijumčarenje je išlo preko preduzeća „Zetatrans”, a vrh crnogorske policije omogućio je da šverceri gliserima uplove u luke Zeleniku i Bar. U isto vreme, crnogorski MUP dobio je zaštitu u italijanskim kriminalcima koji su se krili u Crnoj Gori.

DPS DEMANTUJE

Portparol crnogorske vladajuće Demokratske partije socijalista Rajko Kovačević ocenio je juče da su „neosnovane” optužbe o umešanosti predsednika te partije i bivšeg premijera Mila Đukanovića u šverc cigareta. – „Nikakvih kriminalnih radnji u vezi sa švercom cigareta u Crnoj Gori nije bilo. Bilo je tranzita cigareta, ali je taj posao obavljan u skladu sa zakonom i taj posao je rađen i pre dolaska DPS na vlast” – rekao je Kovačević.

Prema njegovim rečima, optužbe o umešanosti Đukanovića u šverc cigareta su „već viđena, politički motivisana priča”, čiji je cilj „skidanje sa trona DPS”, koji je na vlasti u Crnoj Gori već 17 godina. Iznenaden je bio i bivši vicepremier Miroslav Ivanišević, koji je demantovao da je o bilo čemu obavešten iz tužilaštva u Bariju. – „Nije tačno da sam obavešten o bilo čemu i veoma sam iznenađen, jer prvi put čujem da se moje ime pominje u vezi sa tom istragom” – rekao je Ivanišević.

PRILOG 3

CRNA GORA U MEDIJIMA U SRBIJI – IZVEŠTAJ H.O.

Crna Gora i njen politički vrh, najčešće personalizovani kroz ličnost Mila Đukanovića, predmet su kleveta, uvreda i grubog kršenja ljudskih prava u tekstovima objavljenim u srpskoj štampi. Kampanje usmerene protiv Crne Gore sprovodile su se kroz ličnu diskreditaciju članka crnogorske države. Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, u svojim godišnjim izveštajima, obrađivao je najkarakterističnije slučajave u kojima se demonstrira govor mržnje i ugrožavaju ljudska prava i slobode. U ovoj studiji navešćemo delove Izveštaja koji se odnose na 2008. godinu, u kojoj je Crna Gora priznala Kosovo.

Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji u svom godišnjem izveštaju za 2008. godinu, „Ljudska prava demokratija i – nasilje”, navodi karakteristične primere anticrnogorske kampanje koja se sprovodila u medijima u Srbiji: „U anticrnogorskoj kampanji su učestvovali beogradski mediji koji su davali veliki prostor crnogorskim opozicionim političarima, naročito Nebojši Medojeviću člniku Pokreta za promjene. On tvrdi za *Politiku* da „Đukanović otplaćuje dugove albanskoj mafiji”. *Večernje novosti* su objavile tekst u kome se tvrdi da će se Pljevlja otepeti ako Đukanović ne povuče odluku o priznanju. *Glas javnosti* objavljuje da je šest većinskih srpskih opština izrazilo neslaganje sa odlukom vlade da prizna lažnu „državu Kosovo” (Herceg Novi, Andrijevica, Pljevlja, Plužine, Mojkovac i Žabljak). Ovaj list objavio je i anketu prema kojoj gotovo polovina građana smatra da je „sramni čin priznanja normalan potez marionetske vlade koja ispunjava sve zahteve Brisela i Vašingtona”. I naslovi sličnih tekstova u *Kuriru*, *Pravdi*, *Presu*, *Nedeljnom telegrafu* su indikativni: „Izdaja”; „Sramota”; „A zemljotres, luka, pruga...”; „Prvi crnogorski šamar Srbiji”; „Kako kazniti Crnu Goru”; „Ujeli nas oni koje smo hranili”; „Milo gori i od Turaka!”; „Heroinaska nezavisnost”. List *Pečat* otvara pitanje vojne imovine uz tvrdnju da, nakon raspada SCG i stvaranja nezavisne Crne Gore Srbiji nikada nije vraćena njena vojna imovina. Veliki publicitet u beogradskoj štampi dobio je protest u Podgorici protiv priznanja Kosova koji su organizovali Srpska lista, Socijalistička narodna partija, Narodna stranka i Demokratska srpska stranka. Na protestu su učestvovali i Nebojša Medojević, čelnik Pokreta za promjene i mitropolit Amfilohije. *Politika* izveštaj o protestu najavljuje na prvoj strani kao temu dana uz naslov: „Policija i vojska nadziru proteste.” *Večernje novosti* posebno ističu zahteve demonstiranata – da vlada povuče odluku o priznanju, da raspiše referendum o tom pitanju, ili da vrati mandat i raspiše vanredne parlamentarne izbore. List *Pravda* je objavio intervju sa Simom Spasićem, predsednikom Udruženja porodica ubijenih i kidnapovanih Srba na KiM u kome on, uz ostalo, tvrdi da će tužiti crnogorsku policiju zbog maltretiranja mitingu.”

OSUJEĆENA DESTRUKTIVNOST

Veliki problemi nastaju kada politika – koja bi trebalo da bude najpragmatičnija ljudska delatnost – preraste u metafiziku. Stvar se dodatno komplikuje kada profane stvari poprime privid sakralnih. Iz svega toga nastaje vrlo eksplozivna smesa. A iza svega toga stoji endemska zla kob ovih prostora – duhovna lenjost. Naše su „zemlje” svete, naše su granice tamo gde su „naši” grobovi – ima li jednostavnijeg načina za mobilizaciju masa i ima li boljeg izgovora za nesposobnost da se „matica zemlja” – što će reći Srbija u njenim sve fiktivnijim granicama – dovede u kakav-takav red.

Htelo se onomad do Karlobaga, a puta nije bilo ni do Ljiga. Vapilo se za restauracijom Dušanovog carstva, a infrastrukture nije bilo ni za banana-republiku. Lepo je negde Đinđić zapisao da je za Srbiju, to jest za srpsku *mainstream* političku elitu najbitnija činjenica da Srbija uopšte postoji. Iz činjenice da Srbija postoji, srpska politička elita je izvukla (i još uvek izvlači, samo nešto manje napadno) zaključak da Srbija ima pravo da se rasprostire dokle ona hoće i da sa njom u kojekakvim „državnim zajednicama” mora da bude svako za koga ona misli da tu treba da bude.

Tako je, po logici stvari, jednoga dana na red došla i Crna Gora.

Demokratski sasvim legalna i legitimna težnja – pokazalo se na kraju većinske Crne Gore – za državnom samostalnošću, izazvala je pravu konsternaciju u zvaničnom i – neuporedivo bitnije za stvar o kojoj govorimo – poluzvaničnom, takozvanom slavskom Beogradu. Za neupućene, ako takvih ima, slavski Beograd – to je skupina pitoresknih osoba kojima je, zahvaljujući spletu istorijskih okolnosti, pošlo za rukom da poistovete lične i nacionalne interese. Pa su tako gorepomenute osobe, uz slavski ručak, zaključile da je nezavisnost Crne Gore iz nekog razloga suprotna interesima srpskog naroda. Srbijanski režim iz devedesetih godina – protiv kojeg su se rečene osobe bajagi borile – već je u Crnoj Gori bio izgradio solidnu mašineriju za stvaranje napetosti. Bivalo je, pamtim sa lica mesta, eksplozivnih situacija. Ali okolnosti nisu, kako se to kaže, išle

naruku „braniteljima srpskog naroda”. Nakon košmara devedesetih, a posle Petog oktobra, Srbija je stekla kakav-takav demokratski habitus u okolnom svetu, a beše ponestalo i džebane, pa se ovoga puta nije moglo na silu. Bar ne otvoreno.

Kampanja protiv referenduma o crnogorskoj samostalnosti bila je školski primer osujećene destruktivnosti. Beše doista degutantno gledati sve te skupove nazorguslara i šatroserdara sa uobičajenim repertoarom kukumavčenja, bogorađenja i zapomaganja. Usred kampanje sam intuitivno osetio da će referendum uspeti. Da ne bude zabune, lično ne bih imao ništa ni protiv drugačijeg ishoda referenduma. Vaša politička volja, braćo i sestre, vaša stvar i vaša budućnost. Najdugovečnije ljubavi su one u kojima su računani najčistiji. Tako sam to postavljao. I tako je to – rekao bih – postavila tiha većina građana Srbije. Lažna briga za apstraktne Srbe nekako se sasvim ogolila. Stvarni Srbi su (opet tiho, jer se drugačije smatralo izdajom) shvatili da samozvanci koji nisu u stanju da porade na dobrobiti Srba iz Rakovice tek nisu u stanju da porade na dobrobiti Srba iz Nikšića. I ovoga se puta nisu dali nahuškati. Što uopšte ne znači da je huškanje prestalo. Samo je utihnulo.

P.S. A huškanje je bilo baš gromoglasno. Izgubivši na trenutak iz vida osnovnu ideju ovog zbornika, a na sugestiju priređivača, bacio sam pogled na pres-kliping tekstova i naslovnih strana onovremenih beogradskih novina. Nije to bilo tako davno, a opet mi se – kada sam ih video na jednom mestu – učinilo kao da je sve to iz kamenog doba. Toliku količinu štampane mržnje, dezinformacija, apsurdnih laži i poluistina ionako nestabilna srpska realnost jednostavno nije mogla da podnese. I na kraju je, kako vidimo, nije ni podnela. Možda i dalje gubim iz vida osnovnu ideju ovog zbornika, ali ne mogu drugačije nego da stvar posmatram sa subjektivističke tačke gledišta. Ne mogu a da se po ko zna koji put ne zapitam: da li je sve moralo da bude baš tako otužno?

CIP- Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd
ISBN 978-86-917261-0-2